

Ν. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ - Ν. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ - Ν. & Ε. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ / γ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΦΑΙΔΩΝ - ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ



002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
485

ΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Τζείκων

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

1. ΦΑΙΔΩΝ
2. ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΣΤ

89

ΣΧΒ

ΝΙΚ ΑΘ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ



ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΦΑΙΔΩΝ



21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΦΗΚΗ ΣΟΥΛΗΣ

Σ. Α. Σ. Ρ. Η. Σ. Α. Τ. Ο

ΟΕΔΒ

αρχ. πλαθ. είσοδη. 3226 τού έτους 1968

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Α Θ Η Ν Α Ι 1968

(3226)

ΟΟΕ

ΑΠΣ

ΣΤΣ

485

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α' ΠΛΑΤΩΝ

1. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

‘Ο Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 428 ή 427 π.Χ. ‘Ο πατὴρ αὐτοῦ Ἀρίστων ἦτο εὐγενής, ἀλλ’ ἀγνώστου πιθανῶς ἱστορικῆς γενεᾶς, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Περικλέην ἀνῆκεν ἐπίσης εἰς ἐπιφανῆ οἰκογένειαν, ἀνάγοουσαν τὸ γένος αὐτῆς εἰς τὸν Σόλωνα. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ Πλάτωνος ἦτο Ἀριστοκλῆς, τὸ ὄνομα τοῦ πάππου του, Πλάτων δὲ ὀνομάζθη, ὡς ἀναφέρεται, διότι εἶχεν εὑρέα στέρνα καὶ μέτωπον. Περὶ τῆς παιδίας αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν πολλά, ἀλλὰ πάντως ἔτυχεν ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς, ὡς υἱὸς πλουσίας καὶ εὐγενοῦς οἰκογένειας, καὶ εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον κατετέθησαν βαθέως εἰς τὴν ψυχήν του τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία τὸ κοσμεῖ καθ’ δληγη τοι τὴν ζωήν. Εἶναι δημος βέβαιον, ὅτι ἐμυήθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ τοῦ Κρατύλου, μαθητοῦ τοῦ Ἡρακλείτου. Ἀλλὰ τὸν ἐνεθουσίαζε μᾶλλον ἡ ποίησις καὶ μᾶλιστα ἡ τραγική· ἡ γνωριμία του ὅμως μὲ τὸν Σωκράτη, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐπέφερε διζικὴν μεταβολὴν εἰς τὰς νεανικάς του καλίσεις. Ηπέρδωσεν εἰς τὸ πῦρ τὰ ποιητικά του πονήματα καὶ ἀφώσιθη ὅλος εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Σωκράτους, πλησίον τοῦ ὅποιου παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του.

‘Ο ἥδικος Θάνατος τοῦ διδασκάλου τὸν ἐπίκρανε τόσον, ὥστε ἔφυγεν εἰς τὰ Μέγαρα πλησίον τοῦ Εὔκλείδου, ὅπου μὲ ἄλλους Σωκρατικοὺς ἐθρήνησεν αὐτὸν· ἐκεῖθεν μετὰ βραχὺ πιθανῶς διάστημα ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Κατὰ διάφορα ἐπειτα χρονικὰ διαστήματα ἔκαμεν ἀρκετὰ ταξίδια ἐπανερχόμενος ἐκ νέου εἰς τὴν γενέτειραν. Τὸ μακρότερον ὅλων ἦτο τὸ εἰς Αἴγυπτον καὶ Κυρήνην. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐγνώρισε τὸν ἐκεῖ πανάρχαιον πολιτισμόν, ἐδιδάχθη ἵσως ἱστορίαν καὶ μαθηματικά, τὸ δὲ πολίτευμα τῆς χώρας τοῦ ἀφῆκε μεγάλην ἐντύπωσιν, τῆς ὁ-

ποίας ἔγη βλέπομεν εἰς τὰ περὶ πολιτείας ἔργα του. Εἰς τὴν Κυρήνην ἤκουσε τοὺς μαθηματικούς τῆς καὶ ἐγνώρισε τὸν διάσημον γεωμέτρην Θεόδωρον. Τῷ 389 π.Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. Ὁ πιθανώτερος λάργος τῶν ταξιδίων αὐτῶν ἦτο ἡ ἐπιθυμίᾳ του νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ὀφεληθῇ ἐκ τῆς σοφίας τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὸ εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν ταξιδίον του ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ γνωρίσῃ ὁ Πλάτων τοὺς Πυθαγορείους ἐκ τοῦ πλησίον, νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν, νὰ μυηθῇ πληρέστερον εἰς τὰ Ὀρφικὰ καὶ νὰ γνωρισθῇ ἀκόμη μὲ τοὺς Ἐλεάτας καὶ τὰς δοξοσίας αὐτῶν. Ἡ ἀποδημία αὐτὴ ὑπῆρξεν ἔνεκα τούτου σημαντικωτάτη διὰ τὴν μετέπειτα πνευματικὴν αὐτοῦ ἔξελιξιν.

Διάφορος ὅμως ὑπῆρξεν ἡ πνευματική του συγκρυμδὴ ἐκ τῆς Σικελίας. Ἐκεῖ ἐγνώρισε ἐκ πείρας μίαν τυραννίδα, ζήσας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ Α' καὶ ἐκέρδησε φίλον καὶ θαυμαστὴν τὸν γυναικάδελφον τούτου Δίωνα. Ἀλλ' ἡ γνωριμία του μὲ τὸν Διονύσιον εἶχεν οἰκτρὸν τέλος. Ὁ τύραννος, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐνοχλητικοῦ θύικολόγου, τὸν ἐπεβίβασε διὰ τῆς βίας πλοίου ἀναχωροῦντος διὰ τὴν Ἑλλάδα· ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ, κατ' ἐντολὴν πιθανώτατα τοῦ Διονυσίου, τὸν ἐπώλησεν ὡς δοῦλον εἰς τὴν Αἴγιναν. Ὁ Ἀννικέρις ὅμως ὁ Κυρηναῖος παρευρισκόμενος ἐκεῖ τὸν ἔξηγόρασε καὶ οὕτως ὁ Πλάτων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 387 π.Χ. εἰς ἡλικίαν 40 ἐτῶν περίπου.

Ἐκτοτε δὲ Πλάτων παρέμεινεν εἰς Ἀθήνας πλὴν δύο διακοπῶν παρὰ τὰ πρότερα παθήματά του. Τῷ 366 π.Χ. μετέβη καὶ πάλιν εἰς Σικελίαν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ νέου τυράννου Διονυσίου τοῦ Β', διαδεχθέντος τὸν πατέρα του, πρὸς διαρρήθμισιν τῶν ἐκεῖ πολιτικῶν πραγμάτων κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἰδέας. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ πατήθη ὁ Πλάτων εἰς τὰς προβλέψεις του καὶ ἡναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὰς Συρακούσας, ἀφοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ, διότι ἄλλως δὲν τοῦ ἐπέτρεπον νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ πράγματι τῷ 361 π.Χ. ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν, ὅπου ὅχι μόνον δὲν κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὸν τύραννον μὲ τὸν Δίωνα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐκ τῆς ἔξορίας τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ κατέστη ὅποτε, ἔνεκα τοῦ ὅποιου ἐκινδύνευσεν αὐτὴ ἡ ζωὴ του. Ἔφώθη μόνον κατόπιν ἐπεμβάσεως τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων φίλων του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς πλέον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐξ αὐτῶν.

Εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ὡς ἀνὴρ ὑγιῆς καὶ ὁμολαέος πλέον ἦ ἀπαξὲ ἐστρατεύθη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, ὅτι δὲν ἀνεμείχθη εἰς τὰ πολιτικά, διότι καὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ κατα-

γνωγῆς δὲν συνεπάθει τὴν δημοκρατίαν, ἡ ὅποια ἐθανάτωσε τὸν ἄριστον τῶν πολιτῶν Σωκράτη, ὅτι παρέμεινεν ἄγαμος καὶ ὅτι ἦτο λίαν φιλομαθῆς καὶ πολυμαθέστατος, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων του.

"Οτε τὸ πρῶτον ἐπανῆλθεν ἐκ Σικελίας εἰς Ἀθήνας, ἐφιλοτιμήθη νὰ καταστῆσῃ κοινωνούς τῆς πείρας του καὶ τῶν γνώσεών του τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κοινωνήσουν τούτων. "Ιδρυσε λοιπὸν πρὸς τοῦτο παρὰ τὸ Γυμνάσιον « Ἀκαδήμεια » μόνιμον φιλοσοφικὴν σχολήν, ὅμωνυμον μὲ αὐτό, διατηρηθεῖσαν μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅποτε κατηργήθη. 'Η Ἀκαδημία ἔγινε κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Πυθαγορείου σχολῆς, ἀλλ' ὁ ἰδρυτής της δὲν ἀπεδέχετο οὔτε τὴν ἐκεμύθειαν τῶν Πυθαγορείων, οὔτε τὸ δυσπρόσοδον τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ἐζήτει νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἀκροαματικὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας μετὰ τῆς διαλογικῆς τοῦ Σωκράτους. 'Η Ἀκαδημία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, τῶν ὅποιών ὁ Πλάτων ἤδρυσεν εἰς τὸν κῆπον τῆς σχολῆς Ἱερόν, καὶ οἱ ὅμιληται κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ὁφρικῶν καὶ Πυθαγορείων ἀπετέλουν Ἱεράν ἔνωσιν. 'Εντὸς τῆς σχολῆς κατήκησεν ὁ Πλάτων καθὼς καὶ οἱ ἔκαστοτε σχολάρχαι τῆς Ἀκαδημίας ἐκ κληρονομίας τοῦ ἰδρυτοῦ. 'Επιφανεῖς Ἀθηναῖοι καὶ ξένοι ἦσαν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ὅμιλον τῆς σχολῆς, μεταξὺ τῶν ὅποιων καταλέγονται ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Δημοσθένης.

'Ο Πλάτων ἐξηκολούθησεν ἀνελλιπῶς, πλὴν τῶν δύο διακοπῶν, τὰς ὅποιας εἴδομεν, νὰ διδάσκῃ εἰς τὴν σχολήν, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ γράψῃ. Μόνον δὲ θάνατος περὶ τὸ ὅγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν γόνιμον δρᾶσίν του. 'Ο νεκρὸς τοῦ πρώτου σχολάρχου τῆς Ἀκαδημίας ἐτάφη εἰς τὸν κῆπον αὐτῆς.

2. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Τυπὸς τοῦ ὄνοματος Πλάτωνος φέρονται 44 ἔργα. 'Εκ τούτων θεωροῦνται γνήσια τρεῖς ἐπιστολαὶ καὶ 24 - 26 συγγράμματα ἔχοντα τὴν μορφὴν διαλόγου, πλὴν τῆς Ἀπολογίας, ἡ ὅποια εἶναι γραμμένη εἰς συνεχῆ λόγον. 'Η μορφὴ δὲ αὐτῆς τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἐξωθεν δάνειον, ἀλλὰ φυσικὴ ἀναπαράστασις τῆς διαλογικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, ἡ ὅποια ἐγίνετο μὲ τόσην δεξιότητα καὶ ἀσφάλειαν. Οὕτω λοιπὸν προῆλθεν νέον εἰδος τοῦ ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, ὁ Πλατωνικὸς διάλογος, γραμμένος μὲ τόσην λογοτεχνικὴν χάριν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς. 'Αλλὰ δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοὺς Πλατωνικούς διαλόγους ὡς

εν ειδος ἐστενογραφημένων πρακτικῶν τῶν Σωκρατικῶν διαλόγων· ἡ ζωή, ἡ μορφὴ καὶ τὸ πλαίσιον τούτων εὑρένονται, παρελθόν καὶ παρὸν συνενοῦνται, αἱ κρατουσαι ίδεαι ἀνάγονται εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα, ὥστε πανταχοῦ διακρίνεται ὁ ἀνώτερυς νοῦς, ὁ ὄποιος διαμορφώνει, καλλιωπίζει καὶ ἔξυψάνει ὡς χρωστήρ εξόγους καλλιτέχνου ἐπεξεργαζομένου ὀραίαν, ἀλλ' ἀτελῆ καταλειφθεῖσαν εἰκόνα, τὴν ὄποιαν θέλει νὰ ἐμψυχίσῃ οὗτος ὡς ἔργον οὐχὶ ίδιον του, ἀλλὰ τοῦ πρώτου σχεδιάσαντος. Ἡ τοι-αύτη εὐλάβεια καὶ ἀφοσίωσις τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Σωκράτη ἀποτελεῖ μοναδικὸν εἰς τὴν ιστορίαν παράδειγμα σγέσεως μαθητοῦ πρὸς διδά-σκαλον, τοῦ ὄποιου τὴν προσωπικότητα μᾶς παρέδωσεν ὅλως ίδανικήν.

B'. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ

Ἡ φιλοσοφία, ὅπως καὶ τὸ δρᾶμα, ἔχει πατρίδα τὴν Ἑλλάδα. Ἐ-γεννήθη εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας καὶ μάλιστα τὰς Ἰωνικάς καὶ ἡνδρώθη καὶ ἔξυψώθη εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἄλλα τὶ εἶναι φιλοσοφία; Φιλοσοφία κυρίως εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς σοφίας ἢ τῆς γνώσεως· ἡ ἔξερεύνησις τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἡ ἐπιστήμη τῶν ὄντων, τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν αἰτίων αὐτῶν. Ὁ Πλάτων φιλοσοφίαν θεωρεῖ τὴν γνῶσιν τοῦ ὄντως ὄντος, τοῦ ἀγεν-νήτου καὶ ἀφθάρτου, μονοειδοῦς καὶ αἰώνιου. Ὁ Ἀριστοτέλης πάλιν λέ-γει, ὅτι φιλοσοφία εἶναι ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ὄντων. Ἔξ ἄλλου κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἄλλοι διαφορετικὰ ὅρίζουν τὴν φιλοσοφίαν.

Τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας εἶναι κυρίως τρία :

1). Τὸ γνωσιολογικόν, ἥτοι α') Ἡ ἔρευνα τοῦ πῶς συν-τελεῖται ἡ γνῶσις ἡμῶν καὶ ποία ἡ πηγὴ ἀντῆς. Εἶναι δηλαδὴ αἱ αἰσθή-σεις ἢ ἡ νόησις; "Ἄλλοι τῶν φιλοσόφων δέχονται ὡς πηγὴν τὴν αἰσθη-σιν (αἰσθησιαρχικοὶ) καὶ ἄλλοι τὴν νόησιν (νοησιαρχικοὶ). β') Ποιῶν τὸ κῦρος τῆς γνώσεως ἡμῶν" ἡ γνῶσις δηλαδὴ ἡμῶν περὶ τοῦ κόσμου ἔχει ὑποκειμενικὸν κῦρος ἢ ἀντικειμενικόν; Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος διά-φορος ἀπὸ ὃ τι μᾶς φαίνεται ἢ εἶναι οὗτος πράγματι, ὅπως τὸν νομίζο-μεν; γ') Ποιῶν τὸ ὅριον τῆς γνώσεως ἡμῶν; Μέχρι ποίου σημείου δη-λαδὴ φθάνει ἡ γνῶσις μας; Δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἐσχάτην τοῦ παντὸς οὐσίαν;

2) Τὸ ὄν το λογικόν ,τὸ ὄποιον ἔξετάζει περὶ τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου καὶ παντὸς ὑπάρχοντος καὶ φαινομένου. Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος ὅλη ἡ πνεῦμα ἡ ἐίναι καὶ τὰ δύο μαζὶ ;

3) Τὸ ἀξιολογικόν , τὸ ὄποιον ἐρευνᾷ περὶ τῶν παντὸς εἴδους ἀξιῶν. "Ητοι ἡ φιλοσοφία ἔξετάζει πᾶς δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ Α ἡ Β φαινόμενον ἢ πρᾶγμα, ποία εἰναι ἡ οὐσία του καὶ ποία ἡ ἀξία του.

Γ'. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΙΑΟΣΟΦΙΑ

Πρὸς κατανόησιν τοῦ Φαίδωνος εἰναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν μίαν σαφῆ, ἀλλὰ περιήληπτικὴν εἰκόνα τόσον περὶ τῆς πίστεως κλπ. τῶν Ὀρφικῶν, ὃσον καὶ περὶ τῆς ἴστορικῆς ἔξελίξεως τῆς φιλοσοφίας.

Οἱ ὄρφικοι

Παντοῦ εἰς τὴν γῆν προηγήθη τῆς γνώσεως ἡ πίστις καὶ τῆς φιλοσοφίας ἡ θρησκεία, αἱ ὄποιαι ἔδωσαν κάποιαν λύσιν εἰς τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Ποία ἦτο ἡ πίστις τῶν Ἐλλήνων, εἰναι γνωστόν. Τὰ Ὀρφικὰ ὅμως μυστήρια, τῶν ὄποιων ἡ ἵδρυσις ἀποδίδεται εἰς τὸν θυρυλικὸν Ὀρφέα, ἀπονέμουν τὴν ὑπαρξίαν καὶ τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἄλλην αἰτίαν. Οἱ μεμυημένοι εἰς αὐτὰ ἀπετέλουν θρησκευτικὰ κοινότητας καὶ εἰχον ιδίαν πίστιν. Κατὰ τὴν διδισκαλίαν τῶν Ὀρφικῶν, δὲ ἀνθρωπος ἔγινεν ἀπὸ τὴν τέφραν τῶν ὑπὸ τοῦ Διός φονευθέντων Τιτάνων, διότι οὗτοι εἶχον καταφάγει τὸν Ζαχρέα, υἱὸν αὐτοῦ καὶ τῆς Περσεφόνης. Δύο λοιπὸν στοιχεῖα φέρει ὁ ἀνθρωπος : τὸ τιτανικόν, ἀπὸ τὸ ὄποιον ἔγινε τὸ σῶμα, καὶ τὸ θεῖον, τοῦ υἱοῦ τοῦ Διός, ἀπὸ τὸ ὄποιον προσῆλθεν ἡ ψυχὴ. Ἐπομένως ὁ ἀνθρωπος ὀφείλει νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν θείαν ψυχὴν καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἀπελευθερώσῃ αὐτήν, ἡ ὄποια διὰ τῆς γεννήσεως ἐνεκλείσθη εἰς τὰ δεσμὰ τοῦ σώματος. Τὸ παράδειγμα τοῦ θεοῦ δεικνύει εἰς τὸν ἀνθρωπὸν τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὄποιον θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ὁ Ζαχρεὺς ἐφονεύθη μὲν ὑπὸ τῶν Τιτάνων, ἀλλὰ ἀνεστήθη ὑπὸ τοῦ Διός : διότι οὗτος κατέπιε τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἐγέννησε τὸν Διόνυσον, πρόωρισμένον νὰ συμμερίζεται τὴν δέξαν καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πατρός. Ἡ ὑπαρξία εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἀμάρτημα καὶ ἀπαιτεῖ διὰ τοῦτο ἔξιλέωσιν· δι' αὐτῆς μόνον ὁ ἐνυπάρχων εἰς τὸν ἀνθρωπὸν θεῖος σπινθήρ οὐδὲ πασαθῆ εἰς τὴν ἀνώτερον κόσμον. Κάθε ἀνθρωπὸς λοιπὸν πράπει νὰ

πάθη, νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ ἀναγεννηθῇ. Αὐτὴ εἰναι ἡ βαθυτέρα ἔννοια τῶν Ὀρφικῶν μυστηρίων. Ἐπίγειος βίος χωρὶς μύησιν δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν κάθαρσιν τῆς ψυχῆς. "Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος νὰ μυηθῇ—νὰ ἀρχίσῃ νὰ πάσχῃ. Οὕτως ὁ μεμυημένος ἐπίστευε πλέον, ὅτι ἥνοιῦτο μὲ τὸ θεῖον καὶ ἔξήρχετο ἀπὸ τὸν «φοβερὸν κύκλον», ὁ ὥποιος ἦτο ἡ μετεμψύχωσις ἢ μετενσωμάτωσις. Διότι ὁ ἀμύητος καὶ θὰ ἐπιμωρεῖτο μετὰ θάνατον καὶ θὰ ἐπινήρχετο ἡ ψυχὴ του εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὸ πῶμα ἀνθρώπου ἢ ζώου («ἀνακύκλησις, τῶν γεννήσεων»). Μόνον ἡ καθαρὰ καὶ μεμυημένη ψυχὴ θὰ ἔρῃ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως πλησίον τῶν φωτεινῶν θεῶν.

Οἱ Ἱωνεῖς φιλόσοφοι

Οἱ Ἱωνεῖς φιλόσοφοι πρῶτοι ἔζητησαν νὰ εῦρουν τὴν ἀρχὴν τοῦ παντὸς οὐχὶ διὰ τοῦ μύθου, ἀλλὰ διὰ τῆς λογικῆς σκέψεως. Καὶ ὡς τοι-αύτην ἀρχὴν ἐθεώρησαν μόνον τὴν ὕλην, ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἔχουσαν δύμας δύναμιν κινητήν, ζωὴκήν καὶ λογικήν, ἐν εἰδος θείας δυνάμεως ἢ ψυχῆς, ὑλοζωτὰ ἢ ὄλοψυχιά (ἀρχὴ διφυής), ἀπὸ τὴν ὕποιαν πηγαζίουν τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν ὥποιαν ἀφανίζονται τὰ πάντα. Ἐκ τούτων ὁ Θαλῆς ἐθεώρησεν ὡς πρώτην ἀρχὴν τὸ ὕδωρ ἢ ὑγρόν, ὁ Ἀναξί-μανδρος τὸ ἄπειρον πλῆθος ἢ χάος καὶ ὁ Ἀναξιμένης τὸν ἀέρα.

Οἱ Πυθαγόρειοι

Οἱ Πυθαγόρειοι, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἱωνας, δὲν ἐδέχθησαν μίαν οἰσίαν ὑλικὴν μετὰ δυνάμεως λογικῆς καὶ ζωογόνου, ἀλλὰ μίαν νοοῦσαν διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐνυπόστατον, ἡ ὥποια ἔχει δηλαδὴ συγχρόνως καὶ τὴν ὕλην, τὴν ὥποιαν διακοσμεῖ καὶ διευθύνει. Καὶ ὡς τοιαύτην ἐδέχθησαν τοὺς ἀριθμούς. "Οπως τὸ σύμπαν, ὁ κόσμος, ὅπως πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι τὸ ὀνόμασαν, δὲν εἶναι παρὰ μία συμμετρία καὶ ἀρμονία καθ' ὧδης μενάντις ἀριθμητικὰς ἀναλογίας διατεταγμένος μὲ βάσιν μόνον τοὺς ἀριθμούς, οὕτω καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶναι μόνον οἱ ἀριθμοί. Οἱ ἀριθμοὶ λοιπὸν εἶναι οὐσίαι αὐτοτελεῖς, αὐθύπαρκτοι καὶ πραγματικοί, αἱ ὥποιαι ἔχουν συγχρόνως καὶ τὴν δύναμιν τῆς διαπλάσεως: « μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν ». Τοπερτάτη πραγματικότης εἶναι ἡ μονάς, τὸ ἔν, ὁ ἀγέννητος θεός, μὴ καταληπτὸς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἡνεντρικὸν πῦρ, ἐξ οὗ ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, στεφούμενος δύμας τοῦ προσόντος τῆς τελειότητος τοῦ θείου, διότι, ἐνῷ εἶναι εἰς, συγχρόνως μορφοῦται

καὶ διαπλάσσεται εἰς πολλὰ (ἔνυλος πανθεῖσμός, διφυής ἀρχή). Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀρμονία προερχομένη ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς σχέσεως τῶν σωματικῶν στοιχείων καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν πρὸς κάθαρσιν (μετεμψύχωσις). Ἐν τοιαύτῃ ὅμως παριπτάσει ἡ θεωρία περὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἀρμονίας πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς ἀρμονικὴ σύνδεσις τῆς ἀθανάτου ψυχῆς μετὰ τῶν στοιχείων τοῦ σώματος .

Oἱ Ἐλεᾶται

Οἱ Ἐλεᾶται -Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων - ἔκαμπν ἐν βῆμα περαϊτέρῳ . Ἀντὶ τῆς διφυοῦς καὶ μεταβλητῆς ἀρχῆς τῶν Πυθαγορείων ἐδέχθησαν μίαν, ἔνα θεόν· τὸ ἀενὶς καὶ πάννῳ ἀγέννητον, ἀνώλεθρον, ἀκίνητον, μονοειδὲς καὶ ἀναλογίωτον, νοοῦν καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπτόν, ἐπομένως ἀποκλεῖον πᾶσαν κοσμολογικὴν ἡ φυσικὴν ἐρμηνείαν (ἐνισμὸς ἐνύλου πνεύματος πανθεῖστικῶς). Αἱ μεταβολαὶ τῶν αἰσθητῶν δὲν εἶναι προϊόντα τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐνὸς ὄντος, ἀλλὰ γεννήματα τῶν αἰσθήσεων, αἱ δόποισι μᾶς τὸ ἐμφανίζουν εἰς ποικίλας μορφάς. Λί αἰσθήσεις λειπὸν μᾶς ἀπατοῦν καὶ μόνον ἡ νόησις εἶναι τὸ μέσον διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὄντος. Διότι τὸ ὅμοιον διὰ τοῦ ὄμοιού καὶ τὸ νοητὸν διὰ τοῦ νοῦ, ὡς ὄμοιού, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη γνωστόν. Ἐν τούτοις πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ὄντων δέχονται τὴν μεῖζην δύο στοιχείων, τοῦ λαμπροῦ (πῦρ, φῶς κ.τ.δ.) καὶ τοῦ σκοτεινοῦ (νύξ, σκότος κ.τ.δ.). Τὸ φωτεινὸν εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως, τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς νοήσεως. Ἐπομένως ἡ ἀναλογία κατὰ τὴν μεῖζην τοῦ φωτεινοῦ καὶ σκοτεινοῦ κανονίζει τὴν τελειότητα τῶν ὄντων. Καὶ ἡ ψυχὴ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἴδια ὑπόστασις, ἀλλὰ μία κατάστασις ἐνεργείας, ἐν προϊὸν μείζεως ὑλικῶν στοιχείων.

Οἱ Ἡράκλειτος

Οἱ Ἡράκλειτος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Ἐλεᾶτας, δέχεται οὐχὶ τὸ ἐνιαῖον, καὶ ἀκίνητον τοῦ ὄντος, ἀλλὰ τὴν διαρκῆ μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀντίθετον μάλιστα μορφήν. « Τὰ πάντα φεῦ ». Πᾶσα μονιμότης καὶ ἀκινησία τῶν αἰσθητῶν εἶναι ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων, τούναντίον ἀληθές εἶναι ἡ κινήσις καὶ ἡ μεταβολή, ἡ ὄποια ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπιτρέπει τὴν γνῶσιν. Ἡ μεταβολὴ εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς: « πόλεμος πάντων πατήρ ». Φορεὺς δὲ τῆς διαρκοῦς μεταβο-

λῆσ είναι διφυής ύπόστασις, ὅπως καὶ τῶν Πυθαγορείων, ὑλικὴ καὶ πνευματική, τὸ πῦρ πεπροικισμένον μὲ λόγον καὶ δημιουργοῦν κατὰ λόγον (ὀλόψυχος πανθεῖσμός, ἀρχὴ διφυής). Ἐκ τῆς διαρκοῦς κινήσεως τοῦ ἀειζώου πυρὸς ἐκπορεύονται τὰ ὄντα, γινόμενα ἐκ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν. « ταύτο ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεύδον... τάδε γάρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἔστι κάκινα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα » ή « φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείνος καὶ τῷ μείονι ἀπὸ τοῦ μείζονος... ». Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μέρος τοῦ ἀειζώου πυρὸς καὶ μετέχει τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ λόγου (λογικοῦ) γίνεται γνωστὴ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἀθανασία τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ νοηθῇ, διότι κατὰ τὸν θάνατον, ὁ ὄποιος διαδέχεται τὴν ζωήν, καὶ τάναπαλιν, ἔχομεν ἀτελεύτητον σειρὰν προσώπων καὶ ψυχῶν.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας

Οἱ Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ἐσημείωσαν αἰσθητὴν πρόοδον, διότι εἰσήγαγον ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων στοιχεῖον ξένον πρὸς τὴν ὕλην. Ἐδέχθησαν μὲν τὰς ἴδιότητας τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος, τὸ ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἀλλὰ τὸ ὃν τὸ ἐδέχθησαν πολλαπλοῦν τὴν μορφήν. Ἐδέχθησαν ἀκόμη καὶ τὸ γίγνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου διὰ τῆς διαρκοῦς μεταβολῆς. Ἀλλὰ διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐδέχθησαν δύναμιν ἔξωθεν. Ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων λοιπὸν εἶναι διαρχία ἡ δυϊσμός, διότι οὗτοι ἐχώρισταν τὴν κινοῦσαν αἵτιαν ἀπὸ τῆς κινουμένης ὕλης, καὶ πολυαρχία, διότι ἡ κινουμένη ὕλη δὲν εἶναι ἐν, ἀλλὰ πολλά.

Οἱ Ἐμπεδοκλῆς δέχεται τέσσαρα ὄντα, στοιχεῖα ὑλικά, τὸ πῦρ, τὴν γῆν, τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὅδωρ, τὰ ὄποια κυβερνᾷ καὶ κατευθύνει δύναμις κινητικὴ ὑπὸ διπλῆν μορφήν· ὡς φιλότης, ἡ ὄποια μειγνύουσα παράγει, καὶ ὡς νεῖσθαι, τὸ ὄποιον χωρίζει καὶ φθείρει, ὅπότε ἀναλαμβάνει ἡ φιλότης ἐκ νέου τὸ ἔργον της. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ μεῖζις τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰς ὅλα τὰ ἐνόργανα. Ἐν τούτοις δέχεται τὴν μερικὴν μετεμψύχωσιν.

Οἱ Ἀναξαγόρας δέχεται ὡς ἀρχὴν ὑλικὴν ἄπειρα σωμάτια (γρήματα) διαιρετὰ καὶ ἐτεροειδῆ, τὰ ὄποια διεκόσμησε καὶ διακοσμεῖ ὁ χωρὶς ὕλην Νοῦς, δύναμις αὐθιμόστατος, διανοητικὴ καὶ βούλητικὴ. Οἱ Νοῦς ὅμως δὲν ἔχει οὔτε τὴν σκόπιμον ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, οὔτε συνείδησιν ἔσωτος, καὶ δρᾶ συνήθως ὅπου ἐμφανίζεται κίνησις καὶ ζωή, ὡς

αἰτία τούτων. 'Η ψυχὴ εἶναι ὁ τυπὸς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Νοῦ εἰς πάντα τὰ ἐνόργανα. 'Ο δὲ θένατος εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. 'Ἐπιβίωσις ἀτομικῆς ψυχῆς ἐπομένως δὲν δύναται νὰ νοηθῇ.

Οἱ ἀτομικοὶ

Οἱ ἀτομικοὶ — Δημόκριτος, Λεύκιππος — ἀντιθέτως δέχονται ὡς ἀρχὴν τῶν ὅντων ὃν ὄλικόν, χωρὶς ζωικὴν ἢ νοητικὴν δύναμιν, τὰ ἀτομα. Τὰ ἀτομα εἶναι τόσον μικρά, ὥστε εἶναι ἀόρατα, καὶ εἶναι ἀπειρα τὸν ἀριθμόν, ἀδιαιρέτα, ἀφθαρτα καὶ ἀναλλοίωτα, τὰ αὐτὰ κατὰ ποιόν, διάφορα ὅμως κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν θέσιν καὶ τὴν τάξιν. Ταῦτα κινούμενα λόγῳ τοῦ βάρους τῶν εἰς τὸν κενὸν γῆραν παράγουν συνενούμενα τὴν γένεσιν, διαλύνουμενα τὴν φθορὰν καὶ ἀλλάσσοντα θέσιν, τάξιν κ.λ. τὴν μεταβολήν. Μία λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κόσμου, ἡ ὥλη, ἐκ τῆς μηχανικῆς κινήσεως τῆς ὄποιας γίνονται τὰ ὅντα (ἐνισμὸς ὄλικός).

'Ἐν τούτοις παρὰ τὸν ἄκρατον ὄλισμὸν οἱ ἀτομικοὶ διακρίνουν ψυχὴν καὶ σῶμα. Τὸ πυρώδη ἀτομα τῆς ψυχῆς εἶναι πολυτιμότερα τῶν σωματικῶν καὶ εἶναι αἰτία τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ σώματος καθὼς καὶ τῆς νοήσεως τῆς ψυχῆς. 'Η νόησις μόνον μᾶς δίδει τὴν ἀληθῆ γνῶσιν, ἐνῷ ἡ αἰσθησις μᾶς ἀπατᾷ. Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων γνώσεως δέχονται « τῷ ὄμοιῷ ἡ γνῶσις », ὡς καὶ οἱ Ἐλεῖται. 'Ο χωρισμὸς τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀτόμων ἐπιφέρει τὸν θάνατον καὶ ἐπομένως ἡ ψυχὴ ἔχει βίον περιωρισμένον.

Οἱ σοφισταὶ

Οἱ σοφισταὶ ἀφησαν κατὰ μέρος τὰς ἀλληλοσυγκρουομένας καὶ ἀλληλοαιρομένας ἀκάρπους συζητήσεις περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὅντων καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τὴν ἔρευναν τῆς ἀξιοπιστίας τῆς γνώσεως. Τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ἐδειξαν, φαίνεται διαφορούν εἰς διαφόρους ἀνθρώπους καὶ πολλάκις διάφορον εἰς τὸν ἕδιον ἀνθρωπον. 'Εκήρυξαν λοιπόν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια μὲ γενικὸν κῦρος: μοναδικὴ βάσις πάσης γνώσεως εἶναι ἡ προσωπικὴ ἑκάστου κατ' αἰσθησιν ἀντιληφτὶς (αἰσθησιαρχικοὶ). 'Αληθὲς εἶναι ὅ τι συμφέρει εἰς τὸ ἀτομον, καὶ ἀγαθὸν ὅ τι ὀφελεῖ αὐτό: « πάντων γρηγάτων μέτρον ὁ ἀνθρωπος » διεκήρυξεν ἐξ αὐτῶν ὁ Πρωταγόρας. Διὰ νὰ εὐτυχήσῃ ὁ ἀνθρωπος, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τέχνην νὰ πειθῇ τοὺς ἄλλους εἰς ὅ τι τὸν συμφέρει. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἔτοι τὸ μοναδικὸν θέμα τῆς διδασκαλίας των. Κατ' αὐτὸν

τὸν τρόπον συνήργησαν ἀκόμη περισσότερον ἀπὸ τοὺς προηγγέντας φιλοσόφους εἰς τὴν διάσεισιν τῶν θρησκευτικῶν, ἡθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀξιῶν καὶ ὑπῆρξαν ἀφορμὴ νὰ γίνη ἀναθεώρησις ἀπὸ τοὺς μετὰ τούτους φιλοσόφους τοῦ ὅλου πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τῶν Ἑλλήνων.

Ο Σωκράτης

Ο Σωκράτης ἀπέκλειε τᾶσκαν μηχανικὴν ἢ ὑλιστικὴν ἐξήγησιν τῶν ὄντων καὶ ἀπέδιδε τὴν αἰτίαν τούτων εἰς τὸ ἔλλογον θεῖον οὔτως ἔγινεν ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς τελεολογικῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρξεως καὶ προνοίας τοῦ θεοῦ. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μετέχει τοῦ θείου καὶ κατ' ἀνάγκην ὑπάρχει ἀτομικὴ ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Ἀντικείμενον ὅμως τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης του δὲν εἶναι ὁ κάσμος, ἀλλ' ὁ ἀνθρωπος. Βασικὴ πίστις του εἶναι, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς σοφιστάς, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀλήθεια καὶ ἀγαθόν, τὰ ὅποια δὲν μετροῦνται μὲ τὰς ἀτομικὰς ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ θελήσεις, ἀλλὰ μὲ τὸ γενικῶς παραδεκτὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. « Πάντων χρημάτων μέτρον » δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ « ἀνθρωπος », ἀλλ' οἱ « ἀνθρώποι », τούτεστι τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὅποιον εἶναι ἀμετάβλητον καὶ ὅμοιον εἰς ὅλους. Πρὸς τοῦτο σκοπὸν τῆς ἐρεύνης του ἔθεσε τὴν εὑρεσιν τῶν αἰώνιων θήικῶν νόμων, τοὺς ὅποιους ἀκολουθῶν ὁ ἀνθρωπος ὀφείλει νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης ἀποφεύγων τὸ κακόν. Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ νομιζομένη εὐτυχία, ὅπως ἐπρέσβευον οἱ σοφισταί, ἀλλὰ ἡ ἀρετὴ, ἡ ὅπεια εἶναι ἡ πραγματικὴ εὐτυχία. Ἀρετὴ δὲ εἶναι ἡ σαφής γνῶσις, ἡ δὲ ἐπιδιωξίς αὐτῆς εἶναι καθῆκον παντός ἀνθρώπου.

Πρὸς εὑρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἡ καλούθησεν ἴδιον δρόμον, ὁ ὄποιος φέρει τὸ ὄνομά του : Σωκρατικὴ μέθοδος ἢ Σωκρατικὸς διάλογος, ὁ ὄποιος, ἂν καὶ διγράξεται εἰς δύο, φέρει εἰς τὸ αὐτὸν τέρμα. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐμφανίζεται ὁ Σωκράτης ὡς ἀγνῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ ζητεῖ νὰ τὴν μάθῃ ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας. Διὰ διαφόρων ἔπειτα ἐρωτήσεων περιέπλεκε τὸν συνομιλητὴν καὶ τὸν ἔξηγάγκαζε νὰ διμολογήσῃ τὸ λάθος του. Τοῦτο ὅμως ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀγνοίας μας, ἡ ὄποια ἀποτελεῖ τὴν πρώτην βαθμίδα, ἡ ὄποια φέρει εἰς τὴν γνῶσιν. Ἡ ἀμφιβολία εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας. « ἐν οἴδα, ὅτι οὐδὲν οἴδα » ἔλεγεν ὁ ἴδιος. Οὕτως ἔχομεν τὴν Σωκρατικὴν εἰρωνείαν. Κατὰ τὴν διευτέραν ὄρμαται ἀπὸ γνωστὰ καὶ συγκεκριμένα πράγματα καὶ χειραγωγῶν τὸν συνομιλητὴν ἐπαγγικῶς διὰ καταλλήλων ἐρωτή-

σεων τὸν ἀπαλλάσσει τῶν πλανῶν καὶ τὸν προωθεῖ πρὸς εὔρεσιν τοῦ δημοειδοῦς καὶ οὐσιώδους διὰ τὸν ὄρισμὸν τοῦ ἀφηρημένου καθόλου (τῆς ἐννοίας, τῆς ἀληθείας). Καὶ ἔχομεν πάλιν τὴν Σωκρατικὴν μαιευτικήν. "Οπως ἡ γέννησις τοῦ παιδίου εἶναι δυσχερής καὶ ἔχει ἀνάγκην μαίας, οὕτω καὶ ἡ γέννησις τῆς ὄρθης γνώσεως, ἡ ὁποίᾳ ἐνυπάρχει εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν Σωκράτη, ἔχει ἀνάγκην ἐμπείρου βιηθείας. 'Αστειζόμενος δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἐκληρονόμησε τὴν μαιευτικὴν τέχνην ἀπὸ τὴν μαίαν μητέρα του.

Καὶ εὑρίσκει βέβαια, ὅτι τὰ αἰσθήματα ὄμοιογουμένως ῥέουν, ὅπως ἐδίδασκε καὶ ὁ Ἡράκλειτος, καὶ ἀλλὰ ἔδέχετο ἐπομένως, ὅτι ἡ ἐπιστήμη τούτων δὲν εἶναι ἐφικτή ἀλλὰ ἔδέχετο, ὅτι παρὰ τὴν ῥοήν των ἔχουν γενικὰς ἰδιότητας ἀναλλοιώτους, καταληπτὰς μόνον διὰ τοῦ νοῦ. 'Απὸ τὰ πολλὰ λευκὰ π.χ. ὁ νοῦς συνάγει τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἐννοιαν τῆς λευκότητος, καὶ ἀπὸ τὰς πολλὰς δικαίας πράξεις τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἐννοιαν τῆς δικαιοσύνης κ.τ.λ. Τῶν κοινῶν τούτων ἰδιότητων ἔχότει νὰ λάβῃ ἐπιστήμην πιστεύων, ὅτι δὲν δύναται κανεὶς νὰ κρίνῃ ὅρθως τὰ καθ' ἔκαστον, ἂν δὲν λάβῃ γνῶσιν προηγουμένως τῶν καθόλου. 'Ο Πλάτων ἔφερεν ἔπειτα εἰς φῶς τὸ εἰς τοὺς διαλόγους τοῦ διδασκάλου ἐνυπάρχοντα σπέρματα τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως.

Δ'. Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Η πνευματικὴ ἔξελιξις τοῦ Πλάτωνος ἐσημείωσε δύο μεταβολάς, τὴν πρώτην μετὰ τὴν γνωριμίαν του μὲ τὸν Σωκράτη καὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἐλλάδα. 'Η μύησίς του ἔκει εἰς τὰ 'Ορφικὰ μυστήρια, ἡ πίστις τῶν Πυθαγορείων εἰς τὴν ὑπαρξιν ὑπερκοσμίου ζωῆς, ἡ διδασκαλία περὶ μετεμψυχώσεως, καὶ ἡ ἔνεκα τούτων ὑποχρέωσις τοῦ ἀνθρώπου διὰ βίον ἀπολύτως ἀγνόν, ἔσχον σημαντικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν. 'Η διδασκαλία ἔξι ἄλλου τῶν Πυθαγορείων περὶ τῆς οὐσίας τῶν ἀριθμῶν, τὸ ἀπόλυτον τῶν μαθηματικῶν ἐννοιῶν, ἡ ἔξαρσις τῶν Ἐλεκτῶν εἰς τὴν ἐννοιαν τοῦ ἀφηρημένου ὄντος, ἐστερέωσαν εἰς τὴν ψυχήν του τὴν ἴδεαν τῆς ἐρεύνης δι' ἔνον ἀνώτερον κόσμον. Οὕτως ὁ Πλάτων ἐγκαταλείπει τὴν ἔργησιν, τὴν ὁποίαν ἤσκει μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ διδασκάλου, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν. Δὲν ἀπαρνεῖται βέβαια τὰς Σωκρατικὰς ἀρχὰς περὶ λογικῆς ἐρεύνης καὶ καθορισμοῦ τῶν ἐννοιῶν ἀλλὰ ἡ πεῖρα καὶ ἡ μελέτη τὸν ὠδήγησαν εἰς νέον

δρόμον, ὁ ὅποιος φέρει ἀπὸ τῆς κριτικῆς σκέψεως εἰς τὸ ἀπόλυτον, ἀπὸ τῆς διαρκοῦς ἔρευνης εἰς τὴν σταθερὰν βεβαιότητα, ἡ ὅποια βασίζεται εἰς ἕνα ἀνώτερον πνευματικὸν κόσμον.

Οὐ νέος αὐτὸς κόσμος ἔχει ἥδη ώριμάσσει εἰς τὴν διάνοιαν του καὶ ἔχει ἔξετασθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν μὲ τοὺς ὄπαδούς του ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Οὐ Φαῖδων καὶ τὸ Συμπόσιον, τὰ ὠραιότερα καὶ ὑψηλότερα καλλιτεχνήματα τῆς δημιουργίας του, περιέχουν ἐκτενῶς καὶ σαφῶς τὸ νέον κήρυγμα, τὴν καθ' αὐτὸν φιλοσοφικὴν δημιουργίαν τοῦ ὀρίμου πλέον σωματικῶς καὶ πνευματικῶς Πλάτωνος μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὸ ἀνὰ τὴν Μεσόγειον ταξιδίον του (387 π.Χ.).

Εἰς τὸ μελαγχολικὸν δεσμωτήριον δέχεται ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Φαῖδωνα τοὺς πιστούς κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμάς. Συγκεντρωμένοι οὗτοι γύρω ἀπὸ τὸν διδάσκαλον μόλις συγκρατοῦν τὸν πόνον των, διύτι ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐντὸς ὅλου τόσουν ἀδίκως θὰ ἔκλειψῃ. 'Αλλ' ὁ Σωκράτης ἀντιπαρατάσσει εἰς τὴν λύπην καὶ τοὺς θρήνους αὐτῶν τὴν σοβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν εἰς τὴν δυσφορίαν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν δεικνύει, ὅτι ὁ φιλόσοφος γνωρίζει νὰ ἀποθνήσκῃ χωρὶς πικρίαν ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων ὁυπαροτήτων καὶ εἰς τὸν φίβον διὰ τὴν μετὰ θάνατον ἀνυπαρξίαν ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἀναγκαῖον κακόν, ἀλλ' ἀπολύτρωσις τῶν δεινῶν τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ἀνέλθῃ ἕκανεις εἰς τὰς πηγὰς τῆς θείας σοφίας. Τύπαρχει ὅμως ὁ ὑπεραισθητὸς κόσμος τῆς θείας σοφίας καὶ ὑπάρχει ψυχὴ μετὰ θάνατον, καὶ πᾶς εἶναι δυνατὸν νὰ λάβωμεν γνῶσιν αὐτῶν ἡ γνῶσιν καθόλου; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀνθρώπινος βίος; Ήδού τὰ προβλήματα, τὰ ὄποια ἐπικειρεῖ νὰ λύσῃ ὁ Πλάτων διὰ τῆς φιλοσοφίας του δημιουργήσας πρὸς λύσιν αὐτῶν τὸν μεγαλειώδη κόσμον τῶν ἵδεων του.

Ἡ Σωκρατικὴ διδασκαλία περὶ ἐννοιῶν ἔχρησίμευσεν εἰς αὐτὸν ὡς βάσις πρὸς διαμήρφωσιν τῆς θεωρίας του. Αἱ Σωκρατικαὶ ἔννοιαι ἔχουν μὲν ἴσχὺν μόνιμον καὶ διαρκῆ, ἀλλὰ στηρίζονται μόνον εἰς τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ σκέψεις καὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ ἐν αἰσθητῷ κόσμῳ πράγματα. Οὐ Πλάτων λοιπὸν ἐπροχύρησεν ἀκόμη παραπέρα. Εδέγθη δηλαδή, ὅτι πέραν τοῦ ἀσταθοῦς καὶ μεταβλητοῦ κόσμου τῶν αἰσθητῶν ὑπάρχει εἰς τὸν ὑπεραισθητὸν κόσμον κάποια πραγματικότης ἀμετάβλητος, τὴν ὄποιαν ὁ νοῦς μόνον δύναται νὰ συλλέγῃ. Ὕπάρχει εἰς κόσμος μεγάλων ἐννοιῶν, ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν, ἀντίστοιχος τῶν ἐννοιῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων.

'Αλλὰ διὰ ποίας ὅδος ἔφθασεν ὁ Πλάτων εἰς τὰς ἰδέας; Αἱ λέξεις εἰδός, ἵδε αἱ ἐσήμαινον κοινῶς τὴν μορφὴν, δηλαδὴ τὶ λογῆς φαίνεται ἐν πρᾶγμα. Κάθε πρᾶγμα αἰσθητὸν ἔχει κάποιαν μορφὴν, δηλαδὴ σχῆμα, χρῶμα, μέγεθος κτλ. 'Η μορφὴ ὅμως — τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα, — δὲν εἶναι ὅλον τὸ πρᾶγμα, διότι τοῦτο ἔχει καὶ ὄλην. 'Επομένως πᾶν αἰσθητὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅλην καὶ ἀπὸ μορφὴν — εἶδος, ἰδέαν. 'Αλλ' ἡ μὲν ὄλη εἶναι τὸ ἀεὶ ρέον, ἡ δὲ μορφὴ — τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα εἶναι μόνιμον. 'Ο ἄνθρωπος λοιπὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων λαμβάνει γνῶσιν τῶν αἰσθητῶν — τῆς ὄλης —, διὰ δὲ τοῦ νοῦ τῶν κοινῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς μορφῆς — τοῦ εἴδους, τῆς ἰδέας —, καὶ οὕτως ἔχει τὰς ἐννοίας αὐτῶν. Τὰ αἰσθητὰ ὅμως — ἡ ὄλη —, ὅπως εἰπομένει, ρέουν αἰώνιας καὶ κεῖνται μεταξὺ ὄντος καὶ μὴ ὄντος καὶ ἐπομένων μόνον ἀβεβαίων γνῶσιν, δόξαν, ἔχομεν αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ἐννοιαὶ — τὰ εἴδη, αἱ ἰδέαι — δὲν μεταβάλλονται καὶ ἐπομένων αὐτῶν μόνον δύναται νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐπιστήμην. 'Αλλὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πῶς δυνάμεθα νὰ ἀργηθῶμεν τὸ εἰναι εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὄποια εἶναι ὄντως μόνιμα καὶ ἐπιστητά; 'Τιπάρχουν ὅρα πράγματι τὰ εἴδη — αἱ ἰδέαι — καὶ μόνον αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ὄντων εἶναι νοητὴ ἡ ἐπιστήμη.

'Η ἐννοια λοιπὸν ἵδε αἱ δὲν εἶναι πλέον ὑποκειμενικὴ ἐννοια κατὰ Πλάτωνα, ἀλλ' ὑφίσταται καθ' ἑαυτὴν καὶ ἔχει οὐσίαν. Αἱ ἰδέαι εἶναι τὰ ἀρχέτυπα καὶ ὑποδείγματα ὅλων τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, τὰ « παραδείγματα », τὰ δὲ πράγματα εἶναι τὰ εἰδῶλα ἡ αἱ ἀπομικήσεις, αἱ « μιμήσεις » τούτων. Τὰ αἰσθητὰ μετέχουν τῶν ἰδεῶν (« μέθεξις ») καὶ ἐνεκα τούτου λαμβάνουν τὴν προσωνυμίαν αὐτῶν· εἶναι καὶ λέγονται δηλαδὴ λευκά, μεγάλα, ἵσα κ.τ.λ., διότι μετέχουν τῆς ἰδέας τῆς λευκότητος, τοῦ μεγέθους, τῆς ἴσοτητος κ.τ.λ. 'Η Πυθαγόρειος θεωρία « μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν » μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς « μεθέξει » τῶν ἰδεῶν. Αἱ ἰδέαι εὑρίσκονται χωριστὰ ἀπὸ τὰ πράγματα, « ἐν ἐπουρανίῳ τόπῳ », καὶ εἶναι θεῖαι, ἀρθροτοι, ἀναλλοίωτοι, μονοειδεῖς, ἀγέννητοι καὶ ἀνώλεθροι, νοοῦσαι καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπταί. Αἱ Πλατωνικαὶ ἰδέαι εἶναι τρόπον τινὰ ἐν μόριον τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος μὲ τὰς γενικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας. 'Τιπάρχουν δὲ τόσαι ἰδέαι, ὅσαι καὶ αἱ ἐννοιαὶ τῶν αἰσθητῶν.

Αἱ ἰδέαι εἶναι ἀγαθὰ καὶ συνδέονται μεταξὺ των, ὅπως καὶ αἱ ἐννοιαὶ τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, εἴτε ὡς συνάλληλοι, εἴτε ὡς ὑπάλληλοι. "Ολαι δὲ ὑποτάσσονται εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῶν, τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ,

αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, αὔταρκες καὶ παντοδύναμον, ἡ ὅποια ὡς τελικὴ αἰτία εἰναι καὶ ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ εἴναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι καὶ ὡς θεότης κατευθύνει τὰ πάντα. Κατ' ἀνάγκην ὁ ἀνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ ἀδάμαστον τὸν πόθον, τὸν ἔρωτα νὰ πλησιάσῃ τὸν ὑπέρτατον· ὅν, τὸ τέλειον τὸ τελείως ὥραιον, τὸ ἀγαθόν, αὐτὸν τὸν Θεόν, τὸ ὄποιον μόνον μετὰ θάνατον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. 'Ἐν δὲ τῇ ζωῇ δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν τούτου ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν μόνον διὰ τῆς ἐπιστήμης (τῆς ἀληθοῦς γνώσεως, δηλαδὴ διὰ τῆς φιλοσοφίας), καὶ πρὸς αὐτὸν πρέπει πάντοτε νὰ ἀποβλέψῃ. Καὶ ὅσον πληρεστέρα εἰναι ἡ διανοητικὴ ἡμῶν καθαρότης, τόσον καλύτερον ἐπιτυγχάνομεν τὴν γνῶσιν· τούναντίον ὅσον περισσότερον λαμβάνονται ὑπὸ ὅψιν αἱ αἰσθήσεις καὶ τὸ σῶμα, τόσον βεβαιότερον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν γνῶσιν·

Πῶς ὁ ἀνθρωπος ἔλαβε τὸ πρῶτον γνῶσιν τῶν ἰδεῶν ; 'Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀθάνατος, πρὶν συνδεθῆ μὲ τὸ σῶμα, εἶχε γνωρίσει τὰς ἰδέας. "Αμα λοιπὸν ἐνσωματωθῆ εἰς τὸν ἀνθρωπὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων, προσλαμβάνει τὰς ἐννοίας τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια εἰναι εἰδωλα τῶν ἰδεῶν· ταῦτα, λόγω τῆς ὁμοιότητος αὐτῶν, ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην τὰ ὀρχέτυπα, τὰς ἰδέας· (τῷ ὅμοιῳ ἡ γνῶσις, 'Ελεάται — Δημόκριτος). Πᾶσα λοιπὸν ἐπιστημονικὴ γνῶσις εἰναι συνειδητὴ ἐπανέγερσις τῆς περὶ ὁ λόγιος ἀναμνήσεως τῶν ἰδεῶν.

Οὕτως ὁ Πλάτων ἔλυσε διὰ τῶν ἰδεῶν του, ὡς ἐκτίθεται εἰς τὸν Φαίδωνα, τὰ τεθέντα προβλήματα, τὸ θρησκευτικὸν τὸν 'Ορφικῶν κ.τ.λ. : ποία εἰναι ἡ μοῦρα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὸ ἡθικὸν πρόβλημα τοῦ Σωκράτους : πῶς δύναμαι νὰ εὔρω ἀσφαλῆ ἐγγύησιν διὰ τὴν δρθότητα τῶν πράξεών μου, καὶ τὸ γνωστικόν : πῶς δύναμαι νὰ ἐπιτύχω ἀσφαλῆ γνῶσιν, ἀπηλλαγμένην τῆς ἀπατηλότητος τῶν αἰσθήσεων, ἐνώσας στενῶς καὶ ἀδιαρρήκτως θρησκείαν, ἡθικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν γνῶσιν.

M E P O Σ A'

K E I M E N O N

ΦΑΙΔΩΝ

(Η ΗΕΡΙ ΨΥΧΗΣ - ΗΘΙΚΟΣ)

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΑΙΓΑΛΑΟΜΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΕΒΗΣ
ΣΙΜΜΙΑΣ, ΚΡΙΤΩΝ, Ο ΤΩΝ ΕΝΔΕΚΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣ

1. ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ. Αύτός, δος Φαίδων, παραγένου Σω- 57
κράτει ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμῳ-
τηρίῳ, ἢ ἄλλου του ἔκουσας;

ΦΑΙΔΩΝ. Αύτός, δος Ἐχέκρατες.

ΕΧ. Τί οὖν δή ἐστιν ἀττα εἰπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θα-
νάτου; Καὶ πῶς ἐτελεύτα; Ἡδέως γάρ ἀν ἐγώ ἀκούσκιμοι·
καὶ γάρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλειασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχω-
ριάζει τὰ νῦν Ἀθηναῖς, οὔτε τις ξένος ἀφίκεται χρόνου συ-
χνοῦ ἐκεῖθεν, ὅτις ἀν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἴδες τ' ἣν β
περὶ τούτων, πλήν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι· τῶν
δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν.

ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης / ἄρα ἐπίθεσθε, ὃν τρό- 58
πον ἐγένετο;

ΕΧ. Ναί, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἔγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζο-
μέν γε, ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται
ἀποθανών. Τί οὖν ἣν τοῦτο, δος Φαίδων;

ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ, δος Ἐχέκρατες, συνέβη· ἔτυχε γάρ
τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, δο εἰς
Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστιν;

- ΦΑΙΔ.** Τοῦτο ἔστι τὸ πλοῖον, ὡς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐν ᾧ
β Θησεὺς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς ἑπτὰ ἑκείνους φέγετο / ἄγων
 καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. Τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο, ὡς
 λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἐκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς
 Δῆλον· ἦν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἔξ ἑκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ
 πέμπουσιν. Ἐπειδὴν οὖν ἀρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν
 αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ
 μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλόν τε ἀφίκηται τὸ
 πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο. Τοῦτο δ' ἐνίστε ἐν πολλῷ χρόνῳ γί-
γ γνεται, ὅταν τύχωσιν ἀνεμοὶ ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἀρχὴ / δ'
 ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδὴν ὁ ἴερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν
 πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὥσπερ λέγω, τῇ προτε-
 ραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. Διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο
 τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ
 θανάτου.

2. EX. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὡς Φαίδων;
 τί ἦν τὰ λεγθέντα καὶ πραγθέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι
 τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρὶ; "Η οὐκ εἴων οἱ ἀρχοντες παρεῖναι,
 ἀλλ' ἔργημος ἐτέλευτα φίλων;

δ **ΦΑΙΔ.** / Οὐδαίμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε.

EX. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν
 ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὕσα.

ΦΑΙΔ. Ἀλλὰ σχολάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσα-
 σθαι· καὶ γάρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ
 ἄλλους ἀκούσοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον.

EX. Ἀλλὰ μήν, ὡς Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκούσομένους γε
 τοιούτους ἐτέρους ἔχεις· ἀλλὰ πειρᾶς ὡς ἀν δύνη ἀκριβέστατα
 διεξελθεῖν πάντα.

ε **ΦΑΙΔ.** Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια / ἐπαθον παραγενόμε-
 νος. Οὔτε γάρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος

εἰσήει εὐδαίμων γάρ μοι ἀνήρ ἐφαίνετο, ὃ 'Εχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκεῖνον παρίστασθαι μηδ' εἰς "Αιδου ἵοντα ἄνευ θείας μοίρας ιέναι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε ἀφικόμενον εῦ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ / ἄλλος. Διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει· οὔτε αὖ ἡδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὄντων, ὥσπερ εἰώθειμεν· καὶ γάρ οἱ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν. 'Αλλ' ἀτεχνῶς ἀτοπόν τι μοι πάθος παρῆν καὶ τις ἀήθης κράσις, ἀπό τε τῆς ἡδονῆς συγκεκραμένη ὁμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένῳ ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾶν. Καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὔτω διεκείμεθα, ὅτε μὲν γελῶντες, ἐνίστε δὲ δακρύοντες, εἰς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, 'Απολλόδωρος· οἶσθα γάρ που τὸν ἄνδρα / καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

EX. Πῶς γάρ οὐ;

ΦΑΙΔ. Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχεν, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἀτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι.

EX. "Ετυχον δέ, ὃ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;

ΦΑΙΔ. Οὗτος τε δῆδ' Ἀπολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ Κριτόβουλος καὶ δ· πατήρ αὐτοῦ, καὶ ἔτι Ἐρμογένης καὶ Ἐπιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀντισθένης· ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος δ· Παιανιεὺς καὶ Μενέξενος καὶ ἄλλοι τινες τῶν ἐπιχωρίων Πλάτων δέ, οἵμαι, ἡσθένει.

EX. Ξένοι δέ τινες / παρῆσαν;

ΦΑΙΔ. Ναί, Σιμμίας τέ γε δ· Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδώνδης, καὶ Μεγαρόθεν Εύκλειδης τε καὶ Τερψίων.

EX. Τί δέ; 'Αρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;

ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα· ἐν Αἰγίνῃ γάρ ἐλέγοντο εἶναι.

EX. "Αλλος δέ τις παρῆν;

ΦΑΙΔ. Σχεδόν τοι οἵμαι τούτους παραγενέσθαι.

EX. Τί οὖν δή ; Τίνες, φής, ἡσαν οἱ λόγοι ;

3. ΦΑΙΔ. Ἐγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. Άει γάρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν / ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη συλλεγόμενοι ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐνῷ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον γάρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. Περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε, ἔως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἄλλήλων· ἀνεῳγετο γάρ οὐ πρόφει· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῆγμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ τότε πρωαίτερον συνελέγημεν· τῇ γάρ προτεραίᾳ [ἡμέρᾳ], ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου / ἐσόρας, ἐπυπόμεθα, ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. Παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρωαίτατα εἰς τὸ εἰωθός. Καὶ ἥκομεν, καὶ ἡμῖν ἐξελθῶν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι, ἔως ὃν αὐτὸς κελεύσῃ· λύουσι γάρ, ἔφη, οἱ ἔνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν, ὅπως ὃν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἥκε καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι.
- 60 Εἰσιόντες οὖν / κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην — γιγνώσκεις γάρ — ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. 'Ως οὖν εἰδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ' ἀττα εἰπεν, οὐα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναῖκες, ὅτι « ὁ Σώκρατες, ὅστατον δή σε προσεροῦσιν νῦν οἱ ἐπιτίθειοι καὶ σὺ τούτους ». Καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, « ὁ Κρίτων », ἔφη, « ἀπαγέτω τις αὐτὴν οἰκαδε ».
 Καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βιωσάν τε καὶ / κοπτομένην. 'Ο δὲ Σωκράτης ἀνακαθίζεμενος εἰς τὴν κλίνην συνέκαμψέ τε τὸ σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῇ χειρί, καὶ τρίβων ἄμα· ὡς ἀτοπον, ἔφη, ὃ ἄνδρες, ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο,

δικαίουσιν οἱ ἀνθρώποι· ἡδύ· ως θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἀμφὶ μὲν αὐτῷ μὴ ἔθελεν παραχθῆνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν τις διώκῃ τὸ ἔτερον καὶ λαμβάνῃ, σκεδόν τι ἀναγκάζεσθαι λαμβάνειν καὶ τὸ ἔτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς συνημμένω δύ' ὅντε. Καί μοι δοκεῖ, / ἔφη, εἰ ἐνενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθοι ἂν συνθεῖναι, γ ώς δικαίου βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς ταῦτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφάς· καὶ διὰ ταῦτα, ὃ ἂν τὸ ἔτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἔτερον. «Ωσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔσοικεν· ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἤκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ.

4. Ο οὗν Κέβης ὑπολαβών· νὴ τὸν Δία, ὁ Σώκρατες,
ἔφη, εῦ γ' ἐποιήσας ἀναμνήσας με. Περὶ γάρ τοι τῶν / ποιη- δ
μάτων, ὃν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προοίμιον, καὶ ἄλλοι τινές με ἡδη ἤρουν-
το, ἀτάρ καὶ Εὔηνος πρόφην, δι τι ποτὲ διανοηθείς, ἐπειδὴ δεῦρο ἥλθες, ἐποιήσας αὐτά, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιή-
σας. Εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εὐήνῳ ἀποκρίνασθαι,
ὅταν με αῦθις ἐρωτᾷ — εῦ οἶδα γάρ, ὅτι ἐρήσεται — εἰπέ, τί
χρὴ λέγειν.

— Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὁ Κέβης, τὰληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εί-
ναι εποιήσα ταῦτα — ἥδειν γάρ, ως οὐ φάδιον εἴη — ἀλλ' ἐνυ- ε
πνίων τινῶν ἀποπειρώμενος, τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ
ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικὴν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. Ἡν
γάρ δὴ ἀττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸν ἐνύπνιον ἐν
τῷ παρελθόντι βίῳ, ἀλλοτ' ἐν ἀλλῃ ὅψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ
δὲ λέγον· «ὁ Σώκρατες», ἔφη, «μουσικὴν ποίει καὶ ἐργά-
ζου». Καὶ ἐγὼ ἐν γε τῷ πρόσθιν χρόνῳ, ὅπερ ἐπραττον, τοῦτο

61 ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακαλεύεσθαι τε / καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὕσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντας. Νῦν δ' ἐπειδὴ ἡ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἕορτὴ διεκώλυε με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν ἀσφαλέστερον γάρ εἶναι μὴ ἀπιέναι, πρὸν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα [καὶ] πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὐδὲν ἡ παροῦσα θυσίᾳ μετὰ δὲ τὸν θεὸν ἐννοήσας, ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εῖναι, ποιεῖν μύθους, ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἡ μυθολογικός, διὰ ταῦτα δή, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἡπιστάμην μύθους τοῦ Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα, οὓς πρώτοις ἐνέτυχον.

β

5. Ταῦτα οὖν, ὁ Κέβης, Εὔήνω φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι καὶ, ἀν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. "Απειμι δέ, ὡς γ / ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γάρ Αθηναῖοι.

Καὶ ὁ Σιμμίας· οἶον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὁ Σώκρατες, Εὔήνω; Πολλὰ γάρ ἡδη ἐντεύχηκα τῷ ἀνδρὶ σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ἤσθημαι, οὐδὲ ὅπωστιοῦν ἔκδων εἶναι πείσεται.

—Τί δαί; ἡ δ' ὅς, οὐ φιλόσοφος Εὔηνος;

—Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας.

—Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὔηνος καὶ πᾶς, ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. Οὐ μέντοι γ' ἵσως βιάσεται αὐτόν· οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. Καὶ ἂμα λέγων ταῦτα καθηκε τὰ σκέλη [ἀπὸ τῆς κλίνης] ἐπὶ / τὴν γῆν, καὶ καθεζόμενος οὕτως ἡδη τὰ λοιπὰ διελέγετο.

δ

"Ηρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης· πῶς τοῦτο λέγεις, ὁ Σώ-

κρατεῖς, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔαυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ' ἀν τῷ ἀποθνήσκοντι τὸν φιλόσοφον ἔπεσθαι;

— Τί δέ, ὦ Κέβης; Οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων Φιλολάφ συγγεγονότες;

— Οὐδὲν γε σαφές, ὦ Σώκρατες.

— Άλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἂ μὲν οὖν τυγχάνω ἀκηκοώς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. Καὶ γάρ ίσως καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα / ἐκεῖσε ἀποδημεῖν διασκοπεῖν ε τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ αὐτὴν οἰόμεθα εἶναι. Τί γάρ ἂν τις καὶ ποιεῖ ἄλλο ἐν τῷ μέχρι ήλιου δυσμῶν χρόνῳ;

6. Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὕ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἔαυτὸν ἀποκτιννύναι, ὦ Σώκρατες; "Ηδη γάρ ἔγωγε, ὅπερ νῦν δὴ σὺ ἥρου, καὶ Φιλολάου ἡκουσα, ὅτε παρ'. ἡμῖν διητάτο, γάρ δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφές δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα.

/— Άλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη. Τάχα γάρ ἂν καὶ ἀκού- 62 σαις. "Ισως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπλοῦν ἔστι καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὡσπερ καὶ τᾶλλα, ἔστιν ὅτε καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν· οἵς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ίσως σοι φαίνεται, εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἔαυτούς εῦ ποιεῖν, ἀλλὰ ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην.

Καὶ δὲ Κέβης ἡρέμα ἐπιγελάσας ἵττῳ Ζεύς, ἔφη, τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπών.

— Καὶ γάρ ἂν δόξειεν, ἔφη / δὲ Σωκράτης, οὗτοι γ' εἶναι β ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ίσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. Οἱ μὲν οὖν ἐν ἀπυρρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἐν τινι φρουρᾷ ἐσμεν οἱ ἀνθρώποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἔαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδὲ ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τις μοι φαίνεται καὶ οὐ ράδιος διιδεῖν·

οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὃ Κέβης, εὗ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῷν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. "Η σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως ;

—Ἐμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης.

γ Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, καὶ σὺ / ἄν, τῷν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸς ἔχυτὸς ἀποκτιννύοι μὴ σημήναντός σου, ὅτι βούλει αὐτὸς τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἀν αὐτῷ καὶ, εἴ τινα ἔχοις τιμωρίαν, τιμωροῦ ἂν ;

—Πάνυ γ', ἔφη.

—Ἔσως τοίνυν ταύτῃ οὐκ ἄλογον μὴ πρότερον αὐτὸν ἀποκτιννύαι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

7. Ἀλλ' εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τοῦτό γε φαίνεται. "(Ο) μέντοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ἥραδίως ἀν ἔθέλειν δὲποθνήσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὃ Σώκρατες, / ἀτόπῳ, εἰπερ, ὁ νῦν δὴ ἔλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. Τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ἦ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἄριστοί εἰσι τῶν ὄντων ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. Οὐ γάρ που αὐτός γε αὐτοῦ οἰεται ἀμεινον ἐπιμελήσεσθαι ἐλεύθερος γενόμενος· ἀλλ' ἀνόητος μὲν ἀνθρώπος τάχ' ἀν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι δὲπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἀν / λογίζοιτο, ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα παραμένειν· διὸ ἀλογίστως ἀν φεύγοι. 'Ο δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῦ που ἀν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὐτοῦ βελτίονι. Καίτοι οὕτως, ὃ Σώκρατες, τούναντίον εἶναι εἰκός ἦ δὲ νῦν δὴ ἔλέγετο· τοῦ μὲν γὰρ φρονίμους ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρέπει, τοὺς δὲ ἄφρονας γαίρειν.

Ακούσας οὖν δὲ Σωκράτης ἡσθηγαί τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ /
Κέβητος πραγματείᾳ καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς ἦσεν τοι. ἔφη. 63
[δέ] Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐλέγει
πειθεσθοι ὅ τι ἄν τις εἴπῃ.

Καὶ δὲ Σιμμίας ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, νῦν γέ μοι
δοκεῖ τι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης· τί γάρ ἂν βουλόμενοι ἀνδρες
σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν καὶ ἑ-
δίως ἀπαλλάσσοιτο αὐτῶν; Καὶ μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τεί-
νειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω φαδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων
καὶ ἄρχοντας ἀγαθούς, ὡς αὐτὸς / ὄμολογεῖς, θεούς. 3

— Δίκαια, ἔφη, λέγετε. Οἶμαι γάρ οὐκέτι λέγειν, ὅτι γρή
με πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, δὲ Σιμμίας.

8. Φέρε δὴ, ηδὸν ὅτις, πειραθῶ πιθανώτερον πρὸς οὐκέτι
ἀπολογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. Ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὁ Σιμμία
τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ φμην ἤξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεούς
ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους
τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἤδικουν ἂν οὐκ ἀγα-
νακτῶν τῷ θανάτῳ. Νῦν δὲ εὗ ἵστε, ὅτι / παρ' ἀνδρας τε ἐλπί-
ζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ δισχυρισά-
μην. ὅτι μέντοι παρὰ θεούς δεσπότας πάνυ ἀγαθούς ἤξειν,
εὗ ἵστε, ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, δισχυρισάμην ἂν
καὶ τοῦτο. "Ωστε διὰ ταῦτα οὐχ ὄμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὔ-
ελπίς εἰμι εἰναί τι τοῖς τετελευτηκόσι καὶ, ὥσπερ γε καὶ πάλαι
λέγεται, πολὺ ἀμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς.

γ

— Τί οὖν, ἔφη δὲ Σιμμίας, ὁ Σώκρατες; Αὐτὸς ἔχων τὴν
διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ κανὸν ἡμῖν / μεταδοίης: δ
Κοινὸν γάρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο,
καὶ ἄμα σοι ἢ ἀπολογία ἔσται, ἐάν, ἀπερ λέγεις, ἡμᾶς
πείσῃς.

— 'Αλλὰ πειράσομαι, ἔφη. Πρῶτον δὲ Κρίτωνα τόνδε σκεψώμεθα; τί ἐστιν ὁ βούλεσθαι μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν.

Τι δέ ὦ Σωκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἀλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι γρή σοι φράζειν ως ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; Φησὶ γάρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἰ δὲ μή, / ἐνίστε ἀναγκάζεσθαι καὶ δις καὶ τρὶς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω ώς καὶ δις δώσων, ἐὰν δὲ δέη, καὶ τρίς.

—'Αλλὰ σχεδὸν μέν τι ἥδειν, ἔφη ὁ Κρίτων, ἀλλά μοι πάλαι πράγματα παρέχει.

—'Εα αὐτόγ, ἔφη. 'Αλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἡδη τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὡς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον θαρρεῖν μέλλων / ἀποθανεῖσθαι καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἴσεσθαι ἀγαθόα, ἐπειδὰν τέλευτήσῃ. Πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὃ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι.

9. Κινδυνεύουσι γάρ, ὅσοι τυγχάνουσιν ὄρθιῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, λεληθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἀλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι. Εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἀτοπον δῆπον ἀν εἴη προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἤκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ ἀγανακτεῖν, ὁ πάλαι προεθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευον.

Καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας· νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὦ / Σωκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι. Οἷμαι γάρ ἀν δὴ τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντες δοκεῖν εῦ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας — καὶ ξυμφάναι ἀν τοὺς μὲν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ — ὅτι τῷ ὄντι οἱ

φιλοσοφοῦντες θανατῶσι καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, ὅτι ἄξιοι εἰσι τοῦτο πάσχειν.

— Καὶ ἀληθῆ γ' ἀν λέγοιεν, ὃ Σιμμία, πλὴν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. Λέληθε γάρ αὐτοὺς, η τε θανατῶσι καὶ η ἄξιοι εἰσι θανάτου καὶ οὗτοι θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. Εἴπωμεν γάρ, / ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, χαίρειν εἰπόντες ἐκεί- νοις. Ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εἶναι;

— Πάνυ γε, ἔφη ὑπολαβών ὁ Σιμμίας.

— Ἀρα μὴ ἄλλο τι η τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; Καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴν αὐτὸν καθ' αὐτὸν τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγῆσαν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι; Ἀρα μὴ ἄλλο τι η ὁ θάνατος η τοῦτο;

— Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη.

— Σκέψαι δή, ὃ ἀγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ἔυνδοκη ἄπερ ἐμοὶ ἐκ γάρ τούτων / μᾶλλον οἷμαι ἡμᾶς εἴσεσθαι, περὶ ὃν σκοποῦμεν. Φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἥδουνας καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σίτων καὶ ποτῶν;

— Ἡκιστα, ὃ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας.

— Τί δέ; Τὰς τῶν ἀφροδισίων;

— Οὐδαμῶς.

— Τί δέ; Τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἥγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος; Οἷον ἴματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμούς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι η ἀτιμάζειν, καθ' ὅσον μὴ / πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν;

— Ἀτιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὃ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος.

— Οὐκοῦν δλως δοκεῖ σοι, ἔφη, η τοῦ τοιούτου πραγμα-

τεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι;

— "Εμοιγε.

— "Αρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν δικιλόσοφος ἀπολύτων ὃ τι / μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ;
— Φαίνεται.

— Καὶ δοκεῖ γέ που, ὃ Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, φῷ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν οὐκ ἀξιονεῖναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγρύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν, αἴ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν ;

— Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις.

10. Τι δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν ; Ηδέρον ἐμπόδιον τὸ σῶμα ἡ οὕ, ἐάν τις αὐτὸν ἐν τῇ ζητήσει β κοινωνὸν συμπαραχαμβάνῃ ; Οἶον τὸ τοιόνδε / λέγω· ἀρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὅψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις, ἡ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θυλοῦσιν, ὅτι οὕτ' ἀκούομεν ἀκριβές οὐδὲν οὔτε ὁρῶμεν ; Καίτοι εἰ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς, σκολῆ αἴ γε ἄλλαι πᾶσαι γάρ που τούτων φαυλότεραί εἰσιν ἡ σοὶ οὐ δοκοῦσιν :

— Πάνυ μὲν οὖν, , ἔφη.

— Πότε οὖν, ἡ δ' ὅς, ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἀπτεται; "Οταν μὲν γάρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιγειρῆ τι σκοπεῖν, δῆλον, ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

γ / —'Αληθῆ λέγεις.

— "Αρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεται τι τῶν ὄντων :

— Ναί.

— Λογίζεται δέ γε που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τού-

των μηδὲν παραλυπῆ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλγηθῶν μηδέ τις ἡδονή, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνηται ἔῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ, καθ' ὅσον δύναται, μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδὲ ἀπτομένη, δρέγηται τοῦ ὄντος.

— "Εστι ταῦτα.

— Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα / ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴν καθ' αὐτὴν γιγνεσθαι.

— Φαίνεται.

— Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὢ Σιμμία; Φαίμεν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸν ἢ οὐδέν;

— Φαίμεν μέντοι, νὴ Δία.

— Καὶ καλὸν γέ τι καὶ ἀγαθόν;

— Πῶς δ' οὕ;

— "Ηδη οὖν πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰδεῖς;

— Οὐδαμῶς, ἢ δ' ὅς.

— Αλλ' ἄλλη τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; Λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὕγιείας, ἴσχύος καὶ τῶν ἄλλων ἐνὶ λόγῳ ἀπάντων τῆς οὐσίας, δ / τυγχάνει ἔκαστον ὅν· ἂρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ἀληθέστατον θεωρεῖται, ἢ ὅδε ἔχει· διὸ ἀν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸν ἔκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὐ σκοπεῖ, οὗτος ἀν ἐγγύτατα ἵοι τοῦ γνῶναι ἔκαστον;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— "Αρ' οὖν ἐκεῖνος ἀν τοῦτο ποιήσεις καθαρώτατα, ὅστις ὅ τι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἵοι ἐφ' ἔκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην αἰσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν / μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὐτὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος αὐτὸν καθ' αὐτὸν εἰλικρινεῖς ἔκαστον ἐπιχειροῦ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι

δ

ε

66

μάλιστα δρθαλμῶν τε καὶ ὕπων καί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν απήσκοθαι ἀλγήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῆ ; Ἄρ' οὐχ οὗτός ἐστιν, ὃ Σιμμία, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος ;

—Τύπερ φυῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὃ Σώκρατες.

- β 11. Οὐκοῦν ἀνάγκη, / ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἀτταλέγειν, ὅτι· ἀκινδυνεύει τοι ὅσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, ὅτι, ἔως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ συμπεφυριμένη ἡ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μή ποτε απησώμεθα ίκανῶς οὐ ἐπιθυμοῦμεν· φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. Μυρίας μὲν γάρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δέ, ἂν / τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. Ἐφώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς, τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Καὶ γάρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἡ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι· διὰ γάρ τὴν τῶν χρημάτων απησιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα απῆσθαι διὰ τὸ / σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἔγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. Τὸ δ' ἔσχατον πάντων, ὅτι, ἔάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπίπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήκτει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τάληθές. Ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται, ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε κα-

Θαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται, οὐ ἐπιθυμοῦμέν τε καὶ φαμεν ἐρασταὶ εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὴν τελευτήσωμεν, ὡς δὲ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὗ. Εἰ γὰρ μὴ οἶον τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δύοιν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔσται ακήσασθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσασι τότε γάρ αὐτῇ καθ' αὐτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται / χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὐ. Καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτῳ ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅτι μάλιστα μηδὲν διηλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἔως ἂν δὲ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ οὕτω μὲν καθαροί ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσόμεθα δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές. Τοῦτο δ' ἔστιν ἵσως / τὸ ἀληθές· μὴ καθαρῷ γάρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἦ.» Τοιαῦτα οἷμαι, ὡς Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους β λέγειν τε καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς δρθῶς φιλομαθεῖς. "Η οὐ δοκεῖ σοι οὕτως;

— Παντός γε μᾶλλον, ὡς Σώκρατες.

12. Οὐκοῦν, ἔφη δὲ Σωκράτης, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, ὡς ἑταῖρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένῳ, οἱ ἐγὼ πορεύομαι, ἐκεῖ ἴκανῶς, εἰπερ που ἄλλοθι, ακήσασθαι τοῦτο, οὗ ἔνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥστε ἢ γε ἀποδημία ἡ νῦν μοι / προστεταγμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλῳ ἀνδρὶ, δις ἡγεῖται οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥσπερ κεκαθαρμένην.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη δὲ Σιμμίας.

— Κάθαρσις δὲ εἶναι ἄρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει, ὥπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τοῦ

σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὐτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαι τε καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ οἰκεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μό-

δυνην καθ' / αὐτὴν ἐκλυομένην ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος;

— Πάνυ μὲν οὖν, , ἔφη.

— Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὄνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ;

— Παντάπασί γε, η̄ δ' ὅς.

— Λύειν δέ γε αὐτήν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος· η̄ οὔ ;

— Φαίνεται.

ε — Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἀν εἴη ἄνδρα παρασκευάζονθ' ἔαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὃ τι ἐγγυτάτῳ / ὄντα τοῦ τεθνάναι οὕτω ζῆν, κάπειθ' ἤκοντος αὐτῷ τούτου ἀγανακτεῖν ;

— Οὐ γελοῖον ; — Πῶς δ' οὔ ;

— Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὃ Σιμύμια, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθηκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστα σύτοις ἀνθρώπων φοβερόν. Ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. Εἰ γάρ διαβέβληγται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὐτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φοβοῦντο καὶ ἀγανακτοῦν, οὐ πολλὴ ἀλλογία εἴη, εἰ μὴ ἀσμενοὶ ἐκεῖσε ίοιεν, οἱ ἀφικομένοις ἐλπίς ἐστιν, οὐ / διὰ βίου ἡρων, τυχεῖν — ἡρων δὲ φρονήσεως — ᾧ τε διεβέβληγτο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς ; η̄, ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ οἱέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἔκόντες ἥθελησαν εἰς "Αιδου μετελθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὅψεσθαι τε ἐκεῖ ὃν ἐπεθύμουν καὶ συνέσεσθαι φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν καὶ λαβῶν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοιι ἐντεῦξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου η̄ ἐν "Αιδου,

ἀγανακτήσει τε / ἀποθηκίσκων καὶ οὐκ ἄσμενος εῖσιν αὐτόσε ; β
Οἴεσθαι γε χρή, ἐὰν τῷ ὄντι γε ἥ, ὃ ἔταιρος, φιλόσοφος·
σφόδρα γάρ αὐτῷ ταῦτα δόξει, μηδαμοῦ ἄλλοιι καθιαρῶς ἐν-
τεύξεσθαι φρονήσει ἀλλ' ἡ ἐκεῖ. Εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει,
ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἀν ἀλογίᾳ εἴη; εἰ φοβοῦτο τὸν
θάνατον ὁ τοιοῦτος ;

— Πολλὴ μέντοι, νὴ Δία, ἡ δ' ὅς.

13. Οὐκοῦν ἵκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός,
ὅν ἂν ἴδης ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ
ἄρ' ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος ; (1) αὐτὸς δέ / που γ
οὗτος τυγχάνει ὅν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἥτοι τὰ
ἔτερα τούτων ἡ ἀμφότερα.

— Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως, ὡς λέγεις.

— Αρ' οὖν, ὃ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὄνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς
οὕτῳ διακειμένοις μάλιστα προσήκει ;

— Πάντως δήπου, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὄνομά-
ζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ'
δλιγόρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἀρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει,
τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος δλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ
/ ζῶσιν ;

— Ανάγκη, ἔφη.

— Εἰ γάρ ἐθέλεις, ἡ δ' ὅς, ἐννοῦσαι τὴν γε τῶν ἄλλων ἀν-
δρείαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος.

— Πῶς δή, ὃ Σώκρατες ;

— Οἰσθα, ἡ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι
τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι ;

— Καὶ μάλα ἔφη.

— Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ
ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν ;

δ

— "Εστι ταῦτα.

— Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἄλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίη ἀνδρεῖον εἶναι.

ε — Πάνυ / μὲν οὖν.

— Τί δέ; Οἱ κόσμοι αὐτῶν οὐ ταῦτὸν τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσιν; Καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος τὸ περὶ ταῦτην τὴν εὐήθῃ σωφροσύνην· φοβούμενοι γὰρ ἔτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται ὑπὸ ἄλλων κρατούμενοι. Καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν / ἡδονῶν ἀρχεσθαι, ἀλλ' ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ ἡδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. Τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν φυνὴν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι.

— "Εοικε γάρ.

— Ω μακάριε Σιμμία, μὴ γὰρ οὐχ αὕτη ἡ ἡ δρθή πρὸς ἀρετὴν ἀλλαγή, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα, ἀλλ' ἡ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα δρθόν, β ἀντὶ οὗ δεῖ ἀπαντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, / φρόνησις· καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὡνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ἡ καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἔυλλήβδην ἀληθής ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων μὴ σκιαγραφία τις ἡ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιές οὐδ' γ ἀληθὲς ἔχη, τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ἡ κάθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ/δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ἡ. Καὶ κινδυνεύουσι

καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὅντι πάλαι αἰνίτεσθαι, ὅτι, ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς "Αιδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἔκειται ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. Εἰσὶ γὰρ δὴ, ὡς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετὰς, « ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δέ τε παῦροι » οὗτοι δ' εἰσὶ/κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὄρθιως. ^δ Ων δὴ καὶ ἐγώ κατά γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προσυθυμήθην γενέσθαι. Εἰ δ' ὄρθιως προσυθυμήθην καὶ τι ἡνίσαμεν, ἔκειται ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἀν θεὸς ἐθέληη, διλίγοντας τερεον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ταῦτ' οὖν ἐγώ, ἔφη, ὥς Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ὡς εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω οὐδ' ἀγανακτῶ, ἡγούμενος κάκει / οὐδὲν ^ε ηττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι καὶ ἔταιροις· τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέχει. Εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἴμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εὐ ἀν ἔχοι.

14. Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν ὁ Κέβης ἔφη· ὥς Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς / ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μή, ἐπειδὴν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔπι ἢ, ἀλλ' ἔκεινη τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρηται τε καὶ ἀπολλύται, ἢ ἀν δὲ ἀνθρωπος ἀποθνήσκῃ· εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὕσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἴγηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔπι οὐδαμοῦ ἢ. Ἐπεί, εἰπερ εἴη που αὐτὴ καθ' αὐτὴν συνηθροισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν, ὃν σὺ νῦν δὴ διῆλθες, πολλὴ ἂν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, ὥς/Σώκρατες, ὡς ἀληθῆ ἔστιν ἢ σὺ λέγεις. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἵσως οὐκ διλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς

έστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τινα δύναμιν
ἔχει καὶ φρόνησιν.

— Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὁ Κέβης. Ἀλλὰ τί
·δὴ ποιῶμεν; "Η περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν
εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μή;

— Εγὼ γοῦν, ἔφη ὁ Κέβης, ἡδέως ἀν ἀκούσαιμι, ἥντινα
δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν.

— Οὐκοῦν γ' ἂν οἴμαι, ηδ' δὲ ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα
γῦν ἀκούσαντα, οὐδὲ εἰ / κωμῳδιοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ καὶ
οὐ περὶ προστικόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαι. Εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ
διασκοπεῖσθαι..

15. Σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ τῇδε πῃ, εἴτ' ἄρα ἐν "Αἰδου εἰ-
σὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὐ. Πα-
λαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος, οὗ μεμνήμεθα, ὃς εἰσὶν ἐνθένδε
ἀφικόμεναι ἐκεῖ καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνον-
ται ἐκ τῶν τεθνεώτων. Καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνε-
σθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ηδὲ εἴεν ἀν αἱ
δ / ψυχαὶ ήμῶν ἐκεῖ; Οὐ γάρ ἀν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὕ-
σαι, καὶ τοῦτο ἴκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εἶναι, εἰ τῷ ὅντι
φανερὸν γίγνοιτο, ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶν-
τες ηδὲ ἐκ τῶν τεθνεώτων. Εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἀν του
δέοι λόγου.

— Πάνου μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης.

— Μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, ηδ' δέ, σκόπει μόνον τοῦ-
το, εἰ βούλει ῥῶν μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ
φυτῶν, καὶ ἔντλαθβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων
ε / ἰδωμεν, ἀρ' οὕτωσὶ γίγνεται πάντα, οὐκ / ἄλλοθεν ηδὲ ἐκ τῶν
ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὃν τοιοῦτόν τι, οἷον τὸ
καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκω, καὶ ἄλλα
δὴ, μυρία οὕτως ἔγει. Τοῦτο οὖν σκεψώμεθα· ἄρα ἀναγκαῖον

ὅσιοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἀλλοθεν αὐτὸς γίγνεσθαι η̄ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου ; οἶον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἔξ εἰλάττονος ὄντος πρότερον ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι ;

— Ναί.

— Οὐκοῦν καν ἔλαττον γίγνηται, ἐκ μεῖζονος ὄντος πρότερον / ὕστερον ἔλαττον γενήσεται ;

71

— "Εστιν οὔτω, ἔφη.

— Καὶ μὴν ἔξ ισχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ θᾶττον ;

— Πάνυ γε.

— Τί δέ ; "Αν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἔξ ἀμείνονος, καὶ ἀν δικαιότερον, ἔξ ἀδικωτέρου ;

— Πῶς γὰρ οὖ ;

— Ικανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομέν τοῦτο, ὅτι πάντα οὔτω γίγνεται, ἔξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα ;

— Πάνυ γε.

— Τί δ' αὖ ; "Εστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἶον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντοιν δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου / ἐπὶ τὸ ἑτερον, ἀπὸ δ' αὖ τοῦ ἑτέρου πάλιν ἐπὶ τὸ ἑτερον. Μεῖζονος γάρ πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξὺ αὐξῆσις καὶ φθίσις, καὶ καλοῦμεν οὔτω τὸ μὲν αὐξάνεσθαι, τὸ δὲ φθίνειν ;

— Ναί, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ διαχρίνεσθαι καὶ συγχρίνεσθαι, καὶ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὔτω, καν εἰ μὴ χρώμεθα τοῖς ὄντοις ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὔτως ψύξειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαι τε αὐτὰ ἔξ ἀλλήλων γένεσίν τε εἶναι ἔξ ἐκατέρου εἰς ἀλληλα ;

— Πάνυ μὲν οὖν, η̄ δ' ὅς.

γ 16. Τί οὖν ; ἔφη.

— Τῷ / ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν ;

— Πάνυ μέν οὖν, ἔφη.

— Τί ;

— Τὸ τεθνάναι, ἔφη.

— Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστίν, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντοιν ;

— Πῶς γάρ οὖ ;

— Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν, ᾧν νῦν δὴ ἐλεγον, ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις, σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. Λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι / τὸ καθεύδειν, καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν τὴν μὲν καταδρθάνειν εἶναι, τὴν δ' ἀνεγείρεσθαι. Ἰκανῶς σοι, ἔφη, η̄ οὖ ;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— Λέγε δὴ μοι καὶ σύ, ἔφη, οὕτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου.

Οὐκ ἐναντίον μὲν φήσ τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι ;

— Ἔγωγε.

— Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων ;

— Ναί.

— Εξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον ;

— Τὸ τεθνηκός, ἔφη.

— Τί δέ, η̄ δ' ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεῶτος ;

— Αναγκαῖον, ἔφη, ὅμολογεῖν, ὅτι τὸ ζῶν.

— Εκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὡς Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται ;

— Φαίνεται, ἔφη.

— Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν "Αἰδου.

— Εοικεν.

— Ούκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἢ γ' ἔτέρα σαφῆς οὖσα τυγχάνει; Τὸ γάρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου ἢ οὐ;

— Πάνυ μὲν οὖν; ἔφη.

— Πῶς ἢ δ' ὅς, ποιήσομεν; Οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτη χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; "Η ἀνάγκη ἀποδοῦντι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν;

— Πάντως που, ἔφη.

— Τίνα ταύτην;

— Τὸ ἀναβιώσκεθσαι.

— Ούκοῦν, ἢ δ' ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἀν εἴη γένεσις εἰς τοὺς / ζῶντας αὔτῃ, τὸ ἀναβιώσκεσθαι;

72

— Πάνυ γε.

— Ομολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτη τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ἥττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. Τούτου δὲ ὅντος ἴκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι, ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι.

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὀμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν.

17. Ιδὲ τοίνυν οὕτως, ἔφη, ὁ Κέβης, ὅτι οὐδ' ἀδίκως ὀμολογήκαμεν, ὃς ἐμοὶ δοκεῖ. Εἰ γάρ μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἔτερα τοῖς / ἔτέροις γιγνόμενα, ὑσπερέι κύκλῳ περιύόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἔτέρου μόνον εἰς τὸ καταντικρύ καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἔτερον μηδὲ καμπήν ποιοῖτο, οἵσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸν σχῆμα ἀν σχοίη καὶ τὸ αὐτὸν πάθος ἀν πάθοις καὶ παύσαιτο γιγνόμενα.

β

— Πῶς λέγεις; ἔφη.

— Οὐδὲν γαλεπόν, ἢ δ' ὅς, ἐννοῆσαι ὁ λέγω ἀλλ' οἷον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταπο-

διδοίη γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα
 γ πάντ' ἀν λῆρον / τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδείξειε καὶ οὐδαμοῦ ἀν
 φαίνοιτο διὰ τὸ καὶ τᾶλλα πάντα ταῦτὸν ἔκεινῳ πεπονθέναι,
 καθεύδειν. Καν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή,
 ταχὺν ἀν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, « ὁμοῦ πάντα χρή-
 ματα ». Ὡσαύτως δέ, ὡς φίλε Κέβης, εἰ ἀποθηκοί μὲν πάντα,
 ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ
 δ τῷ σχήματι τὰ τεθνεῖτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο, ἀρ’
 οὐ πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι καὶ μηδὲν
 ζῆν; Εἰ γάρ ἐκ μὲν / τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ
 ζῶντα θνήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς
 τὸ τεθνάναι;

— Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὡς Σώκρατες, ἀλλὰ
 μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν.

ε — "Εστι γάρ, ἔφη, ὡς Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλ-
 λον οὕτω, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἔξαπατώμενοι ὀμολο-
 γοῦμεν. 'Αλλ' ἔστι τῷ ὅντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι καὶ ἐκ τῶν
 τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν τεθνεώτων ψυ-
 χὰς εἶναι [καὶ ταῖς μὲν γε ἀγαθαῖς ἄμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κα-
 καῖς κάκιον].

18. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβών, καὶ κατ' ἐκεῖνόν
 γε τὸν λόγον, ὡς Σώκρατες, εἰ ἀληθής ἔστιν, ὃν σὺ εἴωθας
 θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις
 τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ
 τινὶ χρόνῳ μεμεθηκέναι, ἀντὶ τούτου δὲ τῶν τεθνεώτων
 73 ἀδύνατον, εἰ μὴ ἦν που ἡμῖν ἡ ψυχὴ, πρὶν ἐν τῷδε / τῷ ἀν-
 θρωπίνῳ εἴδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταῦτη ἀθάνατόν τι ἡ ψυχὴ^{τι}
 ἔοικε εἶναι.

— Άλλα, ὡς Κέβης, ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβών, ποῖαι τού-

των αἱ ἀποδεῖξεις ; 'Τυπόμνησόν με οὐ γάρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι.

— 'Ενὶ μὲν λόγῳ, ἔφη δὲ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἀνθρώποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα ἡ ἔχει· καίτοι, εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμην ἐνοῦσα καὶ δρθὸς λόγος, οὐκ ἀν οἷοι τ' ἥσαν τοῦτο ποιήσειν. "Ἐπειτα, ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα / ἄγῃ ἡ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα σαφέστατα κατηγορεῖ, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει.

— Εἰ δὲ μὴ ταύτη γε, ἔφη, πείθη, δὲ Σιμία, δὲ Σωκράτης, σκέψαι, ἀν τῇδε πή σοι σκοπουμένῳ συνδέξῃ. 'Απιστεῖς γάρ δὴ πῶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀναμνησίς ἐστιν ;

— 'Απιστῶ μὲν ἔγωγε, ἡ δ' ὃς ὁ Σιμίας, οὖ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι. Καὶ σκεδόν γε, ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ἡδη μέμνημαι καὶ πείθομαι· οὐδὲν μεντᾶν ἥττον ἀκούοιμι νῦν, πῆ σὺ ἐπεχειρησας λέγειν.

— Τῇδ' ἔγωγε, ἡ δ' ὃς. 'Ομολογοῦμεν γάρ δήπου, εἴ τις γε τι ἀναμνησθήσεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτον πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι :

— Πάνυ γ', ἔφη.

— 'Ἄρ' οὖν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀναμνησιν εἶναι ; Λέγω δέ τινα τρόπον τόνδε· ἐάν τις ἔτερον ἡ ἴδων ἡ ἀκούσας ἡ τινα ἄλλην αἵσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῶ, ἀλλὰ καὶ ἔτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἄλλη, ἀρα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν, ὅτι ἀνεμνήσθη, οὗ τὴν ἐννοιαν / ἔλαβεν ; δ

— Πῶς λέγεις ;

— Οίον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας.

— Ηῶς γάρ οὖ ;

— Οὐκοῦν οἶσθα, ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἰδωσι λύραν ἡ

ἱμάτιον ἢ ἄλλο τι, οἵς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε χρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἔγνωσάν τε τὴν λύραν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἰδός τοῦ παιδός, οὗ ἦν ἡ λύρα; Τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις· ὥσπερ γε καὶ Σιμιάν τις ἴδων πολλάκις Κέβητος ἀνεμήσθη καὶ ἄλλα που μυρία ταινῖτα ἀν εἴη.

— Μυρία μέντοι, νὴ Δία, ἔφη δὲ Σιμιάς.

ε — Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, τὸ τοιοῦτον / ἀνάμνησίς τίς ἐστι; Μάλιστα μέντοι, ὅταν τις τοῦτο πάθη περὶ ἔκεινα, ἢ ὑπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν ἥδη ἐπελέληστο;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Τί δέ; ἢ δ' ὅς· ἐστιν ἵππον γεγραμμένον ἴδοντα καὶ λύραν γεγραμμένην ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμιάν ἴδοντα γεγραμμένον Κέβητος ἀναμνησθῆναι;

— Πάνυ γε.

— Οὐκοῦν καὶ Σιμιάν ἴδοντα γεγραμμένον αὐτοῦ Σιμιάου ἀναμνησθῆναι;

74 — Ἐστι / μέντοι, ἔφη.

19. Ἄρ' οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι μὲν ἀφ' ὅμοίων, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνομοίων;

— Συμβαίνει.

— Άλλ' ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὅμοίων ἀναμιμνήσκηται τίς τι, ἂρ' οὐκ ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν εἴτε τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὅμοιότητα εἴτε μὴ ἐκείνου, οὗ ἀνεμνήσθη;

— Ἀνάγκη, ἔφη.

— Σκόπει δή, ἢ δ' ὅς, εἰ ταῦτα οὔτως ἔχει. Φαμέν πού τι εἶναι ἵσον, οὐξύλον λέγω ξύλῳ οὐδὲν λίθον λίθῳ, οὐδὲν ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα πάντα ἔτερόν τε αὐτὸς τὸ ἵσον φῶμέν / τι εἶναι ἢ μηδέν;

— Φῶμεν μέντοι, νὴ Δί, ἔφη δὲ Σιμιάς, θαυμαστῶς γε.

— Ἡ καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸς δὲ ἐστιν ἵσον;

- Πάνυ γε, η δ' ὅς.
- Ηδηθεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; Ἄρ' οὐκ ἔξ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, η ἔντα η λίθους η ἄλλα ἀτταὶ ιδόντες ἵσαι, ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἔτερον δὲ τούτων; "Η οὐκ ἔτερόν σοι φαίνεται; Σκόπει δέ καὶ τῇδε ἀρ' οὐ λίθοι μὲν ἵσαι καὶ ἔντα ἐνίστη ταῦτα ὅντα τῷ μὲν ἵσα φαίνεται, τῷ δ' οὐ;
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τί δέ; Αὐτὰ τὰ ἵσα ἔστιν ὅτε ἀνισά σοι ἐφάνη, η η γεισότης ἀνισότης;
- Οὐδεπώποτέ γε, δὲ Σώκρατες.
- Οὐ ταῦτὸν ἄρα ἔστιν, η δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἵσον.
- Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, δὲ Σώκρατες.
- Αλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ἵσων, ἔτέρων ὅντων ἐκείνου τοῦ ἵσου, ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκας καὶ εἴληφας;
- Αληθέστατα, ἔφη, λέγεις.
- Οὐκοῦν η δύμοιο ὅντος τούτοις η ἀνομοίου;
- Πάνυ γε.
- Διαφέρει δέ γε, η δ' ὅς, οὐδέν· ἔως ἂν ἄλλο ιδὼν ἀπὸ ταύτης τῆς ὕψεις ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε ὅμοιον εἴτε / ἀνόμοιον, ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸ ἀνάμνησιν γεγονέναι.
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τίδέ; η δ' ὅς· η πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ἔνταίς τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν τοῖς ἵσοις; Ἄρα φαίνεται ήμīν οὕτως ἵσα εἶναι δισπερ αὐτὸ δ ἔστιν ἵσον, η ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ἵσον, η οὐδέν;
- Καὶ πολὺ γε, ἔφη, ἐνδεῖ.
- Οὐκοῦν δύμοιογοῦμεν, ὅταν τις τι ιδὼν ἐννοήσῃ, ὅτι βούλεται μὲν τοῦτο, δ νῦν ἐγὼ δρῶ, εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν ὅντων, ἐνδεῖ δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον / εἶναι οἷον ἐκεῖνο ε

ἀλλ' ἔστι φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προειδότα ἔκεινο, ω̄ φησιν αὐτὸ προσεοικέναι μέν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν;

— Ἀνάγκη.

— Τί οὖν; Τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, η̄ οὕ, περὶ τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἵσον;

— Παντάπασί γε.

— Ἀναγκαῖον ἔρχη μᾶς προειδέναι τὸ ἵσον πρὸ ἔκείνου 75 τοῦ χρόνου, ὅτε / τὸ πρῶτον ἰδόντες τὰ ἵσα ἐνενοήσαμεν, ὅτι ὀρέγεται μὲν πάντα ταῦτα εἶναι οἶον τὸ ἵσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως.

— Εστι ταῦτα.

— Αλλὰ μὴν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενοηκέναι μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ' η̄ ἐκ τοῦ ἰδεῖν η̄ ἄψασθαι η̄ ἔκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων ταύτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω.

β — Ταύτὸν γάρ ἔστιν, ὃ Σώκρατες, πρός γε ὁ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος.

— Αλλὰ μὲν δὴ ἔκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἔκείνου τε / ὀρέγεται τοῦ ὁ ἔστιν ἵσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεεστέρα ἔστιν· η̄ πῶς λέγομεν;

— Οὔτως.

— Πρὸ τοῦ ἔρχα ἄρξασθαι ἡμᾶς ὅραν καὶ ἀκούειν καὶ τἄλλα αἰσθάνεσθαι, τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἵσου, ὅ τι ἔστιν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἵσα ἔκεισε ἀνοίσειν, ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτ' εἶναι ίον ἔκεινο, ἔστι δὲ αὐτοῦ φαυλότερα.

— Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὃ Σώκρατες.

— Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἐωρῶμεν τε καὶ ἡκούσμεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν;

— Πάνυ γε.

— "Εδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἵσου ἐπιστήμην γε εἰληφέναι ;

— Ναί.

— Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι ;

— "Εοικεν.

20. Ούκοῦν εἰ μὲν, λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι εἶχοντες ἐγενόμεθα, ἡπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὐθὺς γενόμενοι, οὐ μόνον τὸ ἵσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα ; Οὐ γάρ περὶ τοῦ ἵσου νῦν δὲ λόγος ἡμῖν μᾶλλόν τι ἥ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ δσίου καί, ὅπερ λέγω, περὶ / ἀπάντων, οἵς ἐπισφραγίζομεθα τοῦτο δὲ ἔστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι." Ωστε ἀναγκαῖον ἡμῖν τούτων πάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι.

— "Εστι ταῦτα.

— Καί, εἰ μέν γε λαβόντες ἑκάστοτε μὴ ἐπιλελήσμεθα, εἰδότας δὲι γίγνεσθαι καὶ δὲι διὰ βίον υεἰδέναι· τὸ γάρ εἰδέναι τοῦτ' ἔστι, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλέκεναι· ἥ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὡς Σιμμία, ἐπιστήμης ἀποβολήν ;

— Ηάντως δήπου, ἔφη, / ὡς Σώκρατες.

— Εἰ δέ γε, οἷμαι, λαβόντες πρὶν γενέσθαι, γιγνόμενοι ἀπολέσαμεν, ὕστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας, ἃς ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν, ἄρ' οὐχ δὲ καλοῦμεν μανθάνειν οἰκείαν ἢν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν εἴη ; Τοῦτο δέ που ἀναιμμνήσκεσθαι λέγοντες ὅρθῶς ἢν λέγοιμεν ;

— Πάνυ γε.

76. — Δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτό γε ἐφάνη, / αἰσθόμενον τι ἡ
ἰδόντας ἡ ἀκούσαντας ἡ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβόντα, ἔτερόν
ἀπὸ τούτου ἐννοησαι, ὃ ἐπελέληστο, ὃ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνό-
μοιον ὅν ἡ ὁ ὅμοιον. "Ωστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἣτοι
ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάν-
τες, ἡ ὕστερον, οὓς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἡ ἀναμιμνή-
σκονται οὗτοι, καὶ ἡ μάθησις ἀνάμνησις ἀν εἴη.

— Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὡς Σώκρατες.

β 21. Πότερον οὖν αἱρεῖ, ὡς Σιμμία ; Ἐπισταμένους ἡμᾶς γε-
γονέναι ἡ ἀναμιμνήσκεσθαι / ὕστερον, ὃν πρότερον ἐπιστή-
μην εἰληφότες ἦμεν ;

— Οὐκ ἔχω, ὡς Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἐλέσθαι.

— Τὶ δέ ; τόδε ἔχεις ἐλέσθαι, καὶ πῇ σοι δοκεῖ περὶ αὐ-
τοῦ ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος περὶ ὃν ἐπίσταται ἔχοι ἀν δοῦναι λό-
γον ἢ οὔ ;

— Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὡς Σώκρατες.

— Ή καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τού-
των, ὃν δὴ ἐλέγομεν ;

— Βουλούμην μεντάν, ἔφη δ Σιμμίας ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
φοβοῦμαι, μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ἡ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως
οἶστι τε τοῦτο ποιῆσαι.

γ — Οὐκ / ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι γε, ἔφη, ὡς Σιμμία,
πάντες αὐτά ;

— Οὐδαμῶς.

— Αναμιμνήσκονται ἄρα, ἀ ποτε ἔμαθον ;

— Ανάγκη.

— Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν ;
Οὐ γὰρ δὴ ἀφ' οὗ γε ἀνθρωποι γεγόναμεν.

Οὐ δῆτα.

— Πρότερον ἄρα.

三

— Ναι.

— Ὡσαν ἄρα, ὡς Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἴδει, χωρὶς σωμάτων καὶ φρόνησιν εἶχον.

— Εἰ μὴ ἄρα ἄμα γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὡς Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας· οὗτος γὰρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος.

— Εἰεν, ὡς ἑταῖρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἀλλῷ χρόνῳ; οὐ γὰρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὀμοιογήσαμεν. "Ἡ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ἐν ᾧπερ καὶ λαμβάνομεν; "Ἡ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον;

— Οὐδαμῶς, ὡς Σώκρατες, ἀλλὰ ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών.

22. Ἄρ' οὖν οὔτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὡς Σιμμία· εἰ μὲν ἔστιν, ἀ θρυλοῦμεν ἀεί, καλὸν τέ τι καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν / πρότερον ἀνευρισκούντες ἡμετέραν οὖσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνῃ ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὔτως ὥσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὔτως καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα, ἄλλως ἂν διάλογος οὗτος εἰρημένος εἴη; Ἄρ' οὔτως ἔχει, καὶ ἵση ἀνάγκη ταῦτά τε εἶναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὶν καὶ ἡμᾶς γεγονέναι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε;

— Υπερφυῶς, ὡς Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος, εἰς τὸ ὅμοιώς εἶναι τὴν τε / ψυχὴν ἡμῶν, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν οὐσίαν, ἥν σὺ νῦν λέγεις. Οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγες οὐδὲν οὔτω μοι ἐναργεῖς ὃν ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτ' εἶναι ὡς οἶόν τε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ τἀλλα πάντα, ἀ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε δοκεῖ ίκανῶς ἀποδέδεικται.

— Τὶ δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης, δεῖ γὰρ καὶ Κέβητα πείθειν.

ε

77

β — 'Ικανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ώς ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις.' Άλλ' οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτὸν, ὅτι, πρὶν / γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ.

23. Εἰ μέντοι, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, ἔτι ἔσται, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὁ Σωκράτες, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἄμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ἦ. Τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἄλλοθέν ποθεν καὶ εἶναι, πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικέσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, πότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι;

γ — Εὖ λέγεις, / ἔφη, ὁ Σιμμία, ὁ Κέβης. Φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἡμῖσυ ἀποδεδεῖχθαι οὖ δεῖ, ὅτι, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι, ὅτι, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἥπτον ἔσται ἢ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἔχειν.

δ — 'Αποδέεικται μέν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταύτων καὶ διὸ πρὸ τούτου ὠμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. Εἰ γὰρ ἔστι μὲν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη / δὲ αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ιούσῃ τε καὶ γιγνομένη μηδαμόθεν ἄλλοθεν ἢ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτήν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, εἶναι, ἐπειδή γε δεῖ αὗθις αὐτὴν γίγνεσθαι; 'Αποδέεικται μὲν οὖν, ὥπερ λέγεται, καὶ νῦν.

24. "Ομως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἥδεως ἀν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον καὶ δεστοῦτον διέναι τὸ τῶν παίδων, μὴ ως ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκ-

βαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾶ καὶ διασκεδάννυσιν, ἀλλῶς τε / καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων.

Καὶ δὲ Κέβης ἐπιγελάσας· ὡς δεδιότων, ἔφη, ὁ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἵσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς, ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρῶ μεταπείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια.

—'Αλλὰ χρή, ἔφη δὲ Σώκρατης, ἐπάδειν αὐτῷ ἐκάστης ἡμέρας, ἔως ἂν ἐξεπάσηται.

— Πόθεν οὖν, ἔφη, ὁ Σώκρατες / τῶν τοιούτων ἀγαθὸν 78 ἐπωδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις;

— Πολλὴ μὲν ἡ Ἐλλάς, ἔφη, ὁ Κέβης, ἐν ᾧ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπωδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πόνων, ὡς οὐκ ἔστιν εἰς ὅ τι ἂν ἀναγκαιότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. Ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων· ἵσως γάρ ἂν οὐδὲ ῥᾷδίως εὔροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν.

—'Αλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, δέ Κέβης· ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν, / ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένῳ ἔστιν.

—'Αλλὰ μὴν ἡδομένῳ γε· πῶς γάρ οὐ μέλει;

— Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

25. Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἢ δ' ὃς δέ Σώκρατης, δεῦ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἔαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδί-
έναι, μὴ πάθη αὐτὸν καὶ τῷ ποίῳ τινὶ οὕτω καὶ μετὰ τοῦτο αὖ-
ἐπισκέψασθαι, πότερον ἡ ψυχή ἔστιν, καὶ ἐκ τούτων θαρρεῖν
ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς;

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις.

B

β — 'Ικανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ως ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις.' Άλλ' οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτὸν, ὅτι, πρὶν / γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ.

23. Εἰ μέντοι, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, ἔτι ἔσται, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὁ Σωκράτες, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἄμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ἡ. Τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἄλλοθέν ποθεν καὶ εἶναι, πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικέσθαι, ἐπειδὴν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι;

γ — Εὗ λέγεις, / ἔφη, ὁ Σιμμία, ὁ Κέβης. Φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἡμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὖ δεῖ, ὅτι, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ· δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι, ὅτι, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἥπτον ἔσται ἡ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἔχειν.

δ — 'Αποδέδεικται μέν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταύτὸν καὶ ὃν πρὸ τούτου ὡμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. Εἰ γὰρ ἔστι μὲν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη / δὲ αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ιούσῃ τε καὶ γιγνομένη μηδαμόθεν ἄλλοθιν ἡ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνῃ, εἶναι, ἐπειδὴ γε δεῖ αὗθις αὐτὴν γίγνεσθαι; 'Αποδέδεικται μὲν οὖν, ὅπερ λέγεται, καὶ νῦν.

24. "Ομως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἀν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον καὶ δεδιέναι τὸ τῶν παιδῶν, μὴ ως ἀληθῶς ὁ ἀνεμος αὐτὴν ἐκ-

βαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσῆ καὶ διασκεδάννυσιν, ἀλλῶς τε / καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων.

Καὶ δὲ Κέβης ἐπιγελάσας· ως δεδιότων, ἔφη, ὁ Σώκρατης, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ως ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἵσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς, ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρῶ μεταπείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια.

—'Αλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σώκρατης, ἐπάδειν αὐτῷ ἑκάστης ἡμέρας, ἔως ὃν ἐξεπάσηται.

— Πόθεν οὖν, ἔφη, ὁ Σώκρατης / τῶν τοιούτων ἀγαθὸν ἐπωδὸν ληφόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις;

— Πολλὴ μὲν ἡ Ἐλλάς, ἔφη, ὁ Κέβης, ἐν ᾧ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπωδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πόνων, ως οὐκ ἔστιν εἰς ὃ τι ὃν ἀναγκαιότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. Ζητεῖν δὲ χρή καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων· ἵσως γάρ ὃν οὐδὲ φαδίως εὕροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν.

—'Αλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης· οὐθεν δὲ ἀπελίποιμεν, / ἐπαιέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένω ἔστιν.

—'Αλλὰ μὴν ἡδομένω γε· πῶς γάρ οὐ μέλλει;

— Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

β

25. Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἢ δ' ὃς ὁ Σώκρατης, δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἔαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι, μὴ πάθη αὐτὸ καὶ τῷ ποίῳ τινὶ οὐ· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι, πότερον ἡ ψυχή ἔστιν, καὶ ἐκ τούτων θαρρεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ;

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις.

γ — "Αρ' οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ / συνθέτῳ ὅντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτῃ, ἥπερ συνετέθη: εἰ δέ τι τυγχάνει ὃν ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ ;

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης.

— Οὐκοῦν ἀπέρ ἀεὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως ἔχει, ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα, τὰ δὲ ἄλλοτ' ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτά, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύνθετα ;

— "Εμοιγε δοκεῖ οὕτως.

δ — "Ιωμεν δή, ἔφη, ἐπὶ ταῦτα, ἐφ' ἀπέρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ. Αὔτὴ ἡ οὐσία, ἡς λόγον / δίδομεν τοῦ εἶναι καὶ ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὡσαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ ταῦτα ἢ ἄλλως ; Αὔτὸ τὸ ἵσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ ἔκαστον, ὃ ἔστιν, τὸ ὃν, μήποτε μεταβολὴν καὶ ἡντινοῦν ἐνδέχεται ; "Η ἀεὶ αὐτῶν ἔκαστον, ὃ ἔστιν, μονοειδὲς ὃν αὐτὸ καθ' αὐτό, ὡσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχει καὶ οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄλλοιώσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται ;

— "Ωσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, κατὰ ταῦτα ἔχειν, ὃ Σώκρατες.

ε — Τί δὲ τῶν πολλῶν, οἷον ἀνθρώπων ἢ ἵππων ἢ / ιματίων ἢ ἄλλων ὕντινωνοῦν τοιούτων ἢ ἵσων ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἐκείνοις δμωνύμων ; "Αρα κατὰ ταῦτα ἔχει, ἢ πᾶν τούναντίον ἐκείνοις οὔτε αὐτὰ αὐτοῖς οὔτε ἄλλοιοις οὐδέποτε, ως ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταῦτά ;

— Οὕτως αὖ, ἔφη ὁ Κέβης· οὐδέποτε ὡσαύτως ἔχει.

79 — Οὐκοῦν / τούτων μὲν κανὸν ἄψαιο, κανὸν ἴδοιοις, κανὸν ταῖς ἀλλοίοις αἰσθήσεσιν αἴσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταῦτα ἐχθντῶν οὐκ ἔστιν ὅτῳ ποτ' ἂν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας λογισμῷ, ἀλλ' ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὄρατά ;

— Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις.

26. Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἰδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὄρατόν, τὸ δὲ ἀειδές;

— Θῶμεν, ἔφη.

— Καὶ τὸ μὲν ἀειδές ἀεὶ κατὰ ταύτα ἔχον, τὸ δὲ ὄρατὸν μηδέποτε κατὰ ταύτα;

— Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν.

— Φέρε δή, ή δ' οἷς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν / τὸ μὲν σῶμά βέστι, τὸ δὲ ψυχή;

— Οὐδέν ἄλλο, ἔφη.

— Ποτέρῳ οὖν δμοιότερον τῷ εἰδει φαῖμεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα;

— Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον, ὅτι τῷ ὄρατῷ.

— Τί δὲ ἡ ψυχή; Ὁρατὸν η ἀειδές;

— Οὐχ ύπ' ἀνθρώπων γε, ὡς Σώκρατες, ἔφη.

— Άλλα μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει λέγομεν· η ἄλλῃ τινὶ οἵει;

— Τῇ τῶν ἀνθρώπων.

— Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; Ὁρατὸν η ἀόρατον εἶναι;

— Οὐχ ὄρατόν.

— Αειδές ἄρα;

— Ναί.

— Όμοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὄρατῷ.

— Πᾶσα ἀνάγκη, ὡς Σώκρατες.

γ

27. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι η ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι η διὰ τοῦ ὄρᾶν η διὰ τοῦ ἀκούειν η δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως — τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως σκοπεῖν τι —, τότε μὲν ἔλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ

ταῦτα ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ Ἰλιγ-
γιᾶ ὁσπερ μεθύουσα, ἃτε τοιούτων ἐφαπτομένη.

— Πάνυ γε.

- δ — "Οταν δέ γε αὐτὴ καθ' / αὐτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οὔχεται εἰς τὸ
καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὅν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύτως ἔχον καὶ ὡς
συγγενῆς οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ
καθ' αὐτὴν γένηται καὶ ἐξῆ, αὐτῇ, καὶ πέπαυται τε τοῦ πλάνου
καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταῦτα ὡσαύτως ἔχει, ἃτε τοιούτων
ἐφαπτομένη καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κένληται ;
— Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώ-
κρατες.

- ε — Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἰδει καὶ ἐκ τῶν ἔμπρο-
σθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν / λεγομένων ψυχὴ ὄμοιότερον εἶναι καὶ
ξυγγενέστερον ;

— Πᾶς ἂν μοι δοκεῖ, ή δ' ὅς, ξυγχωρῆσαι, ὦ Σώκρατες,
ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλῳ καὶ
παντὶ ὄμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον
ἢ τῷ μή.

— Τί δὲ τὸ σῶμα ;

— Τῷ ἑτέρῳ.

28. "Ορα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι, ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὅσι ψυχὴ
80 καὶ σῶμα, τῷ / μὲν δουλεύειν καὶ ἀρχεσθαι ἡ φύσις προσ-
τάττει, τῇ δὲ ἀρχειν καὶ δεσπόζειν καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πό-
τερόν σοι δοκεῖ ὄμοιον τῷ θείῳ εἶναι καὶ πότερον τῷ θητῷ ;
"Η οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θείον ἀρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πε-
ψυκέναι, τὸ δὲ θητὸν ἀρχεσθαι τε καὶ δουλεύειν ;

— "Εμοιγέ.

— Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικεν ;

— Δῆλα δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ
σῶμα τῷ θητῷ.

— Σκόπει δή, ἔφη, ὁ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ / ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὠσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἑαυτῷ ὅμοιότατον εἶναι ψυχὴν, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θυητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ ἀνοήτῳ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἑαυτῷ ὅμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. "Ἐχομεν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὁ φίλε Κέβης, η οὐχ οὕτως ἔχει ;

β

— Οὐκ ἔχομεν.

29. Τί οὖν ; Τούτων οὕτως ἔχόντων ἄρ' οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι η ἐγγύς τι τούτου ;

γ

— Πῶς / γάρ οὖ ;

—'Εννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ ὁ ἀνθρωπος, τὸ μὲν ὅρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὅρατῷ κείμενον, ὁ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ὡς προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον· ἔὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρῃ καὶ πάνυ μάλα· συμπεσὸν γάρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, δλίγους ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον· ἔνια δὲ / μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἀν σαπῇ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως, ὡς ἐπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστιν· η οὐ ;

δ

— Ναι.

—'Η δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἔτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς "Αιδου ως ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἴ, ἐν θεός ἐθέλη, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ιτέον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν η τοιαύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὡς φασιν οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι ; Πολλοῦ γε δεῖ, / δι φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὅδε ἔχει· ἔὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάτηται, μηδὲν τοῦ

ε

81

σώματος ξυνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἔκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸν καὶ συνηθροισμένη αὐτῇ εἰς αὐτήν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο, τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἡ δρῦῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὅντι τεθνάναι / μελετῶσα ῥᾳδίως ἢ οὐ τοῦτ' ἀν εἴη μελέτη θανάτου ;

— Παντάπασί γε.

— Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὄμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οὐδὲ ἀφικομένη ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαιμονί εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπίων ἀπτγλαγμένη, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ τῶν θεῶν διάγουσα· οὕτω φῶμεν, ὡς Κέβης, ἢ ἄλλως ;

— Οὕτω, νὴ Δία, ἔφη δὲ Κέβης.

β 30. Ἐὰν δέ γε, / οἷμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἅτε τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα καὶ γεγονητευμένη ὑπὸ αὐτοῦ ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ᾽ ἡ τὸ σωματοειδές, οὖ τις ἀν ἄψαιτο καὶ ἴδοι καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς ὅμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφία αἱρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ ἔχουσαν οἵει ψυχὴν / αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι ;

— Οὐδὲν διπωστιοῦν, ἔφη.

— Άλλὰ διειλημμένην γε, οἷμαι, ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, δὲ αὐτῇ ἡ ὄμιλία τε καὶ συνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ξύμφυτον ;

— Πάνυ γε.

— Εμβριθὲς δέ γε, ὡς φίλε, τοῦτο οἵεσθαι χρὴ εἶναι καὶ

βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ δρατόν· ὁ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεται τε καὶ ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν δρατὸν τόπον φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ "Αἰδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ / μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ ἂ δὴ καὶ ὥφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἰδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ δρατοῦ μετέχουσαι, διὸ καὶ δρῶνται.

— Εἴκος γε, ὦ Σώκρατες;

— Εἴκος μέντοι, ὦ Κέρβης. Καὶ οὕτι γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὔσης. Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἕως ἂν τῇ τοῦ / ξυνεπακολουθοῦντος, τοῦ σωματοειδοῦς, ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα.

31. Ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἴκος, εἰς τοιαῦτα ἥθη, ὅποια ἄττ' ἀν καὶ μεμελετηκοῦται τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ.

— Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες;

— Οἶοντούς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποτίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἴκος ἐνδύεσθαι. "Η οὐκ / οὔει;

— Πάνυ μὲν οὖν εἴκος λέγεις.

— Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἀρπαγᾶς προτειμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ιεράκων καὶ ἵκτινων γένη· ἢ ποῖ ἀν ἄλλοσέ φαμεν τὰς τοιαῦτας ιέναι;

— Αμέλει, ἔφη ὁ Κέρβης, εἰς τὰ τοιαῦτα.

— Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, δῆλα δὴ καὶ τāλλα, ἢ ἀν ἔκαστα ἴοι, κατὰ τὰς αὐτῶν δμοιότητας τῆς μελέτης;

— Δῆλον δή, ἔφη πῶς δ' οὖ;

— Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ιόντες οἱ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρε-

β τὴν / ἐπιτετηδευκότες, ἦν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονοῦσαν ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ;

— Πῆ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι;

— "Οτι τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικόν τε καὶ ἡμερον γένος ἢ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων ἢ καὶ εἰς ταύτον γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους.

— Εἰκός.

γ 32. Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι / ἀλλ' ἢ τῷ φιλομαθεῖ.

— 'Αλλὰ τούτων ἔνεκα, ὃ ἔταιρε Σιμοία τε καὶ Κέβης, οἱ ὅρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἀπασῶν καὶ καρτεροῦσι καὶ οὐ παραδιδόσιν αὐταῖς ἔαυτούς, οὐ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι, οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι· ἐπειτα ἀπέχονται αὐτῶν.

— Οὐ γάρ ἀν πρέποι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ὁ Κέβης.

δ — Οὐ μέντοι, μὰ Δία, ἢ δ' ὅς. / Τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἀπασιν, ὃ Κέβης, ἐκεῖνοι, οἵς τι μέλει τῆς ἔαυτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες οὐ κατὰ ταύτα πορεύονται αὐτοῖς ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπῃ ἔρχονται· αὐτοὶ δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν καὶ τῇ ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύτη δὴ τρέπονται ἐκείνη ἐπόμενοι, ἢ ἐκείνη ὑφηγεῖται.

33. Πῶς, ὃ Σώκρατες;

— Εγὼ ἔρω, ἔφη. Γιγνώσκουσι γάρ, ἢ δ' ὅς, οἱ φιλο-

μαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία / ἀτεχνῶς δεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολλημένην, ἀναγκαζομένην δὲ ὥσπερ διὰ εἰργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα, ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλινδουμένην καὶ τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα, ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἔστιν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος ξυλλήπτωρ εἴη / τοῦ δεδέσθαι· ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσι οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ ἐνδεικνυμένη, ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν δύματων σκέψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὄπτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν, ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὐτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ἢ αὐτὴν αὐτῇ, ὃ τι ἂν νοήσῃ / αὐτὴ καθ' αὐτὴν αὐτὸν καθ' αὐτὸν ὄντων· ὃ τι δ' ἂν δι' ἄλλων σκοπῇ ἐν ἄλλοις ὃν ἄλλο μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητόν τε καὶ δρατόν, δὲ αὐτὴ δρᾶ νοητόν τε καὶ ἀειδές. Ταύτη οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχὴ οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων, καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη, ὅτι, ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἢ λυπηθῇ ἢ φοβηθῇ ἢ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἔπαθεν ἀπ' αὐτῶν, διὸ ἂν τις οἰηθείη, οἶον ἢ νοσήσας ἡ τι / ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὁ πάντων μέγιστόν τε κακὸν καὶ ἔσχατόν ἔστι, τοῦτο πάσχει καὶ οὐ λογίζεται αὐτό.

— Τί τοῦτο, ὃ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κέβης.

— "Οτι ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἀμα τε ἡσθῆναι ἢ λυπηθῆναι σφόδρα ἐπὶ τῷ καὶ ἡγεῖσθαι, περὶ δὲ ἂν μάλιστα τοῦτο πάσχῃ, τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστατον οὐχ οὕτως ἔχον. Ταῦτα δὲ μάλιστα [τὰ] ὄρατά· ἢ οὐ;

— Πάνυ γε.

δ — Ούκουν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα / καταδεῖται ἡ ψυχὴ
ὑπὸ σώματος.

— Πῶς δή ;

—"Οτι ἔκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ἥλον ἔχουσα προσ-
γλοῦ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾶς καὶ ποιεῖ σωμα-
τοειδῆ δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἀπέρ ἀν καὶ τὸ σῶμα
φῆ. 'Ἐκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χαί-
ρειν, ἀναγκάζεται, οἷμαι, ὁμοτρόπός τε καὶ ὁμότροφος γίγνε-
σθαι καὶ οἷα μηδέποτε εἰς "Αἰδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλ'
ἀεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἔξειναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν
ε εἰς ἄλλο σῶμα καὶ ὥσπερ σπειρόμενη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ / τού-
των ἄμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοει-
δοῦς συνουσίας.

—'Αληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὁ Σώκρατες.

34. Τούτων τοίνυν ἔνεκα, ὁ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομα-
θεῖς κόσμοι εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὃν οἱ πολλοὶ ἔνεκά φα-
σιν· ἢ σὺ οἴει;

84 / — Οὐ δῆτα ἔγωγε.

— Οὐ γάρ, ἀλλ' οὕτω λογίσαιτ' ἀν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλο-
σόφου καὶ οὐκ ἀν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν γρῆναι ἔαυτὴν
λύειν, λυούσης δὲ ἐκείνης αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἡδοναῖς καὶ
λύπαις ἔαυτὴν πάλιν αὖ ἐγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράτ-
τειν Πηγελόπης τινὰ ἐναντίως ἴστὸν μεταχειριζομένην. 'Αλλὰ
γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἐπομένη τῷ λογισμῷ καὶ
ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον
β θεωμένη καὶ ὑπ' ἐκείνου τρεφομένη, / ζῆν τε οἴετοι οὕτῳ δεῖν,
ἔως ἂν ζῇ, καὶ, ἐπειδὴν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγενὲς ~~καὶ~~ εἰς τὸ
τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. 'Ἐκ
δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινόν, μὴ φοβηθῆ, ταῦτα

γ' ἐπιτηδεύσασα, δὲ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφυγηθεῖσα καὶ διαπτομένη σύγκηται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἔστι.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΚΕΦ. 35 - 63

'Η συζήτησις περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἐφάνη ἐδῶ περιστομένη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα· δέ Σιμμίας ὅμως καὶ δέ Κέβης ἔχουν μερικοὺς δισταγμούς. Καὶ πρῶτος δέ Σιμμίας λέγει, ὅτι δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μιὰ ἀρμονία τῶν στοιχείων τοῦ σώματος, ὅπως εἶναι ἡ ἀρμονία τῆς λύρας. 'Η λύρα βέβαια εἶναι κάτι σωματοειδὲς καὶ σύνθετον, γεωδες καὶ φθαρτόν· ἡ ἀρμονία ὅμως αὐτῆς εἶναι ἀσώματον, ἀδόρατον, πάγκαλον καὶ θεῖον. 'Ἐν τούτοις ἡμα διαλύθῃ ἡ φθαρτὴ λύρα, ἀφανίζεται καὶ ἡ θεία ἀρμονία. Τὸ αὐτὸ λοιπὸν δύναται νὰ λεγθῇ καὶ διὰ τὴν ψυχὴν· ὅταν δηλαδὴ τὸ φθαρτὸν σῶμα ἀχρηστευθῇ, τότε καὶ ἡ ψυχὴ, τὸ ἀσώματον καὶ ἀδόρατον καὶ πάγκαλον καὶ θεῖον, ἀφανίζεται.

'Ο Κέβης ἔξ ἄλλου δέχεται μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμήσεως τὴν προῦπαρξιν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀρνεῖται καὶ τὴν παντοτινὴν ἐπιβίωσιν αὐτῆς. Δέχεται δηλαδὴ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι κάτι τὸ ισχυρότερον καὶ πολυχρονιώτερον τοῦ σώματος, ἀλλὰ φοβεῖται, μήπως ἡ ψυχὴ, ἀφοῦ κατὰ τὰς ἔκαστοτε γεννήσεις κατατριψθῇ πολλὰ σώματα, εἰς τὸ τέλος ἔξαντληθῇ καὶ ἡ ἴδια καὶ γαθῇ. 'Ἐπομένως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ εἶναι τὸ τελευταῖον σῶμα αὐτό, τὸ ὅποιον φέρομεν σήμερον, καὶ δέ θανατός του νὰ σημάνῃ καὶ τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς. Κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπολύτως ἀθάνατος καὶ ἀνώλεθρος. Αἱ δύο ἀντιρρήσεις τῶν Θεβαίων ἀρχίζουν νὰ κλονίζουν τὴν πίστιν καὶ τῶν ἄλλων ἀκροατῶν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.

'Ο Σωκράτης, διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν γνώμην τοῦ Σιμμίου, χρειάζεται πρῶτον μίαν ὁμολογίαν αὐτοῦ, ἡ ὅποια θὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις διὰ τὸν ἔρωτας λοιπόν, ἐὰν ἔχακολουθῇ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν τὸν ἔλεγχόν του. Τὸν ἔρωτας λοιπόν, ἐὰν ἔχακολουθῇ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν πρωτύτερα ἐδέχθη. 'Αφοῦ δέ Σιμμίας καὶ πάλιν ὁμολογεῖ, ὅτι πιστεύει εἰς τὴν θεωρίαν αὐτήν, δέ Σωκράτης ἀποδεικνύει, ὅτι αἱ δύο θεωρίαι τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῆς ἀρμονίας εἶναι ἀσυμβίβαστοι διὰ τοὺς ἔξης λόγους:

Α'. 'Η ψυχὴ κατὰ τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη καὶ πάλιν ὁ Σιμμίας, προϋπάρχει τοῦ σώματος, ἐνῷ ἡ ἀρμονία τούναντίον εἶναι ὑστερόχρονος τῆς λύρας, διότι πρῶτον γίνεται ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ κατόπιν ἐξ αὐτῶν προκύπτει ἡ ἀρμονία.

Β'. 'Η ἀρμονία εἶναι δεκτικὴ διαφόρων διαβαθμίσεων, δηλαδὴ ὑπάρχει ἀρμονία εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν καὶ περισσοτέραν ἔκτασιν καὶ ἀρμονία εἰς μικρότερον βαθμὸν καὶ ὀλιγωτέραν ἔκτασιν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ μὲ τὸν ὅποιον εἶναι ἥρμοσμένα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια τὴν ἀπαρτίζουν. 'Αντιθέτως ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι δεκτικὴ διαβαθμίσεων, διότι ποτὲ δὲν εἶναι δύνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι μία ψυχὴ διαφέρει μιᾶς ἄλλης ἕστω καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστον. Καὶ ἀκόμη, ἐὰν μία ψυχὴ εἶναι ἀρμονία, πῶς συμβιβάζεται ἡ ὑπαρξία ἀγαθῆς καὶ κακῆς ψυχῆς; 'Η ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εἶναι ἐν εἶδος ἀρμονίας καὶ ἡ κακία μία δυσαρμονία. 'Επομένως μίχη ἐνάρετος ψυχὴ θὰ εἶναι μία ἀρμονίᾳ ἐν τῇ ἀρμονίᾳ καὶ μία κακὴ καὶ ἄφρων ψυχὴ θὰ εἶναι καὶ αὐτὴ μία δυσαρμονία ἐν τῇ ἀρμονίᾳ. Τοῦτο δῆμας μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὰ ἔξης ἀτοπα: 1) Μία ψυχὴ — ὡς ἀρμονία — δύναται νὰ εἶναι περισσότερον ἡ ὀλιγώτερον ἀρμονία ἀπὸ μίαν ἄλλην, ἤτοι περισσότερον ἡ ὀλιγώτερον ψυχὴ, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀποκλείεται, ἐφ' ὃσον ἔγινε δεκτὸν ἀνωτέρω, ὅτι μία ψυχὴ οὐδόλως διαφέρει ἀπὸ μίαν ἄλλην. 2) "Αν ὅλαι αἱ ψυχαὶ εἶναι ἀρμονίαι ἔπειτεν ὅλαι νὰ εἶναι καὶ ἐνάρετοι ὡς ἀρμονίαι, ὅπερ εἶναι ἀτοπον, διότι ὑπάρχουν καὶ κακαὶ ψυχαί.

Γ' 'Η ἀρμονία οὕτε ἔξουσιάζεται οὕτε διαφωνεῖ πρὸς τὰ στοιχεῖα, ἐκ τῶν ὅποιων προκύπτει, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι ἔξαρτημα τούτων· τούναντίον ἡ ψυχὴ ἡγεμονεύει τοῦ σώματος καὶ τὸ κατευθύνει καὶ ἀντιτίθεται εἰς τὰς ἐπιθυμίας του εἴτε διὰ τῆς πειθοῦς εἴτε διὰ τῆς βίας.

'Ο Σιμμίας μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα δύμολογεῖ, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀρμονία.

'Ο Σωκράτης ἔπειτα ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνασκευάσῃ τὴν γνώμην τοῦ Κέβητος. Πρὸς τοῦτο θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἔξιστορήσῃ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ ἔξέλιξιν ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ εὔρῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ὄντων. 'Επειδὴ δῆμας κάθε φορὰν μὲ τὴν Α ἢ Β θεωρίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος εἰς τὴν εὔρεσιν τῆς αἰτίας, ἀφοῦ, ἐκεῖνο ποὺ ἐθεώρει σήμερον δρθόν, αὔρμον τὸ ἀπέρριπτε, διύτι τοῦ ἐφαίνετο πλέον ὡς ἀτοπον, ἔξήτησε καὶ εὗφε ἰδικὴν του λύσιν τοῦ προβλήματος, τὸ ὅποιον τὸν ἀπητσχόλει. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ θεωρία τῶν ἴδεσθν. Αἰτία, λέγει ὁ Σωκράτης (δηλαδὴ ὁ Πλάτων), καὶ

τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ὑπάρξεως εἰναι μόνον ἡ ίδεα, ἡ ίδαινη καὶ ἀπόλυτος ὑπαρξίς, μὲ τὴν παρουσίαν ἢ τὴν κοινωνίαν τῆς δροίας τὰ πράγματα εἰναι ὅ τι εἰναι καὶ γίνονται ὅ τι γίνονται.

'Ο Σωκράτης ἔπειτα, πρὶν μεταβῇ εἰς τὴν νέαν ἀπόδειξιν περὶ ἀ-θανασίας τῆς ψυχῆς (4η ἀπόδειξις), τὴν δροίαν στηρίζει εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ίδεῶν, διευκρινεῖ τὰ ἀκόλουθα :

Α'. Αἱ ἐναντίκι ίδεαι ἀποκλείουν ἀλλήλας καὶ καθ' ἔκυτάς καὶ ὡς κατηγορήματα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου. Καλοῦμεν βέβαια ἐνίστε τὸν ίδιον ἄνθρωπον ἀλλοτε μὲν μέγχν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Α, ἀλλοτε δὲ μικρὸν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Β ἄνθρωπον· ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν δὲν πρόκειται περὶ ἀπολύτου μεγέθους, ἀλλὰ σχετικοῦ. Εἶναι δηλαδὴ μέγας ἐν σχέσει μὲ τὴν μικρότητα τοῦ Α, καὶ μικρὸς ἐν σχέσει μὲ τὸ μέγεθος τοῦ Β, ἀλλὰ δὲν παύει ποτὲ νὰ εἰναι ὅ τι πράγματι εἰναι (ἐν σχέσει μὲ τὴν ίδεν). 'Η ίδεα ὅμως τοῦ μεγέθους δὲν δύναται νὰ εἰναι συγχρόνως μέγα καὶ μικρόν· ἐπομένως ἐὰν ἡ ίδεα τῆς μικρότητος πλησιάζῃ τὸ μέγα, ἡ φεύγει τὸ μέγεθος καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ μέγεθος, τὸ δροῖον ὑπάρχει μέσα μας ὡς κατηγόρημα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, ἡ φεύγει δηλαδὴ καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ὅταν τοῦτο πλησιάσῃ ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. 'Η συνύπαρξις τῶν ἐναντίων κατηγορημάτων ὑφίσταται εἰς τὸ αὐτὸν ὑποκείμενον, μόνον ὅταν τὸ ὑποκείμενον τοῦτο συγκρίνεται πρὸς ἄλλα· (συνάφεια ἐκ περιστάσεως· δρα ἀνωτέρω παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ ἄνθρωπου, ὁ δροῖος εἰναι μέγας καὶ μικρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄνθρωπους Α καὶ Β).

Β'. Τὰ ἀντικείμενα (πράγματα), δύνανται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν ὀρισμένης ίδεας, δὲν δύνανται νὰ δεχθοῦν ὡς κατηγόρημα τὸ ἀντίθετον τῶν κατηγορημάτων αὐτῶν (δηλαδὴ τὴν παρουσίαν τῆς ἐναντίας ίδεας). 'Η χιών π.χ. δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ ψυχροῦ, δηλαδὴ τὸ θερμόν· καὶ τὸ πῦρ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ θερμοῦ, δηλ. τὸ ψυχρόν. Ἐπομένως, ὅταν τὸ πῦρ πλησιάσῃ τὴν χιώνα, ἡ ἡ χιών πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν της εἰς τὸ πῦρ ἡ νὰ ὑποκύψῃ εἰς αὐτὸ καὶ νὰ λειώσῃ. Καὶ τάναπαλιν, ἐὰν ἡ χιών πλησιάσῃ τὸ πῦρ, ἡ πρέπει τὸ πῦρ νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του ἡ νὰ ὑποκύψῃ καὶ νὰ σβεσθῇ.

Καὶ τώρα ὁ Πλάτων μετὰ τὴν διευκρίνησιν, ὅτι τὰ ἐναντία ἀποκλείουν ἀλληλα, προβάλλει εἰς τὴν 4ην ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ μετέχει τῆς ζωῆς· εἶναι ὑποκείμενον, τὸ διόποιον νοεῖται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς· ὅπουδήποτε καὶ ἂν δηλαδὴ ἔλθῃ ἡ ψυχὴ, φέρει πάντοτε ζωὴν (τὴν ἴδεαν τῆς ζωῆς). Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ ψυχὴ φέρει πάντοτε ζωὴν, εἶναι ὑποχρεωμένη συμφώνως μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐναντίων, τὰ διόποια ἀποκλείουν ἀλληλα, νὰ μὴ δέχεται τὸ ἀντίθετόν της, δηλαδὴ τὸν θάνατον· εἶναι ἄρα ἀθάνατος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τις ἀθάνατον, ὅπως ὁ θεὸς καὶ ἡ ζωὴ, εἶναι ἀνώλεθρον, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἀθάνατος εἶναι ἀνώλεθρος. Οὕτως ἀποδεικνύεται ἡ παντοτινὴ ἐπιβίωσις τῆς ψυχῆς καὶ αἱρεται κατ' ἀνάγκην ἡ ἀντίρρησις τοῦ Κέβητος.

Μετὰ τοῦτο ὁ Πλάτων εἰσέρχεται εἰς τέλειον μῆθον, εἰς μίαν μυθικὴν κοσμολογίαν. Περιγράφει, ὅπως φαντάζεται, τὴν γῆν καὶ ἔξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς, καθὼς καὶ τὴν ἐν τῷ "Ἄδῃ" κρίσιν τῶν ψυχῶν. Ἐκεῖ αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἀναλόγως τῶν ἐγκλημάτων, τὰ διόποια ἔκαμψαν εἰς τὴν ζωήν, θά τιμωρθοῦν ἢ θὰ καθαρθοῦν, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν ἀγαθῶν θὰ ἀμειφθοῦν, καὶ μάλιστα ὅσαι ἐκαθάρθησαν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς φιλοσοφίας.

1148 . . . 63. Τὸ μὲν οὖν τοιαῦτα / διισχυρίσασθαι οὔτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρὶ· ὅτι μέντοι ἡ ταῦτ' ἔστιν ἡ τοιαῦτ' ἀττα περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ καὶ ἀξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ οὔτως ἔχειν· καλὸς γάρ ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὕσπερ ἐπάδειν ἔαυτῷ· διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλαι μηκύνω τὸν μῆθον. Ἀλλὰ τούτων δὴ ἔνεκα θαρρεῖν χρὴ περὶ τῇ ἔαυτοῦ ε ψυχῇ ἄνδρα, ὅστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἀλλας ἥδονας τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν ὡς ἀλλοτρίους τε ὄντας καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασε τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίω ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ / ἀληθείᾳ, οὔτω περιμένει

τὴν εἰς "Αιδου πορείαν, ώς πορευσόμενος, ὅταν ἡ είμαρμένη καλῇ. Τιμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰς αὖθις ἐν τινι χρόνῳ ἔκαστοι πορεύσεσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἥδη καλεῖ, φαίη ἀνήρ τραγικὸς, ἡ είμαρμένη, καὶ σχεδόν τι μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν· δοκεῖ γάρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν, νεκρὸν λούειν.

64. Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κρίτων· εἶεν, / ἔφη, ὁ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἡ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις ἡ περὶ τῶν παῖδων ἡ περὶ ἄλλου του, ὃ τι ἀν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῦμεν;

— "Απερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὁ Κρίτων, οὐδὲν καινότερον· ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἀττ' ἀν ποιῆτε, καὶν μὴ νῦν ὅμολογήσητε· εὰν δὲ ὑμῶν [μὲν] αὐτῶν ἀμελῆτε καὶ μὴ θέλετε ὠσπερ κατ' ἔχνη κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδὲ εὰν πολλὰ ὅμολογήσητε ἐν τῷ / παρόντι καὶ σφόδρᾳ, οὐδὲν πλέον ποιήσετε.

— Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμηθήσομεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν δὲ σε τίνα τρόπον;

— "Οπως ἀν, ἔφη, βούλησθε, εάν περ γε λάβητέ με καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἄμα ἡσυχῇ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀποβλέψας εἶπεν· οὐ πείθω, ὁ ἄνδρες, Κρίτωνα, ώς ἐγὼ εἰμι οὗτος Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἔκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ' οἵεταί με ἐκεῖνον εἶναι, δὸν ὅψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ / δὴ πῶς με θάπτῃ. "Οτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ώς ἐπειδὴν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιών εἰς μακάρων δὴ τίνας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἀλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἄμα μὲν ὑμᾶς, ἄμα δ' ἐμαυτὸν.

β

γ

δ

Ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἤγγυᾶτο. Οὗτος μὲν γὰρ ἢ μὴν παραμενεῖ: ὑμεῖς δὲ ἢ μὴν μὴ παρεμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ / οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ῥῶν φέρῃ καὶ μὴ ὄρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καιόμενον ἢ κατορυττόμενον ἀγανακτῆ ὑπέρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγη ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτη ἢ ἐκφέρει ἢ κατορύττει. Εῦ γὰρ ἵσθι, ἢ δ' ὅς, δι Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. Ἐπειδὴ θαρρεῖν τε χρὴ 116 καὶ φάναι τούμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως, / ὅπως ἀν σοι φίλον ἢ καὶ μάλιστα ἡγῆ νόμιμον εἶναι.

65. Ταῦτ' εἴπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἰκημά τι ὡς λουσόμενος καὶ δι Κρίτων εἴπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. Περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονοῦτα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι ὥσπερ πατρὸς στεργθέντες διάξειν δρφανοὶ τὸν ἐπειτα βίον. Ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο / καὶ ἡνέχθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία — δύο γὰρ αὐτῷ οἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἰς δὲ μέγας — καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας, ἀττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἤκε παρ' ἡμᾶς. Καὶ ἦν ἡδη ἐγγύς ἡλίου δυσμῶν· χρόνον γὰρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. Ἐλθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος καὶ οὐ πολλὰ μετὰ ταῦτα διελέχθη. Καὶ ἤκεν δι τῶν ἔνδεκα ὑπῆρέτης καὶ στὰς παρ' αὐτόν· δι Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ, ὅπερ ἄλλων καταγγέλω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀνάγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. Σὲ δὲ ἐγὼ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν

τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἄριστον ἀντραῖς ὅντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων· καὶ δὴ καὶ νῦν εὖ οἶδ' ὅτι οὐκέτι ἐμοὶ γαλεπάνεις—γιγνώσκεις γάρ τοὺς αἰτίους—ἀλλὰ ἐκείνοις· Νῦν οὖν, οἶσθα γάρ ἂν ἥλθον ἀγγέλλων, γαῖρέ τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾶστα / φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἄμα δὲ ακρούσας μεταστρεψόμενος ἀπήει.

Καὶ δὲ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν· καὶ σύ, ἔφη, γαῖρε· καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν· Καὶ ἄμα πρὸς ἡμᾶς· ὡς ἀστεῖος, ἔφη, δὲ ἀνθρωπος, καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσήσει καὶ διελέγετο ἐνίστε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῆστος καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει· 'Αλλ' ἄγε δή, δὲ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω δὲ ἀνθρωπος·'

Καὶ δὲ Κρίτων· ἀλλ' οἴμαι, / ἔφη, ἔγωγε, δὲ Σώκρατες, εἴτι ἥλιον εῖναι ἐπὶ τοῖς ὅρεσι καὶ οὕπω δεδυκέναι· Καὶ ἄμα ἔγδοι οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ δψὲ πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῆ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα... 'Αλλὰ μηδὲν ἐπείγου· εἴτι γάρ ἐγχωρεῖ·'

Καὶ δὲ Σωκράτης· εἰκότως γε, ἔφη, δὲ Κρίτων, ἐκεῖνοι τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σὺ λέγεις· οἴονται γάρ κερδαίνειν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γάρ οἴμαι κερδαίνειν / διλίγον ὕστερον πιῶν ἀλλο γε ἡ γέλωτα διφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ γλυχόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενὸς εἴτι ἐνόντος· 'Αλλ' ἴθι, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει·' 117

66. Καὶ δὲ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἐστῶτι. Καὶ δὲ παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἤκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον· 'Ιδών δὲ δὲ Σωκράτης τὸν ἀνθρωπὸν· εἰειν, ἔφη, δὲ βέλτιστε, σὺ γάρ τούτων ἐπιστήμων, τὶ χρὴ ποιεῖν;

— Ούδεν ἄλλο, ἔφη, ἡ πιόντα περιιέναι, ἔως ὃν σου βάρος
β ἐν τοῖς σκέλεσι / γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸς
ποιήσει. Καὶ ἀμα ὥρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει.

Καὶ ὃς λαβὼν καὶ μάλα ἔλεως, ὃς Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέ-
σας οὐδὲ διαφείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου,
ἄλλ', ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον·
τὶ λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί
τινι; "Εξεστιν ἡ οὕτως;

— Τοσοῦτον, ἔφη, ὃς Σώκρατες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα
μέτριον εἶναι ποιεῖν.

γ — Μανθάνω, ἡ δ' ὃς· ἄλλ' εὔχεσθαι γε που τοῖς / θεοῖς
ἔξεστι τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἔκεισε εὔτυχῃ
γενέσθαι. ἀ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαι τε καὶ γένοιτο ταύτη. Καὶ
ἄμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκό-
λως ἔξεπιεν. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οὗτοί τε
ῆσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν, ὡς δὲ εἴδομεν πίνοντα τε καὶ
πεπωκότα, οὐκέτι, ἄλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἔχώρει
τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γάρ
ἐκεῖνόν γε, ἄλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἶου ἀνδρὸς / ἔταίρου
δ ἐστερημένος εἴην. 'Ο δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ
οἶός τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἔξανέστη. 'Απολλόδωρος δὲ καὶ
ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ
τότε ἀναβρυχησάμενος κλαίων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὅντινα
οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους.

ε 'Ἐκεῖνος δέ· οἶα, ἔφη ποιεῖτε, ὃ θαυμάσιοι. 'Εγὼ μέντοι
οὐχ ἥκιστα τούτου ἔνεκα τὰς γυναῖκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοι-
αῦτα πληγμελοῖεν· καὶ γάρ ἀκήρια, ὅτι ἐν εὐφημίᾳ / χρὴ
τελευτᾶν. 'Αλλ' ἡσυχίαν τε ἀγετε καὶ καρτερεῖτε.

Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ἥσχύνθημέν τε καὶ ἀπέσχομεν τοῦ
δακρύειν. 'Ο δὲ περιελθὼν, ἐπειδὴ οἱ βαρύνεσθαι, ἔφη, τὰ
σκέλη, κατεκλίθη ὑπτιος — οὕτω γάρ ἐκέλευεν δὲ ἄνθρωπος —

καὶ ἄμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον διαλιπών χρόνον ἐπεσκόπτει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη· κάπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα ἥρετο, εἰς αἰσθάνοιτο· ὁ δ' οὐκ ἔφη. Καὶ μετὰ τοῦτο αὗθις / τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιών οὔτως ἡμῖν 118 ἐπεδείκνυτο ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πηγνῦτο. Καὶ αὐτὸς ἥπτετο καὶ εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὴν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται.

"Ηδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἥτρον ψυχόμενα καὶ ἐκκαλυφάμενος — ἐνεκεάλυπτο γάρ — εἶπεν, ὁ δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· ὃς Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρουόνα· ἀλλὰ ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε.

'Αλλὰ ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ' ὅρα, εἰ τι ἄλλο λέγεις.

Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπών ἐκινήθη τε καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν. Καὶ δις τὰ ὅματα ἔστησεν· ἵδων δὲ ὁ Κρίτων συνέλαβε τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

67. "Ηδε ἡ τελευτή, ὃς Ἐγέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ὃς ἡμεῖς φαῖμεν ἀν, τῶν τότε, ὃν ἐπειράθημεν, ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Κατά τὰ κεφάλαια τῆς ἐκδογῆς)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

Ἐχεκράτης, πολίτης ἐκ Φλειοῦντος, ὃπου ὁ Ταρχντῖνος Εὔρυτος εἶχεν ἰδρύσει μικρὸν ὅμαδα ὀπαδῶν τοῦ Πυθαγόρου. Ἀπὸ τὴν ὅμαδαν αὐτήν, εἰς τὴν ὁποίαν, φαίνεται, εἶχεν ἔξεχουσαν θέσιν ὁ Ἐχεκράτης, γίνεται δεκτὸς ὁ Φαίδων, ὁ ὄποιος τοὺς ἔξιστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Σωκράτη. Ἡ διήγησις τοῦ Φαίδωνος εἶναι μία ζωντανὴ ἀναπαράστασις τῶν ὅσων ὁ Πλάτων ἔζησε μέσα του καὶ μαρτυρεῖ τόσον περὶ τοῦ προσωπικοῦ μεγαλείου τοῦ Σωκράτους, ὃσον καὶ περὶ τοῦ ποιητικοῦ μεγαλείου τοῦ Πλάτωνος.

αὐτός... αὐτός, ὁ ἔδιος· τίθεται ἐν ἀρχῇ, διότι ἡ αὐτοψία καὶ τὸ αὐτήκον ἐνέχουν μεγάλην σπουδαιότητα καὶ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀκόλουθον ἢ ἄλλον του.

Φαίδων, Ἡλεῖος τὴν καταγωγὴν, εὐγενής, ἔγινε γνωστότατος ἐκ τοῦ ὄμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος. Κατά τινα παράδοσιν, ἡ ὄποια δὲν φαίνεται πολὺ πιθανή, οὗτος συνελήφθη αἰγμάλωτος ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς πόλεμον ἐναντίον τῆς πατρίδος του "Ἡλίδος καὶ ἐπωλήθη ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας μόλις 18ετῆς περίου, τῷ 400 π.Χ. Ἐκεῖ προσείλαχε τὴν προσοχὴν τοῦ Σωκράτους, ὁ ὄποιος παρεκάλεσεν ἔνα πλούσιον φίλον του νὰ τὸν ἔξαγοράσῃ. Ἔκτοτε ἐξ εὐγνωμοσύνης ἔμεινε πιστὸς θυμαστῆς τοῦ φιλοσόφου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ κεφάλαιον, τὸ ὄποιον μᾶς ἐμφανίζει τὸν Φαίδωνα διηγούμενον τὰς τελευταῖς στιγμὰς τοῦ διδασκάλου, ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ δεσμός του μὲ τὸν Σωκράτη, ἥτοι στενὸς καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του μεγάλη. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ὁ Φαίδων ἰδρυσεν εἰς τὴν πατρίδα του ἰδίαν σχολήν, περὶ τῆς ὄποιας οὐδὲν ἀκριβέστερον γνωρίζομεν. Ἔγραψεν ἐπίσης δαλόδους, οἱ ὄποιοι δὲν διεσώθησαν.

φάρμακον, κοινῶς φαρμάκι, συνεκδοχή, τὸ γένος ἀντὶ τοῦ εἴδους, δηλητήριον, τὸ κώνειον. Τὸ κώνειον εἶναι φυτόν, πιθανῶς τὸ κοινὸν μαχ-

κούτα, κιρκούτα, βρωμόχορτο, καὶ περιέχει τὴν κωνειένην, δραστικώτατον φυτικὸν δηλητήριον. Τὰ σπέρματα αὐτοῦ ἔηραινόμενα καὶ τριβόμενα διελύοντο ἐντὸς ὕδατος καὶ ἐδίδοντο ἔπειτα εἰς τοὺς μελλοθανάτους.

πολίτης, συμπολίτης.

Φλειάσιος, ὁ πολίτης τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως εἰς τὰ σύνορα τῆς Αργολίδος καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Σικυῶνος (τοῦ Κιάτου).

οὐδεὶς πάνυ τι, οὐδεὶς ἀπολύτως.

ἐπιχωριάζω, συχνάζω καὶ κάπου παραμένω ἔκεῖ.

χρόνου συχνοῦ, ἀπὸ πολὺν καιρόν.

μέν, χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ ὁ δέ, βεβαίως.

τύχη, τυχαῖον περιστατικὸν, τυχαία σύμπτωσις.

ἔστεμπμένη, ἔστεφανωμένη διὰ κλάδου δάφνης, ιεροῦ δένδρου τοῦ

Απόλλωνος.

Θησεύς, ὁ σπουδαιότερος μετὰ τὸν Ἡρακλέα ἥρως τῆς ἀρχαίας Ελλάδος καὶ ὁ πρῶτος τῶν Αθηνῶν, υἱὸς τοῦ βασιλέως Αἰγέως. Κατὰ τὸν μῦθον ὁ Μίνως, βασιλεὺς τῆς ἐν Κρήτῃ Κνωσσοῦ, ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω φονευθέντος ἐν Ἀττικῇ, ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς Αθηναίους, τοὺς ὑπεχρέωσε νὰ στέλλουν κάθε χρόνον ἡ κατ' ἄλλους κάθε ἐννέα χρόνια ἐπτὰ νέους καὶ ἐπτὰ παρθένους, τοὺς ὅποιους ἔρριπτον ὡς βορὰν τοῦ Μινωταύρου εἰς τὸν Λαβύρινθον. Κατὰ τὴν τρίτην ἀποστολὴν μετεῖχε καὶ ὁ Θησεύς, ὁ ὅποιος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Αριάδνης, θυγατρὸς τοῦ Μίνωας, ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον. Οὗτος σωθεὶς ἔδρυσε πρὸς τιμὴν τοῦ Δηλίου Απόλλωνος τὰ Δήλια, κατὰ τὰ ὅποια οἱ Αθηναῖοι ἔστελλον τὴν Δηλιάδα (ναῦν), τὸ ἔδιον πλοῖον τοῦ Θησέως συνεχῶς ἐπισκευαζόμενον καὶ ἀνανεούμενον, ὡς θεωρίδια εἰς τὴν ιερὰν Δηλὸν.

τοὺς δις ἐπτά, τὰ ἐπτὰ ζεύγη τῶν νέων καὶ νεανίδων.

εὔξαντο, ἔταξαν, ἔκαναν τάμα.

θεωρία, ἐπίσημος ἀντιπροσωπεία τῆς πόλεως καὶ μάλιστα θρησκευτικὴ, πρεσβεία.

ἀπάγω, ἀποστέλλω ὡς ὀφειλήν.

καθαρεύω, είμαι καθαρός, ἀγνός.

δεῦρο, ἐδῶ εἰς Αθήνας εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἀπόπλου.

ἀπολαμβάνω, ἀποκλείω, ἐμποδίζω.

χρόνος, τριάκοντα ἡμέραι (Ξενοφ. Ἀπομνημ. 116 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

ἐπιτήδειοι, φίλοι, σύντροφοι πιστοί.
ἀρχοντες, οἱ ἔνδεκα προϊστάμενοι τῆς φυλακῆς, οἱ ὅποιοι ἔξετέ-
 λουν τὰς ποινὰς διὰ τῶν ὑπηρετῶν. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δέκα ἔξέλεγον ἀνὰ
 ἕνα αἱ δέκα φυλακὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν ἐνδέκατον προσέθετον ὡς
 γραμματέα.

σχολάζω, δὲν ἔχω ἀσχολίαν, εὔκαιρω.
 τοιούτους ἑτέρους, ὄμοιους μὲ σέ, τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων μὲ
 σέ, μὲ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς δικθέσεις μὲ σέ.

θαυμάσια ἔπαθον, ἐδοκίμασα παράξενα συναισθήματα.
ἔλεος εἰσήγει με, μὲ κατελάμβανεν οἶκτος, ἐδοκίμαζα οἶκτον.
τρόπος, στάσις, συμπεριφορά.

ώς ἀδεῶς, διασάρησις τοῦ εὐδαίμων — λόγων.
 ὥστε παρίστασθαι μοι, ὥστε παρ. μηδ' ιέναι ἐκεῖνον ἄνευ
 θείας μοίρας ίόντα εἰς "Αἰδου· παρίσταται μοι, μοῦ ἔρχεται εἰς
 τὸν νοῦν, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν.

εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος (εὖ ἔπραξεν . . .), ὑπὲρ πάντα ἄλλον.
 οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήγει, δὲν ἐδοκίμαζα κανένα ἀπολύ-
 τως οἶκτον.

ώς δόξειεν ἀν εἰκός είναι, (ἐλεεινὸν εἰσιέναι τινί).
 δοντων ἐν φιλοσοφίᾳ, φιλοσοφούντων, ἀπασχολουμένων μὲ φιλο-
 σοφικὰς συζητήσεις.

ἀτεχνῶς, ὅλως διόλου.
ἄτοπόν τι πάθος, πολὺ παράξενον, ἀλλόκοτον συναισθῆμα.
κρᾶσις, κρᾶμα, συναισθῆμα ἀνάμεικτον.
διαφερόντως, ὑπερβολικά, ἔξαιρετικά, περισσότερον ἀπὸ τοὺς
 ἄλλους.

'Απολλόδωρος, Ἀπολλ. ὁ Φαληρεύς, γνωστὸς διὰ τὴν ἀφοσίωσίν
 τους πρὸ τὸν Σωκράτη, ἐστερημένος δόμως φιλοσοφικοῦ νοῦ· ὅρα καὶ
 τὴν ὀλίγον κατωτέρω λέξιν: ὁ πατήρ αὐτοῦ.

πού, ἂν δὲν ἀπατῶμαι.
Κριτόβουλος, υἱὸς τοῦ Κρίτωνος, γνωστὸς διὰ τὴν ὠραιότητά του.

"Ορα καὶ τὴν ἐπομένην φράσιν: ὁ πατήρ αὐτοῦ.
δ πατήρ αὐτοῦ, ὁ Κρίτων, συνομῆλιξ καὶ συνδημότης μὲ τὸν Σω-
 κράτη (εξ Ἀλωπεκῆς). Χρηστὸς, πλούσιος καὶ γενναιόδωρος, συν-
 τηρῶν ἐξ ιδίων τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σωκράτους, λίαν γνωστὸς καὶ ἐκ

τοῦ δύμωνύμου διαλόγου, ὅπου προσφέρεται νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγὴν τοῦ φιλοσόφου. 'Ο Κρίτων ἀκόμη μετὰ τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Κριτοβούλου καὶ τοῦ Ἀπολλοδώρου προσεφέρθησαν κατὰ τὴν δικῆν τοῦ Σωκράτους νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ τίμημα τῶν 30 μνῶν (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 38 β.).

Ἐρμογένης, φίλτατος τοῦ Σωκράτους, πένης ἀν καὶ ἦτο ἀδελφὸς τοῦ πλουσίου Καλλίου.

Ἐπιγένης, υἱὸς τοῦ Ἀντιφῶντος τοῦ Κηφισιέως.

Αἰσχίνης, υἱὸς τοῦ Λυσανίου, διὰ τὸν ὄποῖον παραδίδεται, ὅτι ἔγραψεν ἐπτὰ διαλόγους.

Ἀντισθένης, Ἀθηναῖος, μαθητὴς κατὰ πρῶτον τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου καὶ κατόπιν τοῦ Σωκράτους. Οὗτος μιμούμενος τὴν ἀπάθειαν καὶ καρτερίαν τοῦ διδασκάλου του πρῶτος ἐδίδαξε τὴν κυνικὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὰ ἐγκόσμια, ιδρύσας τὴν κληθεῖσαν Κυνικὴν σχολήν. 'Ο Ἀντισθένης διεκρίθη καὶ ὡς ῥήτωρ συγγράψας καὶ ῥήτορικὰ ἔργα.

Κτήσιππος, ἐκ Παιανίας (παρὰ τὸ Λιόπεσι τῆς Ἀττικῆς), νέος πλήρης εὐθυμίας καὶ ὄρμῆς, συγγενὴς τοῦ Μενεκένου.

Μενέξενος, ἐκ Παιανίας ἐξ ἐπιφανοῦς οἶκου, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ δύμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος.

Σιμμίας καὶ Κέβης, νεανίσκοι Θηβαῖοι (Φαίδ. 98 α.). Οὗτοι κατὰ πρῶτον ἤκουσαν εἰς τὰς Θήβας τὸν Πυθαγόρειον Φιλόλαον, παρὰ τοῦ ὄποιου ἐμμήθησαν εἰς τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, ἡ ὧποια ἰδιαιτέρως ἤσχολεῖτο μὲ τὴν ἀθανασίαν τῆς φυχῆς. "Ἐπειτα ἥλθον εἰς Ἀθήνας χάριν ἀνωτέρας μορφώσεως, ὅπου ἐγένοντο μαθηταὶ καὶ ἐνθουσιώδεις θαυμασταὶ τοῦ Σωκράτους, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὄποιου προσεφέρθησαν νὰ χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγάδευσίν του (Κρίτων 45 β.). 'Εκ τούτων ὁ μὲν Σιμμίας ἔγραψεν 23 διαλόγους, ὁ δὲ Κέβης 3, ἀλλὰ ὅλοι ἔχαθησαν.

Φαιδώνδης, Θηβαῖος· περὶ τούτου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν.

Εὔκλειδης, μαθητὴς καὶ θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους, ἀνηρων εἰς τοὺς Ἐλεάτας, καὶ ἴδρυτης τῆς Μεγάρας τοῦ Λακεδαιμονίου. Πρὸς αὐτὸν κατέψυγεν ὁ Πλάτων εἰς τὰ Μέγαρα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους.

Τερψίων, ἐκ Μεγάρων, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ προούμενού τοῦ Θεαιτήτου.

Ἀρίστιππος, ὁ Κυρηναῖος μαθητὴς τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου· ἀποκλίνων βραδύτερον πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἡρακλείου ἐγνωρίσθη

μὲ τὸν Σωκράτη καὶ συνεδέθη μαζί του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ἔδρυσε τὴν Κυρηναϊκὴν σχολὴν, δεχομένην ὡς τὸ μεγαλύτερον ἀγαθόν τὴν ἡδονήν, ἐνεκα τοῦ ὄποιου καὶ ἡδοικὴ σχολὴ ἀπεκλήθη.

Κλεόμβροτος, ἐξ Ἀμβρακίας, τύπος συναισθηματικός. Κατὰ τὸν Καλλίμαχον (ἐπιγρ. 24) ὁ Κλεόμβροτος, ὅταν ἀνέγνωσε τὸν Φαίδωνα, ηὔτοκτόνησε λέγων : Χαῖρε, "Ηλιε . . .

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 3.

ἔωθεν, (ἔως ἡώς, ἔωθινός) πρωτό - πρωτό.

δικαστήριον, τὰ πλεῖστα δικαστήρια τῶν ἡγιαστῶν ἥσαν πλησίον τῆς ἀγορᾶς κειμένης Α. τοῦ λεγομένου σήμερον Θησείου.

διατρίβω, συνομιλῶ, περνῶ τὴν ὥραν μου συζητῶν.

παρηγγείλαμεν ἀλλήλοις, συνεφωνήσαμεν μεταξύ μας.

ὑπακούω, ἐπὶ θυρωρῶν : ἀνοίγω.

λύουσι, λύουν ἀπὸ τὰ δεσμά, τὴν παδοκάκην ἢ τὸ ξύλον, μὲ τὰ ὄποια ἔδεναν τοὺς φυλακισμένους, ὅπως φαίνεται μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκτελέσεως.

ἐπισχών, χρονοτριβήσας, ἀργοπορήσας.

καταλαμβάνω, εύρισκω.

Εανθίππη, σύζυγος τοῦ Σωκράτους, μὲ τὴν ὄποιαν ἀπέκτησε οὗτος τρία τέκνα, τὸν Λαμπροκλέχ, τὸν Σωφρονίσκον καὶ τὸν Μενέξενον (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 34 δ). Τὰ περὶ κακοτροπίας τῆς Εανθίππης εἶναι μᾶλλον ἀβάσιμα, ὅφειλόμενα εἰς τοὺς καμικούς τούνατίον ἐκ τοῦ Φαίδωνος προκύπτει ὅτι ἡ Εανθίππη ἦτο καὶ στοργικὴ καὶ εὐαίσθητος σύζυγος.

ἀνευφημῶ, βάλλω γοερὰν φωνήν, ξεφωνίζω.

ὕστατον δή, διὰ τελευταίαν λοιπὸν φοράν, νὰ διὰ τελευταίαν φοράν.

κόπτομαι, (κοπετός, κομμὸς) κτυπῶ τὸ στῆθος ἢ τὴν κεφαλήν.

ώς θαυμασίως πέφυκε, πόσον παράδοξον σχέσιν ἐκ φύσεως ἔχει, τί πολὺ περίεργος εἶναι ἡ σχέσις του...

τῷ μὴ ἔθέλειν μὲν αὐτῷ παραγίγνεσθαι ἀμα τῷ ἀνθρώπῳ, ἔτι δέ... σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι..., διότι δὲν θέλουν μὲν (μὰ τὴν ἀλήθειαν) αὐτὸν νὰ ἔρχωνται ταυτοχρόνως εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, ἔτι δέ..., εἶναι σχεδὸν ἡναγκασμένος.. .

διώκω, ἐπιδιώκω, ἐπιζητῶ.

ἐννοῶ, στοχάζομαι, προσέχω.

Αἰσωπος, δοῦλος τοῦ Σαμίου Ἰάδμονος ζήσας κατὰ τὸ πρῶτον ζῆμισυ τοῦ θεοῦ π. Χ. αἰῶνος. Οὗτος διηγεῖτο μὲν χάριν μύθους εἰς πεζὸν πρὸς παραίνεσιν. Οἱ μέχρι σήμερον φερόμενοι ὡς μῦθοι τοῦ Αἰσώπου εἶναι παράφρασις τῶν Αἰσωπείων μύθων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

ὑπολαβών, συχνὴ ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. ὑπολαμβάνω παρὰ Πλάτωνι: ἐπεμβάνω εἰς τὴν συζήτησιν, ἀποκρίνομαι, διακόπτω. λαμβάνω τὸν λόγον καὶ ἀποκρίνομαι.

ῶν, καθ' ἔλξιν, ἀντὶ ἢ...

ἐντείνας, (εἰς μέτρον, εἰς ἔπος) στιχουργήσας.

προσόμιον, ἄσμα ἀδόμενον ὑπὸ τῶν ῥαψῳδῶν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν ἢ πρὸ τῶν ἐπῶν, ὕμνος. Διὰ ποιῶν λόγον ἔκαμεν ὁ Σωκράτης τὸν ὕμνον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, μᾶς τὸ ἔξηγετ ἀκολούθως, ὡς καὶ ἐν 85 β τοῦ Φαίδωνος «ἔγὼ δὲ καὶ αὐτὸς που οἴμαι ὅμοδουλός γε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ιερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ ('Απόλλωνος), καὶ οὐ γεῖρον τὴν μάντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου ..

ἀτάρ, ἐπικόν, ὡσαύτως, ἀλλά, ἀλλ' ὅμως,

Εὔηνος, Πάριος σοφιστὴς καὶ ποιητής, ἀκμάσας κατὰ τὸν Ε' π.χ. αἰῶνα. Ἡτο πρεσβύτερος τοῦ Σωκράτους καὶ ἐδίδασκε τὴν τέχνην του ἀντὶ εὐτελοῦς ποσοῦ.

ὅτι ποτὲ διανοηθεῖς, τί τέλος πάντων σκοπῶν, μὲ ποίαν ἄρα γε σκέψιν.

ἀντίτεχνος, ἀντίζηλος ἐν τῇ τέχνῃ.

ἀποπειρώμενος τί λέγει, δοκιμάζων τί σημαίνουν, προσπαθῶν νὰ ἔξαριθώσω τὴν σημασίαν, τὸ νόημα...

ἀφοσιοῦμαι, ἐκπληρῶ θρησκευτικὸν καθῆκον, ἀπὸ θρησκευτικὴν εὐλόγειαν πράττω κάτι ἀλλὰ (ἔκαμα τὰ ποιήματα) προσπαθῶν νὰ ἔξηγήσω (ἔξαριθώσω) τὸ νόημα κάποιων δινέοιων μου καὶ ἐκπληρῶν οὕτω ἐν θρησκευτικὸν καθῆκον, μήπως τυχὸν ὁ θεὸς εἰς τὰ ἀνειρά μου ἐννοοῦσε νὰ κάνων αὐτοῦ τοῦ εἰδούς τὴν μουσικήν.

ἄρα, ίσως, τυχόν.

μουσική, πᾶσα τέχνη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, καλλιτεχνική, πνευματική, καὶ ἴδιᾳ ἡ μουσική. Πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι ἐκάλεσαν τὴν φιλοσοφίαν μουσικήν, ἐπειτα δὲ ὁ Πλάτων ἐδῶ μουσικὴν ἐνοεῖ τὴν φιλοσοφίαν.

παρακελεύομαι, προτρέπω, παρακινῶ τινα πρὸ τῆς πράξεως.
ἔπικελεύω καὶ διακελεύομαι, ἐνθαρρύνω κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέρ-
γειαν.

Θέουσι μετοχὴ (ῥ. θέω) θέοντες, οἱ δρομεῖς.

δημώδης μουσική, ἡ ποίησις, ἡ ὅποια εἶναι μουσική κατὰ τὴν ἀν-
τήληψιν τοῦ κοινοῦ.

ἀσφαλέστερον ἐννοεῖται τὸ ἔδοξεν.

μετὰ δὲ τὸν θεόν, βραχυλογία, ἀντὶ: μετὰ δὲ τὸ εἰς τὸν θεόν
προσίμοιον.

μῦθος, διήγησις φανταστική, ἐνῷ λόγος εἶναι διήγησις πραγμα-
τικῶν γεγονότων.

ἡ πιστάμην, ἐνεθυμούμην, εἴχον προχείρως εἰς τὴν μνήμην μου.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 5.

ἐρρῶσθαι, (ῥώννυμαι) ἀς εἶναι καλά, τοῦ στέλλω τοὺς χαιρετι-
σμούς μου, πρόσφερε τοὺς χαιρετισμούς μου.

διώκω, ἀκολουθῶ.

οἶον... τοῦτο, οἶον ἔστι τοῦτο, δι παρακελεύει· σύμπτυξις δύο
προτάσεων.

πολλά, πολλάκις τὸ ἐπίθετον ἀντὶ τοῦ ἐπιρρήματος.

οὐδ' ὁπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

δαί, κοινὸς τύπος τοῦ δὴ ἐν τῷ διαιλόγῳ, ἐν χρήσει μὲν ἐρωτηματι-
κὰς λέξεις πρὸς ἔκφρασιν θχυμασμοῦ ἢ περιεργείας· τί δαί; τί λοιπόν;
ἄλλα τί λοιπόν; καὶ πῶς λοιπόν;

ἢ, ἀντὶ ἔφη, γ' ἐν. παρατ. ἢ ἀδρ. β' τοῦ ἡμί (λατ. inquam, aio).
μέτεστιν (ὅτῳ) τούτου τοῦ πράγματος, ὅποιος μετέχει τῆς
φιλοσοφίας (τ. τ. πράγματος).

βιάσεται αὐτόν, θὰ αὐτοκτονήσῃ.

καθῆκε, (ῥ. καθίημι) κατεβίβασε.

Φιλόλαος, Πυθαγόρειος φιλόσοφος ἀπὸ τὴν Κρότωνα ἢ τὸν Τά-
ραντα ζήσας τὸν Ε' π. Χ. αιῶνα. Ὁ πιθῆξε πιθανῶς μαθητὴς τοῦ Πυθα-
γόρου καὶ κατέφυγεν εἰς Θήβας κατὰ τὸν διωγμὸν τῶν Πυθαγορείων
τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος περὶ τὸ 430 π. Χ., ὅπου ἐχρημάτισεν διδάσκα-
λος τοῦ Σιμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποσπά-
λος τοῦ Σιμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποσπά-
λος τοῦ Σιμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποσπά-
λος τοῦ Σιμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποσπά-
λος τοῦ Σιμίου καὶ τοῦ Κέβητος.

Πλάτωνος ἀποτελοῦν μοναδικὴν πηγὴν τοῦ Πυθαγορισμοῦ. Ἀξιοσημεί-
τος εἶναι ἡ δοξοσία τοῦ Φιλολάου, ὅτι ἡ γῆ σημειώνει καθ' ἔκαστην μίαν
περιστροφὴν περὶ ἔχυτὴν καὶ κατ' ἕτος μίαν ὄμοίαν περὶ τὸν κεντρικὸν
πῦρ, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος. Τὸ σύστημα τοῦ-
το τοῦ Φιλολάου ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου.
Ἀναφέρεται δέ, ὅτι παρὰ τούτου ἥγρόπασεν ὁ Πλάτων, εὑρισκόμενος εἰς
τὴν Κάτω Ἰταλίαν τὸ σύγγραμμά του «Κόσμος, Φύσις, Ψυχή» ἀντὶ 100
μηδῶν, γενόμενος οὕτω ἐνήμερος τῶν Πυθαγορείων δοξασιῶν, περὶ
τῶν ὅποιων ἀόριστα μόνον εἶχεν ἀκούσει ὁ Σωκράτης.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἀπετέλουν ἔταιρείας «συνέδρια ἢ δμακόῖα»
(ὅμοι ἀκούειν), αἱ ὅποιαι ἐπεδίωκον ὅχι μόνον θρησκευτικοὺς καὶ ἥβι-
κοὺς σκοπούς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικούς καὶ πολιτικούς.

Ἡ ψυχὴ παρὰ τούτων ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρμονία. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώ-
που εἶναι τὸ ἡμισυ τοῦ κύκλου, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ, ἡ συμπλήρωσις τῆς
ἀρμονίας, κεῖται ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου, τοῦ ὅποιου μετέχει μόνον ἡ
ψυχὴ. Ἐπίστευον ἀκόμη εἰς τὴν μετεμψύχωσιν, δόγμα εἰλημμένον ἀπὸ
τοὺς Ὀρφικούς. Ὡς φάνεται δὲ καὶ ἐκ τοῦ Φαίδωνος, τὸ σῶμα
θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς φυλακὴ τῆς ψυχῆς, ἡ δοπία πολλάκις ἐπανέρ-
χεται εἰς τὴν ζωήν, καὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητός της ἐγ-
κλείεται εἰς σώματα ζώων ἢ ἀνθρώπων κτλ. Ὁθεν ἀπηγέτειτο σωματικὴ
καὶ πνευματικὴ ὑγεία, ἥθικότης καὶ ἐγκράτεια, ἀποχὴ σαρκῶν ζώων
καὶ κυαίων, καθαρσίς τῆς ψυχῆς καὶ ἐν γένει βίος εὔκοσμος καὶ ἀρμο-
νικός, ὅπως ἀρμονικὸν εἶναι τὸ σύμπαν, τὸ ὅποιον ὁ Πυθαγόρας πρῶτος
ἐκάλεσε κόσμον.

συγγεγονότες Φιλολάω, ἐνῷ ἔχετε χρηματίσει μαθηταί, ἀκρο-
αταί τοῦ Φιλολάου.

οὐδὲν γε σαφές, οἱ Πυθαγόρειοι ἐδίδασκον μὲ συμβολικὰ ἀποφθέγ-
ματα, μὲ παραγγέλματα καὶ κανόνας αἰνιγματικούς καὶ ἔπειτα ἐσιώ-
πων, ἵνα διὰ τοῦ μυστηρίου ἀσκήσουν ἐπιβολὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθη-
τῶν. Ἡ ἐχειμύθεια, προσέτι ἥτο κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν Πυθαγο-
ρείων. Ἡ αὐτὴ ἐχειμύθεια παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ Ἑλευσίνια μυστή-
ρια, ὡς καὶ εἰς τὰς νεωτέρας στοὰς τῶν τεκτόνων.

καὶ ὁ σύνδεσμος καὶ πρὸ τῶν ὑπερθετικῶν σημαίνει ἐπίτασιν,
ὅλως ἔξαιρετικῶς.

διατκοπῶ, ἐρευνῶ, ἔζετάζω λεπτομερῶς.

μυθολογῶ, διηγοῦμαι ὑπὸ μορφὴν μύθου, διηγοῦμαι μὲ μύθους. Ο Πλάτων, ὅπου δὲν ἐπαρκεῖ ἡ διαλεκτικὴ ἀπόδειξις, δὲν διστάζει νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους (ὅρα καὶ κεφ. 14, 70 β). ἐν... ἥλιου δυσμῶν χρόνῳ, ἡ νόμιμος ὥρα διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν καταδίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6.

νῦν δῆ, πολλάκις ἀπαντῷ παρὰ Πλάτωνι καὶ σημαίνει πρὸ διάγου, μόλις τώρα δέ.

ἴσως μέντοι θαυμαστόν... καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἡ ζῆν, ἵσως ὅμως νὰ σοῦ φανῇ παράδοξον, ἐὰν τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔαυτὸν βιάζεσθαι) μόνον ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων εἶναι ἀπλοῦν — δὲν παρουσιάζει κακμίαν ἔξαρσειν — καὶ οὐδέποτε ἐμφανίζεται διαφορετικὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ἐμφανίζονται τὰ ἄλλα πράγματα (πλοῦτος, δόξα κλπ.) ὑπὸ τινας περιστάσεις καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι θεωροῦν προτιμότερον τὸν θάνατον τῆς ζωῆς (δηλ. ἐνῷ δι' ὅλα τὰ πράγματα δύναται νὰ ὑπάρχῃ διχογνωμία, διὰ τὴν αὐτοκτονίαν μία μόνον γνώμη εἶναι: ὅτι πάντες τὴν θεωροῦν ἀνίερον, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὅποιοι προτιμοῦν τὸν θάνατον τῆς ζωῆς). (Τινὲς ὡς διασάφησιν τοῦ τοῦτο δέχονται τὸ τεθνάναι, τὸν θάνατον).

ἴττω, βιωτικὸν ἀττικὸν ἴστω (οἰδα), ὃς εἶναι μάρτυς μου.

φωνή, διάλεκτος.

οὕτω, ἐκ πρώτης ὅψεως, χωρὶς ἀκριβῆ ἔξέτασιν.

οὐ μέντοι (ἀλογόν· ἐστιν) ἀλλ' ίσως γ' ἔχει τινὰ λόγον, (λιτότης): καὶ ὅμως δὲν εἶναι παράλογον, ἀλλ' ἀπεναντίας ἔχει σοβαρὰν δικαιολογίαν.

ἀπορρήτοις, ἐννοεῖ μᾶλλον τὴν ἀπόρρητον διδασκαλίαν τῶν Πυθαγορείων καὶ οὐχὶ ἀπορρήτους λόγους τῶν Ὀρφικῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων : « οὐκ ἀκηδάτε... Φιλολάω συγγεγονότες »; εἶναι φανερόν. Τοῦτο ἀκόμη μαρτυρεῖ καὶ ἄλλο χωρίον τοῦ Πλ. ἐν Νομ. 902 β. Εἶναι ὅμως βέβαιον, ὅτι τὰς περὶ ψυχῆς ἰδέας κ.λ.π. τῶν Ὀρφικῶν εἶχον δεκθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ, 67 γ, 69 γ, 70γ).

φρουρά, εἰρκτή, φυλακή.

διιδεῖν, β. διορῶ, κατανοῶ πλήρως.

σημαίνω, δίδω σημεῖον νὰ εἰπῃ τις ἡ νὰ πράξῃ τις, διὰ σημείου δεικνεύω, ὑποδεικνύω.

ταύτη, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μὲ τὴν λογικὴν αὐτὴν σειράν, δι' αὐτό.

ἀνάγκη, ἀφευκτὸς μοῖρα, ἐπιβαλλομένη ὑποχρέωσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7.

ῥᾳδίως, προθύμως, εὐχαρίστως.

ἔσικε... ἀτόπω, ὅμοιάζει μὲ ἀνακολουθίαν· μετριάζεται οὕτως ἡ ἔκφρασις καὶ ἦν λέγει : τοῦτο εἶναι ἀνακολουθία, ἄτοπον.

φρονιμώτατοι, οἱ φιλόσοφοι.

θεραπεία, ἐπιμέλεια, στοργικὴ φροντίς.

οὐκ ἔχει λόγον, εἶναι ἀδικαιολόγητον (λιτότης).

αὐτός, μόνος τοι.

ὅ, τι μάλιστα, ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

εἰκός (ἐστιν), εἶναι τούναντίον.

πραγματεία, ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα, ἔξυπνη ἀντίρρησις.

ἀνερευνᾷ λόγους, ἀναζητεῖ ἀντιλογίας, εύρισκει ἀντιρρήσεις.

νῦν γε καί μοι αὐτῷ δοκεῖ λέγειν τι, (τι = κάτι σοβαρόν).

ώς ἀληθῶς, τῇ ἀληθείᾳ, πραγματικῶς, τῷ ὅντι.

τείνω τὸν λόγον, (εἰς τινα) μεταφορά ἐκ τοῦ τόξου : ἔχω τινὰ ὡς στόχον, ἀποβλέπω, κάνω ὑπαινιγμόν.

ῥᾳδίως, χωρὶς τύψιν συνειδήσεως, μὲ ἐλαφρὸν συνείδησιν.

πάνυ μὲν οὖν, πάνυ γε, βεβαιότατα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8.

πιθανώτερον, πειστικώτερον.

ἡδίκουν ἄν, θὰ εἶχον ἀδικον, θὰ ἔκαμνα ἀσχῆμα.

ἄνδρας, ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ Σωκρ. κεφ. 32, 41 α, ὀνομάζει τοιούτους τούς : Μίνων, 'Ραδάμανθυν, Αἴακόν, Τριπτόλεμον, 'Ορφέα, Μουσαῖον, 'Ησίοδον, "Ομηρον κ.ἄ.

πάνυ δισχυρίζομαι, πιστεύω ἀκραδάντως, ὑποστηρίζω μὲ ἐπιμονήν.

θεούς, ἐφ' ὅσον προηγεῖται τὸ παρ' ἀνδρας τε, ἐπρεπε νὰ ἀκολουθῇ καὶ παρὰ θεούς, ἔνεκα ὅμως τῆς παρεμβληθείσης προτάσεως καὶ τοῦτο μέν... ἀρχίζει νέα σειρὰ τοῦ λόγου.

ἥξειν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐλπίζω ἀφίξεσθαι.
εἴπερ τι ἄλλο, κεφ. 2, 59 α.
δόμοιως, (ὅπως θὰ ἡγανάκτουν, ἐὰν δὲν εἶχον τὴν πεποίθησιν αὐτήν), δὲν ἔχω τοὺς ἰδίους λόγους νὰ ἡγανάκτῶ.

τι, κάτι σοβαρόν, ποὺ ἀξίζει, ὅπως κεφ. 7, 63 α.
πάλαι λέγεται, ἡ παράδοσις ἀναφέρει παλαιὰ παράδοσις τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 67 γ, 69 γ, 70 γ). Καὶ ὁ "Ομηρος μᾶς περιγράφει ('Οδυσ. δ 563) τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ Ἡλύσιον πεδίον.
αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην, κρατῶν μόνος του αὐτὴν τὴν γνώμην.

πρῶτον δέ, πρωτύτερα ὅμως, προηγουμένως ὅμως.
σκεψώμεθα, (ρ. σκοπῶ) εξετάζω, ἔρωτῶ.
δο μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, οὗτος ἐλέγετο δῆμιος, δημόσιος κ. ἢ καὶ ὡς μὴ καθαρὸς κατῷκει ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰσερχόμενος μόνον, δὲ έπρόκειτο νὰ ἔκτελέσῃ τὸ ἔργον του.

μᾶλλον, μᾶλλον τοῦ δέοντος β' ὥρος συγχρίσεως. 'Η μᾶλλον τοῦ δέοντος κίνησις ἐγίνετο αἰτίᾳ ὑπερβολικῆς θερμάνσεως, ἐνεκα τῆς ὅποιας ἐγίνετο πέψις τοῦ κανέου.

προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ, νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς ἔρεργείας τοῦ φαρμάκου.

εἰ δὲ μή, εἰ δ' ἄλλως.

ἢ αἱ χαίρειν αὐτόν, πές του χαιρετίσματα, ἢ (φε)ς τον καὶ ἀς λέη, μὴ σὲ μέλλῃ δι' αὐτόν.

ἀποδίδωμι τὸν λόγον, ἀπολογοῦμαι, δικαιολογοῦμαι.

ὦς μοι, πῶς μοῦ.. .

εἰκότως, εἰκότως θαρρεῖν.

οἴσεσθαι, (ρ. φέρω) κερδίζω, ἀποκτῶ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 9.

κινδυνεύουσι, κ. λεληθέναι τοὺς ἄλλους, νομίζουν ὅτι ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων, δοι δηλ. εἶναι γνήσιοι φιλόσοφοι νομίζουν ὅτι δὲν τοὺς ὑποπτεύονται οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι, ὅτι...
δρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, οἱ γνήσιοι φιλόσοφοι.
ἐπιτηδεύω, ἐπιγέλλομαι, ἐπιδιώκω.

ἀποθηνήσκειν τε καὶ τεθνάναι, καὶ νὰ πεθαίνουν καὶ νὰ εἶναι νεκροί· (τὸ α' σημαίνει τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ζωῆς μεταβολήν, τὸ β' τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔχει τις ἀποθάνει).

δήπου, βεβαίως, ἐν δὲν ἀπατῶμαι.

προθυμοῦμαι, ἐπιδιώκω μὲν ζῆλον.

γελασείω, ἐφετικόν, ἔχω δρεξιν νὰ γελάσω.

οἱ πολλοί, οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, τὸ πολὺ κοινόν.

ξυμφάναι ἄν, ῥ. ξύμφημι, συμφωνῶ.

τοὺς παρ' ἡμῖν, ἐννοεῖ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη, κατ' ἄλλους ἐννοεῖ τοὺς Θηβαίους ὡς ἀμβλεῖς τὸν νοῦν· ὅρθότερον τὸ πρῶτον.

σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, δὲν ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχήν των (τῶν πολλῶν ἀνθπώπων), οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι...

οἵου θανάτου, καὶ ποίου εἴδους θανάτου εἶναι δέξιοι.

θανατῶσι, ῥ. θανατάω - ὢ, ἐφετικόν, ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον.

ἥ, πῶς.

εἴπωμεν γάρ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἐκείνοις, ἃς συζητήσωμεν λοιπὸν μόνοι μας, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν μας ἐκείνους.

καὶ (ἡγούμεθα) τὸ τεθνάναι εἶναι τοῦτο, χωρὶς μὲν γεγονέναι τὸ σῶμα... Ὁ ὄρισμὸς τοῦ θανάτου εἶναι λίκιν ἐνδιαφέρων διὰ τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν τοῦ διαλόγου, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου.

ἄρα, ἵσως, τυχόν, ὅπως καὶ εἰς τὸ κεφ. 4, 61 α.

Ἐξυνδοκεῖ μοι, εἴμαι σύμφωνος καὶ ἐγώ, συμμερίζομαι καὶ ἐγὼ τὴν γνώμην τινός.

τούτων, ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα, ἀπὸ τὰ ἐφεξῆς.

εἴσεσθαι, ῥ. οἰδα.

σπουδάζω, ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

ἰμάτια διαφέροντα, ιμάτια πολυτελῆ, ἐκλεκτά. Εἶναι γνωστόν, ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτους ὑπῆρχε μεγίστη πολυτέλεια ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων κλπ., τὰ ὅποια ὁ φιλόσοφος κατεφρόνει, φορῶν μόνον τὸν περίφημον τρίβωνα,

πραγματεία, ἀπασχόλησις, ἀσχολία.

ἀπολύω, προσπαθῶ νὰ ἀποχωρίσω, προσπαθῶ νὰ ἀπολυτρώπω

τείνειν ἐγγύς, βαδίζειν ἐγγύς, βαδίζειν πολὺ πλησίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10.

τί δὲ δῆ, (δοκεῖ σοι).

φρόνησις, ἡ πρχγματικὴ γνῶσις τῶν ὄντων (ὅρα καὶ 66 δ.).
οἱ ποιηταὶ ἀεὶ θρυλοῦσιν, συγνάκις ἐπαναλαμβάνουν οἱ ποιηταί.

Τούτων οἱ πλεῖστοι ἥσαν φιλόσοφοι, οἱ ὅποιοι ἔξεθεταν τὰς φιλοσοφί-
κὰς θεωρίας των ποιητικῶν π.χ. ὁ Ἡράκλειτος : κακοὶ μάρτυρες ἀν-
θρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ ὤτα· ὁ Παρμενίδης : ἀσκοπον (τυφλὸν) τὸ
ὄμμα καὶ ἡχήσας ἡ ἀκοή· ὁ Ἀναξαγόρας : ὑπὸ ἀφαυρότητος (ἀτελείας)
αὐτῶν (τῶν αἰσθήσεων) οὐδὲ δυνατοὶ ἐσμὲν κρίνειν τάκτης· ὁ ποιητὴς
Ἐπίχρυμος : νοῦς ὄρη καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δὲ ἄλλα πάντα κωφὰ καὶ τυ-
φλά· ὄμοιώς καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἀπόσπ. 4,9· ὁ "Ομηρος" ΙΙ. Ε 127
(ὅρα καὶ εἰσαγωγήν).

σχολῆ, δυσκόλως, ἀκόμη δλιγώτερον.

τὸ λογίζεσθαι, ἡ καθαρὰ πνευματικὴ ἐνέργεια χωρὶς συμμετοχὴν
τῶν αἰσθήσεων.

εἴπερ που ἄλλοθι, κεφ. 2, 58 ε.

ὄντα, τὰ ὄντως ὄντα, αἱ ιδέαι· (ὅρα κεφ. 19,74α, ὧς καὶ εἰσαγωγήν).
παραλυπῶ, ἐνοχλῶ.

ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν ίδεῶν.

τὶ δὲ δῆ τὰ τοιάδε, (λέγεις).

δίκαιον αὐτό, αὐτὴ ἡ ιδέα τοῦ δικαίου ἀνεξάρτητος, χωρὶς κανένα
δεσμὸν πρὸς τὸν ἀνθρωπὸν, τὰ πράγματα κ.λπ.

καὶ ἐνὶ λόγῳ (εἰπεῖν) περὶ τῆς οὐσίας ἀπάντων τῶν ἄλλων,
ὅ ἔκαστον τυγχάνει ὅν, δηλαδὴ ἔκεινο τὸ ὅποιον (τί) εἶναι ἔκαστον.
Τό· ... ὅδον ἐπεξηγεῖ τὸ τῆς οὐσίας.

ὅς ἂν μάλιστα... περὶ οὖ σκοπεῖ, ὅποιος δηλαδὴ ἀπὸ ἡμᾶς περι-
σότερον καὶ ἀκριβέστερον ἔχει προετοιμασθῆ νὰ ἐννοήσῃ — ἔξετάση —
αὐτὸ καθ' αὐτὸ κάθε πρᾶγμα, ἀπὸ ὅσα ἔξετάζει, αὐτός...

ἴοι ἂν ἐγγύτατα τοῦ γνῶναι, ἥθελε κατανοήσει κατὰ μεγίστην
προσέγγισιν, ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ πλησιέστερα εἰς τὴν γνῶσιν.
παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ἔχων ὡς βοηθόν, χρησιμο-
ποιῶν κατὰ τὴν πνευματικὴν του ἐνέργειαν.

εἰλικρινής, καθαρός.

ώς ἔπος εἰπεῖν, συντόμως εἰπεῖν, κοντολογῆς.

ὑπερφυῶς ὡς ἀληθῆ, ἐκτάκτως ἀληθῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 11.

παρίσταται δόξα, ἐπέρχεται ἵδει, προκύπτει ἀντίληψις.

κινδυνεύει τοι ὡσπερ ἀτραπός τις ἔκφρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, πλησιάζει βεβαίως νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸ τέρμα (ἐκφέρω, ἔξαγω ἐκ δυσκόλου θέσεως) — σχεδὸν μᾶς βγάζει ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν — τρόπον τινὰ μία ἀτραπός, ὅταν τὴν συνοδεύῃ ὁ δρόθις λόγος κατὰ τὴν ἔρευναν (καὶ ἡ ἀτραπὸς αὐτὴ εἶναι ἡ ἵδει, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Robin), ὅτι . . .

οὐ μή, μὲ νποτ. ἀορίστ. ἴσχυρὰ ἄρνησις.

εἴδωλα, πλάσματα τῆς φαντασίας.

τὸ λεγόμενον, καθὼς λέγει ὁ κόσμος.

ἔγγιγνεται, ἀπροσώπως, εἶναι δύνατόν.

ἀσχολίαν ἄγω, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἀσχοληθῶ.

παραπίπτω, ἀκαίρως παρεμβαίνω.

ἔσται (τοῦτο) οὖ... φρονήσεως, ἔλξις ἀντί : φρόνησις, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.

λόγος, συζήτησις, ἡ συλλογιστικὴ σειρά.

δομιλῶ, ἔχω σχέσιν, προσέχω, ἀπασχολοῦμαι.

ἀναπίμπλαμαι, μολύνομαι.

ἀπολύω, ἀπελευθερώνω, διότι τὸ σῶμα εἶναι τὰ δεσμὰ τῆς ψυχῆς.

τοιούτων, μετ' ἄλλων καθαρῶν, ὡς τῶν ἵδεῶν.

δι' ἡμῶν αὐτῶν, μὲ μόνην τὴν ψυχήν μας.

ἴσως, (λιτότης) ἀσφαλῶς, χωρὶς ἀμφιβολίαν.

μή οὖ... ή, (φοβοῦμαι) μή...

δρθῶς φιλομαθεῖς, οἱ πραγματικοὶ φιλόσοφοι.

παντός γε μᾶλλον, περισσότερον βέβαια ἀπὸ κάθε ἄλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΜ 12.

ἀφικομένω, (τινὶ ἐκεῖσε) οἶ..., δῆποι...

πολλὴ πραγματεία, ἡ μακρὰ καὶ ἐπίπονος σπουδή.

οἱ, ἐγκλ. ἀντὶ οἰ, δοτ. ἀντων. οὖ, ποιητ. αἴτιον, ὑπ' αὐτοῦ.

ὡσπερ κεκαθαρμένη, τρόπον τινὰ καθαρά, σὰν ἀποκαθαρμένη.

λόγος, παράδοσις παλαιὰ τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὅποιαν ἐδέχθησαν καὶ

οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 63γ, 69 γ, 70γ).

συναγείρομαι, συνέρχομαι, συμμαζεύομαι.

ἀθροίζομαι, συγκεντρώνομαι. 'Ο Σωκράτης δητως παρεδίδετο εἰς βαθυτάτους συλλογισμούς, δόπτε ἔπαυε πᾶσαν ἐνέργεια τῶν αἰσθήσεων, ὅπως συνέβη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς τὴν Ποτείδαιαν : « Συγκεντρωμένος (ὁ Σωκράτης) εἰς μίαν σκέψιν του ἐστέκετο ἀπὸ τὴν αὐγὴν εἰς τὸ ἵδιον σημεῖον καὶ ἐσυλλογίζετο. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπροχωροῦσεν εἰς τὴν σκέψιν, ἀντὶ νὰ τὰ παρατήσῃ, ἐξηκολούθει νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴν ζητῇ. Καὶ εἶχε μεσημεριάσει πλέον, καὶ ὁ κόσμος τὸν ἐπῆρεν εἰδῆσιν καὶ μὲ κατάπληξιν ἀνεκοίνωσεν ὁ ἔνας εἰς τὸν ἄλλον, ὅτι ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸ πρῶτον στέκεται ἐκεῖ καὶ παρακολουθεῖ κάποιαν σκέψιν του. Εἰς τὸ τέλος (εἴχε βραδυάσει ἐν τῷ μεταξὺ) μετὰ τὸ δεῖπνον μερικοὶ "Ιωνες ἔσυραν ἔξω τὰ στρώματά των, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὰ δροσερά, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παραφυλάξουν, ἀν θὰ ἔστεκεν ἔτσι ἀκίνητος καὶ τὴν νύκτα. Καὶ αὐτὸς ἔμεινε πράγματι ὅρθιος, ὡς ποὺ ἐχάραξεν ἡ αὐγὴ καὶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος. "Τοτερα ἔκαμε τὴν προσευχήν του εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀπεμακρύνθη » (Πλ. Συμπ. 220 γ, μετάρρ. Συκουτρῆ).

παρασκευάζονθ' ἐσαυτόν... οὕτω ζῆν, ἐνῷ ἔνας ἄνθρωπος ἀφ' ἑνὸς παρασκευάζεται εἰς τὴν ζωήν του νὰ ζῇ ἔτσι, ὥστε νὰ είναι ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερα πρὸς τὸν θάνατον...

διαβάλλομαι, εὑρίσκομαι εἰς ἔχθραν.

πανταχῆ, κατὰ πάντα τρόπον, ἀπολύτως.

πολλὴ ἀλογία, μεγάλος, χονδροειδής παραλογισμὸς.

ἀπηλλάχθαι, ἐκ τοῦ ἐλ πὶς ἐ στὶν.

παιδικά, τὰ ἐρώμενα, τὰ προσφιλῆ.

εἰς "Αἰδου, π.χ. ὁ Ὁρφεὺς κατῆλθεν εἰς τὸν "Ἄδην χάριν τῆς συζύγου του Εύρυδίκης. 'Ο Αχιλλεὺς, ἀν καὶ ἐγνώριζεν, ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν, ἐὰν ἐφόνευε τὸν "Εκτορα, ἐν τούτοις δὲν διστάζει νὰ τὸν φονεύσῃ ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, ἵνα συναντήσῃ εἰς τὸν "Ἄδην—ἔστω καὶ νεκρὸς — τὸν ἀγαπημένον φίλον του.

ἐντεύξεσθαι, ἐπεξήγησις εἰς τὸ ταῦτα.

ἄλλ' ἦ, η, παρά.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 13.

δὸν ἀν ἴδης, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.

οὐκ ἀρ' ἦν, ὁ συνδ. ἄρα μὲ παρατ. σημαίνει γνῶσιν ἀληθείας, τὴν ὅποιαν δὲν γνωρίζομεν, ἐπομένως δὲν ἦτο (ὅπως ἐνομίζομεν) φιλόσοφος

φιλότιμος, φιλόδοξος.

τὰ ἔτερα, τὸ ἔτερον, ὁ πληθυντικὸς ἵσως, διότι πολλὰ εἶναι τὰ εἴδη τοῦ φιλοχρημάτου καὶ φιλοτίμου.

ἡ ὀνομαζομένη, ἡ λεγομένη, ποὺ τὸ κοινὸν θεωρεῖ.

οἱ οὕτω διακείμενοι, οἱ ἔχοντες αὐτὰς τὰς ἀρχὰς (τὰς ὅποιας ἀνωτέρω ἔξεθέσαμεν), δηλ. οἱ φιλόσοφοι.

σωφροσύνη, ἐγκράτεια.

πτοοῦμαι, παραφέρομαι ἀπὸ τὸ πάθος.

ὅλιγώρως ἔχω, ὅλιγωρῶ, ἀδιαφορῶ, παραμελῶ.

κοσμίως ἔχω, εἴμαι κόσμιος, εἴμαι ἐγκρατής.

μείζονα κακά, π.χ. ἀτίμωσις, δουλεία, αἰχμαλωσία, κ.τ. ὅμ. κόσμιος, φρόνιμος, ἐγκρατής.

τὸ πάθος, τὸ πάθος τὸ περὶ τὴν εὐήθη (μωράν) ταύτην σωφροσύνην συμβαίνει αὐτοῖς (εἶναι) ὅμοιον τούτῳ· ἂν καὶ λέγομεν, ὅτι τοῦτο βέβαια εἶναι ἀδύνατον — ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐγκρατεῖς εἶναι σώφρονες ἀπὸ κάποιαν ἀκολασίαν — , ἐν τούτοις ὅμως συμβαίνει εἰς αὐτούς, οἱ δποῖοι ἀσκοῦν τὴν ἀνόρτον ταύτην σωφροσύνην, νὰ εἶναι τὸ πάθημά τους ὅμοιον — ἀνάλογον μὲ τοῦτο. . . δηλαδὴ νὰ εἶναι σώφρονες ἀπὸ ἀκολασίαν. . .

ἴσικε γάρ, ναί, φαίνεται, ἔτσι πράγματι φαίνεται..

μὴ γάρ..., (φοβοῦμαι), φοβοῦμαι μήπως πράγματι.

αὔτη, ἔλξις πρὸς τὸ κατηγορ. ἡ ὄρθη ἀλλαγή.

καταλλάττομαι, ἀνταλλάσσω, τὸ ἀπαρέμφ. ἐπεξ. τοῦ αὗτῆς δρθόν, γνήσιον, ἀκίβδηλον.

ταῦτα καταλλάττεσθαι, τὸ ἀπαρεμφ. παθητικόν.

τούτου, γεν. τοῦ τιμήματος.

ώνούμενα, παθητ. ἀγοραζόμενα.

πιπράσκω, πωλῶ (πρατήριον, μεταπράτης).

προσίγνομαι, προστίθεμαι.

ἀπογίγνομαι, ἀποχωρίζομαι, ἀφαιροῦμαι. Ἡ μετάφρασις τοῦ δυσκόλου τούτου χωρίου ἔχει ὡς ἔξης: φοβοῦμαι μήπως πράγματι τοῦτο δὲν εἶναι ὁ ὄρθος τρόπος ἀνταλλαγῆς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, τὸ νὰ ἀνταλλάσσῃ δηλαδὴ κανεὶς ἥδονάς μὲ ἥδονάς καὶ λύπας μὲ λύπας καὶ φόβον μὲ φόβον καὶ μεγαλύτερα μὲ μικρότερα σὰν νομίσματα· ἀλλὰ ἐκεῖνο μόνον εἶναι ὁρθὸν νόμισμα, μὲ τὸ δποῖον πρέπει ὅλα αὐτὰ νὰ ἀνταλλάσσωνται: ἡ φρόνησις· καὶ τοῦτο προσδιορίζει τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ μὲ αὐτὸ

πράγματι ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται ὅλα, καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ μ' ἔνα λόγον ἡ ἀληθής ἀρετή, μόνον μετὰ τῆς φρονήσεως ἀποκτᾶται, εἴτε προστίθενται εἴτε ἀφαιροῦνται καὶ αἱ ἡδοναὶ καὶ οἱ φόβοι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παρόμοια..

χωριζόμενα, δύνομ. ἀπόλυτος, ἡ μετοχὴ ὑποθετική.

σκιαγραφία, σκιᾶς εἰκών, ἀπατηλὴ εἰκών.

ἀνδραποδώδης, δουλοπρεπής, ἀντάξιος δούλων.

καθαρσις, ἀποκάθαρσις (ἡθική).

καθαρμός, ἐξαγνισμός, μέσον καθάρσεως.

τελεταί, τὰ μυστήρια.

καθίστημι, ἰδρύω.

φαῦλος, τυχαῖος, ἀσοφος.

πάλαι, κεφ. 8, 63 γ κτλ.

αἰνίττομαι, δι' αἰνιγμάτων, συμβολικῶς ὑποδηλῶ.

ἀτέλεστος, ἀμύητος, ἀκατήχητος.

τετελεσμένος, (τελετή) μημυμένος.

ναρθηκοφόρος, ὁ φέρων θύρσον κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Βάκχου, ὡς θιασώτης τοῦ θεοῦ· θύρσος δὲν εἶναι ῥάβδος ἐκ νάρθηκος, φυτοῦ καλαμοειδοῦς, ἐστεμμένη εἰς τὴν κορυφήν.

βάκχοι, οἱ μετέχοντες τῶν μυστηρίων τοῦ Βάκχου, οἱ θεόπνευστοι.
παῦρος, ὀλίγος.

Τὸ νόημα τῆς φράσεως : ν α ρ θ η κ ο φ ό ρ ο i . . . π α û ρ ο i εἶναι τοῦτο, ὅτι δηλ. τὰ ἔξωτερικὰ σύμβολα τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου δὲν σημαίνουν, ὅτι καὶ ὁ μεταχειριζόμενος αὐτὰ ἐμπνέεται πράγματι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. 'Ανάλογος εἶναι καὶ ἡ φράσις τοῦ ιεροῦ Εὐαγγελίου « πόλοι μέν εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί » (Μάρκ. 20, 16), ὡς καὶ τὸ κοινόν : τὸ ῥάσο δὲν κάνει τὸν παπᾶ. 'Η φράσις εἶναι παλαιὸς στίχος ἐκ τῆς Ὀρφικῆς διδασκαλίας, ἡ ὁποία περιέπεσεν εἰς παροιμίαν. Τὰς ἰδέας τῶν Ὀρφικῶν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης τῆς ψυχῆς, περὶ ἐγκρατείας, περὶ μυστήριων καὶ καθαρμοῦ, τὰ ὅποια ὕφειλον νὰ ἐγγυῶνται διὰ τὴν εἰς τὸν "Ἀδην" μεταβαίνουσαν ψυχὴν ἐν ταξίδιον χωρὶς κινδύνους μὲν εὐτυχὲς τέρμα πλησίον τῶν θεῶν, εἶχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ 67 γ, 70 γ).

γενέσθαι, **γενέσθαι** (εἰς) ὄν.

ἀνύτω, κατορθώνω.

σαφές, τὸ ἀληθές, τὴν ἀλήθειαν.

εἰκότως, συνδετέον πρὸς τὸ οὐ χαλεπῶς φέρω.
εὖ ἀνέχοι, καλῶς θὰ εἶχε, θὰ ἡμουν εὐχαριστημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14.

εὐθύς, ἀσυνδέτως, ἐπεξήγησις.

πινεῦμα, πνοή, ἀνεμος.

καπνός, ὁμοίωσις ἐξ Ἰλ. Ψ 100 «ψυχὴ δὲ κατὰ φθόνος ἡύτε καπνὸς ὥχετο...»).

διαπτομένη, διαπέτομαι, πετῶ ἐδῶ καὶ ἔκει, ἐξαφνίζομαι.

παραμυθία, παρηγορία, παραμυθητικοὶ λόγοι (ὅρα καὶ διαμυθίζεις ὅλης ὀλίγον κατωτέρω), κατ' ἄλλους πειθώ, ἀπόδειξις διὰ μαρτυριῶν.

πίστις, βεβαίωσις, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

ἔστι, διαρκῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

δύναμις, δύναμις ζωῆς.

φρόνησις, ἡ δύναμις τοῦ νοεῖν. 'Η ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ὡς καθορίζεται ἐδῶ, ἔχει ὄντως ἀξίαν, διότι ἡ ἀπλὴ ὑπαρξία τῆς ψυχῆς, ὡς παρ' Ὁμήρῳ, ὅπου τὰ εἰδῶλα, διὰ νὰ ἐννοοῦν, πρέπει νὰ πίουν αἷμα, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἀξίαν.

διαμυθολογῶ, διηγοῦμαι μύθους, συζητῶ μὲ μύθους, ῥύψοινδυνεύω συζητῶν μὲ βάσιν μερικὰς ὑποθέσεις. "Ἄξιον σημειώσεως εἶναι τοῦτο ἐδῶ· ὅτι δηλ. ὁ Πλάτων ἐπίτηδες μεταχειρίζεται τὰς λέξεις παραμυθίας καὶ διαμυθίζεις μεν μὲ λεπτὴν σημασιολογικὴν ἀπόχρωσιν, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν αὐστηρῶς λογικὰς ἀπόδειξεις, ἀλλ' ἀληθοφανεῖς (εἰκός οὕτως ἔχειν). Πίστιν θέλει νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ ἡ ἀπόδειξις του εἶναι περισσότερον ἡθικὴ παρὰ θεωρητικὴ (ὅρα κεφ. 5, 61 καὶ κεφ. 13 69 γ).

κωμῳδιοποιός, ἐδῶ ὁ Πλάτων ὑπαινίσσεται εἴτε τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ ὄποιος ἐγελοιοποίει τὸν Σωκράτη εἰς τὰς Νεφέλας (148₄ κ. ἐκ.) εἴτε τὸν Εὔπολιν λέγοντα: μισῶ τὸν Σωκράτη τὸν πτωχὸν ἀδολέσκην.

ἀδολεσχῶ, φλυαρῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15.

αὐτὸς τῇδε πη, τὸ αὐτὸς ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, τὸ δὲ τῇ δέ πη εἰς τὰ ἐπόμενα.

παλαιός λόγος, παλαιὰ δοξασία, παράδοσις (τῆς μετεμψυχώσεως ἢ μετενσωματώσεως). "Αν καὶ τὸ ἐπόμενον (70e) μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ δόγμα τοῦ Ἡρακλείτου, ὁ Πλάτων ἐννοεῖ ἐδῶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων (ὅρα καὶ 63γ, 67γ, 69γ). Τὸ αὐτὸ περὶ μετεμψυχώσεως ἐπίστευον καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

μεμνήμεθα, ἐνθυμούμεθα.

ἄλλο τι, ἄλλο τι (έστιν) ἢ...

τοῦ ταῦτ' εἶναι, τοῦ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅτι δηλ. ὁ θρῆνος εἶναι δρθός.

λόγος, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

κατ' ἀνθρώπων, ἐν σχέσει πρός... ὅσον ἀφορᾷ τοὺς...

κατὰ ζώων καὶ φυτῶν, ὁ Πλάτων δὲν θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἀθανασίαν εἰς τὰ ζῷα καὶ φυτά, ἀλλὰ θέλει νὰ δείξῃ ὅτι ὁ νόμος τῆς γενέσεως ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι γενικός.

αἰσχρός, ἀσχημός.

ἔχω, γνωρίζω, κοινῶς κατέχω, τὸ ξέρω καλά.

ἔξι ἐναντίων τὰ ἐναντία, τοῦτο ἥδη ἥτο δόγμα τῶν Ἡρακλειτείων.
δυοῖν δύντοιν, παράθεσις πληθυντικοῦ (ἐναντίων).

μεταξύ, μεταξὺ μείζονος καὶ ἐλάσσονος.

τὸ μέν... τὸ δέ... τὴν μὲν γένεσιν... τὴν δὲ ἄλλην.

διακρίνω — συγκρίνω, χωρίζω - ἐνώνω.

κἄν..., καὶ (λέγομεν) ἀναγκαῖον ἂν εἶναι οὕτως ἔχειν.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 16.

ἔγρηγορέναι — καθεύδειν, ἀγρυπνεῖν - κοιμᾶσθαι.

καὶ αἱ γενέσεις..., καὶ αἱ γενέσεις αὐτοῖν εἰσι δύο μεταξύ δυοῖν δύντοιν.

συζυγία, ζεῦγος.

τὴν μὲν — τὴν δέ, ἐπιμερισμὸς εἰς τὸ τὰς γενέσεις.

καταδαρθάνειν — ἀνεγείρεσθαι, κοιμᾶσθαι - ἀγρυπνεῖν, ὑπνος -

ἔγρηγορσις.

τοῖν, χρῆσις τοῦ ἀρσεν. ἀρθρου ἀντὶ τοῦ θηλυκοῦ.

ταύτη, ἐδῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

ἀναβιώσκεσθαι, ἀναβίωσις, τὸ νὰ ξαναζῇ κανείς.

ἔδοκει, ὁ παρατατ., διότι ἀποβλέπει εἰς κεφ. 15 70γ δ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17.

ἀδίκωσ, χωρὶς λόγον, χωρὶς αἰτίαν.

ἀνταποδίδωμι, ἀμετάβ. ἀντιστοιχῶ.

ώσπειρεὶ κύκλῳ περιόντα, τρόπον τινὰ διαγράφοντα κυκλικὴν τροχιάν.

ἀνακάμπτω, (πάλιν. πλεονασμὸς) ἀμετάβ. ἐπανέρχομαι, ἐπιστρέφω. τελευτῶντα, ἐν τέλει, εἰς τὸ τέλος.

οἶον, παραδείγματος χάριν.

λῆρος, ἀρσ. (παραλήρημα) φλυαρία, ἀνοησία, ἀφέλεια παιδαριώδης.

τὸν Ἐνδυμίωνα, τὸν θρῦλον τοῦ Ἐνδυμίωνος. Οὐ Ενδυμίων, βοσκὸς ὠραῖος, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν Ὀλυμπὸν, ὃπου προσείλκυσε διὰ τὴν ὥραιότητά του τὴν προσοχὴν τῆς Ἡρας. Διὰ τοῦτο ἔξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ ἐτιμωρήθη ὑπ’ αὐτοῦ εἰς αἰώνιον ὅπνον.

οὐδαμοῦ ἀν φαίνοιτο, δὲν θὰ ἐτόλμα ωνὰ φανῆ, δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ συμβῇ, δὲν θὰ εἴχεν καμμίαν ἀξίαν.

Ἀναξαγόρας, ὁ Κλαζομένιος, γεννηθεὶς περὶ τὸ 500 π.Χ. Διάσημος φύλασσοφος, μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος, ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθήναις τῷ 460 π.Χ. περίπου. Οὗτος εἶπε τὸ περίφημον: «πάντα χρήματα ἦν ὄμοι, εἴτα νοῦς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε». Δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν χάος ὁ Νοῦς (τὸ πνεῦμα) ὠργάνωσε τὸν κόσμον ἀρμονικῶς (θρα καὶ εἰσαγωγήν).

ἐκ τῶν ἀλλων, οὐχὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων.

τίς μηχανή... ποῖος τρόπος θὰ ὑπῆρχε νὰ μή..

παντὸς μᾶλλον, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο (κεφ. 11, 67β)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18.

ἐνὶ λόγῳ (ὑπομνήσω σε), μὲ μίαν ἀπόδειξιν...

αὐτοί, μόνοι των.

ἐπιστήμη, ἀκριβῆς γνῶσις, ἀληθῆς γνῶσις, γνῶσις.

ὅρθος λόγος, ὅρθος συλλογισμός, ὅρθη κρίσις.

ἔπειτα, μετὰ τὸ γενικὸν μέν, θέτει τὸ ἔπειτα εἰδικεύων τὸ παράδειγμα, ἀντὶ νὰ θέσῃ δέ.

διαγράμματα, γεωμετρικὰ σχήματα. Ο Πλάτων ὑπαινίσσεται διὰ τοῦ ἐν τῷ «Μένωνι» κεφ. 15—21, 80 δ—86γ ἀναφέρεται: Δοῦλος τοῦ

Μένωνος ἐρωτώμενος καταλήγως ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εὐρίσκει ἀληθείας γεωμετρικάς, ώς νὰ εἶχε διδαχθῆ γεωμετρίαν.

κατηγορεῖ, ἀποδεικνύει (ό ἄγων ἐπὶ τὰ διαγράμματα).

μαθεῖν, νὰ μάθω, νὰ ἀκούσω τοῦτο... δηλ. νὰ ἀναμνησθῶ.
γάρ, ὁ γάρ ἐδῶ εἶναι ἐπεξηγητικός.

ἐπίστασθαι, ἐν τῇ διανοίᾳ λαβεῖν, νὰ τὸ ἐγνώριζε.

ἢ ἄλλην τινὰ αἰσθησιν λαβών, ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως ἀντιληφθείς.

οὐ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ποὺ δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς αὐτῆς γνώσεως.

οὐ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν, τὸ ὅποιον συνέλαβε μὲ τὸν νοῦν του.

παιδικά, κεφ. 12, 68 α.

ἔγνωσαν — ἔλαβον, γνωμικοὶ ἀόριστοι.

γεραμμένον, ῥ. γράφω, ζωγραφῶ.

Κ Ε Φ Α Λ Ι Ο Ν 19.

εἴτε ἐλλείπει..., εἴτε τοῦτο ἐλλείπει (ὑπολείπεται) τι ἔκείνου κατὰ τὴν δμοιότητα εἴτε μὴ (ἐλλείπει).

ἴσον, ἡ ιδέα τοῦ ίσου.

δ ἔστιν, τὸ δν, τὸ δντως δν, ἡ ιδέα.

δν, μετοχὴ ἐνδοτική. Ἐπίσης καὶ δν τα (τα δν τα).

ἴσα, ἡ ιδέα τοῦ ίσου, δ πληθ. κατὰ τὰ ίσα πράγματα.

ταῦτα τε, τὰ πράγματα.

ἔως ἂν, ἔως ἀν ἔννοήσῃς, ἐφ' δσον δηλ. ηθελες ἔννοήσει.

ἔνδει (ύποκ. τὰ ίσα - πράγματα —) τι ἔκείνου, εἶναι κατὰ τι κατώτερα ἔκείνου (τῆς ιδέας τοῦ ίσου).

τῷ, τῷ είναι, δηλ. ως πρὸς τὸ νὰ εἶναι.

οἷον ἄλλο τι τῶν δντων, τρόπον τινὰ κάτι ἄλλο ἀπὸ τὰ δντα

ἔκεινο, τὸ δν, ἡ ιδέα.

προσέοικα, προσομοιάζω.

τὰ ίσα, τὰ ίσα πράγματα.

δρέγομαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ (ὅρεξις).

ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα, τὸ αὐτὸ ίσχύει δι' δλας τὰς αἰσθήσεις,
δὲν ὑπάρχει κακμία διαφορά...

τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσειν (ίσα), τὰ αἰσθητὰ ίσα.

άνοίσειν, βραχ. ἀντί: ἀναφέροντες ἐννοήσειν, νὰ συγκρίνωμεν, νὰ συσχετίσωμεν

γενόμενοι εὐθύς, εὐθὺς μόλις ἐγεννήθημεν.
πρὸ τούτων, τοῦ ὅραν, ἀκούειν κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 20.

αὐτήν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν γνῶσιν.

τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀντὶ νὰ εἴπῃ τὸ ἄνισον.

ἐπισφραγίζομαι, ἐπιθέτω τὴν σφραγίδα, ἐπιθέτω ὡς σφραγίδα
ἔδω: δίδω τὸ χαρακτηριστικὸν ὄνομα, τὸν χαρακτηριστικὸν ὄρον.
τοῦτο δὲστι, αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει, τὸ ὅν, ή ἴδεα.

καὶ... ἀποκρινόμενοι, κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῆς φιλο-
σοφικῆς ἐρεύνης, τὴν ὅποιαν χαρακτηρίζει ή ἐρωταπόκρισις.
ἐκάστοτε, εἰς ἐκάστην γέννησιν.

γίγνεσθαι, ἐκ τῶν προηγ. νοητέον τὸ ἀνάγκη (ἐστί).

ἀπόλλυμι, λησμονῶ, κοινῶς χάνω, ξεχάνω.

ἀναλαμβάνω, ἀνακτῶ.

δυνατὸν γάρ δὴ τοῦτο γε ἐφάνη, κεφ. 18 καὶ 19.

οὐδὲν ἄλλ' η..., οὐδὲν ἄλλο (ποιοῦσιν) η...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 21.

δίδωμι λόγον, δίδω λόγον διατί, δικαιολογῶ.

πολὺ μᾶλλον, πολὺ περισσότερον, πολὺ τούναντίον.

τηνικάδε, αὐτὴν τὴν ὕραν, κοινῶς τέτοια ὕρα, (μετὰ τὴν θά-
νατον τοῦ Σωκράτους, διότι μόνον οἱ φιλόσοφοι εἶναι εἰς θέσιν νὰ δικαιο-
λογοῦν περὶ ὅν ἐπίστανται).

ἐν ἀνθρώπου εἶδει, ἐν ἀνθρωπίνῃ μορφῇ.

φρόνησις, κεφ. 14, 70 β.

εἰ μὴ ἄρα, ἐκτὸς ἐὰν τυχόν, ἐκτὸς ἐὰν ἵσως.

ἐν... χρόνῳ, ἔξυπακούεται η ἐν τῷ γίγνεσθαι.

ἔλαθον... οὐδὲν εἰπών, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω εἶπον κάτι ὅνει
περιεχομένου, δὲν εἶπον τίποτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 22.

ἀναφέρω, κεφ. 19, 75 β.
 ἀπεικάζω, συγχρίνω, παρομοιάζω, παραβάλλω.
 ἄλλως, εἰς μάτην.
 ταῦτα... τάδε, αἱ ιδέαι... αἱ ψυχαὶ (ἢ προῦπαρξίς τῆς ψυχῆς)
 ὑπερφυῶς, κεφ. 10, 66 α.
 εἰς... καταφεύγει δὲ λόγος, ὡραῖα πελειώνει ἢ συζήτησις
 (τὸ ἐπιχειρημα, ἢ ἀπόδειξις).
 καρτερώτατος, λίαν ἴσχυρογνώμων, λίαν ἐπίμονος.
 οὐκ ἔνδεως, λιτότης, ἀρκούντως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23.

ἐνέστηκεν, ὑφίσταται ὡς κάλυμμα, ἐναντιώνεται.
 διασκεδάννυμαι, διασκορπίζομαι, ἔξαφανίζομαι.
 τοῦ εἶναι, τῆς ὑπάρξεως.
 τοῦτο, ὁ διασκεδασμός.
 ἄλλοθέν ποθεν, ἐκ στοιχείων διαφορετικῶν ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ συνί-
 σταται τὸ σῶμα.
 ὥσπερ ἥμισυ, τρόπον τινὰ τὸ ἥμισυ.
 τέλος ἔχειν, νὰ εἶναι τελεία.
 συντίθημι εἰς ταῦτον, συνενώνω, συνδυάζω.
 αὐθίς γίγνεσθαι, νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν.
 ὅπερ λέγεται, (ἀντὶ παρφαγμένου), ὅπως ἔχομεν εἴπει..

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 24.

διαπραγματεύομαι, συζητῶ, ἔξετάζω.
 ἔτι μᾶλλον, ἀκόμη διεξοδικώτερον (ἢ πρότερον).
 δέδοικα τὸ τῶν παίδων, κατέχομαι ἀπὸ τὸν φόβον, τὸν συνήθη
 εἰς τὰ παιδιά.
 διαφυσῶ, φυσῶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. διασκορπίζω.
 ἄλλως τε καί, καὶ μάλιστα.
 πνεῦμα, ἔνεμος.
 ἐπιγελῶ, γελῶ ἐπιδοκιμάζων.
 ἐν ἥμιν, ἐννοεῖ πάντας τοὺς παρόντας.

μορμολύκειον, κιυρίως τὸ προσωπεῖον, μὲ τὸ ὄποῖον ἐφόβιζον τὰ παιδιά, φύβητρον, κοινῶς σκιάχτρο.

Ἐπάδω, ἥδω ὡς ἐπωδήν· ἐπωδαὶ δὲ ἦσαν ἔσματα μαγικὴ λόγου, δι’ ᾧ ἐθεραπεύοντο νόσοι, τραύματα κλπ. ὅπως τὰ σημερινὰ ξόρκια. ‘Ο Πλάτων ἐδῷ ἐννοεῖ τοὺς φύλοσοφικοὺς λόγους πρὸς θεραπείαν νοσύσης ψυχῆς.

Ἐξεπάδω, θεραπεύω μὲ ἐπωδάς.

Ἐπωδός, ὁ θεραπεύων μὲ ἐπωδάς, ὁ μάγος.

Βαρβάρων, ὁ Πλάτων δὲν ἀνεγνώριζεν ἐθνικὰς διαφορὰς εἰς τὴν ἐπιστήμην. ‘Ο ἕδιος ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον πρὸς σπουδὴν.

Ζητεῖν, νὰ ἔξετάζετε αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Ὕπαρξει, ἀπροσώπ. Θὰ γίνουν.

ἀπολείπω, ἀφήνω τι ἀτέλεστον ἢ ἄρρητον, διακόπτω.

εἴσοι ἡδομένω ἐστίν, ἐὰν σοῦ εἶναι εὐχάριστον.

πᾶς γάρ οὐ μέλλει (μοι ἡδομένω εἶναι), καὶ διατὶ δχι; πῶς νὰ μὴ μοῦ εἶναι (εὐχάριστον);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25.

έαυτούς, αὐτοπαθ. ἀντων. γ' προσώπ. ἀντὶ α' ἡμᾶς αὐτούς. **συνθέτω**, διαφέρει τοῦ προηγουμένου συντιθέντι, διότι ἢ σύνθεσις ἔξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

φύσει, ἀνήκει εἰς τὸ ἐπόμενον προσήκει.

ταύτη ἥπερ, ἔτσι, ὅπως ἀκριβῶς, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον.

εἴπερ τῷ ἀλλῷ, κεφ. 2, 58 ε.

ἀεὶ κατὰ ταύτα καὶ ὠσαύτως ἔχει. Μὲ τὸν τεχνικὸν τοῦτον ὅρον ὁ Πλάτων χαρακτηρίζει πάντοτε τὰς ἰδέας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ αἰσθητά: τὰ ἄλλοτ' ἄλλως (ἔχοντα) καὶ μηδέποτε κατὰ ταύτα, εἶναι πάντοτε τὰ ἴδια μὲ τὸν ἔαυτὸν τους καὶ ὃ τρόπος τῆς ὑπάρξεως των εἶναι ἔνας καὶ ὁ ἕδιος, εἶναι ἀναλλοίωτα αἰωνίως, εἶναι πάντοτε τὰ ἴδια καὶ τὸν ἕδιον τρόπον ἔχουν πάντοτε. “Ορα καὶ 78 δ.

δέ, ἐπαναλαμβάνεται ὁ δὲ πρὸς ἔξαρσιν, ἀντίθέτως. **ἴωμεν**, ἐπανίωμεν.

ἄφ' ἄπερ (ἥλθομεν) ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ κεφ. 10, 65 β ε κ.ε.

αὐτὴ ἡ οὐσία, ἥς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι, αὐτὴ ἡ οὐσία (ἡ ἰδέα, ἡ πραγματικότης), διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς ὅποιας δίδομεν λόγον

αύτὸν ἔκαστον, δὲ ἔστιν, τὸ δὲ κάθε μία πραγματικότης, ποὺ
ὑπάρχει, τὸ δὲ δὲ τι ἔκαστον εἶναι καθ' ἑαυτό, τὸ δὲ τοιοῦτο δὲ.

ἔνδεχομαι, ἐπιδέχομαι.

ἥ, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐρώτης σ' ἀκριβέστερον ὑπὸ ἄλλην μορφήν.
μονοειδές, ἀπλοῦν, ἀσύνδετον.

οὐδέποτε οὐδαμῆ οὐδαμῶς οὐδεμίαν, ἐπισώρευσις κατὰ πλεο-
νασμὸν ἀρνήσεων πρὸς ἔξαρσιν τοῦ ἀναλλοιώτου.

τῶν ἔκεινοις δύμωνύμων, τῶν δύμωνύμων μὲν ἔκεινας (τὰς ίδεας).

πᾶν τούναντίον, ὅλως ἀντιθέτως

οὐκ ἔστιν (ἄλλο τι) δῆτα (δοτ. ὀργαν.).

ἐπιλαμβάνομαι, ἀπτομαι, συλλαμβάνω, ἀντιλαμβάνομαι.

ἀειδής, ἀρρατος.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 26.

τίθημι, ὑποθέτω, παραδέχομαι, ἐπὶ α' καὶ β' προσώπου μετὰ τῶν
βούλει, βούλεσθε, θέλετε, τίθεται ὑποτακτική.

ἔχον, (θῶμεν)

ἄλλο τι, (ἔστιν ἥ).

ἥμων αὐτῶν, οὐχὶ αὐτοπαθής ἀντωνυμία.

τῷ εἴδει, μὲν ὅρθρον, διότι ἡδη ἐμνημόνευσε τὴν λέξιν.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 27.

πάλαι, ως ἐν κεφ. 10, 65 β καὶ ἔξης.

προσχρῶμαι, χρησιμοποιῶ προσέτι, διότι δύναται νὰ ἔξετάζῃ
ἥ ψυχὴ καὶ ἀνευ τῆς συνεργασίας τοῦ σώματος (κεφ. 10, 65 γ').

τὸ διὰ τοῦ σώματος, (σκοπεῖν), δηλ. τὸ δι' αἰσθήσεως.

ἱλιγγιῶ, (ἱλιγγός), ζαλίζομαι.

τοιούτων, δηλ. πλανωμένων καὶ ταραττομένων.

πλάνος, περιπλάνησις.

ἔκεινα, τὰ δηταὶ δητα, αἱ ίδεαι.

συγχωρῶ, συμφωνῶ.

ὅλω καὶ παντί, καὶ εἰς τὸ σύνολον καὶ εἰς τὰ μέρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 28.

πεφυκέναι, πεφ. (τοιοῦτον) οὗτον ἄρχειν...
ξυμβαίνει, ἔξαγεται ώς ἀναγκαῖον συμπέρασμα.
νοητόν, τὸ νοοῦν (ἐνεργητικόν), ἀνόητον, τὸ μὴ νοοῦν.
ὕ, πῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29.

τὸ παράπαν, ἐπίρρημα: παντελῶς.
ἐν ὁρατῷ, (τόπῳ), ἐννοεῖ τὸν τάφον.
διαπίπτω, διαλυόμενος καταρρέω, διαρρέω.
διαπνέομαι, διασκορπίζομαι ώς καπνός, ἔχαρχνίζομαι. Τὰ τρία
ἀπαρέμφατα ἀποτελοῦν κλίμακα ἀποσυνθέσεως.
ἐπιεικῶς, ἀρκετά, λίαν.
ἐπιμένω, παραμένω, διατηροῦμαι.
καί, φυσική σειρά: καὶ ἐὰν μὲν τις.
χαριέντως ἔχω τὸ σῶμα, ἔχω ἀνθηρὸν καὶ χαριτωμένον τὸ σῶμα.
ώρα, ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας, ἡ ὥριμότης.
καὶ πάνυ μάλα (συχνὸν ἐπιμένει χρόνον).
συμπίπτω, συμμιχεύομαι, μαραίνομαι (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν
ἐντοσθίων κλπ.).
δλίγου (δεῖν) δλον, σχεδὸν δλόκληρον (τὸ σῶμα).
ταριχευθέντες, ἡ ταρίχευσις ήτο συνήθης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις
(Ἡρόδοτος βιβλ. 2 κεφ. 86...). Τοιαῦτα ταριχευθέντα πτώματα (μού-
μιες) ὑπάρχουν σήμερον καὶ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον.
ἀμήχανον δσον, ἀμέτρητον, ἐπ' ἀόριστον.
καὶ ἂν σαπῆ (τὸ σῶμα).
ώς ἔπος εἰπεῖν, σὰν νὰ εἰποῦμε, σχεδόν.
τοιοῦτον ἔτερον, (κεφ. 2,58 δ) ὄμοιον, ἀνάλογον μὲ τὴν ψυχήν).
γενναῖος, ὑπέροχος, εὐγενής, ἔξαιρετος.
εἰς "Αἰδου ὡς ἀληθῶς, εἰς τὸν πραγματικὸν "Αδην - καὶ οὐχὶ
τὸν "Αδην τοῦ πλήθους — 'Ο Πλάτων ὑπαινίσσεται ἐδῶ τὴν ἔτυμολογίαν
τῆς λέξεως "Αἰδης (ἀειδής), τὸν ὄποιον πιστεύει διντῶς ὡς ἀειδῆ.
ἀδρατον, ὅπου ἡ καθαρὰ ψυχὴ εύρισκει καταφύγιον πλησίον τοῦ θεοῦ.
ἴτεον, ρημ. ἐπίθ. τοῦ εἵμι, πρέπει νὰ ὑπάγῃ.
διαφυσῶμαι, (κεφ. 24, 77 δ), οἱ παρακ. παριστῶσι λόγῳ τῆς βε-
βαιότητος τοῦ λέγοντος τὴν πρᾶξιν ὡς τετελεσμένην.

πολλοῦ γε δεῖ, πολύ ἀπέχει, κάθε ἄλλο.
 κοινωνοῦσα, διορίζει τὴν προηγουμένην μετοχήν.
 ἔκοῦσα εἶναι, ἔκουσίως τὸ ἀπαρ. πλεονάζει μετὰ τὴν μετοχήν.
 τῷ ὅντι, τῷ ὅντι μελετῶσα ῥᾳδίως τεθνάναι.
 οὐκοῦν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς παρενθετικῆς τὸ δὲ οὐ -
 δέν... διακοπεῖσαν πρότασιν: ἐὰν μὲν καθαρά...
 ὑπάρχει αὐτῇ, ἀπροσώπ., τῆς ἐπιτρέπεται, δύναται.
 ἄνοια, ἔλλειψις νοῦ, ἀφροσύνη, παραλογισμός.
 κατὰ τῶν μεμυημένων, δύσον ἀφορᾶ τοὺς μεμυημένους εἰς τὰ
 μυστήρια, τὰ Ὀρφικὰ (ὅρα καὶ κεφ. 13, 69 γ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30.

ἐὰν δέ, εἶναι ἀντίθεσις εἰς τὸ προηγούμ. ἐὰν μὲν καθαρά...
 γοητεύω, μαχεύω (ὅρα κεφ. 11, 66 δ).
 σκοτώδης, σκοτεινός.
 αἱρετόν, καταληπτόν, ὃ τι δὲν εἶναι σκοτεινὸν διὰ τὰ μάτια καὶ ἀδό-
 ροτον, προσιτὸν δὲ εἰς τὴν νόησιν καὶ διὰ τῆς φιλοσοφίας καταληπτόν,
 τοῦτο δὲ συνηθισμένη καὶ νὰ τὸ μισῆ καὶ νὰ τὸ τρέμῃ καὶ νὰ τὸ ἀποφεύ-
 γῃ, νομίζεις λοιπόν, ὅτι μία ψυχὴ εἰς τοιαύτην κατάστασιν θὰ ἀποχωρί-
 σθῇ — τοῦ σῶματος — καὶ θὰ εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὀλοκάθαρη;
 οἴει..., ἀπόδοσις εἰς τὸ ἐὰν δὲ γε.
 εἰλικρινής, καθαρός, ὀλοκάθαρος.
 οὐδ' ὅπωστιον, κατ' οὐδένα τρόπον.
 διαλαμβάνω, πιάνω ἀπὸ τὴν μέσην (ὅρος παλαιοτικός).
 διειλημμένην, (ἀπαλλάξεσθαι).
 δομιλία, συναναστροφή.
 συνουσία, ἀχώριστος συμβίωσις, συναναστροφή, κοινωνία.
 μελέτη, μέριμνα (διὰ το σῶμα).
 ἐμποιῶ ξύμφυτον, κάνω συμφύές, συγχωνεύω.
 ἐμβριθής, βραύς, ἐπαχθής.
 μνήματα, μνημεῖα νεκρῶν.
 κυλινδοῦμαι, κυλίομαι, περιφέρομαι, στριφογυρνῶ.
 σκιοειδῆ φαντάσματα, δημάδεις δοξασίαι περὶ φαντασμάτων, ὡς
 καὶ οἱ παρ' ἡμῖν βρυκόλακες.
 εἴδωλα, ὅμοιώματα.

είναι, (εἰκὸς ἔστι).

τίνω δίκην, δίδωμι δίκην, τιμωροῦμαι.

τροφῆς, γεν. αἵτ. τροφή, ἀγωγή, τρόπος τοῦ βίου.

ἐπιθυμίᾳ, δοτ. αἵτ. ξυνεπακολουθοῦντος, γεν. ἀντικειμενική.

ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα, δεσμευθοῦν μέσα εἰς τὸ σῶμα, ἐνσαρκωθοῦν (ὅρα κεφ. 15, 70 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

εἰς τοιαῦτα ἥθη, εἰς ζῷα ποὺ ἔχουν ἥθη ἀνάλογα μ' ἔκεινα..

μελετῶ τι, φροντίζω περὶ τινος, ἀσκῶ τι.

γαστριμαργία, ἀδηφαγία.

ὑβρις, ἀσέλγεια.

εὐλαβοῦμαι, φέρομαι ὡς εὐλαβής, προφυλάττομαι, μὴ διευλαβητέονται.

ἴκτινος, εἶδος ἱέρακος, κοινῶς περδικογέρακο.

ἀμέλει, προστακτ. τοῦ ἀμελεῖν, μὴ σέ μέλη, βεβαίως.

ἐπιτηδεύω, ἀσκῶ, οἱ ἀσκήσαντες τὴν κοινωνικήν καὶ πολιτικήν
ἀρετήν.

γεγονυῖα, ἡ ὅποια ἀποκτᾶται.

πολιτικόν, κοινωνικῶς ὡργανωμένον, κοινωνικόν.

μέτριος, χρηστός, μητρημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

οὐ θέμις, (ἔστι τινι), δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον.

φιλομαθής, φιλόσοφος.

καρτερῶ, ὑπομένω σταθερῶς, ἀντέχω εἰς τὰς στερήσεις.

οἰκοφθορία, καταστροφὴ τῆς περιουσίας.

ἀτιμία, ἔλλειψις τιμῶν, στέρησις τιμῶν.

ἀδοξία, ἔλλειψις δόξης, ἀσημότης.

μοχθηρία, ταπεινὴ κοινωνικὴ θέσις.

τοιγάρτοι, διὰ τοῦτο λοιπόν.

ἄπασιν, ἄπ. χαίρειν εἰπόντες.

πλάττω σώματα, φροντίζω νὰ κάμω ὠραῖα σώματα.

αὐτοῖς, (τοῖς πλάττουσι σώματα).

λύσις, ἔξιλέωσις, ἀπολύτρωσις.

ταύτη τρέπονται, ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν ὁδόν.

ἔκείνη, τῇ φιλοσοφίᾳ.

ἥ νφηγεῖται, τὴν ὅποιαν ὑποδεικνύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 33.

παραλαβοῦσα, ως παιδαγωγός.

ἀτεχνῶς, ὅλως διόλου, τελείως (κεφ. 2, 59 α).

είργμός, είρχτή, φυλακή.

τοῦ είργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι... πρόληψις, ἀντί: κατιδοῦσα (ἡ φιλοσοφία), ὅτι τοῦ είργμοῦ ἡ δεινότης δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, εἶναι δηλ. ἔργον τῆς ἐπιθυμίας, εἶναι δηλ. συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐπιθυμίαν.

ώς ἀν... ἐīη τοῦ δεδέσθαι, συμπερ. (ῶστε μάλιστα ἀν εἶναι τὸν δεδεμένον ξυλλήπτορα), ὡστε νὰ εἶναι πρὸ παντὸς αὐτὸς ὁ ἔδιος ὁ δεμένος συνεργὸς εἰς τὸ δέσιμον του.

παραμυθοῦμαι, παραχνῶ μὲ παραμυθητικοὺς λόγους, ἐνθαρρύνω.

σκέψις, παρατήρησις, ἔρευνα.

ἀναχωρῶ, ὑποστρέφω, ὑποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

ὅτι, ὅτι τῶν ὄντων.

δι' ἄλλων, δι' ἄλλων μέσων, τῶν αἰσθήσεων, ἀντίθεσις εἰς τό... αὐτὴν καθ' αὐτήν.

ἐν ἄλλοις δν ἄλλο, διάφορον δν εἰς διαφόρους περιπτώσεις, ἀντίθεσις εἰς τὸ αὐτὸν καθ' αὐτό.

ἥγεισθαι, ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸ παρακελευθέρων.

ἔπαθεν, γνωμικὸς ἀδριστος.

ῶν, γενικὴ διαιρετική.

οἷον..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοσοῦτον κακόν.

λογίζομαι, ἀντιλαμβάνομαι, λογαριάζω.

ἄμα τε... καί, τὸ σύγχρονον, συγχρόνως καί.

οὐχ οὕτως ἔχον, ἀν καὶ δὲν ἔχει οὕτως. 'Ο Πλάτων ἐδῶ λέγει, ὅτι μέγιστον κακὸν δὲν εἶναι αἱ συνέπειαι τοῦ πάθους, ἀλλὰ ἡ πλάνη ἡ ἔμφυτος εἰς αὐτό, ὅτι δηλ. τὸ ἀντικείμενόν του ἔχει μεγίστην πραγματικότητα καὶ ἀξίαν, ἐνῷ τούναντίον ως ὄρατὸν οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχει.

προσηλῶ, καρφώνω.

προσπερονῶ, καρφώνω μὲ περόνην, προσκοπλῶ.

δμοδοξῶ, ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην.

δόμότροπος, ὁ ἔχων τοὺς αὐτοὺς τρόπους.

δόμότροφος, ὁ ἔχων τὴν αὐτὴν δίαιταν, ἀγωγήν.

ἀναπλέα, (ἀνάπλεως) γεμάτη, μολυσμένη ἀπὸ...

πίπτειν, λόγῳ τοῦ βάρους, τῶν ὄλικῶν στοιχείων.

ἄμμοιρος, ἀμέτοχος.

συνουσία, (κεφ. 30, 81 γ), αἱ γεν. θεῖοι... ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς λ. συνουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 34.

οἱ δικαίως φιλομαθεῖς, οἱ γνησίως φιλόσοφοι.

οὐ γάρ, ὅχι βέβαια.

έσωτὴν, τὴν ψυχὴν (πλαγία ἀντανάκλασις).

πάλιν αὖ, πλεονασμός.

ἔγκαταδέω, δένω στερεῶς εἰς τι.

ἀνήνυτος, (ἀνύ (τ) ω) ἀτελείωτος.

μεταχειρίζομένην, μεταχ. (τὴν ψυχὴν) τινὰ ἵστὸν ἐν αντίως Πηνελόπης. Ἡ Ὁμηρικὴ Πηνελόπη ἐξήλωνε τὴν νύκταν τι ὑραινε τὴν ἡμέραν, ἐνῷ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνοίκου ὑφαίνει εἰς τὸ σκότος τῶν παιθῶν τὰ δεσμά, τὰ ὄποῖα ἡ ἀληθής φιλοσοφία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σκέψεως προσπαθεῖ νὰ διαλύσῃ (ξηλώσῃ).

ἐν τούτῳ οὖσα, ἐνδιατρίβουσα ἐν τούτῳ, προσηλωμένη εἰς αὐτό. τὸ ἀληθές..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ ἐν τούτῳ.

ἀδόξαστον, τὸ μὴ ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀτομικῆς δόξης, αἱ ίδεαι. ἀπηλλάχθαι, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ οἱ εταὶ δεῖν.

οὐδὲν δεινόν, (ἐστι), δὲν ὑπάρχει φόβος.

ὅπως μή, μήπως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 63.

τὸ μέν, ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀκολουθον μέντοι.

τοιαῦτ' ἀττα, τέτοια περίπου.

ἄξιόν (ἐστι) κινδυνεύσαι, ἀξίζει νὰ κινδυνεύσῃ κανεὶς μὴ διαψευσθῇ.

καλός, ὡραῖος, διότι περιέχει ὡραίας ἐλπίδας.

ἐπήδω, κεφ. 24, 77, εὑάλλω ὡς ἐξορκισμόν.

ἡδονὰς — κόσμους, ὅρα κεφ. 9, 64 δ ε.

είασε χαίρειν, κεφ. 9, 64 γ, ἐπεριφρόνησεν.
 πλέον θάτερον... μᾶλλον τὸ ἀντίθετον, μεγαλύτερον κακόν.
 ἥγησάμενος, ἡγησ. ἀπεργάζεσθαι (αὐτοὺς — τοὺς κόσμους).
 σωφροσύνη... ἀληθείᾳ, ἐπεξήγ. εἰς τὸ τῷ αὐτῇ καὶ ὅσμος φ.
 καλῇ, τὰ ἐδῶ λεγόμενα εἶναι μία ἀδρὰ ἀνακεφαλαίωσις τοῦ διαλό-
 γου καὶ μάλιστα τῶν : 63 γ, 64 δ, 69 β, 82 γ, 82ε, 84 β, 107 γ δ,
 108 δ κλπ.

οἱ ἄλλοι, οἱ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Φαίδωνος μνημονευθέντες φίλοι.
 εἰς αὐθις, ἄλλην φοράν, ἄλλοτε.
 ἀνὴρ τραγικός, ἔνας ἥρως τραγῳδίας.

νεκρὸν λούειν, ἐπεξήγ. Τὸ λούειν τοὺς νεκρούς ἢτο σύνηθες εἰς
 τοὺς ἀρχαίους διὰ λόγους θρησκευτικούς, διότι ὁ ἀποθανὼν θὰ ἤρχετο
 εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς θεούς καὶ ἐπομένως ἔπρεπε νὰ εἶναι καθαρὸς
 ('Οδυσ. ω 44, Ιλ. Σ 345, Ηροδ. βιβλ. 2, 86, Σοφοκλ. Ἀντιγ. 1201).
 Ἡ αὐτὴ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν καθαριζομένων τῶν
 νεκρῶν δὲ οἴνου δέους κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6'.

είεν, καὶ, ἔστω διὰ τοῦ εἰς εἰς ὁ λέγων δῆλος συγκατάθεσιν, διὰ
 νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο θέμα.

ἐπιστέλλω, (ἐπιστολὴ) γράφω, παραγγέλλω, ἀφήνω τὴν τελευ-
 ταίαν παραγγελίαν.

ὅτι ὁ τι ποιεῖν τε εις.

ἐν χάριτι ποιῶ τινι, χαρίζομαι εἰς τινα, κάνω κάτι διὰ νὰ ἔξυπη-
 ρετήσω καὶ εὐχαριστήσω τινά.

κατινότερον, ὁ συγκρ. βαθμὸς ἀντὶ τοῦ θετικοῦ.

ὑμῶν αὐτῶν, τῆς ψυχῆς σας.

δμοσιογῶ, δημόσιομαι, κατ' ἄλλους ἑρμηνευτάς : συμφωνῶ.

ώσπερ κατ' ἔχνη, τρόπον τινὰ ἀκολουθοῦντες τὰ ἔχνη.

οὐδὲν πλέον ποιήσετε, δὲν θὰ κατορθώσετε τίποτε.

θάπτωμεν... τρόπον, ἡ ταφὴ ἐγίνετο κατὰ δύο τρόπους, ἡ διὰ
 καύσεως ἡ διὰ κατορύξεως.

ἔγω, δ Σωκράτης ἐπίστευεν, δτι ἐγ ᾧ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ὅχι τὸ σῶμα.

διατάττω, διευθύνω.

εἰς μακάρων... εὐδαιμονίας, εἰς τόπους εύτυχισμένους, ὅπου
 μακάριοι κατοικοῦν (κεφ. 8, 63 γ).

ἄλλως, εἰς μάτην (κεφ. 22, 66 ε).

ἡγγυᾶτο, ὅρα τὴν λέξιν : ὁ πατὴρ αὐτοῦ, κεφ. 2, 59 β. οὗτος μὲν γάρ, (ἡγγυᾶτο).

ἢ μήν, ἀληθῶς.

παραμενεῖν, (με).

ῥῆσον φέρω, ὑποφέρω εὔκολώτερον, καλύτερον.

προτίθεμαι τὸν νεκρόν, ἐκθέτω τὸν νεκρὸν κεκοσμημένον πρὸ τῆς ταφῆς.

ἐκφέρω, κάνω τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ.

καλῶς, δρθῶς, διότι τὸ νὰ λέγῃ ὁ Κρίτων, ὅτι θάπτει τὸν Σωκράτη ἀντὶ νὰ λέγῃ ὅτι θάπτει τὸ σῶμα τοῦ Σωκράτους, δὲν εἶναι δρθόν.

εἰς αὐτὸν πλημμελές (ἔστι), αὐτὸν καθ' αὐτὸν εἶναι σφάλμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 65.

ἀνίστατο εἰς... βραχυλογία ἀντί : ἀναστὰς ἦει εἰς... ἢ ἀνίστατο καὶ ἦει εἰς ...

τοτὲ δ' αὖ, ὡς ἐὰν προηγεῖτο τοτὲ μέν.

ἀτεχνῶς, κεφ. 2, 59 α. προσδιορίζει τὸ δρφανοῖ.

τὰ παιδία, ὅρα λέξιν Ξενθίππη κεφ. 3, 60 α.

οἰκεῖαι γυναικες, ἢ Ξενθίππη καὶ αἱ συγγενεῖς γυναικες.

ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος, ἐνώπιον τοῦ Κρίτωνος.

καὶ αγιγνώσκω, κατηγορῶ, ἀποδίδω ὡς μομφήν.

ἀρχόντων, τῶν ἔνδεκα, κεφ. 2, 58 δ.

ἄλλως, καὶ ἐξ ἄλλων περιπτώσεων.

ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, τῆς φυλακίσεως τοῦ Σωκράτους.

τοὺς αἰτίους, ἐννοεῖ τοὺς κατηγόρους κλπ.

τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀναπότρεπτον, τὸ μοιραῖον (κεφ. 6, 62 γ).

ἀστεῖος, εὐγενὴς τοὺς τρόπους, (ὅπως εἶναι οἱ ἀστοὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀγροίκους), λεπτός.

λῶστος, ἄριστος, χρυσὸς ἀνθρωπος.

δ ἀνθρωπος, δ μέλλων νὰ δώσῃ τὸ φάρμακον.

πίνοντες, τὸ κώνειον.

ἔγχωρεῖ, ἀπροσώπως, ἔξεστι, ὑπάρχει ἀκόμη καιρός.

διφλισκάνω γέλωτα, θεωροῦμαι γελοῖος.

γλίχομαι, ποθῶ, ἐπιθυμῶ ἔξαιρετικά.

οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει πλέον τίποτε ἐκ τῆς ζωῆς

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 66.

παῖς, ὑπηρέτης τοῦ Κρίτωνος (κεφ. 3, 60 α).
 κύλιξ, ποτήριον κυρίως κρασοπότηρον, εύρυ, δίωτον.
 ὡ βέλτιστε, φίλατε, ἀγαπητέ μου, καλέ.
 γάρ, ἐπειδὴ, καὶ αἰτιολογεῖ τὸ τί χρή ποιεῖν.
 περίειμι, περιπατῶ, περιπατάω — κατακεῖσθαι, ἀμφό-
 τερα ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ χρή.
 αὐτὸ ποιήσει, θὰ ἀνεργήσῃ μόνον του.
 δρέγω, (δργυιά) ἐκτείνω, προσφέρω.
 Ἰλεως, ἥλαρὸς, εὔθυμος, χαρούμενος, γαλήνιος.
 τρέω, τρέπομαι εἰς φυγὴν ἐκ φόβου, οὐδὲν τρέσας, ἄνευ φόβου.
 οὐδὲ διαφθείρας οὔτε... προσώπου, καὶ χωρὶς νὰ ἀλλοιώσῃ
 οὔτε τὸ χρῶμα του οὔτε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του.
 ταυρηδόν, μὲ βλέμμα ταύρου, μὲ βλέμμα ἀτενές.
 ἀποσπένδω, προσφέρω σπουδήν.
 μέτριος, ίκανός, ἀρκετός.
 μανθάνω, ἐννοῶ, καταλαβαίνω.
 ἀλλ' εὔχεσθαι γέ που, ἀλλ' ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται σπουδή, ἐπι-
 τρεπεται ὅμως τούλαχιστον — νομίζω — ἡ εὐχή.
 χρὴ (εὕ χε σθά !).
 ἐπισχόμενος, (τὴν κύλικα), ἀφοῦ ἐκράτησε τὸ ποτήριον εἰς τὰ
 χεῖλη του, ἡ ἀφοῦ ἐκράτησε τὴν ἀναπνοήν του ἡ ἀφοῦ ἔμεινεν ἀκίνητος.
 εὐκόλως, μὲ ἀταραξίαν, χωρὶς δυστροπίαν.
 ἐπιεικῶς, μόλις, ὅπωσδήποτε.
 οὐκέτι, (οἶοι τ' ήμεν).
 βίᾳ ἐμοῦ αὐτοῦ, παρὰ τὴν προσπάθειάν μου νὰ συγκρατηθῶ.
 ἀστακτὶ ἔχώρει, ἔτρεχαν κρουνηδόν, ποτάμι (οὐχὶ κατὰ σταγόνας)
 ἐγκαλυψάμενος, καλύψας διὰ τοῦ ἴματίου τὸ πρόσωπον.
 οἷον, διότι τοιούτου.
 ἀναβρυχῶμαι, ἐκβάλλω βρυχηθμὸν ὁδύνης, ξεσπῶ εἰς θρήνους.
 οὐδένα δοτινα οὐ, ἔλξις (οὐδεὶς ήν, δοτινα οὐ), πάντας.
 κατακλῶ, συντρίβω, ῥάγιζω τὴν καρδίαν.
 οὐχ ἥκιστα, λιτότης, πρὸ παντός.
 πλημμελῶ, κάνω μουσικὸν σφάλμα, μεταφορικῶς ἀμαρτάνω, κάνω
 ἀνόητα πράγματα.

εύφημία, τὰ καλὰ λόγια ἢ ἡ σιωπή· οἱ παριστάμενοι εἰς θυσίαν ὥφειλον νὰ λέγουν καλὰ λόγια ἢ νὰ σιωπῶσι, μήπως ἀκουσίως εἴπουν ἀσχηματικά λόγια. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ θάνατος κατὰ τοὺς Πυθαγορείους ἦτοι ιερὰ στιγμή, διότι μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεῖον, ἐπρέσβευον οὗτοι, διότι πρέπει νὰ ἀποθνήσκωμεν ἐν εὐφημίᾳ.

ἐπέχω, κρατῶ, σταματῶ, συγκρατῶ, παύομαι.

οἱ, ἔγκλισις (οἶ), αὐτῷ.

διαλιπών χρόνον, μετὰ πάροδον χρόνου.

οὐκ, εἰς τὸ ἐννοούμενον αἱ σ θ αἱ νε σ θ αἱ.

ἐπανιών, προχωρῶν πρὸς τὰ ἐπάνω τοῦ σώματος μὲν τὸ χέρι του. αὐτός, ὁ ὑπηρέτης.

ἡτρον, ὑπογάστριον.

ἐνεκεκάλυπτο, οἱ ἀρχαῖοι ἐσυνήθιζον κατὰ τὰς ἐπιθυματίους στιγμὰς νὰ καλύπτουν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθνήσκοντος.

ἀλεκτρυόνα, οἱ θεραπευόμενοι ἐθύσιαζον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἔνα πετεινόν. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ κάμῃ αὐτὴν τὴν θυσίαν διὰ τοῦ Κρήτωνος εἰς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν τῆς ὑγείας, διότι νομίζει διὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του θεραπεύεται ἀπὸ ὅ τι εἰς τὸν διάλογον ἐχαρακτήρισεν ὡς νόσον: τὴν ἔνωσιν τῆς ψυχῆς μὲν τὸ σῶμα

ἐκινηθῆ, κατελήφθη ὑπὸ σπασμοῦ.

συνέλαβε, ἔκλεισε (ἔπιασε μαζί τὰ χεῖλη...).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 67.

καὶ ἄλλως, καὶ ἐν γένει, καὶ ἐπὶ πλέον.

ΝΙΚ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ — Ν. ΚΑΙ Κ. ΕΛΕΟΠΟΓΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1968

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ίδιαζονσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πλατωνικῶν ἔργων ἔχει ὁ προκείμενος διάλογος καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν του σύνθεσιν. Εἰς αὐτὸν ἐμφανίζεται ἡ ἀντίθεσις τῆς γηγενεῖας φιλοσοφικῆς σκέψεως πρὸς τὰς ἐντυπωσιακὰς ἐπιδείξεις ἐκείνων, οἵτινες νομίζονται σοφαί, ἀλλὰ δὲν εἶναι. Τοῦτο εἶναι τὸ κύριον θέμα τοῦ διαλόγου καὶ τὸ θέμα ἀντὸν πλαισιώνεται μὲτα τεχνικὴν πλοκὴν τῶν ἐπεισοδίων καὶ μὲτα τελείαν ἥθοσποιάν τῶν προσώπων. Τοιουτορόπιος ἡ φιλοσοφικὴ αὐτὴ διατριβὴ ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ λογοτεχνικὸν ἀριστονόργημα.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον παρουσιάζεται ὁ Σωκράτης διαλεγόμενος πρὸς τινὰ ἑταῖρον, ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Εἰς τὰ λοιπὰ 39 κεφάλαια ὁμιλεῖ μόνον ὁ Σωκράτης, ἐνῷ ὁ ἑταῖρος ἀκούει συνεχῆ διήγησιν τοῦ Σωκράτους, χωρὶς καθόλου νὰ τὸν διακόψῃ. Κατὰ τὴν διήγησιν αὐτὴν ὁ Σωκράτης περιγράφει συγκέντρωσιν σοφῶν ἀρδοῦν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσιωτάτου Καλλίου καὶ ἐπαναλαμβάνει ἔνα μακρότατον διάλογον, τὸν ὅποιον εἶχε μὲ δλονς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς καὶ ἰδίᾳ μὲ τὸν σοφώτατον Πρωταγόρα.

Ἡ συνάντησις αὐτὴ ὑποτίθεται γενομένη περὶ τὸ 432 π.χ., ὡς γίνεται φανερὸν ἐκ τῆς ὑποδηλονμένης ἡλικίας τῶν κυρίων προσώπων (κεφ. 5, 7, 8, 10 καὶ 40), πάντως ὅχι μετὰ τὸ 432, διότι δὲν γίνεται ἐν τῷ διαλόγῳ οὐδὲ, ἡ ἐλαχίστη μνεία τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια συνετάραξαν τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διαλόγου οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα φρονοῦντες εἰσέτι διὰ τὴν ἡγεμονίαν καὶ διὰ τὴν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα αἴγλην τῆς πόλεως των, ἥδιναντο νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν ἔξαίρετον ἥδονήν τῶν φιλοσοφικῶν λόγων, ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ μετ' ὀλίγον ἐπακολούθησαντος πολέμου.

3. ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΑΙ.

Περὶ τὸν χρόνον τούτον συμπίπτει καὶ ἡ πλήρης διαμόρφωσις τοῦ νέου τρόπου τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἀνωτέρας παιδείας, ἥτις εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τῷ ὄντομα σοφική τική. Εἶναι ἴστορικῶς ἐξηκούτιβον οἱ λόγοι καὶ οἱ σκοποὶ τῆς νέας πνευματικῆς κατευθύνσεως, ἡ δοτία ἐσημειώθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ πέμπτου αἰῶνος.

Ἡ φιλοσοφία ἐν Ἑλλάδι εἶχε συστηματικῶς ἀπὸ τοῦ ἔκτου ἥδη αἰῶνος, ὅπότε Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐπεκείσθησε νὰ ἐρμηνεύῃ τὴν γένεσιν τῶν ὄντων ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς. Ἐσημείωσε δὲ σημαντικὴν ἐξέλιξιν διὰ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, αἵτινες ἰδρύθησαν εἰς τὴν Μικρασιατικὴν καὶ Ἰταλιωτικὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν σχολῶν τούτων περιέλαβον εἰς τὴν φιλοσοφικήν των ἐρευναν προβλήματα κοσμογονικά, ἥθικά, γνωσιολογικά καὶ θεολογικά, διεμορφώθησαν δὲ φιλοσοφικὰ συστήματα, τὰ δοτία εἶναι θαύματα διανοητικῆς συλλήψεως καὶ ἐμηνευτικῆς ἀλληλουχίας.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰῶνος ὁ Σάμιος Πνθαγόρας ἐσυστηματοποίησε πλήρη κοσμοθεωρίαν, ἐρμηνεύων τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων διὰ τοῦ ἀριθμοῦ. Ὁλίγον βραδύτερον, περὶ τὸ 500, ἤκμασεν ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῆς Ἐλέας ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπος τῆς σχολῆς ταύτης Παρμενίδης ἀπέρριπτε τὴν ἀλήθειαν τοῦ γίγνεσθαι καὶ διεκήγοντεν ὅτι μόνον τὸ εἶναι εἶναι πραγματικὴ κατάστασις, συλλαμβανομένην διὰ τοῦ νοῦ. Τὸ γίγνεσθαι εἶναι ἀπατηλὴ ἐντύπωσις τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθήσεων, αἱ δοτίαι εἶναι καὶ οἱ μάρτυρες τῆς ἀληθείας. Καὶ ἐπειδὴ μόνον διὰ τῶν αἰσθήσεων γνωρίζομεν τὰ περὶ ἡμᾶς ὄντα, ἡ θεωρία τῶν Ἐλεατῶν ἡρνεῖτο τὴν δυνατότητα τῆς γνώσεως.

Ἐπίσης περὶ τὰ 500 ἐφιλοσόφησεν ὁ Ἐφέσιος Ἡράκλειτος ἀπορρίπτων καὶ οὗτος τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων γνῶσιν. Ἀντιθέτως ὅμως πρὸς τοὺς Ἐλεάτους ἐδίδασκεν ὅτι μόνον τὸ γίγνεσθαι καὶ ἀδιάλειπτος ροή τῶν ὄντων ὑπάρχει (πανταρεῖ), τὸ δὲ εἶναι οὐτε ὑπάρχει οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ γοηθῇ.

Τοιουτορόπως ἐδημιουργεῖτο τὸ πρόβλημα πόθεν ὁ ἀνθρωπός ἀποκτᾷ τὴν γνῶσιν καὶ ἀν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Ἐκτοτε δὲ οἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι δὲν ἡδύναντο νὰ προβλέψουν τὸ πρόβλημα

τοῦτο. Ἡ κολονθῆσαν κατόπιν τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Δημοκρίτου καὶ τοῦ Ἀραιαξαγόρου, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐγίνετο φανερόν, ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε φιλοσοφία προσέφερε μόνον δογματικά λύσεις, αἱ δοκοῖαι ἥρχοντο εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἄλλήλας. Καὶ ἵτο φυσικὸν νὰ ἐπέλθῃ κάποτε ἀντίδρασις εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐρεύνης καὶ νὰ μὴ πιστεύουν πλέον οἱ διανοούμενοι, ὅτι ἵτο δυνατὸν νὰ ἔξενφεθῇ ἐπιστημονική ἐρμηνεία τῶν ὄντων. Διὰ τοῦτο ἡ φιλοσοφία παραιτούμενη ἀπὸ πάσης κοσμογονικῆς ἐρεύνης στρέφεται πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ἀρχίζει νὰ μελετᾷ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια ἀμεσώτερον ἐνδιαφέρονταν τὸν Ἀρηρωπόν εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν τὸν ζωήν. Ἡ ἀμφιβολία δὲ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς γνώσεως ὠδηγησεν εἰς τὴν ὑπερβολήν, ὅτι ἀπόλυτος γνῶσις δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι ἀλήθεια εἶναι ὅ,τι πιστεύει ἔκαστος ὡς ἀληθές.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ πόλει τῶν Αθηνῶν κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν, διὰ τῆς ὅποιας ἥδυνατο ὁ πολίτης νὰ διακριθῇ καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀξιωματα ἐν τῇ πολιτείᾳ. Τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἡθικοῦ βίου ἔπειτε νὰ ἐκλαϊκευθοῦν μὲν συστηματικὴν διδασκαλίαν. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα θὰ ἔξεται παραπομπή πατὰ τὴν ὑποκειμενικὴν κρίσιν ἐκάστου, ἔπειτε νὰ ἔχῃ ὁ πεπαιδευμένος εὐχέρειαν εἰς τό λέγειν καὶ πειθεῖν ἵνα ἐπιβάλῃ τὰς ἀπόφεις του.

Κατὰ τὴν τροπὴν ἀντὶ τῶν φιλοσοφικῶν ἀναζητήσεων καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, ἐδημιουργήθη ἡ σοφιστική, ἡ τις θεωρητικῶς δύναται νὰ δρισθῇ ὡς σύστημα ἀγωτάτης ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὅποιον α) ἀπολυτικώντες τὸν τοῦ δικαιοστίαν ἀπὸ παλαιὰ δόγματα καὶ διακρύτεται, ὅτι κριτήριον τῆς ἀληθείας εἶναι αὐτὸς ὁ ἀνθρωπός (μέτρον χρημάτων ἢ θρησκείας), β) εἰσάγει τὸν μαθητὴν εἰς ἡθικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, καὶ γ) ἀσκεῖ αὐτὸν νὰ ἐκφράζῃ ὅσον τὸ δύνατον καλύτερον τὰς προσωπικάς του γνώμας. Τοιοῦτον ἐμφανίζεται τὸ ἔγονον τῆς σοφιστικῆς, ἐφ' ὅσον αὕτη διετήρει τὸν σοβαρὸν τῆς χαρακτῆρα.

Ἐὰν δημοσίευτος κανεὶς νὰ δρίσῃ τὶ εἶναι σοφιστής, θὰ ἐδυσκολεύετο νὰ τὸ κάμῃ ὅπως ἀκριβῶς ἐδυσκολεύοντο καὶ οἱ σύγχρονοι τῶν σοφιστῶν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ θαυμασταί των (βλ. κεφ. 3-5). Καὶ τοῦτο, διότι ἡ λέξις σοφιστής εἶχε μεταβάλει σημασίαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ὕσου αἰώνος. Παλαιότερον σοφιστής ἦτο τίτλος, τοῦ ὅποιον ἡξιοῦντο καὶ ποιηταὶ καὶ νομοθέται καὶ φιλόσοφοι, διότι ἐσήμαινε τὸν

κατέχοντα τὴν σοφίαν. Μετὰ τὴν ἐπιχράτησιν τοῦ συστήματος τῆς ἀνωτάτης παιδείας σοφιστῆς ἐλέγετο ὁ μεταδίδων ἀνωτάτην παιδείαν ἐπαγγελματικῶς ἐπὶ μισθῷ. Καὶ τέλος, ἐπειδή τινες τῶν σοφιστῶν ἔζητοντιν νὰ κάμουν ἐντύπωσιν μὲ ἐπιδείξεις παρασυλλογισμῶν, ὁ ὄρος σοφιστῆς ἐσήμαινε τὸν ἀνοήτως λεπτολογοῦντα κατὰ τοὺς τύπους τῆς λογικῆς ἀληθοφανείας καὶ παραγνωρίζοντα τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπειδὴ ἀκόμη τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὴν ἔξασκησίν του ἔξεπιπτε συχνὰ εἰς ἀπάτην καὶ εἰς κερδοσκοπίαν, ὁ τίτλος τοῦ σοφιστοῦ κατήρητσεν ὅχι μόνον φορτικός, ἀλλὰ καὶ ἐπαίσχυντος (κεφ. 3). Οἱ συντηρητικοὶ μάλιστα πολῖται εἶχον πολλοὺς ἐνδοιασμοὺς καὶ ἐπιφυλάξεις διὰ τὸν διδασκάλον αὐτοὺς, οἱ δποῖοι ἔδιδον εἰς τοὺς νέοντις ἐλευθερίαν γνώμης καὶ τάσιν νὰ ἀμφισβητοῦν ἀνεγνωρισμένας ἀληθείας. Ἀλλὰ γενικῶς ἡ κοινωνία τοὺς ἔθαάμαξεν, ἄνδρες δὲ διακρινόμενοι ἐπὶ παιδείᾳ ἥρκοωντο τῶν εἰδικῶν μαθημάτων ἑκάστου. Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν δποίαν ὁ κόσμος ἐδίψα διὰ μάθησιν, ὁ προσφέρων ταύτην ἵσκει μέγα γόνητρον, ὅταν μάλιστα συνέπιπτε νὰ είναι πράγματι εὑφυῆς καὶ πεπαιδευμένος.

Οἱ μάλιστα εὐδοκιμήσαντες σοφισταὶ ἤσαν ὁ Κεῖος Πρόδικος, ὁ Ἡλεῖος Ἰππίας, ὁ Λεοντῖνος Γοργίας ὁ καὶ ὑπὲρ πάντας διαπρέψας Ἀβδηρίτης Πρωταγόρας, ὅστις κυρίως ἐκπροσωπεῖ τὸν τύπον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὸν παρόντα διάλογον.

4. ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Τὸν ἐπιφανέστατον τοῦτον σοφιστὴν ἐμφανίζει ἐδῶ ὁ Πλάτων ὡς ἐπιτήδειον ἔμπορον τῆς γνώσεως, ὁ δποῖος ἀσκεῖ τὸ ἔργον του μὲ πολλὴν κενοδοξίαν καὶ οἴησιν καὶ δὲν γνωρίζει καν τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας, τὴν δποίαν ἐπαγγέλλεται. Ἀλλῃ δμως είναι ἡ πραγματικότης ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ τεσσαράκοντα περίπου ἔτη (ἀπὸ τοῦ 456 - 415 περίπου) ἤσκησεν τὸ σοφιστικὸν τὸν ἔργον εἰς τὰ μεγάλα πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν δποῖον ἐτίμησαν μὲ τὴν φιλίαν των οἱ σοφαρώτεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του καὶ αὐτὸς ὁ Περικλῆς. Ἡ ἀκμὴ τοῦ Πρωταγόρου συμπίπτει περὶ τὸ 440, ὅπότε ἔγινε καὶ ἡ πρώτη του διατριβὴ ἐν Ἀθήναις. Τότε ὁ ἡγέτης τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν νὰ συγγράψῃ νόμους διὰ τὴν προσφάτως ἴδρυθεῖσαν ἀποικίαν τῶν Θουραίων.

"Ο Πρωταγόρας πρῶτος είχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ διδάξῃ συστηματικῶς «τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν», ήτις ἐσήμαινε κατ' αὐτὸν τὸ σύνολον τῶν ἰδιοτήτων, δι' ὃν ενδικεῖται καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον. Δὲν ἦτο δὲ μόνον σοφιστῆς ὁ Πρωταγόρας ἀλλὰ ἡσχολεῖτο καὶ μὲ τὰ βαθύτατα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Συνέρχομε πλεῖστα καὶ ποικιλωτάτον περιεχομένου συγγράμματα, κυριώτατον τῶν ὅποιων ἦτο τὸ ἐπιγραφόμενον «Ἀλήθεια», εἰς τὸ ὅποιον ἐπεδείκνυεν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις εἶναι περιωρισμένη καὶ σκετική. Ἐν γένει τὸ παιδευτικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ἔργον τοῦ Πρωταγόρου ἐξετιμήθη ἀπὸ τὸν συγχρόνους του καὶ ἀπὸ τὸν μεταγενεστέρους. Ἡ τελευταία διαμονὴ τοῦ Πρωταγόρου ἐν Ἀθήναις ὑπολογίζεται περὶ τὸ 415, διπότε ὁ σοφιστῆς κατηγέλθη ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ φευγὼν εἰς Σικελίαν ἐνανάγησε.

Καὶ τῶν ἀλλων σοφιστῶν ἡ τέχνη ἐξεντελίζεται εἰς τὸν διάλογον τοῦτον, ἐνῷ καὶ αὐτῶν ἡ πολυμάθεια καὶ ἡ ἀξία ἦτο ἀνεγνωρισμένη. Ὁ Πρόδικος, κατὰ 15 - 20 ἔτη νεώτερος τοῦ Πρωταγόρου, ἦτο ἀγαπητὸς εἰς τὸν ἀκροατάς του, ὅπως καὶ ὁ Πρωταγόρας, καὶ ἐπηρέασεν εἰς τὸ συγγραφικὸν ὑφος τὸν Εὐριπίδην, τὸν Θουκυδίδην, τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Ἰσοκράτη. Εἰδικῶς ἡ διδασκαλία του ἐστρέφετο εἰς τὴν ἥθελην καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν λογοτεχνικοῦ ὑφοντος. Κατ' ἐξοχὴν ἔθαύμαζετο διὰ τὰς μελέτας καὶ τὴν διδασκαλίαν του ἐπὶ τῆς κυριολεξίας (περὶ ὅν ο μάτων ὁρθότητος). Ἐπὶ πλέον ηδοκίμησεν ὡς δημόσιος ρήτωρ καὶ ὡς συγγραφεύς. Ἡτο δὲ πανελληγίως γνωστὸς διὰ τὸ βιβλίον του «Ωραία», εἰς τὸ ὅποιον ἐπραγματεύετο τὸ περὶ ἀρετῆς θέμα. Ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸν παρεδόθη ὁ μῆθος περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἡρακλέους μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας. Καὶ ὁ Πρόδικος ἤλθε πολλάκις εἰς Ἀθήνας ὡς ἀπεσταλμένος τῆς πόλεως του καὶ συγχρόνως ἐξασκῶν τὸ σοφιστικὸν του ἔργον.

"Ἐπίσης ὁ Ἰππίας, ἥλικιάρης τοῦ Προδίκου, ἐφημίζετο διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ ἐτιμᾶτο πολὺ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὰς πόλεις, τὰς δοπίας ἐπεσκέψθη ὡς σοφιστής. Αἱ γνώσεις του ἤσαν ποικιλώταται ἀναφερόμεναι εἰς ἀστρονομίαν, μαθηματικά, γραμματική, μουσικὴ θεολογίαν, μυθολογίαν κ.α. Τὴν πολυμάθειαν ταύτην ἐπιδεικνύων ἀνοήτως καὶ ἀκαίρως ἐπέσυρε συχνὰ τὰς εἰρωνείας καὶ αὐτῶν τῶν συναδέλφων του. Ἡτο δύμας πράγματι πολυμερέστατος νοῦς καὶ ἴκανοποιεί τὴν φιλομάθειαν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ ὅλων τούτων τῶν θεμάτων.

Πιστεύεται ὅτι ἀπό νεανικὸν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ Σωκράτους ὁ Πλάτων παρεποίησεν ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ τὴν προσωπικότητα τῶν ἔξοχωτέρον σοφιστῶν. Πράγματι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν πρώτων, τὰ δοῖα συνέγραψεν ὁ μάθητης τοῦ Σωκράτους καὶ πιθανώτατα τὸ πρῶτον, συγγραφὲν ἵσως ζῶντος ἦτι τοῦ Σωκράτους. Ὁ σκοπὸς ἐξ ἄλλου τοῦ ἔργου δὲν ἦτο νὰ δώσῃ ίστορικὰς πληροφορίας περὶ τῶν προσώπων τούτων, ἀλλὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σωκράτους ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πωλοῦντας ἐπὶ μισθῷ τὴν παιδείαν. Διὰ τοῦτο οἱ τύποι καὶ οἱ τρόποι τῶν σοφιστῶν διαγράφονται εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται τὸ ψεκτὸν μέρος τῆς σοφιστικῆς διδασκαλίας.

Καὶ τὰ δευτερεύοντα ἐξ ἄλλου πρόσωπα ἡθογραφοῦνται ώς ὑπερβολικοὶ τύποι κατὰ τὸ γενικὸν τοῦτο σχέδιον τοῦ διαλόγου. Ὁ Καλλίας ὁ Ἰππονίκον, ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, περὶ τοῦ δοῖον ἦτο γνωστόν, ὅτι «τε τέ λεκε χρήματα σοφίστας πλείω ἢ ἔμπαντες οἱ ἄλλοι», ἐπεδείκνυε τόσην «φιλοσοφίαν» (φιλομάθειαν), ὥστε νὰ μεταβάλῃ δλόκληρον τὴν οἰκίαν τον εἰς ξενῶνα σοφιστῶν. Ὁ Ἀλκιβιάδης ώς φανατικὸς θαυμαστῆς τοῦ Σωκράτους κατεξεντελίζει τὸν Πρωταγόραν καὶ μὲ νεανικὸν πεῖσμα ἐπιδιώκει νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀξία τοῦ διδασκάλου του. Τέλος ὑπερβολικὸς τύπος τοῦ ἐνθουσιῶντος πρὸς μάθησιν εἶναι ὁ ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου εἰσαγόμενος Ἰπποκράτης, ὅστις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἔλεγχον ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πρωταγόρου, ὅτι διδάσκει τὴν ἀρετήν. Καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης εἶναι περισσότερον Σωκρατικὸς παρὰ εἰς οἰονδήποτε ἄλλο ἔργον τοῦ Πλάτωνος.

Τοιουτορόπως ἐμφανίζων ὁ συγγραφεὺς μὲ δραματικὴν ἔντασιν ὅτι ἀξιοκατάριτον ὑπῆρχεν εἰς τὸ ἔργον τῶν σοφιστῶν καὶ ὅτι ἐπινετὸν εἰς τὴν μέθοδον τοῦ Σωκράτους, καθιστᾶ ἐναργέστερον τὸ φιλοσοφικὸν μάθημα τὸ δοῖον παρέχει ὁ διάλογος.

5. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΚΕΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν σοφιστῶν περιελάμβανον εἰς τὴν διδασκαλίαν των καὶ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἥθι κήρυ. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῶν εἰδικῶν γνώσεών του ἔκαστος ἐπηγγέλλετο ἐπισήμως, ὅτι εἶναι διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς. Τὴν ἀρετὴν ἐν τούτοις ἐθεώρουν ἐντελῶς κατὰ τὴν δημώδη ἀντίληψιν, ἥτοι ώς σύνολον ἐπὶ μέρονς

ἰδιοτήτων, ἥθικῶν καὶ πνευματικῶν, αἱ δόποιαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτῶνται διὰ τῆς ἀσκήσεως, χωρὶς νὰ ἔξαρτάται ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. Δύναται π.χ. νὰ είναι τις ἀνδρεῖος, χωρὶς νὰ είναι δίκαιος ἢ νὰ είναι δύσιος, δχι ὅμως καὶ σώφρων. Μολονότι δὲ ἡ σοφιστικὴ παρουσιάζεται μὲ ἀξιώσεις ἀνωτάτης παιδείας, διεμόρφωντε τὸ ἰδαγικὸν τῆς ἀρετῆς, δῆπος ἀκριβῶς τὸ εἰλέ γ διαμορφώσει τὸ παλαιὸν ἔπος καὶ ἡ βιοσοφία τῶν λυρικῶν ποιητῶν, τῶν δποίων τὰ ἔργα ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα ὡς ἥθικολογικὸν μάθημα. Καὶ ἡ μὲν ἥρωϊκὴ ποίησις παρεῖχεν ὑποδείγματα πράξεων πρὸς μίμησιν, χωρὶς νὰ παρουσιάζῃ πλήρεις ἥθικοντις τύπους, οἱ δὲ λυρικοὶ διεκήρυντον, ὅτι ἡ ἥθικὴ τελειότης είναι ἀνέφικτος διὰ τὸν ἄνθρωπον· ἔνας μέσος τόπος ἥθικῆς είναι ὁ μόνος δυνατὸς νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ἵκανοποιῇ τὰς ἥθικὰς μας ἀπατήσεις.

· Η ύψηλοτέρα ἀντίληψις περὶ ἀρετῆς προηλθεν ἀπὸ τὴν ἀγνὺν
ἰδεολογίαν καὶ ἀπὸ τὴν αὐστηρὰν σκέψιν τοῦ Σωκράτους. "Ο, τι ἐπε-
τέλεσεν ὁ Σωκράτης εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν τῆς γνώσεως, δὲν εἶναι
ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν ὅλην αὐτοῦ εἰσφορὰν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνά-
πτυξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ νὰ ἔκτιμηθῇ ἡ ἡθικὴ φιλοσοφία τοῦ
Σωκράτους, πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ γενικῶς ἡ κατεύθυνσις καὶ ἡ ἀξία
τῆς Σωκρατικῆς διανοήσεως.

‘Η ἀντίθεσις μεταξὺ Σωκράτους καὶ σοφιστῶν ἡτοί ἡδη φανερὰ εἰς τοὺς παρακολούθουντας τὴν πρωτότυπον καὶ ἐπαγωγὸν διδαχὴν αὐτοῦ. Ἐκ τῶν ὑστέρων ὅμως ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, ὅτι ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ ἦτορ φιλοσοφίᾳ. Πράγματι οἱ σοφισταὶ ἥσαν μόνον ἀρνηταὶ τῶν παλαιοτέρων φιλοσοφικῶν δοξασιῶν καὶ εἰς τοῦτο συνίστατο ἡ καινοτομία των. Ἔφεκτικὸς ἦτορ καὶ ὁ Σωκράτης διὰ τὰς μέχρι τοῦτο ἀνακαλύψεις τοῦ φιλοσοφοῦντος νοῦ. Λι’ αὐτὸν ὅμως ἡ ἀλλήθεια δὲν ἦτορ κάτι ἀνόρματον, ἀλλὰ τούναντίον ὁ μόνος ἄξιος καὶ πραγματικὸς σκοπὸς πάσης πραγματικῆς ἔρευνης. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου τοῦ σκοποῦ ἐπενόησε καὶ ἐφήρμοσε μίαν θετικὴν καινοτομίαν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς ἀναζητήσεις. Εἰσήγαγε καὶ ἐτελειοποίησε μέθοδον πρὸς ἀναζητήσιν τῆς ἀληθείας. Ἡ μέθοδος αὕτη ὠνομάσθη διαλεκτικὴ, ὡς πραγματοποιοῦσα τὴν ἀνάλυσιν καὶ διευρύνσιν τῶν ἐννοιῶν δι’ ἐρωτήσεως καὶ ἀπαντήσεως ἐν διαλόγῳ. Ἀγει δὲ εἰς συμπεριάσματα κατὰ πολὺ ἀσφαλέστερα παρὰ ὁ συνεχῆς λόγος, εἰς τὸν διόποιον πολλοὶ ὅροι καὶ ἐκφρά-

σεις μένοντι ἀσαφεῖς ή παρέρχονται ἀπαρατήρητοι. Ἡ κατόπιν συστηματοποίησις τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἔξηκριβωσεν, ὅτι βάσις τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους είναι ὁ ὄρισμός καὶ η ἐπαγγελία.

‘Η διαλεκτική αὕτη μέθοδος ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὰς ήθικὰς ἀναζητήσεις πείθει, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι κάτι ἀχώριστον ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πωλῆται ἐπὶ μισθῷ· ὅτι δὲν εἶναι, δύνας πιστεύοντας οἱ πολλοὶ καὶ ὅπως διδάσκουν οἱ σοφισταί, σύνολον ἐπὶ μέρους ἴδιοτήτων, ἀλλ᾽ ὅτι μία εἰς τὸ σύνολόν της εἶναι ἡ ἀρετή, ἡ γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ. Ως γνῶσις δὲ ἀποτελεῖ ἀνεξάντλητον θέμα φιλοσοφικῆς συζητήσεως· διότι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀλήθειαν ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ γνησίως πεπαιδευμένον ἀνδρὸς ἔργον εἶναι νὰ ἔξετάζῃ ἀδιαλείπτως: Πῶς ποτὲ ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτὲ ἔστιν αὐτό, ἡ ἀρετὴ;

Ἡ ἔρευνα αὕτη, ἐπιμένει ὁ Σωκράτης, δὲν κατορθοῦται μὲ τὰς δημηγορικὰς ἐπιδείξεις τῶν σοφιστῶν οὐτε μὲ κομφοὺς μετασχηματισμούς τῶν ἀρχαίων μύθων ἢ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐρμηνείαν ποιημάτων. Ἡ μόνη μέθοδος πρὸς τοῦτο εἶναι ἡ αὐστηρὰ ἀνάλυσις τῶν ἐρνοιῶν, ἡ βραχυλογικὴ συζήτησις, ἵτις ἐξακοιβώνει τὰς ἐπὶ μέρους ἀλληθείας καὶ μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀναγνωρίσωμεν, ὅσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸ ἀπολύτως ἡθικόν.

Καὶ εἰς τὰ ἄλλα τον ἔργα παρέστησεν δὲ Πλάτων τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς συμβατικῆς ἡθικῆς, τὴν δύοιαν ἐπρέσβεινον οἱ σοφισταί, καὶ τῆς ἡθικῆς ἵδεολογίας τοῦ Σωκράτους, τὴν δύοιαν ἄλλως τε καὶ διὰ τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπραγμάτωσεν δὲ φιλόσοφος. Τῷ δοῦτι, ἐνῶ οἱ σοφισταί φιλοξενούμενοι εἰς τὰ μέγαρα τῶν πλούσιων ἐξεμεταλλεύοντο ἐπαγγελματικῶς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν, οὗτος « ἐν πεντάρᾳ μνῳρᾳ » διατελῶν ἐτέλει τὸ ἀποστολικὸν ἔργον νὰ προτρέπῃ ἔνα ἔκαστον τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς, « τὴν ἡμέραν δλην πανταχοῦ προσκαθιάθι τίζων ». Άλλ᾽ ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ παραστατικώτερον καταδεικνύει δὲ Σωκρατικὸς μαθητής ὃς φιλόσοφος - καλλιτέχνης τὴν ἐπιφανειακὴν καὶ σχετικὴν ἀξίαν τῶν σοφιστικῶν μαθημάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θεϊκὴν σοφίαν ἐκείνουν, δύστις « οὐδενὸς πώποτε διδάσκαλος ἐγένετο », ἀλλ᾽ ἐν τούτοις ὑπῆρξεν αὐτὸς πρότυπον ἀρετῆς καὶ ἡτοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς βαθυτέραν κατανόησιν τῶν ἡθικῶν ἀξιῶν.

ΜΕΡΟΣ Α'

K E I M E N O N

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ:

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΤΗΣ
ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΔΙΚΟΣ, ΙΠΗΙΑΣ.

ΚΕΦ. Α' (Π ε ρ ί λ η ψ i s). Ὁ Σωκράτης παρακληθεὶς ὑπό τινος ἀνωνύμου ἔταίσον τον διηγεῖται εἰς αὐτὸν ὅσα διελέχθη μετὰ τοῦ Ἀβδηρίτου Πρωταγόρου, ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου διὰ τὴν σοφίαν.

ΚΕΦ. Β'. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι βιθέος ὄρθρου, Ἰπποκράτης δὲ Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ ἀδελφός, τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἔκρουε, καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἀνέῳξε τις, εἴσω ἦει ἐπειγόμενος καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων, ὃ Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγορας ἢ καθεύδεις; καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ, Ἰπποκράτης, ἔφην, οὗτος· μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Οὐδὲν γ', ἢ δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθός γε. Εὖ ἀν λέγοις, ἦν δ' ἐγώ· ἔστι δὲ τί, καὶ τοῦ ἔνεκα τηγικάδε ἀφίκου; Πρωταγόρας, ἔφη, ἥκει, στὰς παρ' ἐμοί. Πρώην, ἔφην ἐγώ· σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι; Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ἐσπέρας γε· καὶ ἀμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμποδος ἐκαθίζετο παρὰ τοὺς πόδας μου, καὶ εἶπεν· Ἐσπέρας δῆτα, μάλα τε ὁψὲ ἀφικόμενος ἐξ Οἰνόης. δὲ γάρ τοι παῖς με δὲ Σάτυρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα μέλλων σοι φράξειν, ὅτι διωξούμην αὐτόν, ὑπὸ τινος ἄλλου ἐπελαθόμην· ἐπειδὴ δὲ ἥλθον καὶ δεδειπνηκότες ἦμεν καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ἀδελφὸς λέγει, ὅτι ἥκει Πρωταγόρας· καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ σὲ ἵέναι, ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι· ἐπειδὴ δὲ τάχιστά με

ἐκ τοῦ κόπου δὲ πνοις ἀνῆκεν, εὐθὺς ἀναστὰς οὕτω δεῦρο ἐπορευόμην· καὶ ἐγὼ γιγνώσκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πτοίγσιν, Τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο; μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας; καὶ ὃς γελάσας, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφην ἐγώ, ἂν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον καὶ πείθης ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὁ Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη· ὡς οὗτ' ἀν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδὲν οὕτε τῶν φίλων· ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ διαλεχθῆς αὐτῷ. ἐγὼ γάρ ἄμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι, ἄμα δὲ οὐδὲ ἔώρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδὲ ἀκήκοα οὐδέν· ἔτι γάρ παῖς ἦ, ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν· ἀλλὰ γάρ, ὁ Σώκρατες, πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσι καὶ φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ', ὡς ἐγὼ ἥκουσα, παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου· ἀλλ' ἵωμεν· καὶ ἐγὼ εἴπον· Μήπω γ', ὡγαθέ, ἐκεῖσε ἵωμεν, πρώ γάρ ἐστιν, ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ περιιόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἔως ἂν φῶς γένηται· εἴτα ἵωμεν, καὶ γάρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει. Ὡστε, θάρρει, καταληψόμεθα αὐτόν, ὡς τὸ εἰκός, ἔνδον.

ΚΕΦ. Γ'. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἰπποκράτους τῆς ρώμης διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἥρωτων, Εἰπέ μοι, ἔφην ἐγώ, ὁ Ἰππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἱέναι, ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ὡς παρὰ τίνα ἀφιξόμενος καὶ τίς γενησόμενος; Ὁσπερ ἀν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὅμοιον ἐλθὼν Ἰπποκράτη τὸν Κῶον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἰ τίς σε ἥρετο, Εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὁ Ἰππόκρατες, Ἰπποκράτει μισθὸν ὡς τίνι ὄντι; τί ἀν ἀπεκρίνω; Εἴπον ἄν, ἔφη, ὅτι ὡς ιατρῷ. Ὡς τίς γενησόμενος:

‘Ως ίατρός, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίκιν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σκυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τις σε ἥρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὅντι ἐν νῷ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ· τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἴπον ἀν δῶς ἀγαλματοποιῖς. ‘Ως τὶς δὲ γενησόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιῖς. Εἶν, ἦν δ’ ἐγώ· παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μισθὸν ἔτοιμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σου, ἀν μὲν ἔξικνηται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἴ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες· εἰ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· Εἰπέ μοι, δὲ Σώκρατές τε καὶ Ἰππόκρατες, ὡς τίνι ὅντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῷ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; τί ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν ὥσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Οὐάρου ποιητήν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; Σοφιστὴν δή τοι ἀνομάλουσί γε, δὲ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἶναι, ἔφη. ‘Ως σοφιστῇ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματα; Μάλιστα. Εἰ οὖν καὶ τοῦτο τὶς σε προσέροιτο; Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τὶς γενησόμενος ἔρχει παρὰ τὸν Πρωταγόραν; καὶ ὃς εἰπεν ἐρυθριάσας — ἥδη γάρ ὑπέφανε τι ἡμέρας, ὥστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ μέν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔοικε, δῆλον ὅτι σοφιστὴς γενησόμενος. Σὺ δέ, ἦν δ’ ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἀν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς “Ἐλληνας σκυτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νή τὸν Δία, δὲ Σώκρατες, εἴπερ γε ἀδικοοῦμαι χρὴ λέγειν.’ Άλλ’ ἄρα, δὲ Ἰππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ’ οἵαπερ ἡ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου; τούτων γάρ σὺ ἐκάπιτην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ’ ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἴδιωτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἡ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις.

ΚΕΦ. Δ'. Οἶσθα οὖν ὁ μέλλεις νῦν πράττειν, ή σε λανθάνει; ήν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι; "Οτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σκυτοῦ παρασγεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φῆς, σοφιστῇ· ὃ τι δέ ποτε ὁ σοφιστὴς ἔστι, θαυμάζοιμ' ἀν εἰς οἶσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα, οὗτ' εἰ ἀγαθῷ οὗτ' εὶς κακῷ πράγματι. Οἷμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δή, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστήν; 'Ἐγὼ μέν, ηδ' ὅς, ὥσπερ τοῦνομα, λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ην δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἀν που αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τἄλλα οὕτως· εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, 'Ο δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἔστιν; τί ἀν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; τί ἀν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, δῆ Σώκρατες, η ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν; "Ισως ἄν, ην δ' ἐγώ, ἀληθῆ λόγοιμεν, οὐ μέντοι ίκανῶς γε· ἐρωτήσεως γάρ ἔτι η ἀπόκρισις ήμεν δεῖται, περὶ ὅτου ὁ σοφιστὴς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ ὁ κιθαριστὴς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὗπερ καὶ ἐπιστήμονα, περὶ κιθαρίσεως· η γάρ; Ναί· Εἰεν· ο δὲ δὴ σοφιστὴς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; η δῆλον ὅτι περὶ οὗπερ καὶ ἐπίσταται; Εἰκός γε. Τί δὴ ἔστι τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἔστιν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

ΚΕΦ. Ε'. Καὶ ἐγὼ εἴπον μετὰ τοῦτο· Τί οὖν; οἶσθα εἰς οἶν τινα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν; η εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῷ, διακινδυνεύοντα η χρηστὸν αὐτὸ γενέσθαι η πονηρὸν, πολλὰ ἀν περιεσκέψω, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε οὔ, καὶ εἰς συμβουλὴν τούς τε φιλους ἀν παρεκάλεις καὶ

τοὺς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας συγνάξ· ὁ δὲ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἥγει, τὴν ψυχήν, καὶ ἐνῷ πάντ' ἐστὶ τὰ σὰ ἢ εὗ ἢ κακῶς πράττειν χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου, περὶ δὲ τούτου οὔτε τῷ πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω οὔτε ἡμῖν τῶν ἑταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχήν, ἀλλ' ἐσπέρας ἀκούσας, ὡς φήσ, ὅρθιος ἥκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα λύγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μή, ἔτοιμος δ' εἰ ἀναλίσκειν τὰ τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἡδη διεγνωκώς, ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρᾳ, ὃν οὔτε γιγνώσκεις, ὡς φήσ, οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστήν, ὃ τι πιστὸν ἔστι, φαίνει ἀγνοῶν, ὃ μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; καὶ δος ἀκούσας, "Εοικεν, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ἔξ ἄν σὺ λέγεις. Ἄρ' οὖν, ὃ Ἰππόκρατες, ὃ σοφιστῆς τυγχάνει ἄν ἔμπορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ἄν ψυχὴ τρέφεται; Φαίνεται γάρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις τρέφεται δέ, ὃ Σώκρατες, ψυχὴ τίνι; Μαθήμασι δήπου, ἦν δ' ἐγώ. καὶ ὅπως γε μή, ὃ ἑταῖρε, ὃ σοφιστῆς ἐπαινῶν ἀπωλεῖ ἐξαπατήσει ἡμᾶς, ὡσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, ὃ ἔμπορός τε καὶ κάπηλος. καὶ γάρ οὗτοί που ἄν ἀγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἵσασιν ὃ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὀνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ γυμναστικὸς ἢ ιατρὸς ἄν οὕτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἀπωλοῦσι, τάχα δ' ἄν τινες, ὃ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῦσιν πωλοῦσιν ὃ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν ὡς δ' αὔτως καὶ οἱ ὀνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ περὶ τὴν ψυχὴν αὖτις ιατρικὸς ἄν. εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων τὶ χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλές σοι ὀνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ

παρ' ἄλλου ὅτουοῦν· εἰ δὲ μή, ὅρα, ὡς μακάριε, μὴ περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύης τε καὶ κινδυνεύης· καὶ γὰρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὥνῃ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὸν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἢ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε ἔξεστιν συμβουλεύασασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαίστοντα, ὅ τι τε ἐδεστέον ἢ ποτέον καὶ ὅ τι μή, καὶ ὅπόσον καὶ ὅπότε· ὥστε ἐν τῇ ὥνῃ οὐ μέγας δὲ κίνδυνος· μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμήν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἢ βεβλαμμένον ἢ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι, ὡσπερ ὡρμήσαμεν, ἵωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα· καὶ γὰρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ Ἰππίας δὲ Ἡλεῖος· οἷμαι δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί.

ΚΕΦ. ΣΤ'. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, στάντες περὶ τινος λόγου διελεγόμεθα, δις ἡμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν· ἵν' οὖν μὴ ἀτελῆς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως ἐσίουμεν, ἐπιστάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἔως συνωμοιογήσαμεν ἀλλήλοις. δοκεῖ οὖν μοι δὲ θυρωρός, εὔνοούχός τις, κατήκουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν ἄχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν· ἐπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ιδών ἡμᾶς, "Εα, ἔφη, σοφισταί τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἄμα ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἶός τ' ἦν ἐπήραξεν· καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούσαμεν, καὶ δις ἐγκεκλημένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, "Ω ἄνθρωποι, ἔφη, οὐκ ἀκηκόατε,

ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ; Ἐλλ' ὡγαθέ, ἔφην ἐγώ, οὔτε παρὰ Καλλίαν ἥκομεν οὔτε σοφισταὶ ἐσμεν· ἀλλὰ θάρρει· Πρωταγόραν γάρ τοι δεύμενοι ἰδεῖν ἥλθομεν· εἰσάγγειλον οὖν. μόγις οὖν ποτε ήμιν ἄνθρωπος ἀνέῳξε τὴν θύραν.

ΚΕΦ. Ζ'. Ἐπειδὴ δὲ εἰσῆλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν ἐν τῷ προστάφῳ περιπατοῦντα, ἔξῆς δ' αὐτῷ συμπεριεριεπάτουν ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας ὁ Ἰππονίκου καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ δρυμήτριος, Πάραλος ὁ Περικλέους καὶ Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὁ ἔτερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φιλιππίδης ὁ Φιλομήλου καὶ Ἀντίμοιρος ὁ Μενδαιος, ὅσπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, ὡς σοφιστὴς ἐσόμενος· τούτων δὲ οἵ ὅπισθεν ἥκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἑκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ᾧ διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὁρφεὺς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἔπονται κεκηλημένοι· ἥσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ· τούτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἴδων ἥσθην, ὡς καλῶς ηὔλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδὼν ἐν τῷ πρόσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέψοι καὶ οἱ μετ' ἔκείνου, εὗ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο οὕτοι οἱ ἐπήκοοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἐν κύκλῳ περιύοντες ἀεὶ εἰς τὸ ὅπισθεν καθίσταντο κάλλιστα.

Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα, ἔφη "Ομηρος, Ἰππίαν τὸν Ἡλεῖον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστάφῳ ἐν θρόνῳ· περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηητο ἐπὶ βάθρων Ἐρυξίμαχός τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ Μυρρινούσιος καὶ "Ανδρῶν ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολῖταί τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἄττα διερωτᾶν τὸν Ἰππίαν, ὁ δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἑκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξήγει τὰ ἐρωτώμενα.

Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσεῖδον· ἐπεδήμει γάρ ἄρα καὶ Πρόδικος δὲ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκήματι τινι, ὃ πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμιείῳ ἔχρητο Ἰππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυσόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο ἐγκεκαλυμμένος ἐν κωδίοις τισὶ καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς ὡς ἐφαίνετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε δὲ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον· ἔδοξα δ' ἀκοῦσαι ὅνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα. τοῦτ' ἦν τὸ μειράκιον καὶ τὸ Ἀδειμάντω ἀμφοτέρω, ὃ τε Κήπιδος καὶ δὲ Λευκολοφίδου καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο· περὶ δὲ ὃν διελέγοντο οὐκέτι ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου· — πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος· — ἀλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα.

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰσεληλύθειμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε δὲ καλός, ὡς φήσι σὺ καὶ ἐγὼ πείθομαι, καὶ Κριτίας ὁ Καλαίσχρου.

ΚΕΦ. Η'. 'Ημεῖς οὖν ὡς εἰσήλθομεν, ἔτι σμίκρῳ' ἄττα διατρίψαντες καὶ ταῦτα διαθεασάμενοι προσῆμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἐγὼ εἶπον· 'Ω Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἥλθομεν ἐγώ τε καὶ Ἰπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη, μόνω βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων; 'Ημῖν μέν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲν διαφέρει· ἀκούσας δὲ οὖν ἐνεκα ἥλθομεν, αὐτὸς σκέψαι. Τί οὖν δή ἐστιν, ἔφη, οὖν ἐνεκα ἥκετε; 'Ιπποκράτης ὅδε ἐστὶ μὲν τῶν ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου υἱός, οἰκίας τε γάλης τε καὶ εὐδαίμονος, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι τῆς ἡλικιώτατις· ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ οἰεται οἱ μάλιστ' ἀν γενέσθαι, εἰ σοὶ συγγένοιτο· ταῦτ' οὖν ἥδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν

διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἡ μετ' ἄλλων. Ὁρθῶς, ἔφη, προμηθεῖ, ὡς Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ. ξένον γὰν ἀνδρα καὶ ιόντα εἰς πόλεις μεγάλας, καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτίστους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ διθνείων, καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ἔχατῷ συνεῖναι ὡς βελτίους ἐσομένους διὰ τὴν ἕαυτοῦ συνουσίαν, χρὴ ἐύλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πράττοντα· οὐ γάρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι τε γίγνονται καὶ ἄλλαι δυσμένειαι τε καὶ ἐπιβουλαῖ· ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειρίζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, οἶον "Ομηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμωδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὁρφέα καὶ Μουσαῖον· ἐνίους δὲ τινας ἥσθημαι καὶ γυμναστικήν, οἶον "Ικκος τε ὁ Ταραντῖνος καὶ ὁ νῦν ἔτι ὃν οὐδενὸς ἥττων σοφιστής· Ἡρόδοτος δὲ Σηλυμβριανὸς, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς· μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας ὃν σοφιστής, καὶ Πυθοκλείδης δὲ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολλοί· οὗτοι πάντες, ὥσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φθόνον ταῖς τέχναις ταύταις παραπετάσμασιν ἔχρήσαντο· ἐγὼ δὲ τούτοις ἅπασι κατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι· ἥγοῦμαι γάρ αὐτοὺς οὐ τι διαπράξασθαι, δὲ ἐβουλήθησαν· οὐ γάρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὥσπερ ἔνεκα ταῦτ' ἔστι τὰ προσχήματα· ἐπεὶ οὖ γε πολλοί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἀττ' ἀν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσιν. τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι, ἀλλὰ καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς ἀνθρώπους· ἥγοῦνται γάρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι. ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἅπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα, καὶ ὁμολογῶ τε σοφιστής εἶναι καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ

εὐλάβειαν ταύτην οἷμαι βελτίω ἐκείνης εἶναι, τὸ διμολογεῖν μᾶλλον ἢ ἔξαρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτην ἐσκεμματικές σὺν θεῷ εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ διμολογεῖν σοφίστης εἶναι, καίτοι πολλά γε ἔτη ἥδη εἴμιν ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γάρ καὶ τὰ ξύμπαντα πολλὰ μοί ἐστιν· οὐδενὸς ὅτου οὐ πάντων ἀνύμῶν καθ' ἡλικίαν πατήρες εἶην· ὥστε πολὺ μοι ἥδιστόν ἐστιν, εἴ τι βούλεσθε, περὶ τούτων ἀπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὄντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι· καὶ ἐγώ — ὑπώπτευσα γάρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἰππίᾳ ἐνδείξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἐρασταὶ αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἴμεν.—Τί οὖν, ἔφην ἐγώ, οὐ καὶ Πρόδικον καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Πρωταγόρας. Βούλεσθαι οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα καθεζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι· ἀσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σοφῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν κατεσκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰππίᾳ ἐκεῖ γάρ προϋπῆρχε τὰ βάθρα· ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἡκέτην ἀγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

ΚΕΦ. Θ'. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, ὁ Πρωταγόρας, Νῦν δὴ ἀν, ἔφη, λέγοις, ὃ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἵδε πάρεισι, περὶ ὃν δλίγον πρότερον μνείαν ἐποιοῦ πρὸς ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου. καὶ ἐγώ εἶπον, ὅτι 'Η αὐτή μοι ἀρχή ἐστιν, ὃ Πρωταγόρα, ἥπερ ἀρτι, περὶ ὃν ἀφικόμην. Ἰπποκράτης γάρ ὅδε τυγχάνει ἐν ἐπιθυμίᾳ ὃν τῇ συνουσίᾳ· ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, ἐάν σοι συνῇ, ἥδεως ὃν φησι πυθέσθαι· τοσοῦτος ὅ γε ἡμέτερος λόγος. ὑποβαθών οὖν ὁ Πρωταγόρας εἶπεν· 'Ω νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἐὰν ἐμοὶ συνῆς, ἥ ὃν ἡμέρα ἐμοὶ συγγένη, ἀπιέναι οἴκαδε βελτίονι γέγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταῦτα ταῦτα· καὶ ἐκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλ-

τιον ἐπιδιδόναι· καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα,
 τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ καν σύ,
 καίπερ τηλικοῦτος ἀν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τις σε διδάξειεν δ
 μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἀν γένοιο· ἀλλὰ μὴ οὕτως,
 ἀλλ’ ὥσπερ ἀν εἰ αὐτίκα μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν· Ἰπ-
 ποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσειε τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανί-
 σκου τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώ-
 του, καὶ ἀφικόμενος παρ’ αὐτὸν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκού-
 σειεν αὐτοῦ ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ὅτι ἑκάστης ἡμέρας ξυνῶν
 αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει, εἰ αὐτὸν ἐπανέροιτο· Τί δὴ
 φῆς βελτίω ἔσεσθαι καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν; εἴποι ἀν αὐτῷ Ζεύ-
 ξίππος, ὅτι πρὸς γραφικὴν καν εἰ Ὁρθαγόρᾳ τῷ Θηβαίῳ συγ-
 γενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ἐπανέροι-
 το αὐτὸν εἰς ὃ τι βελτίων καθ’ ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐ-
 κείνῳ, εἴποι ἀν, ὅτι εἰς αὔλησιν· οὕτω δὲ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανί-
 σκῳ καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἰπποκράτης ὅδε Πρωτα-
 γόρᾳ συγγενόμενος, ἢ ἀν αὐτῷ ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων ἀ-
 πεισι γενόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἑκάστης οὕτως ἐπιδώ-
 σει εἰς τί, ὡς Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; καὶ ὁ Πρωταγόρας
 ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς ἐρωτᾶς, ἔφη, ὡς Σώκρατες,
 καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἰπποκρά-
 της γάρ παρ’ ἐμὲ ἀφικόμενος οὐ πείσεται, ἀπερ ἀν ἔπαθεν
 ἄλλῳ τῷ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν· οἱ μὲν γάρ ἄλλοι λω-
 βῶνται τοὺς νέους· τὰς γάρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἀκον-
 τας πάλιν αὖ ἀγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λογισμούς τε
 καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες —
 καὶ ἅμα εἰς τὸν Ἰππίαν ἀπέβλεψε — παρὰ δ’ ἐμὲ ἀφικόμενος
 μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἥκει. τὸ δὲ μάθημα
 ἔστιν εὐβουλία περὶ τῶν οἰκείων, ὅπως ἀν ἀριστα τὴν
 αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, ὅπως τὰ
 τῆς πόλεως δυνατώτατος ἀν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν.

Ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἔπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι.

ΚΕΦ. Ι'. Ἡ καλόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι· οὐ γάρ τοι ἄλλο πρός γε σὲ εἰρήτεται ἡ ἄπερ νοῶ. ἐγώ γάρ τοῦτο, ὁ Πρωταγόρα, οὐκ φύμην διδαχτὸν εἰναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἀπιστῶ. Όθεν δὲ αὐτὸ ἥγοῦμαι οὐ διδαχτὸν εἶναι μηδ' ὑπὸ ἀνθρώπων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιος είμι εἰπεῖν. ἐγώ γάρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι "Ελληνες φημὶ σοφοὺς εἶναι. ὅρω οὖν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὰν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέῃ πρᾶξαι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς, καὶ τἄλλα πάντα οὕτως, ὅσα ἥγοῦνται μαθητά τε καὶ διδαχτὰ εἶναι· ἐὰν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμβουλεύειν, ὃν ἐκεῖνοι μὴ οἴονται δημιουργὸν εἶναι, καν πάνυ καλὸς ἦ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται, ἀλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν, ἔως ὃν ἡ αὐτὸς ἀποστῆ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταθορυβηθείς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύσωσιν ἢ ἐξάρωνται κελευσόντων τῶν πρυτάνεων. περὶ μὲν οὖν ὃν οἴονται ἐν τέχνῃ εἶναι, οὕτω διαπράττονται· ἐπειδὰν δέ τι περὶ τῶν τῆς πόλεως διοικήσεως δέῃ βουλεύσασθαι, συμβουλεύει αὐτοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων ὅμοιώς μὲν τέκτων, ὅμοιώς δὲ χαλκεύς, σκυτότόμος, ἐμπυρος, ναύκληρος, πλούσιος, πένης, γενναῖος, ἀγέννης, καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπιπλήττει ὥσπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμόθεν μαθών, οὐδὲ ὅντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ, ἐπειτα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ· δῆλον γάρ, ὅτι οὐχ ἥγοῦνται διδαχτὸν εἶναι. μὴ τοῖνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὕτως ἔχει, ἀλλὰ

Ιδίᾳ ήμεν οι σοφώτατοι καὶ ἀριστοὶ τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετήν, ἣν ἔχουσιν, οὐχ οἷοί τε ἄλλοις παραδιδόναι· ἐπεὶ Περικλῆς, δὲ τουτῷ τῶν νεανίσκων πατέρῳ, τούτους ἢ μὲν διδασκάλων εἶχετο καλῶς καὶ εὗ ἐπαίδευσεν, ἢ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν οὕτε αὐτὸς παιδεύει οὕτε τῷ ἄλλῳ παραδίδωσιν, ἀλλ’ αὐτοὶ περιιόντες νέμονται ὥσπερ ἄφετοι, ἐὰν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν, τὸν Ἀλκιβιάδου τουτοῦτον νεώτερον ἀδελφόν, ἐπιτροπεύων δὲ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιώκει περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευσεν· καὶ πρὸν ἐξ μῆνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων ὅτι χρήσαιτο αὐτῷ· καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἵ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὄντες οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν οὕτε τῶν οἰκείων οὕτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, ὡς Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι ἀρετήν, ἐπειδὴ δέ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἷμαι τί σε λέγειν διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἔξηνται. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδεῖξαι, ὡς διδακτὸν ἐστιν ἡ ἀρετή, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ’ ἐπίδειξον. Ἀλλ’ ὡς Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω· ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῆθον λέγων ἐπιδεῖξω ἡ λόγῳ διεξελθών; πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων, διποτέρως βούλοιτο, οὕτω διεξιέναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῆθον ὑμῖν λέγειν.

ΚΕΦ. ΙΑ'. Ἡν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θυητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ’ ἀγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαι τε καὶ νεῖματι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμη-

θέα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι· νείμαντος δ' ἐμοῦ
 ἔφη, ἐπίσκεψαι· καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ι-
 σχύν ἀνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμει·
 τὰ δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἀσπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐ-
 μηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν· ἀ μὲν γάρ αὐτῶν σμικρότη-
 τι ἡμιπισχε, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἀ δὲ ηὔ-
 ξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωζε· καὶ τἀλλα οὕτως ἐπανισῶν
 ἔνεμεν· ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀστω-
 θείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε,
 πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ
 πυκναῖς τε θριξὶ καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἵκανοις μὲν ἀμῦναι
 χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εύνας ἰοῦσιν ὅπως
 ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἐκά-
 στω, καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν δπλαῖς, τὰ δὲ δέρμασι στερεοῖς καὶ
 ἀναίμοις· τούντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζε, τοῖς μὲν
 ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας· ἔ-
 στι δ' οἵς ἔδωκεν εἶναι τροφὴν ζῷων ἄλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν
 δλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων
 πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων. ἀτεδὴ οὖν οὐ πάνυ τι
 σοφὸς ὁν δ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνά-
 μεις· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος,
 καὶ ἡπόρει ὅ τι χρήσαιτο· ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμη-
 θεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῷα ἐμε-
 λῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρώπων γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδη-
 τον καὶ ἀστρωτὸν καὶ ἀσπλον· ἥδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα
 παρῆν, ἐν ᾧ ἔδει καὶ ἀνθρωπὸν ἔξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ
 οὖν ἔχόμενος ὁ Προμηθεὺς, ἤντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔ-
 ροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν
 πυρὶ — ἀμήχανον γάρ ἦν ἀνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῷ ἡ
 χρησίμην γενέσθαι — καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν
 μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἀνθρωπος ταύτη ἔσχε, τὴν

δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διὶ· τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν, τὴν τοῦ Διὸς οἰκησιν, οὐκέτι ἐνέχωρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν· εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἴκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνείτην, λαθῶν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τήν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκ τούτου εὐπορίᾳ μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα, ὑστερον, ἢπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

ΚΕΦ. ΙΒ'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἴδρυεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμάτας καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὔρετο· οὕτω δὴ παρασκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἀνθρωποι ὥκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἵκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕπω εἶχον, ἡς μέρος πολεμική· ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι, καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἥδικουν ἀλλήλους ἀτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδανύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ήμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἰεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὥδε· εἰς ἔχων ἱατρικὴν πολλοῖς ἵκανὸς ἴδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀν-

Θρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω ; Ἐπὶ πάντας ἔφη δὲ Ζεύς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γάρ ἀν γένοιντο πόλεις, εἰ δὲ λίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θέες παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

Οὕτω δή, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγοις ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς δλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὃν τῶν δλίγων συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φής· εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημί· ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἵωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ιέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως παντὸς ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις· αὕτη, ὃ Σώκρατες, τούτου αἰτίᾳ.

"Ινα δὲ μὴ οἴη ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὄντι ἥγοῦνται πάντες ἀνθρώποι πάντα ἀνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον· ἐν γάρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην, ἦν μὴ ἐστιν, καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαίνομενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἀδικός ἐστιν, ἐὰν οὕτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθη λέγη ἐναντίον πολλῶν, δὲ ἐκεῖ σωφροσύνην ἥγοῦντο εἶναι, τάληθη λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὕστιν ἐάν τε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην, ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐγὸς ἀνθρώποις.

ΚΕΦ. ΙΓ'. "Οτι μὲν οὖν πάντ' ἀνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἥγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἥγοῦνται

εἶναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδαχτόν τε καὶ ἔξ επιμελείας παραγίγνεσθαι ὃ ἂν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γὰρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἡ τύχη, οὐδεὶς θυμοῦται οὐδὲ νουθετεῖ οὐδὲ διδάσκει οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὕσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἶνον τοὺς αἰσχρούς ἢ συμικρούς ἢ ἀσθενεῖς τὶς οὔτως ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γάρ, οἷμαι, ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἄνθρωποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τάναντία τούτοις· ὅσα δὲ ἔξ επιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οὖνται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἄνθρωποις, ἔάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τάναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἱ τε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις· ὃν ἐστιν ἐν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς· ἔνθι δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἔξ επιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὕσης· εἰ γὰρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὁ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οἱ γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετήν. οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἔνεκα, ὅτι ἡδίκησεν, ὅστις μὴ ὕσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὃ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἔνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται — οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη — ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὐθίς ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὃ τοῦτον ἴδων κολασθέντα· καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἔνεκα κολάζει. ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν, ὅσοι περ τιμωροῦνται καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ· τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἦκιστα· Ἀθηναῖοι, οἱ σοὶ πολεῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδα-

κτὸν ἀρετὴν. ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἥγοῦνται ἀρετήν, ἀποδέεικται σοι, ὃ Σώκρατες, ίκανῶς, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται.

ΚΕΦ. ΙΔ.' "Ετι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἔστιν, ἦν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δήποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκουσι, ἢ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἦν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοί, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσιν. τούτου δὴ πέρι, ὃ Σώκρατες, οὐκέτι μῆθόν σοι ἔρω, ἀλλὰ λόγον. ὅδε γὰρ ἐννόησον· πότερον ἔστι τι ἔν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ ὀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γὰρ αὕτῃ λύεται ἡ ἀπορία, ἦν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἄλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γὰρ ἔστι καὶ τοῦτο ἔστι τὸ ἐν οὐ τεκτονικῇ οὐδὲ χαλκείᾳ οὐδὲ κεραμείᾳ, ἀλλὰ δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ καὶ τὸ ὅσιον εἶναι καὶ συλλήθδην ἐν αὐτῷ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετήν· εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὗ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ μετὰ τούτου πάντ' ἄνδρα, ἐάν τι καὶ ἄλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν, ἀνευ δὲ τούτου μή, ἢ τὸν μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολαζεῖν, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἔωσπερ ἀν κολαζόμενος βελτίων γένηται, δις δ' ἀν μὴ ὑπακούη κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος, ὡς ἀνίατον ὅντα τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων ἢ ἀποκτείνειν· εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. ὅτι μὲν γὰρ διδακτὸν αὐτὸν ἥγοῦνται καὶ ἴδια καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν. διδακτοῦ δὲ ὅντος καὶ θεραπευτοῦ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ' οὓς οὐκ ἔστι θάνατος ἡ ζημία, ἐάν μὴ ἐπίστωνται, ἐφ' ὃν δὲ ἡ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετήν, καὶ

πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
ξυλλήβδην τῶν οἰκων ἀνατροπαί, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκον-
ται οὐδ' ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἰεσθαί γε χρή, ὡ
Σώκρατες.

ΚΕΦ. ΙΕ'. Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὗπερ
ἂν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν· ἐπειδὰν θᾶττον
συνιῆ τις τὰ λεγόγενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς
καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ περὶ τούτου διαμάχονται, ὅπως ὡς βέλ-
τιστος ἔσται ὁ παῖς, παρ' ἔκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον δι-
δάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι, ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἀδι-
κον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν
ὄσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ ποίει· καὶ
ἔὰν μὲν ἑκῶν πείθηται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον
καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς· μετὰ δὲ
ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμποντες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται
ἐπιμελεῖσθαι εὔκοσμίας τῶν παίδων ἢ γραμμάτων τε καὶ κι-
θαρίσεως· οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπει-
δὰν αὖ γράμματα μάθωσι καὶ μέλλωσι συνήσειν τὰ γεγραμ-
μένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνήν, παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν
βάθρων ἀναγκαγόσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματά καὶ ἐκμαν-
θάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν οἷς πολλαὶ μὲν νουθετήσεις ἔνεισι,
πολλαὶ δὲ διέξοδοι καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν
ἀγαθῶν, ἵνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ ὀρέγηται τοιοῦτος
γενέσθαι· οἵ τ' αὖ κιθαρισταί, ἔτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε
ἐπιμελοῦνται καὶ ὅπως ἂν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσιν· πρὸς δὲ
τούτοις, ἐπειδὰν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων αὖ ποιητῶν ἀγα-
θῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, εἰς τὰ κιθαρίσματα
ἐντείνοντες, καὶ τοὺς ρυθμούς τε καὶ τὰς ἀρμονίας ἀναγκά-
ζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροι
τε ὄσι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρή-
Φηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σιμοι δῶσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν· πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὕσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιῶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι· καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι μάλιστα· μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς πρωφαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτῶν ὄψιαίτατα ἀπαλλάττονται, ἐπειδὴν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν εἰκῇ πράττωσιν, ἀλλ' ἀτεχγῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων ὑπογράφαντες γραμμάτες τῇ γραφίδι οὔτω τὸ γραμματεῖον διδόασι καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἀρχεῖν καὶ ἀρχεσθαι· διὸ δὲ ἐκτὸς βαίνη τούτων, κολάζει, καὶ ὅνομα τῇ κολάσει ταύτῃ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθῦναι· τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὕσης περὶ ἀρετῆς ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ θαυμάζεις, ὃ Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδακτὸν ἐστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδακτόν.

ΚΕΦ. ΙΣΤ'. Διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς φαῦλοι γίγνονται; τοῦτο αὖ μάθε· οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἰδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ διλέγω οὔτως ἔχει — ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὗτως —, ἐνθυμήθητι ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων δότιον καὶ μαθημάτων προελόμενος. εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάν-

τες αὐληταὶ ἦμεν, ὅποιός τις ἐδύνατο ἔκαστος, καὶ τοῦτο καὶ
ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν
μὴ καλῶς αὐλοῦντα καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου, ὥσπερ νῦν τῶν
δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς φίονεῖ οὐδὲ ἀποκρύπτεται
ώσπερ τῶν ἄλλων τεχνημάτων· λυσιτελεῖ γάρ, οἶμαι, ἡμῖν ἡ
ἄλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προθύ-
μως λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα· εἰ οὖν
οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἀρθονίαν εἴχομεν
ἄλλήλους διδάσκειν, οἷει ἂν τι, ἔφη, μᾶλλον, ὁ Σώκρατες,
τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν ἀγαθοὺς αὐλητὰς τοὺς υἱεῖς γίγνεσθαι ἡ
τῶν φαύλων; οἶμαι μὲν οὕ, ἀλλ' ὅτου ἔτυχεν ὁ υἱὸς εὐφυέ-
στατος γενόμενος εἰς αὐλησιν, οὗτος ἂν ἐλλόγιμος ηὔξηθη,
ὅτου δὲ ἀφυής, ἀκλεής· καὶ πολλάκις μετ' ἀγαθοῦ αὐλητοῦ φαῦ-
λος ἂν ἀπέβη, πολλάκις δ' ἂν φαύλου ἀγαθός· ἀλλ' οὖν αὐλη-
ταὶ γ' ἂν πάντες ἦσαν ἵκανοι ὡς πρὸς τοὺς ιδιώτας καὶ μηδὲν
αὐλήσεως ἐπαΐσταντας. οὕτως οἶου καὶ νῦν, ὅστις σοι ἀδικώ-
τατος φαίνεται ἄνθρωπος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τε-
θραμμένων, δίκαιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ
πράγματος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους, οἵς
μήτε παιδείᾳ ἐστὶ μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι μηδὲ ἀνάγκη
μηδεμίᾳ διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλ'
εἴεν ἄγριοι τινες, οἵοι περ οὓς πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιη-
τὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληγαίῳ· ἡ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώ-
ποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἔκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι,
ἀγαπήσαις ἄν, εἰ ἐντύχοις Εύρυβάτω καὶ Φρυνώνδᾳ, καὶ ἀνο-
λοφύραι· ἂν ποθῶν τὴν τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ
τρυφᾶς, ὁ Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοί εἰσιν ἀρετῆς,
καὶ οὐδὲν δύνανται ἔκαστος, καὶ οὐδεὶς σοι φαίνεται εἶναι·
ώσπερ ἂν εἰ ζητοῖς τὶς διδάσκαλος τοῦ ἐλληνίζειν, οὐδὲ ἂν εἰς
φανείη, οὐδὲ γ' ἂν, οἶμαι, εἰ ζητοῖς τὶς ἐν ἡμῖν διδάξειε τοὺς
τῶν χειροτεχνῶν υἱεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην, ἦν δὴ παρὰ

τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὅσον οἶός τ' ἦν ὁ πατὴρ καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες ὁμότεχνοι, τούτους ἔτι τίς ἀν διδάξειεν; οὐ ράδιον οἴμαι εἶναι, ὡς Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπέιρων παντάπασι ράδιον· οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἀλλὰ κανὸν ἡ ὀλίγον ἔστι τις, ὅστις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετὴν, ἀγαπητόν. ὃν δὴ ἐγὼ οἴμαι εἶς εἶναι, καὶ διαφερὸντως ἀν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὄντης αἵτινα πρὸς τὸ καλὸν κἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι, διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι· ἐπειδὴν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται, ἀποδέδωκεν δὲ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς ιερόν, ὅμοσας, ὅσου ἀν φῇ ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκεν.

Τοιοῦτον σοι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἴρηκα, ὡς διδαχτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὕτως ἡγοῦνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους οὐεῖς γίνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς· ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου οὐεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὕπω ἄξιον τοῦτο κατηγορεῖν· ἔτι γάρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες· νέοι γάρ.

ΚΕΦ. ΙΖ'. Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου· καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν προλύν· χρόνον κεκηλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἐροῦντά τι ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ἡσθόμην ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πως ἐμαυτὸν ὡσπερεὶ συναγείρας εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἰπποκράτη· Ὡ παῖς Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι προὔτρεψάς με ὅδε ἀφικέσθαι· πολλοῦ γάρ ποιοῦμαι ἀκηκοέναι ἀκήκοα Πρωταγόρου. ἔγωγε ἐν μὲν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ ἡγού-

μην ούκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, ἢ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται· νῦν δὲ πέπεισμαι, πλὴν σμικρὸν τί μοι ἐμποδών, διδῆλον ὅτι Πρωταγόρας ῥάδίως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἔξεδίδαξε· καὶ γάρ εἰ μέν τις περὶ αὐτῶν τούτων συγγένοιτο διτροῦν τῶν δημηγόρων, τάχ' ἂν καὶ τοιούτους λόγους ἀκούσειε ἢ Περικλέους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἵκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινά τι, ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτὸὶ ἐρέσθαι, ἀλλ' ἐὰν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥηθέντων, ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἡχεῖ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλαβηταί τις, καὶ οἱ δήτορες οὕτω σμικρὰ ἐρωτηθέντες δόλιχον κατατείνουσι τοῦ λόγου. Πρωταγόρας δὲ ὅδε ἵκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ δηλοῦ, ἵκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι κατὰ βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναι τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἢ ὀλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα. νῦν οὖν, ὡς Πρωταγόρα, σμικροῦ τινος ἐνδεής εἴμι πάντ' ἔχειν, εἴ μοι ἀποκρίναιο τόδε. τὴν ἀρετὴν φής διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγώ, εἰπερ ἄλλω τῷ ἀνθρώπῳ πειθούμην ἂν καὶ σοι· δ' ἔθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτό μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον· ἔλεγες γάρ ὅτι Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψει τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἔν τι εἴη συλλήβδην, ἀρετὴν ταῦτ' οὖν αὐτὰ διελθέ μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἐν μὲν τί ἐστιν ἡ ἀρετὴ, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης ἡ ταῦτ' ἐστὶν ἢ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον πάντα διόματα τοῦ αὐτοῦ ἐνὸς ὅντος· τοῦτ' ἐστιν δὲ ἔτι ἐπιποθῶ.

ΚΕΦ. ΙΗ'. Ἐλλὰ ῥάδιον τοῦτό γ', ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἐνὸς ὅντος τῆς ἀρετῆς μόρια ἐστιν ἢ ἐρωτᾶς. Πότερον, ἔφην, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια μόρια ἐστι, στόμα τε καὶ ῥῖς καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὤτα, ἢ ὥσπερ τὰ τοῦ χρυ-

σοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἔτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἡ μεγέθει καὶ σμικρότητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὃ Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων οἱ μὲν ἄλλοι, οἱ δὲ ἄλλοι, ἡ ἀνάγκη, ἐάν περ τις ἐν λάβῃ, ἀπαντήσῃ; Οὐδαμῶς, ἔφη ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὗ. "Ἔστι γάρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς, ἔφην ἐγώ, σοφία καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη, καὶ μέγιστον γε ἡ σοφία τῶν μορίων. Ἐκαστον δὲ αὐτῶν ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἡ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἔκαστον ἴδιαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστιν διφθαλός οἶον τὰ ὄτα, οὐδὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔστιν οἶον τὸ ἔτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα· ἀρ' οὖν οὔτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι τὸ ἔτερον οἶον τὸ ἔτερον, οὔτε αὐτὴ οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἢ δῆλα δὴ ὅτι οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει ὃ Σώκρατες. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Οὐδὲν ἄρα ἔστι τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἶον ἐπιστήμη, οὐδὲ οἶον δικαιούνη, οὐδὲ οἶον ἀνδρεία, οὐδὲ οἶον σωφροσύνη, οὐδὲ οἶον δισιότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δή, ἔφην ἐγώ, κοινῇ σκεψώμεθα, ποιῶν τι αὐτῶν ἔστιν ἔκαστον· πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη πρᾶγμά τι ἔστιν ἡ οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γάρ δοκεῖ· τί δὲ σοί; Κάμοι, ἔφη. Τί οὖν; εἴ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· Ὤ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετον δή με τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ὃ ὡνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ἔστιν ἡ ἄδικον; ἐγὼ μὲν ἀν αὐτῷ ἀποκριναίμην, ὅτι δίκαιον· σὺ δὲ τίν' ἀν ψῆφον θεῖο; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ δὲ ἡ ἄλλην; Τὴν αὐτὴν ἔφη. Ἐστιν ἄρα τοιοῦτον ἡ δικαιοσύνη οἶον δίκαιον εἶναι, φαίνεν ἀν ἐγωγε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι οὐκοῦν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο. Οὐκοῦν καὶ δισιό-

τητά τινά φατε εἶναι; φαῖμεν ἄν, ως ἐγῶμα. Ναί, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι εἶναι; φαῖμεν ἄν· ἦ οὖ; καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμά φατε πεψυκέναι οἶον ἀνόσιον εἶναι ἢ οἶον ὄσιον; ἀγανακτήσαιμ' ἂν ἔγωγ' ἔφην, τῷ ἐρωτήματι, καὶ εἴποιμ' ἄν. Εὔφήμει, ως ἄν-θρωπε σχολῆ μέντ' ἄν τι ἄλλο ὄσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτὴ γε ἡ ὄσιό-της ὄσιον ἔσται· τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἄν ἀποκρίναιο: Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

ΚΕΦ. ΙΘ'. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἴποι ερωτῶν ἡμᾶς· Πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἀρ' οὐκ ὀρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατέ μοι φάναι τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως εχοντα πρὸς ἄλληλα, ως οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον αὐτῶν οἶον τὸ ἔτερον· εἴποιμι ἄν ἔγωγε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ὀρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἴει εἰπεῖν τοῦτο, παρήκουσας· Πρωταγόρας γάρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἔγὼ δὲ ἡρώτων· εἰ οὖν εἴποι· 'Αληθῆ ὅδε λέγει, ως Πρωταγόρα; σὺ φήσ οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον μόριον οἶον τὸ ἔτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος δὲ λόγος ἔστι; τὶ ἄν ἀποκρίναιο; 'Ανάγκη, ἔφη, ως Σώκρατες, δμολογεῖν. Τί οὖν, ως Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα δμολογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέρηται· Οὐκ ἄρα ἔστιν ὄσιότης οἶον δίκαιον εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἶον ὄσιον, ἀλλ' οἶον μὴ ὄσιον· ἥ δ' ὄσιότης οἶον δίκαιον, ἀλλ' ἀδίκον ἄρα, τὸ δὲ ἀνόσιον; τὶ αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; ἔγὼ μὲν γάρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίην ἄν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὄσιον εἶναι καὶ τὴν ὄσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἰ με ἐψήσ, ταῦτα ἄν ταῦτα ἀποκρινούμην, ὅτι ἡτοι ταῦτόν γ' ἔστι δικαιότης ἴσοτητι ἢ ὅ τι δμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων ἥ τε δικαιοσύνη οἶον ὄσιότης καὶ ἥ ὄσιότης οἶον δικαιοσύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ διακαλύεις ἀποκρίνεσθαι, ἥ καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ως Σώκρατες, οὕτως ἀπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιοσύνην ὄσιον εἶναι.

καὶ τὴν ὄσιότητα δίκαιον, ἀλλὰ τί μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη εἰ γάρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη ὄσιον καὶ ὄσιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δ' ἐγώ· οὐδὲ γάρ δέομαι τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἴ σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ· τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σὲ τοῦτο λέγω, οἱόμενος οὕτω τὸν λόγον βέλτιστ' ἀν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' ὅς, προσέοικε τι δικαιοσύνη ὄσιότητι· καὶ γάρ ὅτιον ὅτιοῦν ἀμῇ γέ πη προσέοικε· τὸ γάρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπη προσέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλλιῷ, καὶ τἄλλα ἀ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις· καὶ ἀ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἀμῇ γέ πη προσέοικε καὶ ἔστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον· ὥστε τούτῳ γε τῷ τρόπῳ καν ταῦτα ἐλέγχοις, εἰ βούλοιο, ὡς ἀπαντά ἔστιν ὅμοια ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐχὶ τὰ ὅμοιόν τι ἔχοντα ὅμοια δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια, καν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ ὅμοιον. καὶ ἐγὼ θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτόν· Ἡ γάρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὄσιον πρὸς ἄλληλα ἔχει, ὥστε ὅμοιόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πάνυ, ἔφη, οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ὡς σὺ μοι δοκεῖς οἰεσθαι. Ἀλλὰ μήν, ἔφην ἐγώ, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ἄλλο ὃν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα.

ΚΕΦ. Κ'. Ἀφροσύνην τι καλεῖς; "Ἐφη. Τοῦτο τῷ πράγματι οὐ πᾶν τούναντίον ἔστιν ἡ σοφία;" Ἐμοιγε δοκεῖ ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἀνθρώποι ὁρθῶς τε καὶ ὠφελίμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὕτω πράττοντες, ἢ τούναντίον; Σωφρονεῖν, ἔφη. Ούκοῦν σωφροσύνη σωφρονοῦσιν; Ἀνάγκη. Ούκοῦν οἱ μὴ ὁρθῶς πράττοντες ἀφρόνως πράττουσι καὶ οὐ σωφρονοῦσιν οὕτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τούναντίον ἄρα ἔστι τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; "Ἐφη. Οὐ-

κοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνη πράττεται, τὰ δὲ σωφρόνως σωφροσύνη; 'Ωμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ἵσχε πράττεται, ἵσχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; 'Εδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδύτητος, βραδέως; "Εφη. Καὶ εἴ τι δὴ ώσπατώς πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δή, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; "Εστιν. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστιν τι ὅξεν ἐν φωνῇ; "Εφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν βαρύ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἔστὶν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. "Ιθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ἀναλογίσωμεθα τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. ὡμολογήκαμεν ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή; 'Ωμολογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίον πράττεσθαι; "Εφη. 'Ωμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι δὲ ἀφρόνως πράττηται τῷ σωφρόνως πραττομένῳ; "Εφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι, τὸ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης; Συνεχώρει. Οὐκοῦν, εἰπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' ἄν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. 'Εναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὅντων; Ναί. 'Εναντίον ἀρ' ἔστιν ἀφροσύνη σωφροσύνη; Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. "Ἐν δὲ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ὃ Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ δὲ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, ἥἐκεῖνον, ἐνῷ ἐλέγετο ἔτερον εἶναι σωφροσύνης σοφία, μόριον δὲ ἐκάτερον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὗτοι γάρ οἱ λόγοι ἀμφότεροι οὐ πάνυ μουσικῶς λέλύσωμεν;

γονται· οὐ γάρ συνάδουσιν οὐδὲ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις· πῶς γάρ ἂν συνάδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἐνὶ μὲν ἐν μόνον ἐναντίον εἰναι, πλείω δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ ἐνὶ ὅντι σοφίᾳ ἐναντίᾳ καὶ σωφροσύνῃ αὖ φαίνεται; ἦ γάρ, ὡς Πρωταγόρα, ἔφην ἐγώ, ἦ ὅλως πως; Ὁμολόγησε καὶ μάλ’ ἀκόντως. Οὐκοῦν ἐν ᾧ εἴη ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία; τὸ δὲ πρότερον αὖ ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ὁσιότης σχεδόν τι ταῦτὸν ὄν. Ιθι δή ἦν δ’ ἐγώ, ὡς Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα. ἄρα τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἀνθρώπος σωφρονεῖν, ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοίμην ἀν ἐγωγ’, ἔφη, ὡς Σώκρατες, τοῦτο ὄμολογεῖν, ἐπεὶ πολλοί γε φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι, ἔφην, ἦ πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέγθητι τὸν τῶν πολλῶν. Ἀλλ’ οὐδὲν μοι διαφέρει, ἐὰν μόνον σὺ γε ἀποκρίνῃ, εἴτ’ οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα εἴτε μή· τὸν γάρ λόγον ἐγωγε μάλιστα ἔξετάζω, συμβαίνει μέντοι ἵσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἔξετάζεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν δὲ Πρωταγόρας· τὸν γάρ λόγον ἥτιάτο δυσχερῆ εἶναι· ἐπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι.

ΚΕΦ. ΚΑ'. "Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς μοι ἀπόκριναι. δοκοῦσί τινες σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; "Εστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν λέγεις εῦ φρονεῖν; "Εφη. Τὸ δὲ εῦ φρονεῖν εῦ βουλεύεσθαι ὅτι ἀδικοῦσιν; "Εστω, ἔφη. Πότερον, ἦ δέ γάρ, εἰ εὖ πράττουσιν ἀδικοῦντες ἢ εἰ κακῶς; Εἰ εὖ. Λέγεις· οὖν ἀγαθὰ ἀττα εἶναι; Λέγω. Ἄρ' οὖν, ἦ δέ γάρ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθὰ, ἀεστιν ὡφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὡφέλιμα ἦ, ἐγωγε καλῶ ἀγαθά. καὶ μοι ἐδόκει δὲ Πρωταγόρας ἥδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴ οὖν ἐώρων αὐτὸν οὕτως

έχοντα, εὐλαβούμενος ἡρέμα ἡρόμην. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὃ Πρωταγόρα, ἀ μηδενὶ ἀνθρώπων ὡφέλιμά ἐστιν, ἢ ἀ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδὲν τοι, ἔφη· ἀλλ' ἐγώ γε πολλὰ οἴδ' ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἐστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δὲ γε ὡφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσὶ μόνον, τὰ δὲ κυσί· τὰ δὲ γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθά, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά, οἷον καὶ ἡ κόπρος, πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη, εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἀπασιν ἐστι πάγκακον καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζῷων πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. Οὕτω δὲ ποικίλον τὶ ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθὸν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταύτων τοῦτον κάκιστον καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἱατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἔλαιον, ἀλλ' ἢ ὅτι σμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἐδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ρίνῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις.

ΚΕΦ. ΚΒ'. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εὗ λέγοι· καὶ ἐγώ εἶπον· "Ω Πρωταγόρα, ἐγώ τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὧν ἀνθρωπος, καὶ ἐὰν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἢ ὁ λόγος. ὥσπερ οὖν, εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος ὁν, ψόου ἢν χρῆναι, εἴπερ ἔμελλες μοι διαλέξεσθαι, μεῖζον φθεγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν. ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀποκρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δεῖ; Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλ' ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναί. ἦν δ' ἐγώ. Πότερα οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῖν ἀποκρίνεσθαι, τοσαῦτά σοι ἀποκρίνωμαι, η ὅσα σοί; Ἀκήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι σὺ οἶδες τ' εἰ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν καὶ μακρὰ λέγειν, ἐὰν βούλῃ, οὕτως, ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν, καὶ αὖ βραχέα οὕτως, ὥστε μηδένα σοῦ ἐν βραχυτέροις εἰπεῖν· εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέξεσθαι, τῷ ἑτέρῳ χρῶ τρόπῳ πρός με, τῇ βραχυλογίᾳ. Ὡ Σώκρατες, ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἥδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην ἀνθρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποίουν δ σὺ κελεύεις, ως δ ἀντιλέγων ἐκέλευε με διαλέγεσθαι, οὕτω διαλεγόμην, οὐδενὸς ἀν βελτίων ἐφαινόμην οὐδ' ἀν ἐγένετο Πρωταγόρου ὄνομα ἐν τοῖς "Ελλησιν· καὶ ἐγὼ—ἔγνων γάρ ὅτι οὐκ ἤρεσεν αὐτὸς ἔαυτῷ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς ἔμπροσθεν καὶ ὅτι οὐκ ἰθελήσοι ἔκών εἶναι ἀποκρινόμενος διαλέγεσθαι — ἡγησάμενος οὐκέτι ἔμὸν ἔργον εἶναι παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις, Ἀλλά τοι, ἔφην, ὡ Πρωταγόρα, οὐδ' ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δοκοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὰν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι ως ἐγὼ δύναμαι ἐπεσθαι, τότε σοι, διαλέξομαι. σὺ μὲν γάρ, ως λέγεται περὶ σοῦ, φήσ δὲ καὶ αὐτός, καὶ ἐι μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἶδες τ' εἰ συνουσίας ποιεῖσθαι· σοφὸς γάρ εἰ· ἐγὼ δὲ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβουλόμην ἀν οἶδες τ' εἶναι. ἀλλὰ σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν, τὸν ἀμφότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἰθέλεις καὶ ἐμοὶ τις ἀσχολία ἔστι καὶ οὐκ ἀν οἶδες τ' εἴπην σοὶ παραμεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους—ἐλθεῖν γάρ ποι με δεῖ—εἶμι· ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἀν ισως οὐκ ἀηδῶς σου ἤκουον. Καὶ ἄμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνιστάμην ως ἀπιών· καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ τρίβωνος τουτού, καὶ εἶπεν· Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὡ Σώκρατες· ἐὰν γάρ σὺ ἔξέλθης, οὐχ ὅμοιώς ἡμῖν ἔσονται οἱ

διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι· ώς ἐγώ ούδ' ἀν ἑ-
νὸς ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομέ-
νων· ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσι· καὶ ἐγὼ εἶπον· —ἥδη δὲ ἀνε-
στήκη ὡς ἔξιών—, "Ω παῖ! Ιππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν
φιλοσοφίαν ἄγαμαι, ἀτάρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ, ὅστε βου-
λοίμην ἀν χαρίζεσθαι σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοιο· νῦν δ' ἐστίν
ὅσπερ ἀν εἰ δέοιό μου Κρίσωνι τῷ Ιμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι
ἔπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῷ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν
καὶ ἔπεσθαι· εἴποιμι ἀν σοι ὅτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγώ ἔμαυ-
τοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ' οὐ γάρ δύναμαι,
ἀλλ' εἴ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμὲ τε καὶ Κρίσωνα θέον-
τας, τούτου δέου συγκαθεῖναι· ἐγὼ μὲν γάρ οὐ δύναμαι ταχὺ
θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως· εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ
Πρωταγόρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν μοι
ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕτω
καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι· εἰ δὲ μή, τὶς ὁ τρόπος ἔσται τῶν δια-
λόγων; χωρὶς γάρ ἔγωγ' φύμην εἶναι τὸ συνεῖναι τε ἀλλήλους
διαλεγομένους καὶ τό δημηγορεῖν." Άλλ' ὁρᾶς, ἔφη, ὁ Σώκρα-
τες, δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας ἀξιῶν αὐτῷ τε ἐξεῖ-
ναι διαλέγεσθαι ὅπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἀν αὖ σὺ βούλη-

ΚΕΦ. ΚΓ'. 'Υπολαβὼν οὖν δ' Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέγεις, ὦ Καλλία· Σωκράτης μὲν γὰρ ὅδε ὄμοιογεῖ μὴ μετεῖναι οἱ μαχρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρᾳ, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οὗτος τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι θυμιμάζοιμι ἀν εἴ τῳ ἀνθρώπῳ παραχωρεῖ· εἰ μὲν οὖν καὶ Πρωταγόρας ὄμοιογεῖ φαυλότερος εἶναι Σωκράτους διαλεχθῆναι, ἔξαρκεῖ Σωκράτει· εἰ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλεγέσθω ἀρωτῶν τε καὶ ἀποκρινόμενος, μὴ ἐφ' ἐκάστη ἐρωτήσει μακρὸν λόγον ἀποτείνων, ἐκκριούνων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἔθέλων διδόναι λόγον, φῆμιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅτου τὸ ἔρωτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων· ἐπεὶ Σωκράτη γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παῖς εἰ καὶ φησιν ἐπιλήσμων εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης λέγειν· χρὴ γὰρ ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγῷ μαι, Κριτίας ἦν δεῖπνόν· Ὡ Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν οὖν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλόνικός ἐστι πρὸς ὃ ἀν δρμήσῃ· ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὃ Κριτία· χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῖσδε λόγοις παραγιγνομένους κοινοὺς μὲν εἶναι ἀμφοῦν τοῦν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἵσους δὲ μή· ἐστι γὰρ οὐ ταῦτόν κοινῇ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἵσον δὲ νεῖμαι ἕκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἔλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶ ὑμᾶς συγχωρεῖν καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μέν, ἐρίζειν δὲ μή· ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροι τε καὶ ἔχθροι ἀλλήλοις· καὶ οὕτως ἀν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο· ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες μάλιστ' ἀν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούοντες εὐδοκιμοῦτε καὶ οὐκ ἐπαινοῦσθε· εὐδοκιμεῖν μὲν γὰρ ἐστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες μάλιστ' ἀν οὕτως εὐφραίνοιμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γὰρ ἐστι μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ἥδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι ἡ ἄλλο ἥδιν πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο.

ΚΕΦ. ΚΔ'. Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον 'Ιππίας ὁ σοφὸς εἶπεν· 'Ω ἀνδρεῖς, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ἡμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἀπαντας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ· τὸ γάρ ὅμοιον τῷ δμοίῳ φύσει συγγενές ἐστιν, ὁ δὲ νόμος, τύραννος ὧν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν 'Ελλήνων καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε 'Ελλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ δλβιώτατον οἶκον τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἀξιον ἀποφήνασθαι, ἀλλ' ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέρεσθαι ἀλλήλοις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ μήτε σὲ τὸ ἀκριβὲς τοῦτο εἶδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρᾳ, ἀλλ' ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγχλοπρεπέστεροι καὶ εὔσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μήτ' αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίᾳ ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τι ἀμφοτέρους τεμεῖν. ὡς οὖν ποιήσετε καὶ πείθεσθε μοι ῥιβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἐλέσθαι, ὃς ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἐκατέρου.

ΚΕΦ. ΚΕ'. Ταῦτα ἥρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπήνεσαν καὶ ἐμέ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἶπον οὖν ἐγὼ ὅτι αἰσχρὸν εἴη βραβευτὴν ἐλέσθαι τῶν λόγων. εἴτε γάρ χείρων ἔσται ἡμῶν ὁ αἱρεθεὶς, οὐκ ὅρθιῶς ἂν ἔχοι τὸν χείρω τῶν βελτιώνων ἐπιστατεῖν, εἴτε ὅμοιος, οὐδὲ οὕτως ὅρθιῶς· ὁ γάρ ὅμοιος ἡμῖν ὅμοια καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ἥρήσεται. ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἰρήσεσθε· τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγῶμαι, ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε

Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι· εἰ δὲ αἱρήσεσθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δέ, αἱ σχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι, ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν οὐδὲν μοι διαφέρει. ἀλλ' οὗτωσὶ θέλω ποιῆσαι, οὐ, δὲ προθυμεῖσθε, συνουσίᾳ τε καὶ διάλογοι ήμιν γίγνωνται· εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἐρωτάτω, ἐγὼ γὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἅμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι, ὃς ἐγὼ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι ὅπόσ' ἂν οὗτος βούληται ἐρωτᾶν, πάλιν οὗτος ἔμοι λόγον ὑποσχέτω δύμοίως. ἐὰν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸν τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἀπέρ νυμεῖς ἔμοι, μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν· καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἔνεκα ἔνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε. ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι· καὶ δὲ Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἦθελεν, ὅμως δὲ ἡναγκάσθη δμολογῆσαι.

‘Αφοῦ συνεφώρησαν ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη προέδρου, ὁ πολυμήχανος Πρωταγόρας διὰ τὰ καλύψῃ τὴν ἡπτάν του καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς περὶ τὴν ἔρμηνείαν ποιητῶν ἵκανοτήτος του, στρέφει τὸν λόγον εἰς τὸ Σιμωνίδειον ἄσμα, τὸ δοπῖον δὲ Κεῖος ποιητὴς ἐποίησε πρὸς τιμὴν τοῦ Σκόπα καὶ εἶχε τὸ αὐτὸν θέμα, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους δὲ ἐπαινέοαστος τὸ ἄσμα, διοριστὴς λέγει ὅτι δὲ ποιητὴς περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν· διότι ἴσχυριζόμενος οὗτος ὅτι εἶναι εἰ δύσκολον νὰ γίνη τις ἀνὴρ ἀγαθός, προίλοντος τοῦ ἄσματος ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα τὸ αὐτό, ὅτι εἶναι εἰ δύσκολον νὰ εἶναι τις ἀνὴρ ἀγαθός.

‘Ο Σωκράτης προσπαθεῖ νὰ ἄρῃ τὴν ἀντίφασιν, διαστέλλων τὸ γίγνεσθαι τοῦ εἶναι καὶ ἐπικαλούμενος τὸ λεχθὲν ἐπὸ τοῦ Ἡσιόδου, κατὰ τὸ δοπῖον οἱ θεοὶ πρὸ τῆς ἀρετῆς ἔθηκαν πολὺν πόνον (δύσκολον ἄρα νὰ γίνη τις ἀγαθός), ὅταν δύμας φνάσῃ τις εἰς τὸ ἄκρον, ἥτοι ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετὴν, εἶναι εὔκολον νὰ τὴν διαφυλάξῃ (σφάλλεται ἄρα δὲ ο Πιττακὸς λέγων ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ εἶναι τις ἀγαθός, νὰ φυλάττῃ τὴν ἀρετὴν).

Εἰς ταῦτα δὲ Πρωταγόρας ἐπὶ τῆς κοινῆς δμολογίας στηριζόμενος παρατηρεῖ ὅτι δὲ Σιμωνίδης θὰ ἥτο ἀμαθέστατος, ἢν κατὰ τὴν Σωκρατικὴν ἔρμηνείαν ἴσχυρίζετο, ὅτι εἶναι εὔκολον νὰ μείνῃ τις ἀγαθός, ἐνῷ πάντες θεωροῦν τοῦτο δυσκολώτατον.

Τότε δὲ Σωκράτης προσφεύγει εἰρωνευόμενος εἰς δευτέραν ἔρμην, στηριζομένην εἰς τὰ συνώνυμα τοῦ Προδίκου, κατὰ τὰ δοπῖα τὸ καλεπόν ἴσοδυναμεῖ πρὸς τὸ κακόν, καὶ δμολογοῦντος τοῦ Προδίκου λέγει ὅτι δικαίως δὲ Σιμωνίδης ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα, ὅτι εἶναι κακὸν νὰ εἶναι τις ἀγαθός! Τοῦτο δὲν ἀποδέχεται δὲ Πρωταγόρας καὶ δὲ Σωκράτης, πρὸς μεγάλην δὲ ἔκπληξιν τοῦ Προδίκου, ἀποσύρει τὴν ἔρμηνείαν ταύτην ὡς ἀστείαν.

Μετὰ ταῦτα δὲ Σωκράτης ἐπαινέσας μετὰ θαυμαστοῦ σκώμματος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Κρῆτας ὡς ἀσχολούμένους περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ὡς ἐπιφανεστάτους διὰ τὰ βραχέα καὶ εὐφυῆ ὄγματα, κάμνει διεξοδικὴν ἀγάλμασιν τοῦ ἄσματος καὶ ἀποφαίνεται ὅτι δικαίως διαφωνεῖ δὲ Σιμωνίδης πρὸς τὸν Πιττακόν διότι τὸ νὰ γίνῃ μέν τις ἀγαθὸς εἶναι δητας δύσκολον, ἀλλ᾽ ἀφοῦ γίνη τοιοῦτος, τὸ νὰ παραμένῃ ἀγαθὸς εἶναι ἀδύνατον καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινον, διότι

τοῦτο τὸ γέρας ἔχει μόνον δὲ θεός, ὡς ἀναλλοιώτως ἀγαθός.

*Ο *Ιππίας μετὰ θαυμασμοῦ ἐπιδοκιμάζει τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Σωκράτους καὶ ζητεῖ τὴν ἀδειαν τῶν ἀκροατῶν νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς ἐπίδειξιν τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἄσματος. *Αλλὰ τὸν πολὺ κενόδοξον ἀνδρα ἀποτρέπει ὁ Ἀλκιβιάδης ζητῶν νὰ συνεχισθῇ διακοπεὶς διάλογος. Τότε καὶ δὲ Σωκράτης παραβάλλων τοὺς διαλεγομένους περὶ ποιημάτων πρὸς φαύλους καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, οἱ δοποῖοι μὴ δυνάμενοι δι’ ἀπαιδευσίαν νὰ διαλέγωνται εἰς τὰ συμπόσια μὲ ίδικάς των σκέψεις καὶ ίδικήν των φωνήν, ὅπως πράττουν οἱ πεπαιδευμένοι συμπόται, προσκαλοῦν ἀνλητρίδας καὶ δρηχστρίδας διὰ νὰ διασκεδάσουν, προτρέπει τὸν Πρωταγόραν νὰ συνεχίσῃ τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν. *Ο σοφιστής, βαρέως φέρων ὅτι ἀνεσκευάσθη, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συζητήσῃ πλέον πρὸς τὸν Σωκράτη ἀλλὰ αἱ πολλαὶ παρακλήσεις τοῦ Καλλίου καὶ τῶν λοιπῶν παρόντων ἡγάγασαν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυσφορίας νὰ δεχθῇ τὴν συνέχειαν τῆς συζήτησεως λαμβάνων τὴν θέσιν τοῦ ἀποκρινομένου.

ΚΕΦ. ΛΓ'. Εἴπον δὴ ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, μὴ οἶου διαλέγεσθαί μέ σοι ἄλλο τι βουλόμενον ἢ ἀ αὐτὸς ἀπορῶ ἐκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἥγοῦμαι γάρ πάνυ λέγειν τι τὸν "Ομηρον τὸ

σύν τε δύ' ἐρχομένω καί τε πρὸ δὲ τοῦ ἐνόησεν.

εὔπορώτεροι γάρ πως ἀπαντές ἐσμεν οἱ ἀνθρωποι πρὸς ἄπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα· μοῦνος δ' εἰπερ τε νοήσῃ, αὐτίκα περιών ζητεῖ ὅτῳ ἐπιδείξηται καὶ μεθ' ὅτου βεβαιώσηται, ἔως ἂν ἐντύχῃ. ὥσπερ καὶ ἐγώ ἔνεκα τούτου σοὶ ἥδεως διαλέγομαι μᾶλλον ἢ ἄλλῳ τινὶ, ἥγούμενός σε βέλτιστ' ἂν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν εἰκός σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς. τίνα γάρ ἄλλον ἢ σέ; δις γε οὐ μόνον αὐτὸς οἵει καλὸς κἀγαθὸς είναι, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσιν, ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἰς καὶ ἄλλους οἶός τ' εἰς ποιεῖν ἀγαθούς. καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε

καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτομένων σὺ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος εἰς πάντας τοὺς "Ελληνας, σοφιστὴν ἐπονομάσας σεαυτόν, ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἀρνυσθαι. πῶς οὖν οὐ σὲ χρῆν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἐρωτᾶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὖ. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἐκεῖνα, ἀπερ τὸ πρῶτον ἡρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σου, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι. ἦν δέ, ὡς ἐγῷ μαι, τὸ ἐρώτημα τόδε· σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ διστότης, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα δύνματα, ἐπὶ ἐνὶ πράγματι ἔστιν, ἢ ἐκάστῳ τῶν δύνμάτων τούτων ὑπόκειται τις ἵδιος οὐσία καὶ πρᾶγμα ἔχον ἐκυτοῦ δύναμιν ἔκαστον, οὐκ ὁν οἶν τὸ ἔτερον αὐτῶν τὸ ἔτερον; Ἐφησθα οὖν σὺ οὐκ δύνματα ἐπὶ ἐνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἔκαστον ἵδιω πράγματι τῶν δύνμάτων τούτων ἐπικεῖσθαι, πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἶναι ἀρετῆς οὐχ ὡς τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια δύμοιά ἔστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ, οῦ μόριά ἔστι, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια καὶ τῷ ὅλῳ, οῦ μόριά ἔστι, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἵδιαν ἔκαστα δύναμιν ἔχοντα· ταῦτα εἰ μέν σοι δοκεῖ ἔτι ὥσπερ τότε, φάθι· εἰ δὲ ἄλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ὡς ἔγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐὰν πη ἄλλην γῦνα φήσῃς· οὐ γάρ ἀν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα ἔλεγες.

ΚΕΦ. ΛΔ'. 'Αλλ' ἐγὼ σοι, ἔφη λέγω, ὃ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια μὲν ἔστιν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἔστιν, ἡ δὲ ἀνδρεία πάνυ πολὺ διαφέρον πάντων τούτων. Ὅδε δὲ γνώσει ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εὐρήσεις γάρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόντως. "Ἐχε δή, ἔφην ἐγώ· ἀξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι διάλεγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρ-

Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ραλέους λέγεις ἡ ἄλλο τι; Καὶ ἵτας γ', ἔφη, ἐφ' ἀοί πολλοὶ φοβοῦνται ἴεναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φήσ εἰναι, καὶ ὡς καλοῦ ὄντος αὐτὸς σὺ διδάσκαλον σαυτον παρέχεις; Κάλλιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαι γε. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μὲν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ δέ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν; "Ολον που καλὸν ώς οἶόν τε μάλιστα. Οἶσθα οὖν τίνες εἰς τὰ φρέατα καλυμβῶσι θαρραλέως;" Εγωγε, δτι οἱ κολυμβηταί. Πότερον διότι ἐπίστανται ἢ δι' ἄλλο τι; "Οτι ἐπίστανται. Τίνες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν θαρραλέοι εἰσί; πότερον οἱ ἵππικοι ἢ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἵππικοι. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες; οἱ πελαστικοὶ ἢ οἱ μή; Οἱ πελταστικοὶ καὶ τὰ ἄλλα γε πάντα εἰ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων θαρραλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἔσωτῶν, ἐπειδὰν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν. "Ηδη, δέ τινας ἑόρακας, ἔφην, πάντων τούτων ἀνεπιστήμονας ὄντας θαρροῦντας δὲ πρὸς ἔκαστα τούτων; "Εγωγε, ἢ δ' δς, καὶ λίαν γε θαρροῦντας. Ούκοιν οἱ θαρραλέοι οὗτοι καὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν; Αἰσχρὸν μεντὸν, ἔφη, εἴη ἢ ἀνδρεία· ἐπεὶ οὗτοί γε μαινόμενοι εἰσιν. Πῶς οὖν ἔφην ἐγώ, λέγεις τοὺς ἀνδρείους; οὐχὶ τοὺς θαρραλέους εἶναι; Καὶ νῦν γ', ἔφη. Ούκοιν οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, οἱ οὕτω θαρραλέοι ὄντες οὐκ ἀνδρεῖοι, ἀλλὰ μαινόμενοι φαίνονται; καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι οὗτοι καὶ θαρραλεώτατοί εἰσι, θαρραλεώτατοι δὲ ὄντες ἀνδρειότατοι; καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ σοφία ἀν ἀνδρείᾳ εἴη;

Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὃ Σώκρατες, ἀ ἔλεγόν τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι. ἐγωγε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ, εἰσοὶ ἀνδρεῖοι καὶ θαρραλέοι εἰσίν, ὡμολόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι ἀνδρεῖοι, οὐκ ἡρωτήθην· εἰ γάρ με τότε ἥρου, εἰποῦ ἀν δτι οὐ πάντες· τοὺς δὲ ἀνδρείους ώς οὐ θαρραλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὁμολόγημα, οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ώς οὐκ ὁρθῶς ὡμολόγησα. ἐπειτα τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἔσωτῶν θαρραλεωτέρους ὄντας ἀποφαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἵει τὴν

ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν ταῦτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιών καὶ τὴν ἴσχυν οἰηθείης ἀν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν γὰρ εἰ οὕτω μετιών ἔροιό με, εἰ οἱ ἴσχυροὶ δυνατοί εἰσι, φαίην ἄν· ἔπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ αὐτῶν, ἔπειδαν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν, φαίην ἄν· ταῦτα δὲ ἐμοῦ δμολογήσαντος ἔξειν ἄν σοι, χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν δμολογίαν ἡ σοφία ἐστὶν ἴσχυς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα δμολογῶ τοὺς δυνατούς ἴσχυρούς εἶναι, τοὺς μέντοι ἴσχυρούς δυνατούς· οὐ γὰρ ταῦτὸν εἶναι δύναμιν τε καὶ ἴσχυν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἴσχυν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κάκεῖ οὐ ταῦτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμβαίνει τοὺς μὲν ἀνδρείους θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι τοὺς γε θαρραλέους ἀνδρείους πάντας. Θάρσος μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

ΚΕΦ. ΛΕ'. Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὦ Πρωταγόρα, τῶν ἀνθρώπων εὗ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; "Ἐφη. Ἄρ" οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρωπος ἀν εὗ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὁδυνώμενος ζώῃ; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἡδέως βιοὺς τὸν βίον τελευτήσειν, οὐκ εὗ ἄν σοι δοκεῖ οὕτω βεβιωκέναι; "Εμοιγ' ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ' ἀηδῶς κακόν. Εἴπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζώη ἡδόμενος. Τί δή, ὦ Πρωταγόρα; μὴ καὶ σύ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἡδέ' ἄττα καλεῖς κακὰ καὶ ἀνιαρὰ ἀγαθά; ἐγὼ γὰρ λέγω, καθ' ὃ ἡδέα ἐστίν, ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθά, μὴ εἰ τι ἀπ' αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο; καὶ αὐθις αῦ τὰ ἀνιαρὰ ὠσαύτως οὕτως, οὐ καθ' ὅσον ἀνιαρά, κακά; Οὐκ οἰδα, ὦ Σώκρατες, ἔφη ἀπλῶς οὕτως ὡς σὺ ἔρωτάς, εἰ ἐμοὶ ἀποκριτέον ἐστίν,

ώς τὰ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ ἐστιν ἀπαντα καὶ τὰ ἀνιαρὰ κα-
κά· ἀλλά μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόκρισιν ἐμοὶ ἀ-
σφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα τὸν
ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἢ τῶν ἡδέων οὐκ ἐστιν
ἀγαθά, ἔστι δ' αὖ καὶ ἢ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ἐστι κακά, ἔστι δ' ἢ
ἐστι, καὶ τρίτον ἢ οὐδέτερα, οὔτε κακὰ οὔτε ἀγαθά. Ἡδέα
δὲ καλεῖς ἦν δ' ἐγώ, οὐ τὰ ἡδονῆς μετέχοντα ἢ ποιοῦντα ἡδο-
νήν; Πάνυ γ' ἔφη, Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθ' ὃσον ἡδέα ἐστιν
εἰ οὐκ ἀγαθά, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν, εἰ οὐκ ἀγαθὸν ἐστιν.
"Ωσπερ σὺ λέγεις, ἔφη, ἐκάστοτε, ὃ Σώκρατες, σκοπώμεθα
αὐτό, καὶ ἐὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ
αὐτὸ φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή,
τότε ἡδη ἀμφισβητήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, σὺ βούλει
ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγώ ἡγῶμαι; Δίκαιος ἔφη, σὺ
ἡγεῖσθαι· σὺ γάρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. Ἄρ' οὖν, ἦν
δ' ἐγώ, τῇδε πῃ καταφανὲς ἀν ἥμιν γένοιτο; Ὡσπερ εἴ τις
ἀνθρωπὸν σκοπῶν ἐκ τοῦ εἴδους ἢ πρὸς ὑγίειαν ἢ πρὸς ἄλλο τι
τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἰδὼν τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας
ἄκρας εἴποι· "Ιθι δή μοι ἀποκαλύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ
μετάφρενον ἐπίδειξον, ἵνα ἐπισκέψωμαι σαφέστερον· ἐγώ
τοιοῦτόν τι ποθῶ πρὸς τὴν σκέψιν· θεασάμενος ὅτι οὕτως
ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φής, δέομαι τοιοῦτόν τι
εἰπεῖν·" Ιθι δή μοι, ὃ Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀπο-
κάλυψον· πῶς ᔁχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτό σοι
δοκεῖ Ὡσπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς
πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἴσχυρὸν οὐδ' ἡγεμο-
νικὸν οὐδ' ἀρχικὸν εἶναι· οὐδ' ὡς περὶ τοιούτου ἀντοῦ ὅντος
διανοοῦνται, ἀλλ' ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης οὐ
τὴν ἐπιστήμην ἀντοῦ ἀρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι, τοτὲ μὲν θυμόν,
τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίοτε δὲ ἐρωτα, πολλάκις
δὲ φόβον, ἀτεχνῶς διανοούμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, Ὡσπερ

περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων. Ἄρ' οὖν καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, ἢ καλόν τε εἶναι ἡ ἐπιστήμη καὶ οἷον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐάνπερ γιγνώσκῃ τις τάγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ἀν κρατηθῆναι ὑπὸ μηδενός, ὥστε ἄλλ' ἄττα πράττειν ἢ ἡ ἐπιστήμη κελεύῃ, ἄλλ' ἵκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ σὺ λέγεις, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄμα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ, αἰσχρόν ἐστι καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Καλῶς γε, ἔφην, ἐγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶσθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοὶ τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλοὺς φασὶ γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν πράττειν, ἐξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν· καὶ ὅσους δὴ ἐγὼ ἡρόμην ὃ τί ποτε αἰτιόν ἐστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἡττώμενους ἢ λύπης ἢ ὅν νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον ὑπὸ τινος τούτων κρατουμένους ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γὰρ οἴμαι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ ἀνθρωποι. "ΙΟ! δὴ μετ' ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν ὃ ἐστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶσθαι, καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γιγνώσκειν γε αὐτά. Ισως γὰρ ἀν λεγόντων ἡμῶν, ὅτι Οὐκ ὀρθῶς λέγετε, ὁ ἀνθρωποι, ἀλλὰ ψεύδεσθε, ἔροιντ' ὃν ἡμᾶς· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστί, καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸν φατε εἶναι; εἴπατον ἡμῖν. Τί δέ, δοκεῖ σοι πεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀνθρώπων, οἵ ὅ τι ἀν τύχωσι τοῦτο λέγουσιν; Οἴμαι, ἦν δ' ἐγώ, εἶναί τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἔξευρεῖν περὶ ἀνδρείας, πρὸς τἄλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. εἰ οὖν σοὶ δοκεῖ ἐμμένειν οἵς ἀρτι ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, ἢ οἴμαι ὃν ἔγωγε κάλλιστα φανερὸν γενέσθαι, ἔπου· εἰ δὲ βούλει, εἰ σοὶ φίλον, ἐῶ χαίρειν. Αλλ' ἔφη, ὀρθῶς λέγεις· καὶ πέραινε ὥσπερ ἥρξω.

ΚΕΦ. ΛΣΤ. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς· Τί οὖν φατε τοῦτο εἶναι, δή μεῖς ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἴποιμ' ἀν ἔγωγε πρὸς αὐτοὺς ὡδί· Ἀκούετε δή· πειρασόμεθα γὰρ ὑμῖν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἄλλο τι γάρ, ὃ ἀνθρωποι, φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι ἐν τοῖσδε, οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι ἡδέων ὅνων, γιγνώσκοντες ὅτι πονηρά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; Φαῖεν ἄν. Οὐκοῦν ἔροιμεθ' ἀν αὐτοὺς ἐγώ τε καὶ σὺ πάλιν· Πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῆ φατε εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταῦτην ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει καὶ ἡδὺ ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν, ἢ ὅτι εἰς τὴν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ἢ καὶ εἴ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ' ἀν κακὰ ἔη, ὅ τι μαθόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ ὄπηον; ἀρ' οἱόμεθα ἀν αὐτοὺς, ὃ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐργασίαν κακὰ ἐστιν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τᾶλλα; Ἐγὼ μὲν οἴμαι, ἔφη δὲ Πρωταγόρας, τοὺς πολλοὺς ἀν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ; δμολογοῖεν ἄν, ὡς ἐγῶμαι. Συνέφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν φαίνεται, ὃ ἀνθρωποι, ὑμῖν, ὡς φαμεν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ἢ διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτῇ καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ; δμολογοῖεν ἄν; συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. Οὐκοῦν πάλιν αὖ αὐτοὺς τὸ ἐναντίον εἰ ἔροιμεθα· Ὡ οὐδέντος, οἱ λέγοντες αὖ ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἀρα οὐ τὰ τοιάδε λέγετε, οἷον τὰ τε γυμνάσια καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ιατρῶν θεραπείας, τὰς διὰ καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μέν ἐστιν, ἀνιαρὰ δέ; φαῖεν ἄν; Συνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα ὁδύνας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδό-

νας, ἡ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγίειαι τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται καὶ εὔεξιαι τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων σωτηρίαι καὶ ἄλλων ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; φαῖεν ἄν, ὡς ἐγῷ μαρι. Συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἔστι δι' ἄλλο τι, ἡ ὅτι εἰς ἥδονάς ἀποτελευτῇ καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ ἀποτροπάς; ἡ ἔχετέ τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς δὲ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἀλλ' ἡ ἥδονάς τε καὶ λύπας; οὐκ ἀν φαῖεν, ὡς ἐγῷ μαρι. Οὐδέν ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἥδονὴν διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὅν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κακόν; Συνεδόκει. Τοῦτ' ἀρα ἥγεῖσθι εἶναι κακόν, τὴν λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἥδονήν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸν τὸ χαίρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μειζόνων ἥδονῶν ἀποστερῇ ἡ ὅσας αὐτὸν ἔχει, ἡ λύπας μείζους παρασκευάζῃ τῶν ἐν αὐτῷ ἥδονῶν· ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι αὐτὸν τὸ χαίρειν κακὸν καλεῖτε καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε ἀν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Οὐδέν ἐμοὶ δοκοῦσιν, ἔφη δὲ Πρωταγόρας. "Αλλο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λυπεῖσθαι δὲ αὐτὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸν τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν ἡ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὐσῶν ἀπαλλάττῃ ἡ μείζους ἥδονάς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ; ἐπεὶ εἰ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν καλῆτε αὐτὸν τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν ἡ πρὸς δὲ ἐγὼ λέγω, ἔχετε ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. 'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις, δὲ Πρωταγόρας. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἴ με ἀνέροισθε, ὃ ἀνθρωποι, Τίνος οὖν δήποτε ἔνεκα πολλὰ περὶ τούτου λέγεις καὶ πολλαχῆ; Συγγιγνώσκετέ μοι, φαίην ἀν ἐγωγε· πρῶτον μὲν γάρ οὐ ράχδιον ἀποδεῖξαι τι ἐστί ποιει τοῦτο, δὲ ὑμεῖς καλεῖτε τῶν ἥδονῶν ἥττω εἶναι· ἐπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσι αἱ ἀποδεῖξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἴ πη ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθὸν ἡ τὴν ἥδονήν, ἡ τὸ κακόν ἄλλο τι ἡ τὴν ἀνίαν ἡ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἥδεως καταβιῶναι τὸν βίον ἀνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν ἡ κακόν, δὲ μὴ εἰς ταῦτα τε-

λευτῷ, τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. φημὶ γάρ νῦν τούτου οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν λέγητε, ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ἄνθρωπος, ὅτι κακά ἔστιν, ὡμως πράττει αὐτά, ἐξὸν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπληττόμενος· καὶ αὐθίς αὖ λέγετε, ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τάγαθὰ πράττειν οὐκ ἐθέλει διὰ τὰς παραχρῆμα τὸν ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος.

ΚΕΦ. ΛΖ'. ‘Ως δὲ ταῦτα γελοῖά ἔστι, κατάδηλον ἔσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς ὀνόμασι χρώμεθα ἄρα ἡδεῖ τέ καὶ ἀνιαρῷ καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἀλλ’ ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ ὀνόμασι προσχωρεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἔπειτα αὐθίς ἡδεῖ τέ καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγωμεν ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ κακά ὅτι κακά ἔστιν, ὡμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς ἔρηται διὰ τί, ‘Ηττώμενος, φήσομεν. ‘Τὸ ποῦ; ἐκεῖνος ἐρήσεται ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν· ἄλλο γάρ ὄνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν· ἐκείνω δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι ‘Ηττώμενος — ‘Τὸ πίνος; φήσει. Τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νὴ Δία. ἀν οὖν τύχῃ ὁ ἐρόμενος ἡμᾶς ὑβριστής ὢν, γελάσεται καὶ ἔρεται· Ἡ γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακά, γιγνώσκων ὅτι κακά ἔστιν, οὐ δέον αὐτὸν πράττειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἄρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὅντων νικᾶν ἐν νῦν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά, ἢ ἀξίων; φήσομεν δῆλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὅντων· οὐ γάρ ἀν ἔξημάρτανεν ὃν φαμεν ἡττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ, φήσει ἴσως, ἀνάξιά ἔστι τάγαθὰ τῶν κακῶν ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; ἢ κατ’ ἄλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα ἢ; ἢ πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω ἢ; οὐχ ἔξομεν εἰπεῖν ἄλλο ἢ τοῦτο. Δῆλον ἄρα, φήσει, ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. μεταλάβωμεν δὴ τὰ

δύναματα πάλιν τὸ ἡδὺ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν, ὅτι ἀνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἐλέγομεν τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά, γιγνώσκων ὅτι ἀνιαρὰ ἐστίν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἡδέων, δῆλον ὅτι ἀναξίων ὅντων νικᾶν. καὶ τίς ἄλλη ἀναξία ἡδονῇ πρὸς λύπην ἐστίν, ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ ἀλλήλων καὶ ἔλλειψις; ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τε καὶ σμικρότερα γιγνόμενα ἀλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον. εἰ γάρ τις λέγει ὅτι, 'Αλλὰ πολὺ διαφέρει, ὃ Σώκρατες, τὸ παραχρῆμα ἡδὸν τοῦ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον καὶ ἡδός καὶ λυπηροῦ, Μῶν ἄλλω τῷ, φαίνην ἀν ἔγωγε, ἡ ἡδονῇ καὶ λύπῃ; οὐ γάρ ἐσθ' ὅτῳ ἄλλῳ. ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἴσταναι ἀνθρωπος, συνθεὶς τὰ ἡδέα καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἔγγινος καὶ τὸ πόρρω στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπέ, πότερα πλείω ἐστίν· ἐάν μὲν γάρ ἡδέα πρὸς ἡδέα ἴστησ, τὰ μείζω ἀεὶ καὶ πλείω ληπτέα· ἐάν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρά, τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα, ἐάν δὲ ἡδέα πρὸς λυπηρά, ἐάν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, ἐάν τε τὰ ἔγγινος ὑπὸ τῶν πόρρω, ἐάν τε τὰ πόρρω ὑπὸ τῶν ἔγγινος, ταῦτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον ἐν ᾧ ἂν ταῦτ' ἐνῃ· ἐάν δὲ τὰ ἡδέα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα· μή πῃ ἄλλη ἔχει, φαίην ἀν, ταῦτα, ὃ ἀνθρωποι; οἴδ' ὅτι οὐκ ἀν ἔχοιεν ἄλλως λέγειν. Συνεδόκει καὶ ἔκείν φ. "Οτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόδε μοι ἀποκρίνασθε, φήσω· φαίνεται ὑμῖν τῇ ὅψει τὰ αὐτὰ μεγάθη ἔγγινοθεν μὲν μείζω, πόρρωθεν δὲ ἐλάττω ἢ οὖ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ ὡσαύτως; καὶ αἱ φωναὶ αἱ ἵσαι ἔγγινοθεν μὲν μείζους, πόρρωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαῖεν ἀν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εὗ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μή πράττειν, τίς ἀν ἡμῖν σωτηρίᾳ ἐφάνη τοῦ βίου; Ἄρα ἡ μετρητικὴ τέχνη ἡ ἡ τοῦ φαινομένου δύναμις; ἡ αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ ἐποίει ἀνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταῦτα καὶ μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ ἐν ταῖς

αἱρέσεσι τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν, ἡ δὲ μετρητικὴ ἀκυ-
ρον μὲν ἀν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀλη-
θὲς ἡσυχίαν ἀν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀλη-
θεῖ καὶ ἕσωσεν ἀν τὸν βίον ; ἄρ' ἀν ὅμοιογοῖεν οἱ ἀνθρωποι
πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σώζειν ἀν τέχνην, ἡ ἄλλην ;
Τὴν μετρητικὴν, ὡμολόγει. Τί δ', εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ
ἀρτίου αἱρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, ὅπότε τὸ πλέον
δρθῆς ἔδει ἑλέσθαι καὶ ὅπότε τὸ ἔλαττον, ἡ αὐτὸ πρὸς ἔαυτὸ
τὸ ἔτερον πρὸς τὸ ἔτερον, εἴτ' ἐγγὺς εἴτε πόρρω εἴη, τί ἀν ἕσω-
ζεν ἡμῖν τὸν βίον ; ἄρ' ἀν οὐκ ἐπιστήμη ; καὶ ἄρ' ἀν οὐ με-
τρητικὴ τις, ἐπειδήπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἐστὶν ἡ τέ-
χνη ; ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ καὶ ἀρτίου, ἄρα ἄλλη τις ἡ ἀριθμη-
τικὴ ; ὅμοιογοῖεν ἀν ἡμῖν οἱ ἀνθρωποι, ἡ οὔ ; Ἐδόκουν ἀν
καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὅμοιογενεῖν. Εἰεν, δὲ ἀνθρωποι· ἐπειδὴ δὲ
ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν δρθῇ τῇ αἱρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία
τοῦ βίου οὕσα, τοῦ τε πλείονος καὶ ἐλάττονος καὶ μείζονος
καὶ σμικροτέρου καὶ πορρωτέρου καὶ ἐγγυτέρω, ἄρα πρῶτον
μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας οὕσα
καὶ ἰσότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις ; Ἄλλ' ἀνάγκη. Ἐπεὶ
δὲ μετρητικὴ, ἀνάγκη δήπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Συμφήσου-
σιν. "Ητις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐστὶν αὕτη, εἰσ-
αῦθις σκεψόμεθα· ὅτι δὲ ἐπιστήμη ἐστί, τοσοῦτον ἔξαρκεῖ
πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἦν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι
περὶ ὧν ἥρεσθ' ἡμᾶς. ἥρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλ-
λήλοις ὡμοιογοῦμεν ἐπιστήμης μηδὲν εἴναι κρεπτον, ἀλλὰ
τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἀν ἐνī, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων
ἀπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν
καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὡμοιογοῦμεν,
μετὰ τοῦτο ἥρεσθε ἡμᾶς· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ
μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τίποι· ἐστ'
καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατε εἴναι ; εἴπετε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε εὐ-

Οὓς ὑμῖν εἴπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἀν τὸν ἡμῶν· νῦν δὲ ἀν τὸν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν καταγελάσεσθε· καὶ γάρ ὑμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἔξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἔξαμαρτάνοντας — ταῦτα δέ ἔστιν ἀγαθά τε καὶ κακὰ—καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἢ δὲ ἔξαμαρτανομένη πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης ἵστε που καὶ αὐτοὶ ὅτι ἀμαθία πράττεται. ὥστε τούτ' ἔστι τὸ ἡδονῆς ζῆττω εἶναι, ἀμαθία ἡ μεγίστη· ἡς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ἰατρὸς εἶναι καὶ Πρόδικος καὶ Ἰππίας· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸ οἰεσθαι ἀλλο τι ἡ ἀμαθίαν εἶναι οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς ὑμετέρους παῖδας παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε τοὺς σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ διδαχτοῦ ὄντος, ἀλλὰ κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ διδόντες τούτοις κακῶς πράττετε καὶ ἴδια καὶ δημοσίᾳ.

ΚΕΦ. ΛΗ'. Ταῦτα μὲ τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἀν τὸν ἡμεν· ὑμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, ὡς Ἰππία τε καὶ Πρόδικε — κοινὸς γάρ δὴ ἔστω ὑμῖν ὁ λόγος —, πότερον δοκῶ ὑμῖν ἀληθῆ λέγειν ἡ ψευδεσθαι. 'Ὑπερφυῶς ἐδόκει ἀπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. 'Ομολογεῖτε ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνιαρὸν κακόν; τὴν δὲ Προδίκου τοῦτο διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων παραιτοῦμαι· εἴτε γάρ ἡδὺ εἴτε τερπνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν, εἴτε ὅπόθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων, ὡς βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς ὁ βούλομαι ἀπόκριναι. Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος συνωμολόγησε, καὶ οἱ ἀλλοι. Τί δὲ δή, ὡς ἀνδρες, ἔφην ἐγώ, τὸ τοιόνδε; αἱ ἐπὶ τούτου πράξεις ἀπαστατεῖσαν, ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ἡδέως, ἄρα οὐ καλαὶ καὶ ὠφέλιμοι; καὶ τὸ καλὸν ἔργον ἀγαθὸν τε καὶ ὠφέλιμον; Συνεδόκει. Εἰ ἄρα, ἔφην ἐγώ, τὸ ἡδὺ ἀγαθὸν ἔστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἀλλα βελτίω εἶναι, ἢ ἀ ποιεῖ, καὶ δυνατά, ἔπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἔξὸν τὰ βελτίω
 Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

οὐδὲ τὸ ἥττω εἶναι αὐτοῦ ἄλλο τι τοῦτ' ἐστὶν ἢ ἀμαθία, οὐδὲ κρείττω ἔχυτοῦ ἄλλο τι ἢ σοφία. Συνεδόκει πᾶσιν. Τί δὲ δή; ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο πᾶσι συνεδόκει. "Αλλο τι οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπί γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἔκῶν ἕρχεται οὐδὲ ἐπὶ ἀοίται κακὰ εἶναι, οὐδ' ἐστι τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἀοίται κακὰ εἶναι ἐθέλειν ιέναι ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν τὸ ἔτερον αἰρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἰρήσεται ἔξὸν τὸ ἔλαττον; "Απαντα ταῦτα συνεδόκει πᾶσιν ἡμῖν. Τί οὖν; ἔφην ἐγώ· καλεῖτε τι δέος καὶ φόβον; καὶ ἄρα ὅπερ ἐγώ; πρὸς σὲ λέγω, ὃ Πρόδικε· προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. 'Εδόκει Πρωταγόρα μὲν καὶ Ἰππίᾳ δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδίκῳ δὲ δέος, φόβος δ' οὔ. 'Αλλ' οὐδέν, ἔφην ἐγώ, ὃ Πρόδικε, διαφέρει ἀλλὰ τόδε· εἰ ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἐστιν, ἄρα τις ἀνθρώπων ἐθελήσει ἐπὶ ταῦτα ιέναι ἀ δέδοικεν, ἔξὸν ἐπὶ ἀ μή; ἢ ἀδύνατον ἐκ τῶν ὀμοιογημένων; ἀ γάρ δέδοικεν, ὀμοιογηται ἡγεῖσθαι κακὰ εἶναι· ἀ ἡγεῖται κακά, οὐδένα οὔτε ιέναι ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμβάνειν ἑκόντα. 'Εδόκει καὶ ταῦτα πᾶσιν.

ΚΕΦ. ΛΘ'. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ἦν δ' ἐγώ, ὃ Πρόδικέ τε καὶ Ἰππία, ἀπολογείσθω ἡμῖν Πρωταγόρας ὅδε, ἀ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς δρθῶς ἔχει, μὴ ἀ τὸ πρῶτον παντάπασι· τότε μὲν γάρ δὴ πέντε ὄντων μορίων τῆς ἀρετῆς οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, ιδίαν δὲ αὐτοῦ ἔκαστον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ' ἀ τὸ ὄστερον εἰπε· τὸ γάρ ὄστερον ἔφη τὰ μὲν τέταρτα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἐν πάνυ πολὺ διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὴν ἀνδρείαν, γνώσεθσαι δὲ μ' ἔφη τεκμηρίω τῷδε· εὑρήσεις γάρ, ὃ Σώκρατες, ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτά-

τους δέ· φη γνώσει ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρεία τῶν ἄλλων μορίων τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐγὼ εὐθὺς τότε πάνυ ἔθαύμασα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν διεξῆλθον· ἡρόμην δ' οὖν τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγοι θαρραλέους· ὁ δέ Καὶ ἵτας γ', ἔφη. Μέμνησαι, ἦν δ' ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; 'Ωμολόγει. 'Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, εἰπὲ ἡμῖν, ἐπὶ τί λέγεις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἢ ἐφ' ἄπερ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ' ἔτερα; Ναί, ἢ δ' ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαρραλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται δή, ὃ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 'Αληθῆ, ἔφην ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί φήσις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἂρ' ἐπὶ τὰ δεινά, ἡγεινούς δεινὰ εἶναι, ἢ ἐπὶ τὰ μή; 'Αλλὰ τοῦτο γ' ἔφη, ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις ἀπεδείχθη ἄρτι ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην, ἐγώ, ἀληθὲς λέγεις· ὥστε εἰ τοῦτο ὄρθως ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἀ δεινὰ ἡγεῖται εἶναι οὐδεὶς ἔρχεται, ἐπειδὴ τὸ ἥττω εἶναι ἔκυτον ἡνρέθη ἀμαθία οὕσα. 'Ωμολόγει. 'Αλλὰ μήν ἐπὶ ἀ γε θαρροῦσι πάντες αὖ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταῦτη γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοὶ τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. 'Αλλὰ μέντοι, ἔφη, ὃ Σώκρατες, πᾶν γε τούναντίον ἐστὶν ἐπὶ ἀ οἴ τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἔθέλουσιν ίέναι, οἱ δὲ οὐκ ἔθέλουσιν. Πότερον, ἔφην ἐγώ, καλὸν δὲ ίέναι ἢ αἰσχρόν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἰπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰς γάρ καλὰς πράξεις ἀπάσας ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. 'Αληθῆ λέγεις, καὶ ἀεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. 'Ορθῶς γε, ἔφην ἐγώ· ἀλλὰ ποτέρους φήσις εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἔθέλειν ίέναι, καλὸν δὲ καὶ ἀγαθόν, καὶ ἡδύ; ἢ δ' ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἰπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἡδύ; 'Ωμολόγηται γοῦν, ἔφη. 'Αρ' οὖν γιγνώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἔθέλουσιν ίέναι ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον; 'Αλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν φύγοιησθε από τοῦ ινστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δμολογίας. Τί δ' ὁ ἀνδρεῖος; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἔμεινον καὶ ἥδιον ἔρχεται; Ἀνάγκη, ἔφη, δμολογεῖν. Οὐκοῦν ὅλως οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν; Ἀληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἄρ' οὐ καλά; ὡμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μανόμενοι τούναντίον αἰσχρούς τε φόβους φοβοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν; ὡμολόγει. Θαρροῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν; Οὔτως ἔχει, ἔφη. Τί οὖν; τοῦτο, δι' ὃ δειλοί εἰσιν οἱ δειλοί, δειλίαν ἢ ἀνδρείαν καλεῖς; Δειλίαν ἔγωγ' ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν ἐφάνησαν ὄντες; Πάνυ γ', ἔφη, Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοί εἰσιν; ὡμολόγει. Δι' ὃ δὲ δειλοί εἰσι, δειλία δμολογεῖται παρὰ σοῦ; Συνέφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀμαθία δειλία ἀν εἴη; Ἐπένευσεν. Ἄλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναντίον ἀνδρείᾳ δειλία. Ἔφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἐστίν; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν. Ἡ δὲ τούτων ἀμαθία δειλία; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν. Ἡ σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρεία ἐστίν, ἐναντία οὕσα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ; οὐκέτι ἐνταῦθα οὕτ' ἐπινεῦσαι ἥθελησεν ἐσίγα τε καὶ ἐγώ εἶπον. Τί δή, ὃ Πρωταγόρα, οὕτε σὺ φήσι ἢ ἐρωτῶ οὕτε ἀπόφης; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. "Ἐν δ', ἔφην ἐγώ, μόνον ἐρόμενος ἔτι σέ, εἴ σοι ὥσπερ τὸ πρῶτον ἔτι δοκοῦσιν εἶναι τινες ἀνθρωποι ἀμαθέστατοι μέν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλονικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ὡς Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον χαριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι.

ΚΕΦ. Μ'. Οὕτοι, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλου ἔνεκκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα ἢ σκέψασθαι βουλόμενος, πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ' ἐστὶν αὐτό, ἢ ἀρετή. οἶδα γάρ ὅτι τούτου

φανεροῦ γενομένου μάλιστ' ἀν κατάδηλον γένοιτο ἐκεῖνο, περὶ οὐ ἐγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἑκάτερος ἐπετείναμεν, ἐγὼ μὲν λέγων ὡς οὐ διδαχτὸν ἀρετή, σὺ ὡς διδαχτόν, καὶ μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξιδος τῶν λόγων ὥσπερ ἀνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν, καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἂν ὅτι "Ατοποί γ' ἐστέ, ὦ Σώκρατες τε καὶ Πρωταγόρας σὺ μὲν λέγων ὅτι οὐ διδαχτὸν ἐστιν ἡ ἀρετὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι ως πάντα χρήματά ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀδράνεια, ὦ τρόπῳ μάλιστ' ἀν διδαχτὸν φανείη ἡ ἀρετὴ. εἰ μὲν γάρ ἄλλο τι ἀν ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀρετὴ, ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς οὐκ ἀν ἦν διδαχτόν, νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη ὅλον, ως σὺ σπεύδεις, ὦ Σώκρατες, θαυμάσιον ἔσται μὴ διδαχτὸν ὅν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδαχτὸν τότε ὑποθέμενος νῦν τούναντίον ἔοικε σπεύδοντι, ὀλίγου πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸν ἡ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἀν ἥκιστα εἰ διδαχτόν. ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα, πάντα ταῦτα καθιορῶν ἀνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς, πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ βουλούμην ἀν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἔξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ τι ἐστί, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδαχτὸν εἴτε μὴ διδαχτόν, μὴ πολλάκις ἡμᾶς ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφήλῃ ἔξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἡμέλησεν ἡμῶν, ως φήσι σύ. ἥρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ ὁ Προμηθεὺς κάλλιον τοῦ Ἐπιμηθέως· φῶ γράμμενος ἐγώ καὶ προμηθούμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παντὸς πάντα ταῦτα πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἐθέλοις, ὅπερ καὶ κατ' ἀρχάς, ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἀν ἥδιστα ταῦτα συνδιαισκοποίην. Καὶ ὁ Πρωταγόρας, Ἐγώ, μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπανιῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διέξοδον τῶν λόγων. καὶ γάρ οὕτε τάλλα οἷμαι κακὸς εἶναι ἀνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς

πολλοὺς δὴ εἰρηκα, ὅτι ᾧν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἄγαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούντων καὶ πάνυ· καὶ λέγω γε ὅτι οὐκ ἀνθαυμάζοιμι, εἰ τῶν ἐλλογίμων γένοιο ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ περὶ τούτων δὲ εἰσαῦθις, ὅταν βούλη, διέξιμεν· νῦν δ' ὥρα ἥδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι. 'Αλλ', ἦν δ' ἐγώ, οὗτω χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ· καὶ γάρ ἐμοὶ οἶπερ ἔφην ἴεναι πάλαι ὥρα, ἀλλὰ Καλλία τῷ καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα.

Ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆκμεν.

ΜΕΡΟΣ Β

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ



ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

βαθέος ὅρθρου : βλ. Πλ. Κριτ. (43 Α. Κεφ. Α'). — **Ιπποκράτης** : νέος, πλουσίος, ὀρεγόμενος ἀνωτέρας μορφώσεως· ὁ Ἰπποκράτης ὡς καὶ ὁ Φάσων δὲν εἶναι ἄλλοιθεν γνωστοί. — **τὴν θύραν...** **ἔκρουε** : αἱ σίκιαι τῶν πλουσίων, ὅποια ἡ τοῦ Καλλίου, εἶχον θυρωροὺς δούλους, συνήθως δὲ πρὸς φύλαξιν τῆς εἰσόδου καὶ κύνα· ἀλλ' ἡ σίκια τοῦ Σωκράτους ἥτο εὐτελεστάτη, ὁ ἔδιος δὲ ἐξετίμα αὐτὴν πέντε μνᾶς· δὲν ἔχει οὐδὲ ρόπτρον, διὸ ὁ Ἱππ. κρούει μὲ τὴν βακτηρίαν. — **νεώτερον** (εὐφημ.) = δυσάρεστον. — **εὗ ἀν λέγοις** (ἐνν. εἰ ἀγαθὰ ἀγγέλλοις) = καλά, ωραῖα! — **ἥν** (α' προσ.) (ἥ γ'), πρτκ. τοῦ ἥμι (=**λέγω**), ἐν χρήσει εἰς τὰς παρενθετικὰς φράσεις **ἥν δ' ἔγώ** (=εἴπον ἔγώ), **ἥ δ' δς** (=εἴπεν οὗτος). — **πρώην** = προχθές. — **ἐσπέρας γε** = ναί, χθὲς βράδυ. Δὲν λέγει **χθές ἐσπέρας**, διότι παρ' Ἀθηναίοις μία ἡμέρα ἐλογίζετο ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως τῆς ἐπομένης ἡμέρας. — **ἐπιψηλαφρήσας**: ἔνεκα τοῦ σκότους ἀναζητεῖ ψηλαφητί· διὰ τὴν πενίαν ὁ Σω. δὲν ἀνάπτει τὴν αὔγην λύχνον. — **σκίμπους** = κλίνη εὐτελής καὶ χαμηλή, ἐπὶ τῆς ὅποιας ἀνεπαύετο ὁ Σω. — **δῆτα** = ναί. — **Οἰνόη**: δύο δῆμοι τῆς Ἀττικῆς εἶχον τὸ δνομα τοῦτο, διὸ μὲν παρὰ τὸν Μαραθῶνα, δὲ παρὰ τὰς Ἐλευθεράς (ν. Μάζι) ἐπὶ τοῦ Κιθυρῶνος, περὶ οὖ πρόκειται ἐνταῦθα, διότι ἐντεῦθεν εὐκόλως οἱ δοῦλοι κατέφευγον εἰς τὴν Βοιωτίαν. — **καὶ δῆτα** = καὶ λοιπόν. — **ὑπὸ τινος ἄλλου** = ἔνεκα ἄλλης τινὸς αἰτίας. — **καὶ ἔτι** = καὶ πάλιν, δῆλ. ἀν καὶ ἥτο περασμένη ἡ ὥρα. — **Πρωταγόρας δ' Ἀβδηρίτης**, ἐκ τοῦ ὅποιου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔσχεν ὁ διάλογος, ἐγεννήθη περὶ τὸ 480 π.Χ. Οὗτος πρῶτος δνομάσας τὸν ἔαυτόν του σοφιστὴν (Πρωταγ. 349 Α, Κεφ. 33) περιήρχετο τὰς πόλεις τῆς Ἐλλάδος διδάσκων ἐπὶ μισθῷ τοὺς πλουσιωτέρους τῶν νέων καὶ συναναστρεφόμενος ἄνδρας

1. Συνήθως ἐλάχιστας παρ' ἑκάστου μαθητοῦ ἐκατὸν μνᾶς.

Φημιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατέχοντας ἔξοχον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τῷ 432 π.Χ. διατρίβων ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσίου Καλλίου συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Σωκράτους. Εἰς τὰς δυσμὰς δὲ τοῦ βίου του καταγγελθεὶς ἐπὶ ἀσεβείᾳ, διότι εἰς τὸ σύγγραμμά του Περὶ θεῶν ἐξέφραζεν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἔζητησε τὴν σωτηρίαν του διὰ τῆς φυγῆς· ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰς Σικελίαν πλοῦν, ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου, ἐπινίγη εἰς ἡλικίαν 70 ἑτῶν, περίπου, ἀφοῦ ἐπὶ 40 ἔτη συνεχῶς ἐδίδαξε. Πλὴν τοῦ Περὶ θεῶν συγγράμματος ὁ Π. ἔγραψε πολλὰ ἄλλα, τῶν ὅποιων μόνον τὰς ἐπιγραφὰς γνωρίζομεν (Περὶ τοῦ ὄντος, Περὶ ἀρετῶν, Περὶ ὀρθοεπείκες, ἐν τῷ ὅποιων ἡσκολεῖτο μὲ τὴν γραμματικήν, Περὶ τεχνῶν κλπ.). Ἐδέχετο τὸ τοῦ Ἡρακλείτου «πάντα ῥεῖ» καὶ ἐδίδαξε τὸ περιβόητον «πάντων χρημάτων μέτρον δ ἀνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι». Κατὰ ταῦτα ἀλήθειαν ἔξ ἀντικειμένου δὲν ἐδέχετο, ἀλλὰ μόνον ὑποκειμενικήν. Περὶ τοῦ αὐτοῦ δῆλ. ἀντικειμένου δύνανται νά ὑπάρχουν δύο ὅλως ἀντίθετοι γνῶμαι, ὅμως ἔξ ἵσου ἀληθεῖς· σοφὸς δὲ εἰναι δύναμενος νά μεταβάλλῃ διὰ τοῦ λόγου τὴν γνώμην τῶν ἄλλων ὡς πρὸς τὰ φαινόμενα καὶ ὄντα κκά, ὥστε νά πιστεύουν δτι ταῦτα εἰναι ἀγκυρά καὶ ἀντιστρόφως πόρρω τῶν νυκτῶν (γεν. διαιρ.). εἶναι = δτι πολὺ εἶχε προγωρήσει ἡ νύκτα. — ἐπειδὴ τάχιστα = εὐθὺς μόλις. — δ ὑπνος ἐκ τοῦ κόπου = δ ἐκ τοιούτου κόπου ὑπνος. — ἀνίημι = ἀφήνω — ἀνδρεία = προθυμία, ζῆλος, — πτοίησις (πτόησις) = σφοδρὰ ἐπιθυμία, λαχτάρα. — μῶν; = μὴ οὖν ; = μήπως ; — εἰ γάρ ἐν τούτῳ εἴη = εἴθε τῷ ὄντι νά ἔξηρτατο ἐκ τούτου μόνον, εἴθε αὕτη νά ἦτο ἡ δυσκολία. — ἐπιλείπω = ἀφήνω. — αὐτὰ ταῦτα = ἀκριβῶς διὰ τοῦτο. — νεώτερος = ὀλίγον νέος, — ἥ, α' πρόσ. π.ρατκ. τοῦ εἰμί. — τὸ πρότερον = τὴν προηγουμένην φοράν. πιθανῶς τῷ 444 π.Χ. — γάρ, βεβαιωτικός. — καταλαμβάνω = εύρισκω — καταλύει = φιλοξενεῖται. — Καλλίας, δ Ἰππονίκου, κατήγετο ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Κηρύκων, ἐκ τοῦ δποίου ἐλαμβάνοντο οἱ κήρυκες καὶ οἱ δαδοῦχοι τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων. Ο πατὴρ του Ἰππόνικος νικήσας τῇ 426 π.Χ. τοὺς Βοιωτοὺς παρὰ τὴν Τανάγραν ἔπεσε δύο ἔτη βραδύτερον εἰς τὸ Δήλιον ἀφήσας εἰς τὸν νιόν του μεγάλην περιουσίαν (200 ταλάντων), τὴν ὅποιαν διὰ τὴν ἀκόρεστον φιλομάθειαν καὶ τὴν μεγάλην κενοδοξίαν κατεσπατάλησε. Τῷ 390 π.Χ. ἦτο στρατηγὸς εἰς τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον καὶ τῷ

372 π.Χ. ἦλθε πρεσβευτής εἰς Σπάρτην. 'Η μήτηρ του διαζευχθεῖσα τὸν Ἰππόνικον συνεζεύχθη τὸν Περικλέα. — **Θάρρει** = μένε ἥσυχος.

— *'Εκτιμήσατε τὸν δραματικὸν τρόπον, διὰ τοῦ δποίου δ Πλάτων παριστᾶ τὴν πρὸς μάθησιν δρμὴν τοῦ Ἰπποκράτους.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ἀποπειρώμενος = θέλων νὰ δοκιμάσω. — **ρώμη** = ἴσχυς θελήσως, ἀποφασιστικότης. — **τελῶν** = πληρώνων. — **διασκοπῶ** = βολιδοσκοπῶ. — **μισθόν**, κτηριο. — **ώσπερ ἂν εἴ** = ως λ.χ. ἂν. — **ἐπινοῶ** = σκέπτομαι. — *'Ιπποκράτη τὸν Κῶν* : κατήγετο ἐκ τοῦ περιφήμου (ἰατρικοῦ) γένους τῶν Ἀσκληπιαδῶν καὶ ἐγεννήθη περὶ τὸ 460 π.Χ. 'Εδιδάχθη τὴν ἰατρικὴν παρὰ τοῦ πατρός του καὶ τοῦ ἐκ Σηλυμβρίας Ἡροδίκου καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς ἰατρικῆς (πατὴρ τῆς ἰατρικῆς) συγγράψας πολλὰ ἰατρικὰ συγγράμματα. — **Πολύκλειτον** : οὗτος γεννηθεὶς ἐν Σικιūνι ἐποιητογραφήθη εἰς τὸ "Αργος, διὸ καὶ Ἀργεῖος ἐνταῦθα δνομάζεται. 'Ητο σύγχρονος τοῦ Περικλέους καὶ ἐγένετο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἀργείου Ἐργαστηρίου τῶν γλυπτῶν. Πρῶτος ὑπέβαλεν εἰς σταθεροὺς κενόνας τὰς ἀναλογίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, κατὰ προτίμησιν δὲ εἰκόνιζε νεαροὺς ἀθλητάς, ως τὸν δορυφόρον, τὸν ἀποξύνομενον κ.λ.π. — **Φειδίαν** : οὗτος ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας περὶ τὸ 488 π.Χ. καὶ ἀπέθανε τῷ 432 π.Χ. 'Τηνήρξεν ὁ περιφημότατος γλύπτης τῆς ἀρχαιότητος, εἰς αὐτὸν δὲ εἶχεν ἀναθέσει ὁ Περικλῆς τὴν ἐποπτείαν τῶν ἔργων κατὰ τὴν διακόσμησιν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

ἔξικνοῦμαι = ἔξαρκῶ. — **οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας** = μὲ τόσον μεγάλον ζῆλον σπεύδοντας. — **ἄλλο**, ἔκτὸς δηλ. τοῦ κυρίου δνόματος. — **δή τοι** = ως γνωστόν. — **ὑπέφαινεν** = ἐγλυκοχάραζε. — **εἰ ἔοικε** (= ἐὰν τοῦτο δμοιάζῃ πρὸς τὰ προηγούμενα) = ἐὰν ἡ ἀπόκρισίς μου δέον νὰ είναι ἀνάλογος πρὸς τὰ προηγούμενα. — **παρέχων σαυτὸν** = παρουσιαζόμενος. — **γραμματιστῆς** = ὁ διδάσκων ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. — **ἐπὶ τέχνῃ** = διὰ νὰ ἔξασκήσῃς αὐτὴν ως ἐπάγγελμα. — **παιδεία** = μόρφωσις. — **δημιουργός** = τεχνίτης, ἐπάγγελμα τίας. — **ἔλεύθερος** = ὁ τεχνίτης, ὁ μὴ ἔχων τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, ἐρασιτέχνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

θεραπεύω = 1) περιποιοῦμαι. 2) μορφώνω (τὸ ἀπαρχμφ. σημαίνει σκοπόν). — **ὅ ,τι δέ ποτε... οἶσθα = εἰ οἶσθα, ὅτι...** θαυμάζοιμ' ἄν. — **παραδίδως = προτίθεσαι** νὰ παραδώσῃς. — **σοφιστής = κάτοχος σοφίας,** γνώσεων (σοφὸς = γνώσεις — εἰδέναι, ἴστωρ). — **τῶν τι σοφῶν = τῶν γνώσεων εἰς τί,** (εἰς τί ἀφορῶσιν αἱ γνώσεις, τὰς ὄποιας γνωρίζουν οἱ ζωγράφοι ;) — **ἀπεργασία = κατεργασία, ἐκτέλεσις.** — **ἐκεῖνο :** ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα. — **ἐπιστάτης = ἐπιστήμων.** — **δεινόν, κτυρμ.** εἰς τὸ ἐννούμενον **τινά.** ἢ γάρ ; = δὲν εἴναι ἔτσι ; — **οὐκέτι ἔχω = δὲν δύναμαι πλέον.**

— Πῶς τίθεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀξίας τῆς σοφιστικῆς ;

— Ποῖα σφάλματα περιέχουν οἱ δύο δρισμοὶ τοῦ Ἰπποκράτους ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ σοφιστοῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

οἷόν τινα : ἐπιτείνει τὸν κίνδυνον. — **ὑποτίθημι = ὑποθηκεύω,** ἐκθέτω (εἰς κίνδυνον). — **ἐπιτρέπω = ἐμπιστεύομαι.** — **χρηστὸν = υγιές,** ισχυρόν. — **πονηρὸν = ἀσθενικόν.** — **περισκοπῶ = ἔξετάζω** προσεκτικά. — **εἰς συμβουλὴν παρακαλῶ = προσκαλῶ** διὰ νὰ συμβουλευθῶ. — **περὶ πλείονος ἥγοῦμαι = θεωρῶ ἀνώτερον,** τιμῶ περισσότερον. — **ἐν ᾧ πάντα ἐστί... πράττειν = ἐκ τοῦ ὄποιου ἔξαρταται** (πάντα τὰ σὰ νὰ ἔχουν καλῶς ἢ κακῶς), δηλη σου ἢ εὔτυχία ἢ ἡ δυστυχία. — **ἐπικοινοῦμαι = συμβουλεύομαι,** συνώνυμ. τὸ κατώτερω συμβουλὴν **ποιοῦμαι.** — **διεγνωκώς = ἀποφασισμένος.** — **συνεστέον = δεῖ συνεῖναι :** τὸ συνεῖναι, συγγίγνεσθαι καὶ δημιλεῖν μεταχειρίζονται οἱ Ἀττικοὶ πρὸς δήλωσιν τῶν σχέσεων τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον. — **ἔσικεν ἐνν.** ἀγνοεῖν με. — **ἔμπορος = μεγαλέμπορος — κάπηλος = μικρέμπορος,** μετατράπης. — **ἀγώγιμα = φορτία, ἐμπορεύματα.** — **ῶν... ἀγωγίμων... δ,τι = δ τι τῶν ἀγωγίμων ἀγγουσι.** — **χρηστὸς = χρήσιμος,** ὡφέλιμος. — **καὶ τούτων :** ἐκ τοῦ τινές.

κυβεύω περὶ τοῖς φιλτάτοις = διακινδυνεύω διὰ τὰ πολυτιμό-

τα, (ψυχὴν καὶ εὐεξίαν αὐτῆς). — **κινδυνεύης**: ἐρμηνεύει καὶ ἐπεξηγεῖ τὸ κυβεύης. — **σιτία** = τροφαί. — **ἀποφέρω** = μεταφέρω. — **ἐν** ἄλλοις ἀγγείοις, οὐχὶ δηλ. τῷ σώματι. — **ἐπαῖῶν** = ὁ εἰδήμων, ὁ εἰδικός. — **τιμὴ** = ἀμοιβή, δίδακτρα. — **ἡμῶν** = β' ὅρος τῆς συγκρίσεω. — **νέοι** = πολὺ νέοι. — **τοσοῦτο πρᾶγμα** = τόσον συβαρὸν ζήτημα. — **διαιροῦμαι.** = χωρίζω, κρίνω, λαμβάνω ἀπόφασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

δόξαν (ἡμῖν ταῦτα), αἰτ. ἀπόλ. ἀντὶ δόξαντα ταῦτα. — **πρόθυρον** = ὁ πρὸ τῆς θύρας ἑστεγασμένος χῶρος ἔχων καὶ ἐδώλια (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 1). — **λόγος** = ζήτημα. — **οὕτως** (= τότε μόνον): ἀνακεφαλαιώνει τὸ περιεχόμενον τῆς μτχ. — **κατακούω** = ἀκούω ἀκριβῶς, καλά. — **κινδυνεύω** (ἀπαρφμ.) = δοκῶ, φαίνομαι. — **γοῦν** = τούλαχιστον, τέλος πάντων. — **ἴα** (ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως καὶ ἀγανακτήσεως) = οὐφ ! — **σοφισταί τινες**: ἡ ἀντων. τινὲς ἐτέθη πρὸς περιφρόνησιν. — **οὐ σχολή αὐτῷ** = δὲν εὑκατεῖ ὁ κύριός μου. 'Ο εὔνοῦχος παρατηρῶν ὅτι οἱ σοφισταὶ ἐποίουν κακὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ Καλλίου μισεῖ καὶ ἀποδιώκει αὐτοὺς φροντίζων διὰ τὴν περιουσίαν τοῦ δεσπότου του. Διὰ δὲ τῆς ἀντων. αὐτὸς ἐκάλουν οἱ δοῦλοι τὸν δεσπότην καὶ οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλον. — **ἐπήραξε**, τοῦ ῥ. **ἐπαράσσω** = κλείω τὴν θύραν μὲ πάταγον. — **προθύμως** = μὲ δρμήν. — **ῶ ἄνθρωποι** (ἀντὶ ἄνδρες), πρὸς περιφρόνησιν. — **εἰσαγγέλλω** = ἀναγγέλλω μέσα· λέγεται ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ ἀναγγέλλοντος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην τὴν ἄφιξίν τινος. — **μόγις ποτὲ** = μάλις καὶ μὲ δυσκολίαν τέλος πάντων.

— Πῶς συντελεῖ εἰς τὴν δραματικότητα τοῦ ἔργου δ ὡς ἄρω ρόλος τοῦ θυρωροῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

πρόστων = τὸ περιστύλιον τὸ περιβάλλον τὴν τετράγωνον αὐλὴν τῆς οἰκίας (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 2). — **ἔξης** (ἔχομαι) = εἰς τὴν αὐτὴν σειράν. — **ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα** = ἀπὸ τὸ ἐν μέρος.

Φιλιππίδης: ἀνῆκεν εἰς γνωστὸν καὶ ἀρχαῖον γένος τῶν Ἀθηνῶν. — **Μενδαῖος**: ὁ ἐκ Μένδης, ἀποικίας τῶν Ἐρετριέων ἐπὶ τῆς

χερσονήσου Παλλήνης. — εὐδοκιμῶ = διακρίνομαι, φημίζομαι. — ἐπακούω = ἀκούω μὲ προσοχήν, — τὸ πολὺ = ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — οὖς ἄγει: οἱ νέοι θέλοντες νὰ διδαχθοῦν ἐπὶ μακρότερον χρόνον πλησίον τῶν σοφιστῶν ἡκολούθουν τούτους καὶ εἰς τὰς ἀποδημίας. — κηλέω - ὦ = θέλγω, καταγοητεύω. — φωνὴ = διδασκαλία, ὁμιλία. — Ὁρφεὺς: οὐδέ τῆς Μούσης Καλλιόπης· διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ ἄσματος ἔθελγε καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία, ἐκίνει τὰ δένδρα καὶ τοὺς λίθους, ἀνεγκάιτιζε τὸν ροῦν τῶν ποταμῶν καὶ ἐμάλαξεν καὶ αὐτὸν τὸν ἐμείλικτον Πλαυτωνα. — κατὰ τὴν φωνὴν = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς φωνῆς. — ώς καλῶς = πόσον καλῶς.

εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — εὗ πως καὶ ἐν κόσμῳ = λίγαν εὐπρεπῶς καὶ ἐν στρατιωτικῇ τάξει. — καθίσταντο = ἐλάμψανον θέσιν, ἐτοπισθεῖσαντο. Πάντα ταῦτα γίνονται πρὸς τιμὴν τοῦ Πρωταγόρου, περὶ τοῦ ὅποίου ὁ Πλάτων ἐνταῦθα ὁμιλεῖ μὲ λεπτὴν εἰρωνείαν. — τὸν δὲ μετ' (ἀναστροφή) = μετὰ τὸν Σίσυφον. Ἐνταῦθα παραβάλλει τὸν Πρωταγόραν πρὸς τὸν Σίσυφον, τὸν δὲ Ἰππίαν πρὸς τὸν Ἡρακλέα. — Ἰππίας δὲ Ἡλεῖος: Οὕτος ἡτο σύγχρονος τοῦ Προδίκου καὶ κατεῖχεν ἔζοχον θέσιν εἰς τὴν πατρίδα του. Περιερχόμενος τὰς πόλεις ἐδίδασκεν ἐπὶ μισθῷ, σεμνυνόμενος δὲ ἔλεγεν ὅτι ἀπέκτησε περισσότερα χρήματα ἢ δύο ὅλοι τῶν σοφιστῶν ὁμοῦ λαμβανόμενοι. Ἡτο πολυμαχέστατος καὶ ἐδίδασκε τοὺς νέους πάντα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, εἰς δὲ τὰς ἐπιδείξεις του μετεχειρίζετο γλῶσσαν πλήρη συνωνύμων, σχημάτων καὶ ἀλληγορικῶν φράσεων. — εἰσινοῶ = ἀντιλαμβάνομαι. Ἡ φράσις ἐλήφθη ἐκ τῆς Ὀμ. Ὁδ. λ 601, ὅπου ὁ Ὄδυσσεὺς κατελθὼν εἰς τὸν "Ἀδην περισκοπεῖ τὰς ἐν αὐτῷ ψυχάς. Ὁ φιλόσοφος σατιρίζων τοὺς σοφιστὰς παραβάλλει πρὸς τὰς ἐν τῷ "Ἀδῃ σκιάς. — θρόνος = ἔδρα ἔχουσα ἐρείσματα καὶ ὑποπόδιον. — βάθρα = θρανία τῶν μαθητῶν.

Ἐρυξίμαχος: διαπρεπής ἵστρος, ως καὶ ὁ πατήρ του Ἀκουμενός. — Φαιδρος: ἐξ οὗ ὁ ὁμώνυμος Πλατωνικὸς διάλογος, φίλος τοῦ Ἐρυξιμάχου. — Μυρρινοῦς: δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων εἰς τὴν Πανδιονίδα φυλήν. — πολῖται = συμπολῖται. — διερωτῶ = κάμνω λεπτομερεῖς ἐρωτήσεις. — διακρίνω = 1) ἐκδίδω ἀπόφασιν ως δικαστής. 2) λύω ἀπορίας. — καὶ μὲν δῆ... = ἀλλ' ἀλήθεια εἰδον ἀκόμη καὶ (Ὀμ. Ὁδ. λ. 582). Τὸν Πρόδικον παραβάλλει πρὸς τὸν Τάνταλον διὰ τὸ ἀσθενικὸν αὐτοῦ, παρωδῶν οὕτω τὸ «χαλέπ' ἀλγε' ἔχων ». — Πρό-

δικος δ Κεῖος: Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 π.Χ. Νέος ἦτι ἐπέμψη οὐκ εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ πολιτικὰς ὑποθέσεις, ὅπου ἀπαγγέλλας λόγον διήγειρε τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἄλλοτε ὁ Γοργίας. Εἰς τὰς Ἀθήνας εὗρε πολλοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατάς, τὴν δὲ διδασκαλίαν του καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης δὲν ἐνόμιζεν ἐπικινδυνον· διὰ τοῦτο εἰς αὐτὸν παρέπεμπε τοὺς νέους, ὅσοι δὲν ἤδύναντο νὰ εὐδοκιμήσουν εἰς τὴν διαλεκτικὴν.

‘Ο Πρόδικος ἔγραψε πολλά, μεταξύ τῶν ὁποίων τὸ Περὶ ὀνομάτων ὅρθιτητος, ἡτοι περὶ συνωνύμων, καὶ τὰς “Ωρας, σύγγραμμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλήφθη ὁ καλὸς περὶ Ἡρακλέους μῆθος, τὸν ὁποῖον συχνὰ οἱ ἀρχαῖοι ἀνέφερον. Αἱ ἐπιδείξεις τοῦ σοφιστοῦ τούτου ἦσαν μὲν ἥπικαι, ἀλλὰ δὲν εἶχον φιλοσοφικὴν σπουδαιότητα. — **ἄρα** = πράγματι, ὅπως εἴ-
χον εἰκάσει (314 Γ, Κεφ. Ε'). — **οίκημα** = δωμάτιον. — **ταμιεῖον** =
ἀποθήκη. — **κατάλυσις** = κατάλυμα, — **κώδιον** = προβιά. — **στρώματα**
= σκεπάσματα. — **Παυσανίας**: γνωστότατον πρόσωπον τῆς τότε ἀνε-
πιγμένης κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν, μετασχών τοῦ συμποσίου τοῦ Πλά-
τωνος. — **Κεραμεῖς**: δῆμος τῆς Ἀττικῆς, Β.Δ. τῆς πέλεως καὶ ἐκτὸς
τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, ἐκ τοῦ ὁποίου ὠνομάσθησαν ἀμφότεροι οἱ
Κεραμεικοί, ὁ ἐντὸς τοῦ Διπύλου καὶ ὁ ἔξω. — **Ἀγάθων**: γεννηθεὶς ἐν
Ἀθήναις (448 π.Χ.) ἐγένετο τραγικὸς ποιητὴς μετασχών καὶ τοῦ συμ-
ποσίου τοῦ Πλάτωνος ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχελάου τῆς Μα-
κεδονίας τῷ 401 π.Χ. — **Ἄδειμαντος** ὁ Κήπιδος, ἡτο ἄλλοθεν ἄγνωστος,
ὅ δὲ Λευκολοφίδου, φανατικὸς ἔχθρος τῆς δημοκρατίας, στρατηγῶν ἐν
Αἰγάδος ποταμοῖς, ἡχμαλωτίσθη καὶ κατηγορήθη ὡς προδότης τῆς πατρί-
δος. — **μαθεῖν** = νὰ ἐννοήσω. — **λιπαρῶς ἔχω** = ἐπιθυμῶ πολὺ (λι-
παρῆς = πρόθυμος). — **Κριτίας**: συγγενὴς τῆς μητρὸς τοῦ Πλάτωνος,
φανατικὸς ὀλιγαρχικός. ‘Ο πατὴρ του Κάλαισχρος μετέσχε τῆς ὀλιγαρ-
χίας τῶν 400, ὁ ἕδιος δὲ ἡτο ἐπιφανέστατος τῶν τυράννων καὶ ἐφο-
νεύθη εἰς τὸν πρὸς τὸν Θρασύβουλον ἄγωνα.

— Πῶς κρίνετε τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦ Σωκράτους ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰππίου καὶ τοῦ Προδίκου ὑπερθύμιζε τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Τάντα-
λον;

— Ποῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ πνευματικοῦ βίου ἐν Ἀθηναῖς διαφαί-
νονται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

σμίκρῳ ἄττα διατρίψαντες = ἀργοπορήσαντες πολὺ λίγο. — **πρὸς σέ τοι**: τὸ τοι ἔξαίρει τὴν ἀντωνυμίαν. — **οἰκία** (ἐνταῦθα) = οἰκογένεια. — **φύσις** = εὐφύτη. — **ἐνάμιλλος** = ὅμοιος, ἵσος. — **ἔλλογιμος** = ὁ ἐν λόγῳ ὃν, σπουδαῖος, ἔνδοξος. — **οἱ (=οἱ)** = ἑαυτῷ. — **προμηθοῦμαι** = λαμβάνω πρόνοιαν. — **συνουσία** = συναναστροφή, ἀκρόασις. **δύθειος** = ξένος. — **εὐλαβεῖσθαι** = προσέχειν, ὑποκυ. δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸν ταῦτα πράττοντα. **δυσμένεια** = προσωπικὴ ἔχθραι. — **ἐπιβουλαὶ** = ἐπίσημοι τῆς πολιτείας ἐπιθέσεις. ὡς λ.χ. δίκαιι ἀσεβείχς — **τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς** = τὰ ἐκ ταύτης προκαλούμενα δυσάρεστα (φθόνοι καὶ μίση). — **πρόσχημα** = προκάλυμμα. Κατωτέρω λέγει **παραπέτασματι**. — **τελεταὶ** = τελεταὶ μυστηρίων· τοιαύτας ἐδίδαξεν ὁ Θρφεὺς καὶ οἱ ὄπαδοι του (οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα), ὡς ἐπίσης καὶ ἀπέχεσθαι φόνων. δέ Μουσαῖος ἐδίδαξε θεραπείας νόσων καὶ χρησμούς. — **Ἴωκος**: ἀθλητὴς ἐκ Τάρκντος, σύγχρονος τοῦ Θεμιστοκλέους, νικήσας ἐν Ὁλυμπίᾳ πένταθλον. 'Ο Πλάτων ἀναφέρει αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα σωματικῆς ἐγκρατείας. — **Ἡρόδικος**: ἴατρός, ἰδρυτὴς τῆς διαιτητικῆς, ἦτοι τῆς θεραπευτικῆς γυμναστικῆς. — **τὸ ἀρχαῖον Μεγαρεύς**, διότι πιθανῶς ἐγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα. μετοικήσας κατόπιν εἰς Σηλυμβρίαν τῆς Προποντίδος. — **Ἀγαθοκλῆς καὶ Πυθοκλείδης**: διδάσκαλοι τοῦ Περικλέους, ἥσαν θεωρητικοί μουσικοί. — **ώσπερ λέγω** (= εἴπον), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀνωτέρω φημὶ μὲν (316 Δ, Κεφ. 8). — **κατὰ τοῦτο εἶναι** = ὡς πρὸς τοῦτο.

ξυμφέρομαι = συμφωνῶ.

οὐ τι: ἡ ἀντων. **τι** = ἐπιτείνει τὴν ἀρνησιν. — **τοὺς δυναμένους πράττειν**, ἐνν. **τὰ πολιτικὰ** (ἡ ὅπως κατωτ. 319 Α, Κεφ. Θ.) **τὰ τῆς πόλεως** = τοὺς ἔχοντας μεγάλην πολιτικὴν ἐπιρροήν. — **οἱ πολλοὶ** = τὸ πλῆθος. — **οὗτοι δῆλοι**. οἱ δύναμενοι πράττειν. — **διαγγέλλω** = θέτω εἰς κυκλοφορίαν. — **ἀποδιδράσκοντα** (μτχ. ἐνδοτ.) : ὁ ἐνεστ. σημαίνει ἀπόπειραν. — **τὸ μὴ δύνασθαι**, ἐνν. τινά. — **καὶ τοῦ ἐπίχειρήματος** (γεν. ὑποκυ. ὁ δὲ καὶ ἐπιδοτικός) : τοῦτο λέγει ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν δραπετεύσαντα μέν, ἀλλὰ συλληφθέντα. — **καὶ πολὺ... ἀνάγκη** = καὶ πολὺ ἀναγκαῖα συνέπεια εἶναι. — **παρέχομαι** = φέρομαι. — **πρὸς τοῖς ἄλλοις** = ἐκτὸς τῶν ἄλλων (δυσμένειαι, ἐπιβουλαί, τὸ ἐπαχθές, βλ. ἀνωτέρω 316 Δ, Κεφ. 8). — **ἀπασαν** (ἐπιτείνει τὸ ἐναντίαν) = δλως διόλου.

σοφιστής = (κατὰ τὸν Πρωτ.) σοφός, ὑπερέχων τῶν ἄλλων εἰς τέχνην ἢ ἐπιστήμην. — **εὐλάβεια** = τρόπος προφυλάξσεως. — **ἐκείνης δῆλη**. τοῦ ἔξαρνον εἶναι, ὅπως ἐπραττον οἱ πρὸ αὐτοῦ μεταχειριζόμενοι προσχήματα. — **ἄλλας εὐλαβείας** = ἄλλα μέτρα προφυλακτικά. — **σὺν θεῷ εἰπεῖν** = μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι ὅσάκις ἐπήγουν ἔχυτούς, θέλοντες νὰ ἀποφύγουν τὸν φθόνον τῶν θεῶν, μετεχειρίζοντο τοιαύτας εὐσεβεῖς φράσεις. — **εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ** = ἀσκῶ τὴν τέχνην. — **τὰ ξύμπαντα** = τὸ σύνολον τῶν ἐτῶν τῆς ἡλικίας μου. — **οὐδενὸς διούοντος** : ἔλεις ἀντὶ νὰ εἴπῃ οὐδεὶς (ἐστιν) διούοντος οὐ. — **ἀπάντων ἐναντίον** (= ἐνώπιον) = . . . = **ἐναντίον ἀπάντων τῶν ἔνδον ὅντων.** — **ἐνδείκνυμαι** = ἐπιδεικνύομαι. — **καλλωπίζομαι** = κακμαρώνω. — **ὅτι ἔρασται** : ἐκ τοῦ **ἐνδείξασθαι**. — **ἔραστης** = θυμυαστής. — **τι... οὐ ἐκαλέσαμεν...** : διὰ τοῦ **τι οὐ** μετὰ ἀόρ. ὅριστ. ἔρωτῷμεν ἀνυπόμονοι, διατὶ δὲν ἔγινε τι, τὸ ὄποιον ἥδη ἐπρεπε νὰ εἴχε γίνει σημαίνει λοιπόν : **καλέσωμεν τάχιστα**. — **καὶ αὐτοὶ** = καὶ μόνοι μας (χωρὶς νὰ ἀναμένωμεν τοὺς δούλους). — **ἀντιλαμβάνομαι** = πιάνω. — **κατεσκευάζομεν**, ἐνν. **συνέδριον** = ἐτακτοποιοῦμεν (βάθρα καὶ κλίνας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

νῦν δὴ ἂν λέγοις = τώρα πλέον δύνασαι νὰ λέγῃς. — **ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου** = ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ νεανίσκου. — **ἡ αὐτὴ μοι ἀρχὴ...** **ἀφικόμην** = ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου μου, περὶ ἐκείνων διὰ τὰ ὄποια ἥλθον, εἶναι ή ἴδια πρὸς τὴν πρὸ δλίγου (= διὰ ποίαν αἰτίαν ἥλθον, ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα τὰ αὐτὰ ὅσα εἶπον πρὸ δλίγου). — **βελτίων** = ικανώτερος (θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς). — **ταῦτα ταῦτα** = ὄμοίως. — **τοῦτο οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις** = οὐδὲν θαυμαστὸν ἔστι τοῦτο, **τοῦτο οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις** = οὐδὲν θαυμαστὸν ἔστι τοῦτο, **δ λέγεις**. — **εἰκός** = φυσικόν. — **μὴ οὕτως**, ἐνν. **ἀποκρίνου ἡ λέγε**. — **αὐτίκα**, χρον. — **νῦν νεωστὶ** = τώρα πρὸ δλίγου. — **Ζεύξιππος** : δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστός πιθανῶς εἶναι τὸ πλῆρες ὄνομα τοῦ περιφήμου ζωγράφου τῆς ἀρχαιότητος Ζεύξιδος ἐξ Ἡρακλείας τῆς Κάτω Ιταλίας, ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰώνος π.Χ. — **βελτίων** = **ἐσεσθαι**, ἐνν. **με.** — **καν** = καὶ (ώσπερ) δὲν. — **'Ορθαγόρας** : Θηβαῖος αὐλητής, διδάξας καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν τὴν αὐλητικὴν. — **ἐκάστης**, γεν. χρν. — **εἰς τί... καὶ περὶ τοῦ** = εἰς ποῖον ἐπάγγελμα καὶ εἰς ποίαν εἰδικότητα (λ.χ. ιατρὸς νευρολόγος). — **γάρ** (διασαφ.) = λοιπόν. — **λωβῶ-**

μαι = λυμαίνομαι, βασανίζω. — **πεφευγότας** (ἐνδοτ. μτχ.) τοῦ φ. φεύγω = ἀπαλλάττομαι. — **τέχναι** = τὰ σχολικὰ μαθήματα. — **λογισμοὶ** = λογαριασμοί, λογιστική. — **μουσικὴ** = ἡ δλη ἀνθρωπιστικὴ μόρφωσις. — **ἀπέβλεψεν** = ἔρριψε βλέμμα· διότι ἡ γενικὴ αὔτη παρατήρησις ἐφαρμόζεται κατ' ἔξοχὴν εἰς τὸν Ἰππίαν. — **εύβουλία** = σύνεσις. — **ἄρα** ἐπομαί σοι τῷ λόγῳ; ἄρα γε παρακολουθῶ τὸν λόγον σου, ἐννοῶ δ, τι λέγεις ; Ἡ φράσις περιέχει ἐλαφρὰν μομφήν, δτι ὁ Πρωτ. δὲν ἐξεφράσθη σαφῶς. — **ποιεῖν**, ἐνν. τοὺς συνόντας. — **μὲν οὖν** = βεβαιώτατα. — **τὸ ἐπάγγελμα**, δ ἐπαγγέλλομαι (σχῆμα ἐτυμολογικὸν) = τὸ ἐπάγγελμα τὸ δόποιον ἔχω.

— *Κρίνατε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Πρωταγόρου :*

- a) *Κατὰ πόσον ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ Σωκράτους.*
 β) *Ως πρὸς τὴν ἐκφραζομένην ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ αντοπεποίθησιν.*

ZΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ἢ, ἐξαίρει τὴν ἔννοιαν τοῦ καλόν. — **τέχνημα** = τέχνη, ἐπιστήμη. **γάρ**, αἰτιολογεῖ τὴν ἐν τῷ εἴπερ κέκτησαι ἀμφιβολίαν. — **οὐκ ἔχω ὅπως** = ἀδυνατῶ νά. — **ὅθεν** = διατί. — **παρασκευάζω** = μεταδίδω. — **δίκαιος εἰμι** = εἰμαι ὑποχρεωμένος. — **πρᾶξαι** = νὰ διαπραγματευθῇ. — **περὶ τῶν οἰκοδομημάτων**, δηλ. τοῦ σχεδίου, τῆς δαπάνης κλπ. οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ τῆς σσκοπιμότητος αὐτῶν; ὅπότε ἀρμοδιώτεροι νὰ συμβουλεύουν ἡσαν οἱ πολιτικοὶ (πρβλ. Γοργ., κεφ. Ι'). — **οὔτως**, δηλ. ποιοῦντας. — **δημιουργὸς** = δ μετεργάμενος ἔργον ὡφέλιμον εἰς δλον τὸν λαόν, δημόσιος (ιατρός, μάντις κλπ.) τεχνίτης, (ἐνταῦθα)ειδικός. — **θορυβῶ** = ἀποδοκιμάζω διὰ θορύβου. — **οἱ τοξόται**, ἡσαν δοῦλοι τῆς πολιτείας, ἀποτελοῦντες ἀστυνομικὸν σῶμα (ἐκ 1200 ἀνδρῶν)· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πρυτάνεων ἐτήρουν τὴν τάξιν πατὰ τὰς συνεδρίας τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας. — **ἐξάρωνται** = ἀποβάλλονται (τῆς ἐκκλησίας σηκώνοντες ἐπ' ὅμου). — **ἐν τέχνῃ ἐστίν** = στηρίζεται ἐπὶ τεχνικῶν γνώσεων, εἶναι ζήτημα τεχνικόν. — **διαπράττομαι** = διενεργῶ. — **ναύκληρος** = πλοιοκτήτης, πλοιάρχος. — **ὅτι**, ἐπεξ. τοῦ **τοῦτο**. — **τούτοις...μαθών**· ἐκ τοῦ πληθ. ἥλθεν εἰς τὸν ἐνικόν, διότι ἔχει ὑπ' ὅψιν του ὁ λέγων τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνός, τοῦ δμιλοῦντος ἀπὸ τοῦ βήματος. — **ἔπειτα** — ἐν τούτοις ἐξαίρει τὰς ἐνδοτικὰς μτχ. μα-

Θών... ὄντος. — μὴ τοίνυν (ενν. εἴπης ή λέγε) ὅτι... ἀλλὰ = οὐ μόνον... ἀλλά. — **ἰδίᾳ** = ἐν τῷ ίδιωτικῷ βίῳ. — **οὕτως ἔχει** = οὕτω φρονεῖ. — **ἐπεὶ** = π.χ. ἢ διδασκάλων **εἶχετο** = ὅσα ἐξηρτῶντο ἀπὸ διδασκάλους, δι' ὅσα ὑπῆρχον διδάσκαλοι. — **ἐπαίδευσε**, ἐνεργητικὸν διάμεσον. — **αὐτὸι** = μόνοι των (ἀνευ τινὸς ἐποπτείας). — **περιιόντες νέμονται** = περιφερόμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βόσκουν. — **ἄφετος** = ὁ μὴ δεδεμένος, ἐλεύθερος νὰ πηγαίνῃ ὅπου θέλει. 'Η μεταφορὰ ἐκ τῶν ιερῶν κτηνῶν ἀφιεμένων ἐλευθέρων (ἀνευ ποιμένος) νὰ βόσκουν ὅπου θέλουν = **ἔὰν που...** (πλαγία ἐρώτησις μετὰ πρότασιν ἀποπείρας) = ζητοῦντες μήπως... — **αὐτόματοι** = τυχαίως. — **ἀρετὴ** = πολιτικὴ τέχνη (πρβλ. 319 A, Κεφ. Θ'). — **εἰ δὲ βούλει**, ἐνν. **ἄλλο παράδειγμα εἰπεῖν.** **κατατίθεμαι** = παραδίδω πρὸς φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν. — **ἐν Ἀρίφρονος**, ἐνν. **οἰκίᾳ**. — **Ἀρίφρων** : ἀδελφὸς τοῦ Περικλέους. — **οὐκ ἔχων ὅτι χρήσαιτο αὐτῷ** = ὡς τελείως ἀνοικονόμητον. — **κάμπτομαι** = κλονίζομαι (εἰς τὴν γνώμην μου). — **οἷμαί τί σε λέγειν** = νομίζω ὅτι αὐτὸς ποὺ λέγεις εἶναι ἀξιον πρόσοχῆς. — **μὴ φθονήσῃς** = ἀπὸ φθόνου μὴ στερήσῃς τῆς ἐπιδείξεως (μὴ ἀρνηθῆς). — **ἐπίδειξον** : ἡ ἐπίδειξις ήτο τεχνικὸς ὄρος δηλῶν τὰς δμιύλιας τῶν σοφιστῶν. — **μῆθος** = πλαστὴ διήγησις. — **λόγος** = ἀληθινὴ ιστορία. — **μῆθον** : ὅπως αἱ ἀρχαιότεροι φιλόσοφοι (Εμπεδοκλῆς, Ξενοφάνης κλπ.) ἐξέθηκαν ἐν ποιήσει τὰ δόγματα καὶ παραγγέλματα τῆς σοφίας των, οὕτω καὶ οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι μετεχειρίζοντο μύθους πρὸς ἐρμηνείαν τῶν γνωμῶν των μετριάζοντες οὕτω τὴν αὐστηρότητα τῆς σοφίας διὰ τῆς χάριτος καὶ τερπνότητος τῶν μύθων. Τὸ ἔδιον ἐπραττον καὶ οἱ σοφισταί, ἵνα διὰ τῶν θελγήτρων τοῦ μύθου, τῆς εὐγλωτίας καὶ τῶν ποιητικῶν κοσμημάτων γοητεύουν καὶ κατακτοῦν τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Θυητὰ γένη = ζῷα. — **καὶ τούτοις** : ὅπως δῆλος καὶ διὰ τοὺς θεούς. — **τυπᾶ** = δίδω τύπον (μορφήν), πλάττω. — **γῆς ἔνδον** = ἐντὸς τῆς γῆς. αὐτὴ κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ μητρικὸς κόλπος, ἐν τῷ ὅποιώ τελεῖται μυστηριωδῶς ἡ κατεργασία παντὸς ὄργανισμοῦ (γῆ παμμήτωρ). — **ἐκ γῆς καὶ πυρός** : κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Παρμενίδου, κατὰ δὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Εμπεδοκλέους, θὸν ὃποῖον ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Πρωταγόρας, ὁ κόσμος ἔγινεν ἐκ γῆς,

ῦδατος, πυρὸς καὶ ἀέρος — τῶν ὅσα: τὸ ἄρθρον ἔχει δεικτικὴν σημασίαν. — **ὅσα κεράννυται:** τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ ἄηρ πρὸς τὸ πῦρ. — **πρὸς φῶς = εἰς τὴν ζωήν.** — **κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι:** πρωθύστερον. — **Προμηθεὺς καὶ Ἐπιμηθεύς:** ἡσαν υἱοὶ τοῦ Ἰαπετοῦ, ἐκ τῶν ὄποιων ὁ μὲν ἐκκλεῖτο δ σοφώτατος τῶν Τιτάνων, ὁ δὲ Ἐπιμηθεὺς ἀμαρτίνοος. — **παραιτοῦμαι = παρακλῶ.** — **αὐτὸς = μόνος.** — **προσάπτω = ἀπονέμω.** — **φύσις = ὄργανισμός.** — **ἀμπίσχω = περιβάλλω.** — **πτηνὸς φυγὴ = πτερωτὴ φυγή, πτερὰ πρὸς φυγήν.** — **κατάγειος = ὑπόγειος — τῷδε αὐτῷ = δι' αὐτοῦ τούτου (τοῦ μεγέθους).** — **οὔτως ἐπανισῶν = ἐξισώνων μὲ τοιχύτην σύμμετρον ἀναλογίαν.** — **εὐλάβειαν ἔχω = προσέχω.** — **ἀἴστοις = καθιστῶ τι ἀφρανές, ἔξαφανίζω.** — **αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε = ἐχορήγησεν ἐπαρκῶς εἰς αὐτὰ τὰ μέσα τοῦ νὰ διαφεύγουν τὸ ἀλληλοφάγωμα.** — **αἱ ἐκ Διὸς ὥραι = αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαί.** 'Ο Ζεὺς ὃς θεὸς τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὁ αἴτιος πάντων τῶν φυσικῶν φαινομένων. — **εὐμάρεια = διάφορα προστατευτικὰ μέσα.** — **καὶ καύματα, ἐνν. ἀμῦναι.** — **εύνῃ = κλίνῃ, φωλεά.** — **στρωμνὴ = στρῶμα καὶ σκέπασμα.** — **αὐτοφυὴς = φυσική.** — **ὑποδέω-ῶ = ὑποδένω.** — **ἄναιμος = ἀνευ αἷματος, ἀναίσθητος.** — **τούντεῦθεν = μετὰ ταῦτα.** — **βορὰν (ἄλλων ζώων), ὑποκρ., τροφὴν κτυγρμ.** — **τῷ γένει ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐσκόπει νὰ σώσῃ τὸ γένος καὶ οὐχὶ τὰ ἄτομα.** — **οὐ πάνυ τι σοφὸς (λιτότης) = παντελῶς μωρός.**

λοιπὸν ἦν = ὑπελείπετο. — **ὅ τι χρήσαιτο (δηλ. τῷ ἀνθρώπων γένει) = πᾶς νὰ τὸ οἰκονομήσῃ.** — **ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα = ὅτι ἡσαν ἐφωδιασμένα ἀπὸ ὅλα, ὅπως ἥρμοζεν.** — **ἀστρωτος = ἀνευ στρωμνῆς.** — **τὴν ἔντεχνον σοφίαν = τὰς τεχνικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ).** 'Αμέσως κατωτέρω λέγει τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν. — **ἀμήχανον = ἀδύνατον.** — **ταύτη = ἔτσι.** — **τὴν πολιτικὴν (ἐνν. τέχνην, ἀρετὴν) = τὰς πολιτικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου).** — **ἐνεχώρει = ἥτο δύνατόν.** — **οὐκέτι: διότι ἐπλησίαζεν ἥδη ἡ ὥρα νὰ ἐξέλθῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸ φῶς.** — **αἱ φυλακαὶ τοῦ Διὸς = αἱ ὑπὸ τοῦ Διὸς τεταγμέναι φρουραὶ (ἥτοι τὸ Κράτος καὶ ἡ Βία).** — **τὸ κοινόν: ἐν τῷ Ἀττικῷ μύθῳ ὁ "Ηφαιστος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡσαν στενῶς συνδεδεμένοι, ὡς μαρτυρεῖ ἡ διήγησις περὶ Ἐριχθονίου, ὅστις**

ἐγεννήθη ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἀνετράφη ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Αἱ δύο θεότητες εἰχον κοινὰς ἔορτὰς (τὰ Χαλκεῖα καὶ τὰ Ἀπατούρια), κοινὸν ἴερὸν παρὰ τὴν Ἀγορὰν καὶ κοινὸν οἴκημα ἐπὶ τοῦ Ὄλυμπου. — ἐφιλοτεχνείτην = μετὰ σπουδῆς κατεγίνοντο εἰς τὴν τέχνην. — ἔμπυρος τέχνη = ἡ διὰ τοῦ πυρὸς ἐργαζομένη τέχνη. — εὐπορία τοῦ βίου = ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς εὔζωιαν. — δίκη μετέρχεται τινα = καταδιώκεται τις δικαστικῶς. 'Ο Προμηθεὺς καθηλώθη ἐπὶ τοῦ ὅρους Καυκάσου, ὃπου ἀετὸς κατέτρωγε τὴν ἥμέραν τὸ ἥπαρ αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἀνεφύετο τὴν νύκτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

Θεία μοίρα = θεία φύσις (ἡ ἔντεχνος σοφία), μετασχὼν ταύτης ὁ ἀνθρωπος ἔγινε συγγενῆς τῶν θεῶν. — **πρῶτον μέν...** ἔπειτα... **καί**: δὲν σημαίνουν χρονικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἀπλῆν ἀπαρίθμησιν. — **νομίζω θεούς** = πιστεύω θεούς. — **φωνὴ** = γλῶσσα. — **δνόματα** = λέξεις. — **διαρθροῦμαι** = συναρμόζω πρὸς ἀλληλα τὰ ἀρθρα, διαρθρώνω τὰς φωνὰς καὶ σχηματίζω συλλαβῆς καὶ λέξεις, σχηματίζω ἔναρθρον γλῶσσαν. Οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης ἀλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι ἐγεννήθη **φύσει**, ἀλλοι δὲ **θέσει** Ἐνταῦθα λέγων τὴν γλῶσσαν ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου δέχεται τὸ δεύτερον. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρωπος ἐπροικίσθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ καταλήλων θείων δώρων πρὸς δημιουργίαν τῆς γλώσσης καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπλασε καὶ διεμόρφωσεν αὐτὴν κατόπιν μακρῶν προσπαθειῶν πολλῶν γενεῶν. 'Αφορμὴ δὲ πρὸς δημιουργίαν αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου. — **πανταχῷ** = ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν. — **ἡ δημιουργικὴ τεχνη** = αἱ τεχνικαὶ γνώσεις. — **πολιτικὴν τέχνην** = κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν δργάνωσιν. — **ἔζητουν** = ἐπεθύμουν. 'Η πρώτη ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔγκειται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τῇ ὁρμῇ πρὸς κοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ δόποιος εἶναι φύσει κοινωνικὸν ζῶον. — **αἰδώς** = ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἀγράφους νόμους. — **δίκη** = ὁ σεβασμὸς τῶν γραπτῶν νόμων. — **συναγωγοί** = συνδετικοί. — **ἴν' εἰεν...** **συναγωγοί** = ἵνα παρέχουν εἰς τὰς πόλεις εὐκοσμίαν καὶ δεσμοὺς συνδετικούς φιλίας.

οὖν = τέλος πάντων. — **Ιδιώτης** = ὁ διπειρός τινος. — **καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί**, ἐνν. ἔχοντες ἔκαστος τὴν ἔκυπτον τέχνην ἵκανον πολ-

λοῖς ιδιώτας. — καὶ...γε=καὶ μάλιστα. — νόμον θές: τὸ τιθέναι νόμον λέγεται ἐπὶ ἀπολύτου ἀρχοντος, ὁ ὅποιος νομοθετεῖ διὰ τοὺς ἄλλους, τὸ δὲ τίθεσθαι νόμον λέγεται ἐπὶ ἐλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὅποιοι νομοθετοῦν διὰ τοὺς ἑαυτούς των.

ἀρετὴ τεκτονικὴ = ζητήματα εἰδικότητος ἀρχιτεκτονικῆς. — λόγος = συζήτησις. — μέτεστι μοί τινος = μετέχω τινός. — συμβουλὴ = 1) ίκανότης πρὸς τὸ συμβουλεύειν (μετεῖναι συμβουλῆς). 2) σύσκεψις. εἰς συμβουλὴν = εἰς σύσκεψιν. — πολιτικῆς ἀρετῆς = περὶ πολιτικῆς ἀρετῆς. — διὰ δικαιοσύνης πᾶσα ἔρχεται = ἀπασχ κινεῖται ἐν τῇ περιοχῇ τῆς δικαιοσύνης. — ἦ (ἐνν. ἐκ τοῦ προσῆκον τὸ ἀναγκαῖον ὅν, κατὰ ζεῦγμα) μὴ εἰναι = εἰ δὲ μή, εἰναι ἀνάγκη νὰ μὴ ὑπάρχουν πόλεις. Εἰς ἀναρχυμένην πολιτείαν τὸ δτομον ὑφίσταται μέγιστα κακά. — ως τῷ ὄντι ἡγοῦμαι = ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ λαβὲ τεκμήριον... (ἵνα μὴ οἴη...λαβὲ τεμκήριον... ως τῷ ὄντι ἡγοῦνται...). — γάρ, ἐπεξηγημ. — ἦ ἀλλην...ἐστιν = ἦ (ἐνν. ἀγαθὸς) ἀλλην...τέχνην, ἦν μή ἐστιν (ἐνν. ἀγαθός). — ἐάν τινα καὶ = καὶ ἐάν τινα εἰδῶσι (ἐνν. οἱ οἰκεῖοι). — ἐάν οὐδος...ἡ β' ὑπόθ. προσδιορίζει τὴν πρώτην. — καθ' αὐτοῦ = εἰς βάρος του. — ἐκεῖ δηλ. ἐν. ταῖς ἀλλαις τέχναις. — ἐνταῦθα δηλ. ἐν τῇ πολιτικῇ ἀρετῇ. — μανίαν, ἐνν. ἡγοῦνται. — ἦ μαίνεσθαι τὸ ἦ = εἰ δὲ μή, ἀλλως τὸ δὲ μαίνεσθαι ἐκ τοῦ φασί. — προσποιοῦμαι = οἰκειοποιοῦμαι. — ως ἀναγκαῖον; ἐνν. ὅν = μὲ τὴν ιδέαν ὅτι... — οὐδένα ὄντινα οὐχὶ = πάντα. — ἀμῶς γέ πως = καθ' ἔνα οίονδήποτε τρόπον. — ἦ (ἀλλως) μὴ εἰναι ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον ὅν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ'

ἀποδέχονται ἐνν. οἱ τε ἀλλοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. — οὐ φύσει = οὐχὶ ἔμφυτον. — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου = ἀνευ ἔξωτερικῆς ἐπενεργείας. — ἐξ ἐπιμελείας = μὲ φροντίδας καὶ κόπους. — παραγίγνομαι = γίνομαι κτῆμα. — ἀλλήλους (ἀντικειμ. τοῦ ἡγοῦνται καὶ ὑποκειμ. τοῦ ἔχειν) = οἱ ἔτεροι τοὺς ἔτέρους. — ἦ τύχη: ὁ Πρωταγόρας δέχεται μὲν σκοπιμότητα ἐν τῇ φύσει οὐχὶ ὅμως καὶ θείαν πρόνοιαν. — διδάσκω = μετρίως ἐλέγχω, σωφρονίζω. — οὐδεὶς κολάζει... ἵνα μὴ τοιοῦτοι ωσι: ὁ Πρωτ. ἐνταῦθα (πρβλ. καὶ κατωτ. 324 Β, Κεφ. 13) θεωρεῖ τὴν ποινὴν ως μέσον βελτιώσεως καὶ ἀποτροπῆς ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Ἀνωτέρω δὲ (322 Ε, Κεφ. ΙΒ') διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ φονεύεται ως νόσος τῆς κοι-

γνωνίας ὁ μὴ δυνάμενος « αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν ». — αἰσχρός = ἄσχημος. — σμικρός = μικρόσωμος. Οἱ "Ελληνες στενῶς συνέδεον τὸ καλὸς μὲ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. — ὥστε τι τούτων, δηλ. τοῦ θυμοῦσθιαι, νουθετεῖν. — τὰ καλὰ = καλλονή, ὑγεία. — ἐπὶ τούτοις = διὰ ταῦτα. — ὡν, δηλ. κακῶν. — ως...οὔσης, ἐνν. αὐτῆς (δηλ. τῆς πολιτικῆς (ἀρετῆς). — δύναται = σημαίνει. — αὐτὸς = αὐτὸς καθ' ἔκυτὸ (τὸ κολάζειν), ἔνει ἄλλου τινός. — οἱ γε ἄνθρωποι: ἐν ἀντιθέσε πρὸς ἄλλα ὅντα, ὡς τὰ θηρία (πρβλ. κατωτ. δόστις μὴ ὡσπερ θηρίον). — πρὸς τούτω τὸν νοῦν ἔχων = προσέχων (τὸν νοῦν) τούτῳ. — ήδη κησεν, ἐνν. δ ἀδικῶν. — δόστις μὴ = ἐκτὸς ἐάν τις — ἀγένητο. — νητον θείη = οὐ πραχθὲν (ἄπροκτον) ποιησειε. — διανοεῖται = νομίζει, πιστεύει. — γοῦν = τούλαχιστον. — δόξαν = ίδεχν, γνώμην. — τιμωροῦνται...κολάζονται: 'Ο Αριστοτέλης 'Ρητορ. 10, 17 λέγει «διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλασις» ή μὲν γάρ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἔνεκα καὶ ἐστιν, ή δὲ τιμωρία τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀποπληρωθῇ». 'Ο Πρωτ. ἀδικηρίτως ἔθηκε δύο φοράς τὸ κολάζει καὶ ἀπαξ τὸ κολάζονται. 'Υποθέτει δὲ ὡς ὡμολογημένον ὅτι ὁ τιμωρῶν μετὰ λόγου δὲν σκοπεῖ εἰς ἐκδίκησιν, ἀλλ' εἰς διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτήματος.

— Ἀναπινέσατε τὴν δογάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων ἐν Ἀθήναις ώς καὶ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν πρυτάνεων ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ πολιτείᾳ (βλ. Ἀρχαίαν Ἑλλην. Ἰστορίαν σχετικὰ ἀρθρα Ἐγκυλ. Λεξικοῦ (λ. Βουλή, Πρύτανις). Π.Δημοποιίου, 'Ο δημόσιος καὶ ἴδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, σ. 29 κ. ἐξ.)
— Θίγεται δὲ ὁ ἴδιωτικὸς βίος τοῦ Περικλέους δι' ὅσων λέγει δὲ Σω-
κοάτης περὶ τῶν νίῶν αὐτοῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

δή, ἀντὶ δέ, διὰ τὸ προηγθέν : ως μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται.— ἦν ἀπορεῖς, βλ. 319 Ε, Κεφ. 10 — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτικοί. — ἡ διδασκαλῶν ἔχεται = ὅσα ὑπόκεινται εἰς διδασκαλίαν.— ἀρετὴν, δηλ. τὴν πολιτικὴν τέχνην.— βελτίους ποιοῦσι, ἐνν. ταύτην (αἰτ. ἀναφ.) — λόγον = ἀπόδειξιν (ἐξηγμένην μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων). — (ἔστι) τι ἔν = μία ώρισμένη ίδιότης.— ἐν τούτῳ — διὰ τούτου λύεται ἡ ἀπορία σου.— χαλκεία = χαλκευτική.— κεραμεία = κεραμευτική.— τὸ δσιον εἶναι = ἡ ὁσιότης, εὐσέβεια.

καὶ ξυλλήβδην... ἀρετὴν = καὶ ξυλλήβδην προσαγορεύω αὐτὸν (ύποκρ.) εἶναι ἐν (κατηγρμ.), ἀνδρὸς ἀρετὴν (ἐπεξηγ.). — μετὰ τούτου, δηλ. τῆς ἀρετῆς. — οὕτω: ἐπαναλαμβάνει τὸ μετὰ τούτου. — μή, ἐνν. πράττειν. — ἦ = εἰ δὲ μή. — τὸν μὴ μετέχοντα, ἐνν. τοῦ ἑνός, τῆς ἀρετῆς. — διδάσκειν (ἐκ τοῦ δεῖ) = σωφρονίζειν. — οὕτως δ' αὐτοῦ πεφυκότος = ἐνῷ δὲ ἐκ φύσεως αὐτὸν (δηλ. τὸ ἐν) εἶναι τοιοῦτον. — τοῦτο, δηλ. τὸ ἐν. — σκέψαι: καὶνὴ ἀπόδοσις τῶν ὑποθ. προτ. εἰ ἔστι... εἰ τοῦτ' ἔστι... εἰ οὕτω... εἰ διδάσκονται, τῶν ὄποιων ἑκάστη ἐπαναλαμβάνει τὴν προηγουμένην, παρατηρητέα δὲ ἡ ἐν αὐταῖς ἐπαναφορά. — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ πολιτικοί, ὡς ὁ Περικλῆς. — ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ = πόσον παράξενοι τύποι ἀποδεικνύονται (ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ) οἱ πολιτικοί ἄνδρες. — θεραπευτὸν = τὸ δυνάμενον νὰ τύχῃ καλλιεργείας, ἰδιαιτέρων φροντίδων καὶ περιποίησεων. — ἄρα, εἰρων. — ἐφ' ὅν, χάριν ποικιλίχες, ἵνα μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἐφ' οἷς. — καὶ ὡς ἐπος εἰπεῖν ξυλλήβδην = καὶ διὰ νὰ εἴπω γενικῶς μὲ μίαν λέξιν. — ἀνατροπαὶ οἰκων = ἐξαρχαντισμοὶ οἰκογενειῶν. 'Αντιφῶν δ 'Ραμνούσιος καὶ δ 'Αρχεπτόλεμος, κατηγορηθέντες διὰ τὴν κατάστασιν τῆς δλιγαρχίας τῶν 400, κατεδικάσθησαν ὡς προδόται εἰς θάνατον, τὰ χρήματα ἐδημεύθησαν, αἱ οἰκίαι κατεστράφησαν, δὲν ἐτάφησαν οὔτε ἐν Ἀθήναις, οὔτε ὅπου ἤρχον οἱ 'Αθηναῖοι, ἐγένοντο ἄτιμοι αὐτοὶ τε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, γνήσιοι καὶ νόθοι· ὃ δὲ τολμήσας νὰ κάμη τούτους ἐπιτίμους ἥθελε γίνει ἄτιμος. — ταῦτα δ' ἄρα: ὃ δὲ εἶναι ἐπανάληψις τοῦ ἐν τῇ ἀναφ. προτ. (ἐφ' ὅν δέ). · ὃ δὲ ἄρα κεῖται εἰρων. (= λοιπὸν κατὰ τὸν ἴδικόν σου παράξενον συλλογισμόν). — οἰεσθαί γε χρή, ἐνν. αὐτοὺς διδάσκεσθαι ταῦτα τοὺς υἱεῖς. 'Αφοῦ τὰ ἥττον σπουδαῖα διδάσκουν τοὺς υἱοὺς τῶν, πολὺ περισσότερον θὰ διδάσκουν τὰ μᾶλλον σπουδαῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

ἀρξάμενοι, ἐνν. οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. — ἐπειδὰν θάττον συνιῆ = εὑθὺς ὡς ἀρχίσῃ νὰ ἐννοῇ. — τροφός, αὕτη ἡτο συνήθως δούλη ἦ καὶ ἔμμισθος ἐλευθέρα. Αἱ τροφοὶ ἡσαν διτταί, α') ἡ τίτθη, ἡ ὅποια ἐθήλαζε τὸ παιδί, καὶ β') ἡ τιθήνη ἡ τροφός, ἡ ὅποια μέχρι νοῦ 6 ἢ 7 ἔτους ἀνέτρεφεν αὐτὸν παρέχουσα πᾶσαν περιποίησιν. — παιδαγωγός: οὗτος, συνήθως δοῦλος, διεδέχετο τὴν τροφὸν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδὸς μέχρι τοῦ 18ου ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ, περιποιούμενος,

συμβουλεύων, προφυλάττων ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τιμωρῶν αὐτὸν, ἐνίστε σκληρῶς, συνοδεύων εἰς τὸ σχολεῖον καὶ πραριστάμενος συχνὰ εἰς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίαν. — διαμάχονται = ἀμύλλωνται, καταβάλλουν μεγάλας προσποθείας. — παρ' ἔκαστον = εἰς ἔκαστον. — ἐνδείκνυμαι = ἔξηγῶ. — τὸ μὲν = τοῦτο μέν, ἐνν. ἔστι. — ἐκῶν πείθηται, ἐνν. εὖ ἔχει. = ξύλον διαστρεφόμενον = στραβόξυλον. εὔθυνουσι = ἴσιάζουν, σωφρονίζουν. — εἰς (οἴκους) διδασκάλων = εἰς σχολεῖα. Ταῦτα ἡσαν ἰδιωτικὰ ἴδρυματα, ἐντεῦθεν καὶ τὸ ρῆμα ἐντέλλονται (βλ. εἰκ. ὑπ. ἀριθ. 3). — αὐτὸς : ἐτέθη διὰ τὸ προηγούμενον ἐπειδὸν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα. — γράμματα = γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — τὰ Ἕγγεγραμμένα, δηλ. τὰ βιβλία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν φωνὴν (τὰ λεγόμενα). — ὥσπερ τότε (ἐνν. συνίεσαν) τὴν φωνὴν = ὅπως ἀκριβῶς πρότερον (ἐν τῇ νηπιακῇ ἡλικιᾳ) κατενόουν τὴν διὰ στόματος διδασκαλίαν. — παρατιθέασι = τοποθετοῦν ἐμπρός. — ποιητῶν: συνήθως οἱ παῖδες εἰς τὰ σχολεῖα ἀνεγίγνωσκον τὸν "Ομηρον, τὸν Ἡσίοδον, τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Θεόγνιν. — ἔκμανθάνω = ἀποστηθίζω. — νουθετήσεις = παρανέσεις, διδάγματα. — διέξοδοι = διηγήσις. — ἔτερα τοιαῦτα = καθ' ὅμοιον ὀσαύτως τρόπον. — κακουργῶ ματα. — κάμνων κακόν, παρεκτρέπομαι. — μελοποιῶν = λυρικῶν. — ἐντείνω = 1) μετατρέπω πεζὸν λόγον εἰς ἔμμετρον. 2) μελοποιῶ. — εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες = προσαρμόζοντες (τὰ ποιήματα) εἰς μουσικὴν κιθάρας. — ρυθμὸς = πᾶσα ὁμαλῶς ἐπαναλαμβανομένη κίνησις, τάξις, μέτρον (ἐν τῷ βίῳ). — ἄρμονία = συμφωνία (ἡχων). — οἰκειοῦσθαι = νὰ ἐντυπώνωνται (νὰ συνηθίζουν αἱ ψυχαὶ τῶν παιδῶν εἰς τοὺς ρυθμοὺς καὶ τὰς ἄρμονίας). — εὑρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι = συνηθίζοντες σὺν τῷ χρόνῳ περισσότερον εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ἄρμονίαν. — εὑρυθμία = συμφετρία. — εὐαρμοστία = συμφωνία, κανονικότης. — πᾶς γάρ δὲ βίος... δεῖται : ἡ ἀπόφανσις αὗτη τοῦ Πρωτ. ἐρχομένη ὡς κατακλείς τῶν περὶ τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς μορφώσεως τῶν παιδῶν λεχθέντων, ἐξυψώνει αὐτὸν πολὺ, διότι ἐμφανίζει αὐτόν, οὐχὶ ὡς ταπεινὸν ἔναντι ἀντιμισθίας διδάσκαλον, ἀλλ' ὡς παιδαγωγὸν καὶ ἔνθερμον ὑποστηρικτὴν τῆς παιδείας — τοίνυν = δὲ (μτβ.) — βελτίω = ὑγιᾶ. — χρηστὴ = ὑγιής. — πονηρία = ἀσθένεια, καχεξία. — οἱ μάλιστα δυνάμενοι = οἱ ἔχοντες τὰ περισσότερα μέσα. — (μάλιστα ποιοῦσι). — πρωιαίτατα... τῆς ἡλικίας = ἐνωρίτατα. — ἀπαλλάττονται = διακόπτουν τὰς σπουδάς των. Ο Πρωτ.

ἐνταῦθα λέγει ὅτι οἱ παιδεῖς ἄλλος κατ' ἄλλο ἔτος τῆς ἡλικίας ἥρχιζε νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον, ὡς καὶ κατ' ἄλλο ἔτος διέκοπτε τὰς σπουδάς. Τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ἄλλοι μὲν συνίστων νὰ ἀρχίζῃ ἡ φοίτησις τὸ ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἄλλοι τὸ ἔβδομον, ὁ δὲ Πλάτων τὸ δέκατον, δι-
ότι μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου δύνανται οἱ παιδεῖς νὰ ἐννοοῦν τὴν δι-
δασκαλίαν καὶ νὰ ὑπομένουν τοὺς κόπους· μέχρι τοῦ δεκάτου νὰ ὑπο-
βάλλωνται μόνον εἰς σωματικὰς ἀσκήσεις.

αὐτοὶ ἀφ' αὐτῶν = μόνοι των. — **εἰκῇ** = ἀσκόπως. — **ἀτεχνῶς ὥσπερ** = ἀπαράλλακτα ὄπως. — **γραμματιστής** = γραμματοδιδάσκαλος, ὁ διδάσκων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — **ὑπογράφω γραμμάτς** = χαρ-
κώνω, ἵνα τὰ γράμματα ἀκολουθοῦν τὴν διεύθυνσιν τῶν γραμμῶν. —
γραμματεῖον = τὸ πινακίδιον (ἐπὶ τοῦ ὄποιον ἔγραφον), ἡ πλάκα. —
ὑφῆγησις = ὀδηγία, κατεύθυνσις, — **ὑπογράψασα** = χαράξασα, ἀνα-
γράψασα ὡς ὀδηγὸν τοῦ βίου. — **εὐρήματα, παράθεσις εἰς τὸ νόμους.**
— **ἔκτὸς βαίνει τούτων** = παραβίνει τούτους. — **εὔθυναι** (κχὶ εὔ-
θυναι = 1) ἡ λογοδοσία τῶν ἀρχόντων, τὴν ὄποιαν ἔδιδον μετὰ τὸ
τέλος τῆς ἀρχῆς αὐτῶν· 2) ἡ ἐπιβιχλομένη ποινὴ ἐν περιπτώσει ἐνο-
χῆς τῶν ἀρχόντων. — **ώς εὐθυνούσης τῆς δίκης** = διότι ἡ τιμωρία
ποιεῖ τὸ διάστροφον εὐθύ, τὸν παρεκτραπέντα φέρει εἰς τὴν εὐθεῖαν
ὅδον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'

γάρ, ἐπεξ. τοῦ τοῦτο. — οὐδὲν θαυμαστόν, ἐνν. ὡς ὑποκ. τῶν
ἀγαθῶν πατέρων πολλούς υἱεῖς φαύλους γίγνεσθαι. — ἐν τοῖς
Ἐμπροσθεν, (βλ. 323 Α, Κεφ. 12 καὶ 324 Δ', Κεφ. 14). — **ἰδιωτεύω**
(μετὰ γεν.) = εἰμιαὶ ἰδιώτης, ἀπειρος. — **εἰ γάρ δὴ** = διότι ἐὰν πράγματι
— δέ λέγω, δηλ. ὅτι οὐδὲν θαυμαστόν. — **ἐνθυμοῦμαι** = ἔχω τι ἐν θυμῷ,
συλλογίζομαι — **προελόμενος ἄλλο δτιοῦν** = λαχμάνω ὡς παράδει-
γμα ἐν ἄλλῳ οἰονδήποτε. — **εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν**: ἡ ὑπόθεσ. διακοπεῖσα διὰ
τοῦ **λυσιτελεῖ γάρ**, ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ εἰ οὖν οὕτω καὶ ἔχει
ώς ἀπόδ. τὸ οἷει ἀν τι... γίγνεσθαι. — **εἰ μὴ πάντες** = ἔκτὸς ἐὰν
πάντες. — **δποῖός τις ἐδύνατο ἔκαστος** (ἐνν. αὐλητῆς εἰναι) =
ἔκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών του. — **καὶ μὴ ἐφθόνει τού-
του** = καὶ ἀν δὲν ἀπέκρυπτεν ἀπὸ φθόνον τοῦτο (τὸ αὐλεῖν). — **ἡ ἀλ-**
λήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετὴ = ἡ δ. καὶ ἡ., τὰς ὄποιας ἀσκοῦμεν
ἀμοιβαίως. — **ἀφθονία, τὸ ἀντίθετον τοῦ φθονεῖν.** — **προθυμία καὶ**

ἀφθονία = ἄνευ φθόνου (ἀνιδιοτέλης) προθυμία. — οἵει ἀν τι... μᾶλλον = οἵει ἀν μᾶλλον τι· τό τι μετριάζει τὴν ἔννοιαν τοῦ μᾶλλον. — εὐφυέστατος, δηλ. εἰς τὴν αὐλητικήν. — ἀκλεής, καὶ κατωτ. φαῦλος = ἀσημός, ἀφανής, — αὐξάνομαι = προάγομαι. — ἀλλ' οὖν γε = ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τούλαχιστον (θὰ ἤσαν αὐληταί). — οὕτως, δηλ. ὅπως καὶ ἐν τῇ πόλει τῶν αὐλητῶν. — ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις (ἐν διὰ δυοῖν) = ἐν μέσῳ πεπολιτισμένων ἀνθρώπων. — δίκαιον αὐτὸν εἶναι = ὅτι εἶναι δίκαιος. — δημιουργός = 1) ὁ μετερχόμενος ἔργον ὀφέλιμον εἰς τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.) 2) τεχνίτης 3) διδάσκαλος. — τοῦ πράγματος, δηλ. τῆς δικαιοσύνης, τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. — κρίνομαι = συγκρίνομαι. — διὰ παντὸς = εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις. — ἀλλ' εἴεν = ἀλλ' οἱ εἴεν. — οἰοί περ, ἐνν. ἤσαν ἔκεινοι. — **Φερεκράτης:** κωμικὸς ποιητής, διδάξας τοὺς Ἀγρίους (420 π.Χ.), ἐν οἷς ἔσκωπτε τὴν τότε ρυπὴν πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὸν φυσικὸν βίον. — **Ἀγναῖον** = 1) ἱερὸν τοῦ Διονύσου 2) ὁ γῶρος, ὃπου ἔωρτάζοντο τὰ **Ἀγναῖα** (Διονύσια), κατὰ τὰ ὅποια ἐτελοῦντο δραματικοὶ ὡγῶνες. — **μισάνθρωποι** = πεπολιτισμένοι ἀνθρώποι, ἀγδιάσαντες ὅμως τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν διὰ τὰς ἀδικίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως Τίμων ὁ μισάνθρωπος. 'Ἐκ τοιούτων ἀπετελεῖτο ὁ χορὸς τῶν Ἀγρίων τοῦ Φερεκράτους. — **σφόδρα...** ἀγαπήσαις ἀν = ἥθελες μείνει πολὺ εὐγχαριστημένος. — **γενόμενος** = εὔρεθεις — **Εὐρύβατος:** ήτο 'Εφέσιος, ἐπάλη δὲ εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ τοῦ Κροίσου μὲ πολλὰ χρήματα, ἵνα στρατολογήσῃ ξενικὸν διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κύρου πόλεμον. ἀλλὰ λαβὼν τὰ χρήματα ἀπῆλθε πρὸς Κῦρον καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ κυρίου του. 'Ἐκ τούτου ἐγένετο περιβόητος καὶ πᾶς φαῦλος ἐκαλεῖτο Εὐρύβατος. 'Ο δὲ Φρυνώνδας ήτο 'Αθηναῖος διαβόητος διὰ τὴν ἀχρειότητά του. 'Αμφότεροι ήταν παροιμιώδεις διὰ τὴν ὑπερβολικήν των φαυλότητα.

τρυφῶ = 1) ἀπόνως καὶ ἀνέτως ζῶ. 2) εἶμαι ἰδιότροπος (ἀπὸ τὴν πολλὴν τρυφὴν). 3) μεμψιμοιρῶ — οὐδέ γ' ἀν, ἐνν. εἰς φανείη. — ήμιν δοτ. ήθική. — οἰός τ' ἦν, ἐνν. τούτους διδάσκειν. — ὄντες διμότεχνοι, ή μτχ. ὑποθ. — **τούτους ἔτι...** = τούτους τὶς ἀν διδάξειεν ἔτι = τὶς εἰσέτι δύναται νὰ διδάξῃ (ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων του). ή ἐρώτ. αὕτη ἐπαναλαμβάνει τὸ τις ἀν ήμιν διδάξειε, δίδει δὲ εἰς αὐτὴν μόνος του τὴν ἀπόκρισιν διὰ τοῦ ῥάδιον... τούτων, δηλ. τῶν υἱῶν τῶν χειροτεχνῶν. — **παντά-** οὐ ράδιον... τούτων,

πασι: δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ ἀπείρων καὶ εἰς τὸ ῥάδιον. — οὕτω δέ, εἶναι ἀπόδοσις τοῦ προηγουμένου ὥσπερ ἂν, συμπληροῦται δὲ διὰ τοῦ οὐ οὐ ῥάδιον εἶναι διδάσκαλον φανῆναι. — καὶ εἴ... καὶ εἰ ἔστι τις ὅστις ὀλίγον διαφέρει ἡμῶν... ἀγαπητὸν ἄν (ἐνν. εἰη) = καὶ ἐάν τις ὑπάρχῃ, ὅστις ὀλίγον ὑπερτερεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ βελτιώνῃ τοὺς ἄλλους εἰς ἀρετὴν, πρέπει νὰ μένωμεν εὐχαριστημένοι. — ἄν... ὀνῆσαι, τοῦ ρ. ὀνίνημι = ὠφελῶ. — καὶ ἀξίως, συνδέεται πρὸς τὸ διαφέροντας. — καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι: ὁ καὶ ἐπιδοτικός. Ταῦτα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους σοφιστάς, οἱ δόποιοι παρεπονοῦντο διὰ τὴν ἀπροθυμίαν τῶν μαθητῶν των εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν διδάκτρων (πρβλ. Γοργ. 19 Γ). — **τοιοῦτον πεποίημαι** = ἔτσι ἔχω κανονίσει. — **ἀποδέδωκεν** = πληρώνει ἀμέσως. — **κατέθηκε**, γνωμ. ἀόρ. — **ἐπεὶ** = π.χ. — πρὸς τὸν πατέρα = ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πατέρα. — **δημιουργῶν**, ἐνν. υἱεῖς οὐδέν εἰσι πρὸς τοὺς πατέρας (οἵτινες ἦσαν παρόντες).

—**Ποῖος ἀναχρονισμὸς ὑπάρχει εἰς τὴν μαρτυρίαν περὶ τοῦ χρόνου τῆς διδασκαλίας τῶν «Ἀγρίων» ἐν σχέσει μὲ τὸν χρόνον τῆς συνθέσεως τοῦ διαλόγου;**

—**Ἐνδρίσκετε εὑστοχα τὰ παραδείγματα, διὰ τῶν δποίων δ σοφιστῆς ὑποστηρίζει τὴν γνώμην του;**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'

τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος = ἀφοῦ ἔκαμε τόσον μακρὰν καὶ τόσον λαμπρὰν ἐπίδειξιν. — **κεκηλημένος** = (βλ. 315 Α, κεφ. Ζ'). — **ώς ἐροῦντά τι** = μὲ τὴν προσδοκίαν ὅτι θὰ εἴπῃ τι. — **μόγις πως** = μὲ πολλὴν δυσκολίαν. — **ώσπερεὶ ἐμαυτὸν συναγείρας** = τρόπον τινὰ συνελθόν εἰς ἐμαυτὸν. — **πολλοῦ ποιοῦματι** = θεωρῶ μέγα κέρδος. — **ἐπιμέλεια** = παίδευσις, ἀγωγή. — ἦ, δοτ. ὀργαν. — **ἐπεκδιδάσκω** = ἐπεξηγῶ πρὸς τούτους· ἡ ἐπὶ σημ. προσθήκην, ἡ δὲ ἐκ τελείως. — καὶ γάρ, αἰτιολ. τὸ ῥάδιον, δὲ καὶ εἰς τὸ δτωοῦν. — **συγγίγνομαι** = συζητῶ. — **δημηγόρος** = πολιτικὸς ρήτωρ. — **οὐκ ἔχουσιν οὔτε ἀπ.** οὔτε **ἐρέσθαι** = οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι. — **ἐάν...** **ἐπερωτήσῃ** = ἐάν καὶ μικράν τινὰ ἐπεξήγησιν ζητήσῃ ἐπὶ τῶν ρηθέντων. — **χαλκεῖα** (καὶ ὄρθρ. χαλκία) = χάλκινα σκεύη, — **μακρὸν ἤχει καὶ ἀποτείνει** = ἀποδίδουν μακρὸν καὶ παρατεταμέον

ῆχον. Παροιμιῶδες ἦτο τὸ Δωδωναῖον χαλκίον (= χάλκινος λέβητς, τοῦ ὄποιου ὁ ἥχος ἡρμηνεύετο ὡς φωνὴ τοῦ Διός). τοῦτο κρουόμενον ἐλαφρῶς ἤδυνατο νὰ ἡχῇ δλόκληθρον ἡμέραν. — κατατείνω δόλιχον τοῦ λόγου = παρατείνω τὸν λόγον εἰς μακρότατον μῆκος. — ίκανὸς μέν... ίκανὸς δέ: διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς ἔξιρονται αἱ δύο ίκανότητες τοῦ σοφιστοῦ. — ἄ, δηλ. αἱ δύο ίκανότητες, τὰ δύο χαρίσματα. — σμικροῦ τινος... ἔχειν = δλήγον τι ἀκόμη μοῦ χρειάζεται, διὰ νὰ ἔχω πάντα (= νὰ εἴμαι ίκανοποιηνένος καθ' ὅλην τὴν γραμμήν). — εἰπερ ἀλλω τῷ = ὑπὲρ πάντα ἄλλον. — ἀποπληρῶ = ἀπογειίζω. — δ' δ' ἐθαύμασσα... ἀποπλήρωσον = τὸ κενόν, τὸ ὄποιον μὲν ἀπορίκιν παρετήρησα εἰς τὸν λόγον σου, τοῦτο εἰς τὴν ψυχὴν μου συμπλήρωσον (κάμε πλήρες καὶ τέλειον). — πολλαχοῦ: βλ. 323 Α καὶ Ε, Κεφ. 12—13 καὶ 325 Ε, Κεφ. 15. — ἀρετή, ἐπεξήγησις τοῦ ἐν τι.— ἄ... ἐλεγον, δηλ. δικαιοσύνη, σωφροσύνη, ὀσιότης.

—Ποίας διαφορὰς διακρίνετε μεταξὺ τῶν τελευταίων ἐρωτήσεων τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς δημηγορικῆς ἀποδείξεως, τὴν δποίαν ἀνέπτυξεν δ Πρωταγόρας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'

ἄλλα: ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ φιλοσοφικὴ συζήτησις περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀρετῆς. — **ἄλλ'** ἥ (πάντοτε μὲν ἀρνητ. ἔκφρασιν) = παρὰ. Τὰ μόρια τοῦ προσώπου διαφέρουν ποιοτικῶς, τὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ ποσοτικῶς. — **ἄλλο...ἄλλο:** ἐπὶ τῶν μετοχῆς καὶ μεταλλήψεως σημαντικῶν ρημάτων τὸ μέρος κατὰ τὸ ὄποιον μετέχομέν τινος τίθεται κατ' αἰτ. — καὶ δίκαιοι αὖ = καὶ ἄλλοι πάλιν δίκαιοι. — **ἔστι** γάρ οὖν... (ό γάρ, βεβαιωτικός, δὲ οὖν δηλοῦ συμπέρασμα ἔξχρόμενον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πρωτ.). = λοιπὸν ἀλήθεια καὶ ταῦτα (ἀφοῦ τὰ ἡρίθμησες), δηλ. ἡ σοφία καὶ ἡ ἀνδρεία εἶναι μόρια ἀρετῆς; — **ἄλλο** = τὸ μὲν ἄλλο. — δύναμιν = λειτουργίαν, ἐνέργειαν. — **οὐκ** **ἔστιν**: δὲν συνδέεται ὡς ἐπεξ. τοῦ ὕσπερ τὰ τοῦ πρ. — **οὐδὲν** (δηλ. μόριον τοῦ προσώπου) **ἔστι** (τοιοῦτον) οἷον. — **ἢ** δῆλα δῆ (ἐνν. **ἔστιν**) δτι = ἥ εἶναι αὐτονόητον δτι. 'Ο ἥ ἐπανορθωτικός. — εἰπερ τῷ παραδείγματι **ἔστικεν** = ἔὰν ἥ ἀμοιβαία σχέσις τῶν μορίων τῆς ἀρετῆς ὁμοιότητι πρὸς τὸ παράδειγμα (τοῦ προσώπου καὶ τῶν μορίων αὐτοῦ). — **οὐδὲν ἄρα...** = οὐδὲν ἄλλο ἄρα τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων πλὴν τῆς ἐπιστήμης ἔστι τοιοῦτον, οἷον ἐπιστήμη (σοφία) — **οὐκ** **ἔφη** (= **ἔφη οὐκ εἶναι**) = δχι, ηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εῖπε. — δοκεῖ, ἐνν. πρᾶγμά τι εἶναι. — τί οὖν, ἐνν. δοκεῖ σοι; αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ἔστι; = εἶναι αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ δεικνύει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δηλ. δίκαιον (ἡ ἀφηρημένη ἔννοια τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅχι ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἀντικείμενα, εἰς τὰ δποῖα ἀναφέρεται ὡς ἴδιότης;) — οἰον δίκαιον εἶναι = ὥστε δ. εἶναι. — εὐφημῶ = 1) λέγω καλά, αἴσια λόγια: 2) σιωπῶ. Εἰς τὰς Ἱεροτελεστίας, ἵνα ἀποβοῦν αὗται αἰσίως, ἵτο ἀνάγκηνά λέγουν λέξεις εὐοιώνους: ἐπειδὴ ὅμως ἵτο δυνατον νὰ εἴπῃ τις ἀκουσίως δυσοίωνόν τινα λέξιν, προτιμοτέρα ἵτο ἐν τοιωτῇ περιπτώσει εὐλαβής σιγή: ἐντεῦθεν ἡ β' σημασία τοῦ ρήματος. — σχολῆ = δυσκόλιας. — ἄλλο τι, ὑποκρ. ὅσιον, κτυρρυ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΩ'.

εἰ οὖν εἴποι, ἡ ἀπόδ. εἴποιμ' ἀν ἔγωγε. — εἶναι ἔχοντα=ἔχειν. οὔτως ὡς... = οὔτως ὥστε. — λόγος = γνώμη. — ἀδικον ἄρα: κατ' ἀναγκαίαν λογικὴν συνέπειαν. — τὸ δὲ = ἡ δίκαιοισύνη. — ὑπὲρ ἐμάυτοῦ = ἐξ ὀνόματός μου. — ἥτοι... ḥ = ḥ... ḥ. — δίκαιοτης: ἐλέχθη κατὰ τὸ ὄσιότης, εἶναι δὲ σπάνιος τύπους. — δ τι δύμοιότατον: τὸ δ τι ἐπιτατικόν. — εἰ διακωλύεις (πλ. ἐρωτ.) = ἐὰν μοῦ ἀρνεῖσαι τὸ δικαιώματα νὰ ἀποκριθῶ καὶ ἐξ ὀνόματός σου. — συγχωρῶ = ὅμολογῶ. — ἐν αὐτῷ = εἰς τὴν σχέσιν δίκαιου καὶ δσίου. — διαφέρει = ἐνδιαφέρει. — μή μοι, ἐνν. λέγε τοῦτο. — τὸ εἰ βούλει... εἴ σοι δοκεῖ: αἱ δύο ὑποθέσεις διὰ τοῦ ἀριθμοῦ γίνονται οὐσιαστικὰ καὶ εἶναι ὑποκρ. τοῦ ἐλέγχεσθαι. — ἔμετε καὶ σέ, ἐνν. ἐλέγχεσθαι = νὰ ἐλέγχωνται αἱ προσωπικὴ πεποιθήσεις ἔμοι καὶ σοῦ (καὶ ὅχι ὑποθέσεις καὶ ἀριστίαι). — τὸ δ' ἔμε... λέγω εἴ τις... αὐτοῦ = μὲ τὸ ἔγω δὲ καὶ μὲ τὸ σύ τοῦτο ἐνοιῶ, ἐὰν δηλ. ἀποκλείσωμεν (ἀπὸ αὐτὸ) ἀπὸ τὴν συζήτησιν τὸ ἐὰν (τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀριστίαν). — οἰόμενος ἐλέγχεσθαι = διότι φρονῶ ὅτι μόνον οὕτω δύναται ἀριστα τὸ ζήτημα νὰ ἔξετασθῇ. — μέντοι = βεβαίως, πράγματι. — προσέοικε = ὅμοιάζει. — ἀμῆ γέ πη = καθ' ἓνα οἰονδήποτε τρόπον (βλ. καὶ 323 Γ. Κεφ. 13). — ἔστιν δηπ = κατά τινα σχέσιν. — ἐναντιώτατα ἀλλήλοις: 'Ο Πρωτ, ἔχει ὑπ' ὅψιν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἡρακλείτου περὶ τῆς σχετικότητος τῶν ἀντιθέσεων: « τὰ ψυχρὰ θέρεται, θερμὸν ψύχεται, ὑγρὸν αὐαίνεται, καρφαλέον νοτίζεται ». καὶ πάλιν: « Ταύτο τ' ἔστιν ζῶν καὶ τεθνηκὸς καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γάρ μεταπεσόντα ἐκεῦνά ἔστι κάκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα τάδε ». — τότε ἔφαμεν, βλ. 330 Α καὶ

Β, Κεφ. 18. — τὰ τοῦ προσώπου, παράθεσις εἰς τὸ ἄ. = καν ταῦτα ἐλέγχοις = καὶ ταῦτα (τὰ τοῦ προσώπου μόρια) δύνασαι νὴ ἀποδεῖ-
ξης. — καν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ δμοῖον, ἐνν. ώς ὑποκυ. τὰ δμοῖόν
τι ἔχοντα = καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ μεταξὺ¹
των δμοιότης εἶναι ἐλλαχίστη. — ή γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. — σοὶ = κατὰ
τὴν κρίσιν σου. — οὐ πάνυ οὔτως, ἐνν. δοκεῖ μοι ἔχειν = δὲν νομίζω
ὅτι τόσον ὀλίγον ὀμοιάζουν (ὅσον τὸ λευκὸν πρὸς τὸ μέλαν). — οὐ
μέντοι αὐ (ἐνν. ἔχει) οὐδὲ ὡς... = ἀλλ' ὅχι καὶ πάλιν τόσον πολὺ,
ὅτι... — δυσχερῶς ἔχειν = ὅτι δυσαρεστεῖται, στενοχωρεῖται. — ἐπι-
σκεψώμεθα: Ό Σ. βλέπων ὅτι ὁ σοφιστὴς στενοχωρεῖται, καταλείπει
τὴν προκειμένην συζήτησιν καὶ προβαίνει εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ σω-
φροσύνη καὶ ἡ σοφία ταυτίζονται.

— *Αραγωρίσασε τὸ εἶδος καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ συλ-
λογισμῶν τούτων.*

— Προσέξατε τὸ εὐφυὲς σόφισμα τοῦ Σωκράτους χρησιμοποιοῦντος τὸ κατηγορούμενον τῆς ἐλάσσονος δικαιονίας οὐδεὶς οὐδικόν, ἐνῷ δ Πρωταγόρας τὸ μετεχειρίσθη ὡς ἐπίθετον, ἐγροῦν ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι δίκαιον (πρᾶγμα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'

σωφρονῶ = ἐνεργῶ μὲν νοημοσύνην, σύνεσιν. — πράττοντες, μτχ.
αἰτλγ. ἡ τροπικὴ. — τούναντίον = ἀφρόνως πράττειν. — σωφροσύ-
νη, δοτ. αἰτίου. — ώσαύτως: ἐνταῦθα ἐκ τῶν μερικῶν ἀνυψοῦται εἰς
τὰ γενικὰ κατὰ τὴν ἐπαγγεικὴν μέθοδον. — ἀναλογισώμεθα = ἡς ἀνα-
κεφαλαιώσωμεν. — τῷ σωφρόνως πραττομένῳ δοτ. συγκριτική. —
πράττοιτ' ἄν: τὸ πρᾶγμα εἶναι δλως βέβαιον, ἀλλὰ μεταχειρίζεται
εὐκτικὴν πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — λύω = ἀνατρέψω, ἀνακαλῶ. —
τῶν λόγων = τῶν (δύο) ἰσχυρισμῶν. — τὸ ἐν ἐνί...εἰναι (βραχυ-
λογία) = τοῦτον τὸν λόγον, ἐν ᾧ ἐλέγετο ἐν ἐνί...εἰναι — πρὸς
τῷ ἔτερον εἰναι: ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἰναι διάφορον (ἡ σοφία τῆς σω-
φροσύνης). — αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν = αὐτὰ καθ' ἐκυτὰ καὶ
αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν. — οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται = εὑρίσκονται
εἰς πολὺ μεγάλην περαφωνίαν. — συνάρδω = συμβιβάζομαι. — συναρ-
μόττω = εὑρίσκομαι ἐν ἀρμονίᾳ. — ὅντι ἀντὶ οὕση: ἡ μτχ. συνε-
φώνησε πρὸς τὸ ἐνὶ καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἀφροσύνη. — διασκοπῶ
διερευνῶ. — ὅτι ἀδικεῖ = ἐρ' ὅσον διαπράττει ἀδικίαν. — ἐπεὶ = μο-

λονότι. — διαλέχθητι πρὸς τοῦτον τὸν λόγον = στρέψον τὴν συζήτησιν πρὸς τοῦτον τὸν ἴσχυρισμὸν (γνώμην). — οὐδέν μοι διαφέρει = οὐδόλως μὲν ἐνδιαφέρει (τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ἡ οὐσία τῆς συζητήσεως). — ἔαν μόνον = ἀρκεῖ μόνον νά. — ταῦτα, δηλ. ἂ oī πολλοὶ φασιν. — τὸν λόγον... ἔξετάζω = προτίθεμαι (ἐνδιαφέρομαι) νὰ διερευνήσω τὰ λεγόμενα (τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος). — ἔξετάζεσθαι = νὰ ύποβάλλωμεθο εἰς ἔλεγχον. — ἔκαλλωπίζετο = ἔκαμνε μορφοσμούς (πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συζητήσεως). — λόγος δυσχερής = ζῆτημα ἀνιαρὸν καὶ δυσάρεστον.

— Ποίους εἴδοντες εἶναι τὰ σοφίσματα τοῦ Σωκράτους ;
 — Κατὰ τίρα μέθοδον προχωρεῖ εἰς τοὺς συλλογισμούς, διὰ τὰ περιπλέξη τὸν ἀντίπαλον ;
 — Διατυπώσατε τινας τῶν συλλογισμῶν τούτων.
 — Εἰς ποίαν λογικὴν ἀρχὴν ὑπάγεται τὸ « ἐν ἐνὶ μόνον ἐν αντίον ἐστι ; »

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Ἔστω : διὰ τούτου ὁ σοφιστὴς δὲν ἀποκηρύγτει τὴν ἐν 333 Γ, Κεφ. 20 γνώμην του, ἀλλὰ θέλει νὰ ἀκούσῃ τὸν Σ. ἀνασκευάζοντα τὴν γνώμην τῶν πολλῶν. — ὅτι ἀδικοῦσι, βλ. 333 Β, Κεφ. 20. — ὅτι ἀδικεῖ. — φρονῶ = ἔχω τὸ λογικόν μου, σκέπτομαι. — βουλεύομαι = διανοοῦμαι, σκέπτομαι, ἀποφασίζω — πότερον, (ἐνν. εὗ βουλεύονται), εἰ εὖ πράττουσι... κακῶς ; = ποῖον ἐκ τῶν δύο σκέπτονται ὀρθῶς, ἐὰν εὐτυχοῦν ἀδικοῦντες ἢ ἐὰν δυστυχοῦν ; — τραχύνομαι = ἐκτραχύνομαι, ἀγριεύω. — ἀγωνιῶ (ἐφετ.) = ἐπιθυμῶ νὰ ἀγωνισθῶ. — παρατετάχθαι = ὅτι ἔλαχθε στάσιν ἑτοιμοπολέμου καὶ μὲ ἐφ' ὅπλου λόγχην πολεμιστοῦ. — εὐλαβούμενος = μὲ προσοχὴν καὶ διάκρισιν. — λέγεις, ἐνν. ἀγαθὰ εἶναι. — καὶ τὰ τοιαῦτα, δηλ. ἂ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα· ὃ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός. — πολλά, ἐνν. ἀγαθά. — ἵπποις δέ, ἐνν. ὡφέλιμα. — ἀγαθὰ = ὡφέλιμα. — βλάσται = βλαστοῦ. — πτόρθος = τρυφερὸς βλαστὸς. — ἀρωγόν = ὡφέλιμον. — παντοδαπὸν = παντοειδές. — ἐνταῦθα = εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν, δηλ. εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἔλαχίου ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου. — ἀλλ' ἤ, βλ. 329 Δ, Κεφ. 17. — οἰς, ἔλξις. — μέλλει δηλ. ὃ ἀσθενῶν. — ὅσον = τοσοῦτον μόνον ὥστε. — τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι = νὰ ἔξαλείψῃ τὴν ἀγδίαν (τὴν προκαλούμενην εἰς τὴν ὅσφρησιν). — δψον = προσφάγιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

ἀναθορυβῶ = κάμνω θόρυβον ἐπιδοκιμασίας, ἐπιδοκιμάζω· ἀντίθ.
 καταθορυβῶ· — ὑπόκωφος = ὀλίγον κωφός. — μεῖζον = δύνατώ-
 τερο. — πῶς βραχέα ἀποκρίνεσθαι; = ποίου εἴδους βροχείς ἀπο-
 τερησιες ἔχεις τὴν ἀξίωσιν νὰ κάμνω; ἀλλ' ἐνν. ἀποκρίνωμαι. —
 γοῦν = γε = τῷ ὅντι. — ὡστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν =
 ὡστε νὰ μὴ διακοπῇ ποτε ἡ συζήτησις. — μακρὰ λέγειν... καὶ αὖ
 βραχέα: οἱ σοφισταὶ ἴσχυρίζοντο ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν ἡδύνατο νὰ
 εἴπουν καὶ διὰ βραχυτάτων καὶ διὰ μακροτάτων. — εἰς ἀγῶνα λόγων
 ἀφικινοῦμαι= ἀγωνίζομαι (τινι) συζητῶν. — (εἰ) οὕτω διελεγόμην,
 ἐπεξήγησις τοῦ εἰ τοῦτο ἐποίουν. — οὐδὲ ἀν ἐγένετο... = καὶ τὸ
 ὄνομα τοῦ Πρωταγόρου δὲν θὰ εἴχε διαφημισθῇ μεταξὺ τῶν Ἐλλήνων. 'Ο
 Πρωταγόρας νομίζει ὅτι ὁ ἀγῶν τῶν λόγων οὐδένα εὐγενέστερον σκοπὸν
 ἔχει ἢ τὴν ἀπόκτησιν δόξης. — οὐκ ἥρεσεν... ταῖς ἀποκρίσεσι =
 δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του μὲ τὰς ἀποκρίσεις. —
 ἐν ταῖς συνουσίαις = εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ συνεδρίου. — τὰ μακρὰ
 ἀδύνατος = δὲν δύναμαι νὰ παρακολουθήσω τὰς μακρολογίας. — ἐπει,
 βλ. 333 Γ, Κεφ. 20. — καὶ ταῦτ', δηλ. τοὺς μακροὺς λόγους. — τριβων =
 τριμιένο καὶ πχλιὸν κοντὸ ἐπανωφόρι. Τοιοῦτον ἐφόρουν οἱ πτωχοί,
 οἱ Σπαρτιάται, οἱ λακωνίζοντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους οἱ αὐστηρότερον
 βίον ἄγοντες φιλόσοφοι, οἱ κυνικοί, καὶ στωικοί. — οὐχ δμοίως ἔσον-
 ται = δὲν θὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον. — ὡς, αἵτιολ. — φιλοσο-
 φία = φιλομάθεια. — Κρίσων: ἐξ Ἰμέρας τῆς Σικελίας· νικήσας
 στάδιον ἐν Ὀλυμπίᾳ τῷ 448, 444 καὶ 440. — δολιχοδρόμος = ὁ
 δρομεὺς ὁ δωδεκάκις διατρέχων τὸ στάδιον. — ἡμεροδρόμος = ταχυ-
 δρομεὺς. — διαθέω = δρόμῳ ἀγωνίζομαι. — σοῦ, β' ὅρος συγκρ. — ἐν
 δρόμος. — διαθέω = δρόμῳ ἀγωνίζομαι. — σοῦ, β' ὅρος συγκρ. — συγκαθεῖναι, τοῦ
 τῷ αὐτῷ = εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, συγχρόνως. — συγκαθεῖναι, τοῦ
 συγκαθίμηι = χαλαρώνω τὸ βῆμα. — αὐτὰ τὰ ἔρωτώμενα = εἰς
 αὐτὰς μόνον τὰς ἔρωτήσεις. — τὶς δ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων;
 = ποῖον θὰ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν διαλόγων; (ὅταν
 ἀπεραντολογοῦν). — χωρίς... εἶναι = ὅτι εἶναι διάφορα πράγμα-
 δηλ. ἀπεραντολογοῦν. — δημηγορεῖν = μακρὰ λέγειν. — ἀλλ' δρᾶς = ἀλλὰ καὶ μόνος σου.
 βλέπεις τὸ δίκαιον.

— Ἀναγγωρίσατε τὸ ηθος τῶν προσώπων ἐν τῷ κεφ. τούτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

μὴ μετεῖναι οἱ μακρ. = ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἴκανότητα νὰ μακρολογῇ. — παραχωρεῖ = ὑποχωρεῖ (εἰς τὸν Πρωταγόραν, ὡς πρὸς τὴν μακρολογίαν). — τοῦ οἰός τ' εἶναι διαλέγεσθαι (= ἐν τῇ ἴκανότητι τοῦ...) καὶ τοῦ ἐπίστασθαι (= ἐν τῇ δεξιότητι τοῦ...). — λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι = νὰ ἐρωτᾷ καὶ νὰ δέχεται ἀπάντησιν. — φαυλότερος = ἀδεξιώτερος. — ἀντιποιεῖται (δῆλ. τοῦ διαλέγεσθαι) = ἀμιλλᾶται. — ἐκκρούων τοὺς λόγους = ἀποφεύγων (διὰ μακροῦ λόγου) τὸ θέμα τῆς συζήτησεως. — ἐπει = διότι. — οὐχ δτι = οὐ (ἐνν. λέγω) ὅτι = ἀν καὶ. — ἐπιεικέστερα λέγειν = ὅτι ἀπαιτεῖ δικαιότερα. — πρὸς Πρωτ. εἶναι = ὅτι εύνοεῖ τὸν Πρωτ. — φιλόνικος = φίλερις. — πρὸς δ ἀν ὁρμήσῃ = εἰς δ, τι καταπιασθῇ. — συμφιλονικῶ = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν φιλονικίαν ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. — μὴ διαλῦσαι μεταξὺ = νὰ μὴ διακόψουν εἰς τὸ μέσον (τὴν συζήτησιν). — κοινὸς = ἀμερόληπτος. — ἵσος = ὁ ἔξ ἵσου καταχειρίζων τὴν ἐκτίμησιν. — συγχωρεῖν = νὰ κάμνητε ἀμοιβαίας παραχωρήσεις. — ἀμφισβήτεῖν = νὰ διαφωνῆτε συζητοῦντες. — δι' εύνοιαν = ἀπὸ ἀγαθὴν προσάρεσιν (ἵνα διαφωτισθοῦν). — εύδοκιμῶ = ἐκτιμῶμαι εἰλικρινῶς. — ἐπαινοῦμαι = ἀπολαύω ἐγκωμίων (πολλάκις ἀπατηλῶν). — ἐν ἥμεν: ὡς κριταῖς. — ἐν λόγῳ = μὲ λόγια. — εὑφρατινοίμεθα: τὸ εὑφρατίνεσθαι περὶ πνευματικῆς ἀπολαύσεως, τὸ δὲ ἥδεσθαι περὶ ὑλικῆς ἥδονῆς. — αὐτῇ τῇ διανοίᾳ = διὰ μόνης τῆς ψυχῆς. — ἥδυν πάσχειν = ἀπολαύειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'

φύσις = φυσικὸς νόμος. — νόμος = θετός, γραπτὸς νόμος. — τύραννος: ὁ Ἰππίας λέγων τοῦτο εἶχεν ὑπ' ὅψιν τοὺς Πινδαρικούς στίχους « Νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς θυητῶν τε καὶ ἀθανάτων ἔχει δίκαιων τὸ βιαστάτον ὑπερτάτῳ χερὶ τεκμαίρομαι ἔργοισιν 'Ηρακλέους ». — πολλὰ... βιάζεται = συχνὰ ἐκβιάζει (= ἐπιβάλλει βιαίως) σχέσεις παρὰ τοὺς φυσ. νόμους. — τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, δῆλ. τὴν κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον συγγένειαν ἥμῶν. κατ' αὐτὸν = δι' αὐτὸν (διότι εἴμεθα σοφώτατοι).

πρυτανεῖον = τὸ ἀρχεῖον τῶν πρυτάνεων μετὰ τῆς ἱερᾶς ἑστίας τῆς πόλεως, ἐν τῇ δοιάρᾳ ἔκαιε καὶ τὸ ἀσβεστον πῦρ. Ἐθεωρεῖτο τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ ἐσιτοῦντο ἐν αὐτῷ δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ πρυτά-

νεις καὶ ἄλλοι ἀξιούμενοι σιτήσεως διὰ τὰς ἔαυτῶν ὑπηρεσίας ἡ τῶν προγόνων τῶν. Ἐν Ἀθήναις ἀρχικῶς ἦτο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, βραδύτερον δὲ ὑπὸ τὸ βρόειον τεῖχος πλησίον τῆς Ἀγορᾶς. — πρυτανεῖον τῆς σοφίας = πνευματικὸν κέντρον. Χρησμὸς τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἐκάλει τὰς Ἀθήνας ἑστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν. Ἐλλήτων Δελφῶν ἐκάλει τὰς Ἀθήνας ἑστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν. Ἐλλήτων, διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀρχαιότητα. — ὀλβιώτατον, διὰ τὸν πλοῦτον. — ἀξίωμα = τιμὴ. — συμβαίνω (πχθ.) = συμβιβάζομαι. — εἰς τὸ μέσον = εἰς μέσην τινὰ γραμμήν. — τὸ ἀκριβές = τὸ αὐστηρόν, τὸ σχολαστικὸν. — ἐφείναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις = νὰ ἀπολύσω καὶ χαλαρώσω τὰς ἡνίας εἰς τοὺς λόγους (νὰ ἀρω τοὺς περιορισμοὺς εἰς τὸ μῆκος τῶν λόγων). — εὔσχημων = κομψός, χαρίεις. — ἔκτείνω πάντα κάλων (ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πλοίων = λύω ὅλα τὰ σχοινιά, μεταχειρίζομαι πάντα τρόπον). — ἐφέντα τοῦ ἐφίημι (οὐρίᾳ, ἐνν. πνοῇ) = παραδίδω τὸν ἔαυτόν μου εἰς οὐρίον ἀνεμον. — πέλαγος τῶν λόγων = πέλαγος ἀπεραντολογίας. — ἀποκρύπτω γῆν = χάνω τὴν γῆν ἀπὸ τὰ μάτια μου, ξεχάνω τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. — μέσον τέμνω = τηρῶ μέσην ὁδόν. (Ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ναυτῶν, οἱ δόποιοι περικυκλωμένοι ὑπὸ σκοπέλων τέμνουν μέσην ὁδόν, ἵνα μὴ προσαράξουν οὔτε εἰς τὸ ἐν οὔτε εἰς τὸ ἄλλο μέρος). — ὥς = οὕτω. — ποιήσετε, δι μελλ. ἀντὶ προστακτικῆς πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — βαθδοῦχοι, ὀνομάζοντο οἱ κριταὶ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων, οἵ γενοδίκαιοι, ὡς φέροντες ράβδον. — ἐπιστάτης = ἐπιμελητὴς ἀγώνων, κοσμήτωρ. — πρύτανις = πρέδρος τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς — δῖ, ἀναφ. τελικὴ πρότασις.

— Ορίσατε εἰδικῶς τὰ πνευματικὰ διαφέροντα τῶν κνοίων προσώπων διαλόγου καὶ διαπιστώσατε ποία συγγένεια ὑπάρχει μεταξύ των.

— Τὸν καρακτηρισμὸν τῶν Ἀθηνῶν ὡς « προταρεῖον τῆς παραβάλατε πρὸς τὸ ἐν Περικλέους Ἐπιταφίῳ « Ελλάσοφιας » παραβάλατε πρὸς τὸ ἐν σιντριβάνῳ τὸ θέμα: Αἱ Ἀθήναι πρεταγόρας τῆς Ἀλεξανδρείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

βραβευτής = ἀγωνοδίκης. — ἐκ περιττοῦ ἥρησεται = ἡ ἔκλογὴ του θά εἶναι περιττή. — ἀλλὰ δὴ (ὑποφορὰ) = ἀλλὰ θὰ προβάλῃ τις τὴν παρατήρησιν δῖ. — ἐπει τὸ γ' ἐμὸν = διότι ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ. — Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ούτωσὶ (ὡδε), ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ κατωτ. εἰ μὴ βούλεται.— προθυμεῖσθε = ζωηρῶς ἐπιθυμεῖτε. — ὡς... φημὶ = κατὰ ποῖον τρόπον ἔννοιῶ. — ὑπέχω λόγον (= δίδωμι λόγον) = ἀποκρίνομαι. — ὑμεῖς ἐνν. ἐδεήθητε. — διαφθείρω τὴν συνουσίαν = ματαιώνω τὴν συζήτησιν. — πάνυ μὲν οὐκ ἥθελε = τόσον ποιὺς δὲν ἥθελε.

— Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀρτιότητα τοῦ διαλόγου τὸ ἐπεισόδιον τῶν Κεφ, 22 - 26;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΓ'

διασκοπῶ = ἔξετάζω λεπτομερῶς. — πάνυ...τὸ = τὸν "Ομηρον λέγειν τὸ (ἀντκμ.) πάνυ τι (κτυρμ) = ὅτι ὁ "Ομηρος ὀρθότατα λέγει τὸ « σύν τε... ἐνόησε (Ἰλ. Κ 224, ἔνθι ό Διομήδης δικαιολογεῖ τὴν πρόσληψιν καὶ ἐτέρους ἥρωας πρὸς κατασκόπευσιν). — σύν = συγχρόνως. — (ἔρχομένω) δ, ἐπιμερ. — πρὸ δ τοῦ (ὑπερβ.), ἀντὶ δ πρὸ τοῦ. 'Ο δῆλος σ. = ὅταν δύο βαδίζουν μαζί, συνήθως ὁ ἔνας ἀντιλαμβάνεται κατί πρὸ τοῦ ἄλλου καὶ ὁ ἔτερος πρὸ τοῦ ἔτερου. — εὔπορος = ἐφευρετικός, ἐπινοητικός. — γάρ = διότι τότε (ὅταν ἐρχώμεθα ἀνὰ δύο). — ζητεῖ δτῶ = ζητεῖ ἄλλον δτῶ ἐπιδείξηται. — βεβαιοῦμαι = ἔξαριβώνω. — ἐντύχη, ἐνν. τοιούτῳ, μεθ' ὅτου βεβαιώσηται. — ἐπιεικής = λογικός, σπουδαῖος. — ἢ σέ, ἐνν. περὶ ἀρετῆς βέλτιστ' ἀν ἐπισκέψασθι; ; δς, ἀναφ. αἰτιολ. — ὑποκηρύττομαι (μέσ.) = διαφημίζω τὸν ἑαυτόν μου διὰ κηρύκων. — σεαυτὸν ἀπέφηνας = παρουσιάσθης δημοσίᾳ. — ἄρνυμαι = λαμβάνω. — σκέψις = ἔρευνα. — τούτων = τῆς ἀρετῆς. — οὐκ ἔσθ' δπως οὐ = δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὸν νὰ γίνη. — ἀναμνησθῆναι (παθ.) τὰ μὲν (ἀντκμ.) παρὰ σοῦ = νὰ μὲ βοηθήσῃς τὰ μὲν νὰ ἔνθυμηθῶ. — τὸ ἔρωτημα: τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐν 329 Γ, Κεφ. 17. — ἐπὶ ἐνί... ἔστι = ἀνήκουν εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτό πρᾶγμα. — ἢ ἐκάστω... ὑπόκειται = ἢ εἰς ἔκαστον ὑπόκειται ἰδιαιτέρα τις οὐσία. — οὐκ δν... τὸ ἔτερον = τὸ ἔτερον αὐτῶν οὐκ δν (τοιοῦτον) οἶον τὸ ἔτερον; — ἐπικεῖσθαι = ὅτι ἔχετε ὡς δνομα. — οὐχ, ἐνν. δμοῖα ὡς τὰ τοῦ... δμοῖά ἔστι. — ἀλλ' ἐνν. ἀνόμοια, ὡς τὰ τοῦ προσώπου... ἀνόμοιά ἔστι. — δύναμις = ἐνέργεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

μὲν = ἀληθῶς. — καὶ ἵτας γε (ἐκ τοῦ (iέναι) = καὶ μάλιστα ἀπτοήτους (εἰς τὸ νὰ δρμοῦν πρός...). — μὲν οὖν = βεβαιότατα. — τὸ

μέν τι αὐτοῦ = ἐν μὲν μέρος αὐτοῦ. — κολυμβῶσι = καταβαίνουν εἰς τὰ φρέατα (ἵνα καθαρίσουν ἢ ἔξαγαγόν τα πεσόντα ἀντικείμενα). — πέλ-τας ἔχοντες, ἐνν. θαρραλέοι εἰσὶ πολεμεῖν. — ἑαυτῶν, γεν. συγκρ. ἢ πρὶν μαθεῖν, πλεοναστικῶς. — μεντᾶν... εἶη = ἀληθινὰ τότε θὰ ἦτο ἀηδία ἢ ἀνδρεία. — μαινόμενοι: διότι τολμοῦν ὅτι ἀγνοοῦν. — οἱ οὗτοι θαρραλέοι = οἱ τοιοῦτοι θαρραλέοι δῆλοι. οἱ ἀνεπιστήμονες. — καὶ ἐκεῖ (350 A, Κεφ. 34), ὅπου ἐλέγετο : οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ... θαρραλεώτεροι. ὄντες μτχ. αἰτιολ. — τοὺς δὲ ἀνδρείους... (πρόληψις) = ὡς δὲ οἱ ἀνδρεῖοι οὐθαρραλέοι εἰσί. — τὸ ἔμδον ὁμολόγημα (παράθεσις) = τοῦτο τὸ ὅποιον ἐγὼ παρεδέχθην· ἀλλ' ὁ Πρωτ. ἀντιμέτως εἶχεν ὁμολογήσει ὅτι οἱ ἀνδρεῖοι θαρραλέοι εἰσίν. ὅθεν τὸ οὐ πλεονάζει. — ἔπειτα = μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἐταύτισα τὸν ἀνδρεῖον πρὸς τὸν θαρραλέον. — τούτῳ τῷ τρόπῳ μετιών = μὲ τὴν μέδρειον πρὸς τὸν θαρραλέον. — τούτῳ τῷ τρόπῳ μετιών = μὲ τὴν μέδρειον πρὸς τὸν θαρραλέον. — τούτῳ τῷ τρόπῳ μετιών = μὲ τὴν μέδρειον πρὸς τὸν θαρραλέον. — τοῖς αὐτοῖς... τούτοις = τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις, τὴν αὐτὴν ἀποδει-κτικὴν μέθοδον σου. — γίγνομαι ἀπὸ = προέρχομαι ἀπό. — θυμὸς ἀψιθυμία. — ἐκεῖ, δῆλο. εἰς τὸ προηγούμενον παράδειγμα. — συμβαί-νει = προκύπτει. — τέχνη = τεχνικὴ ἀσκησις. — εὐτροφία τῶν ψυ-χῶν = ἡ καλὴ ἀνατροφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'

ἡδομαι τοῖς καλοῖς = εὐχαριστοῦμαι μὲ τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. — ἀνιαρά, ἐνν. ἄττα. — λέγω = ἐννοῶ τὸ ἔξῆς. — δ = ἐφ' ὅσον — κατὰ τοῦτο (= ὡς πρὸς τοῦτο), ἐνν. τὰ ἡδέα, ὡς ὑπκρ.— μὴ εἴ τι...ἀπο-βήσεται; = χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ἂν θὰ προκύψουν ἀπὸ αὐτὰ δια-φορετικὰ ἀποτελέσματα (ἀνεξαρτήτων) τῶν συνεπειῶν ἐ — οὐ κακά; ἐφ' ὅσον εἶναι λυπηρὰ δὲν εἶναι κακά; — ἀπλῶς οὕτως = σαφῶς καὶ ὠρισμένως. — πρὸς τὴν... ἀλλὰ καὶ πρὸς... = διὰ τὴν νῦν ἀπόκρι-σιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἄλλον μου βίον. — ἔστι δι' ἀ ἔστι; τὸ πλῆρες: ἔστι δ' ἀ τῶν ἡδέων ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' ἀ τῶν ἀνιαρῶν κακά. — Η τριχοτομία τῶν ἡδέων καὶ ἀνιαρῶν πιθκωνῶς ἀνήκει εἰς τὸν Πρωτ. — τοῦτο τοίνυν λέγω... ἐρωτῶν... = δταν λοιπὸν ἐρωτῶ, ἐὰν ἡ ἡδονὴ αὐτὴ καθ' ἔκατην (χωρὶς νὰ ἔξετάσωμεν τὰς συνεπείας της) δὲν εἶναι ἀγαθόν, τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν τὰ ἡδέα, ἐφ' ὅσον εἶναι ἡδέα, δὲν εἶναι ἀγαθά. — πρὸς λόγον εἶναι = ὅτι εἶναι ὡφέλιμον διὰ τὴν συζήτησιν, προάγει τὴν συζήτησιν. — τὸ σκέμμα = τὸ προϊὸν τῆς

έρεύνης. — ήγεμονεύω τῆς σκέψεως = διευθύνω τὴν ἔρευναν. — δικαιος (εἰ) σὺ = δίκαιον ἐστι σέ. — κατάρχω τοῦ λόγου = ἔχω προκαλέσει, εἴμαι ὁ αἴτιος τῆς συζητήσεως. — γένοιτο δηλ. τὸ ζητούμενον. — ὥσπερ εἴ τις...; ἀσυνδέτως, διότι εἶναι ἐπεξ. — ἐκ τοῦ εῖδους = ἐκ τῆς ἐξωτ. ὅψεως. — τὰ τοῦ σώματος ἔργα = αἱ σωματικὴ λειτουργίαι. — τὰς χειρας ἄκρας = τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν. — μετάφρενον = ὡμοπλάτη. — καὶ ἐγὼ τοιοῦτον τι (= οὕτω καὶ ἐγώ) : εἶναι τὸ δεικτικὸν τοῦ ὥσπερ, ἡ δὲ ύπόλ. εἰ εἴποι ἔμεινεν ἀνανταπόδοτος. — θεασάμενος (ἐπεξ. τοῦ τοιοῦτον), ὅτι οὕτως ἔχεις = ἀφοῦ ἀντελήφθην (ἐκ τῆς ἀποκρίσεώς σου) ὅτι τοιαῦτα φρονεῖς (περὶ τοῦ ἀγαθοῦ...). — καὶ τόδε ἀποκάλυψον = ἀποκάλυψον τὰς σκέψεις σου καὶ εἰς τοῦτο ἐδῶ τὸ σημεῖον. — τοῦτο, δηλ. ἡ ἐπιστήμη. — οὐδὲ διανοοῦνται = οὐδὲ σκέπτονται περὶ αὐτοῦ ὡς τοιούτου ὄντος = καὶ δὲν θέλουν νὰ ἀναγνωρίσουν αὐτὴν (τὴν ἐπιστήμην) ὡς τοιαύτην. — ἐνούσης (ἐνδοτ. μτχ.) ἀνθρώπῳ = ἐνῷ ὁ ἀνθρωπὸς κέκτηται τὴν ἐπιστήμην — ἄρχειν, ἐνν. φασί. — ἀτεχνῶς... ὥσπερ = ἀκριβῶς ὅπως. — ἀπάντων, δηλ. ψυχικῶν παθῶν. — οἷον = τοιοῦτον ὥστε = κατάλληλον νά. — . . . εἴπερ τῷ ἄλλῳ βλ. 329 Β, Κεφ. 17. — κράτιστον = ἴσχυρότατον. — μὴ οὐχί, μετ' ἀπρμφ., βλ. Συντ. — καλῶς λέγων, ἐνν. φῆς τοῦτο — ὃν = ὑπό τινος τούτων τῶν παθῶν, ἢ . . . — δ... ἐστι πάθος.. = τί λογῆς ψυχολ. φαινόμενον εἶναι αὐτό, τὸ δποῖον παθαίνουν. — ἐπεὶ (ἂν καὶ) γιγνώσκειν : συνεχίζεται ὁ πλάγιος λόγος. — τὸ πάθημα (ὑπκμ.), δηλ. γιγνώσκοντες τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν. . . — ἡττᾶσθαι κτγρμ. — σκοπεῖσθαι = νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν. — εἶναι τι ἡμῖν = ὅτι θὰ μᾶς ὑποβοηθήσῃ. — ἐμὲ ἡγήσασθαι : ἐπεξ. τοῦ ἔμμενειν. — ή. ἔπου — ἔπου ἥ = ἀκολούθει με εἰς τὸν δρόμον διὰ τοῦ ὅποίου. — ἐῶ χαίρειν, ἐνν. τὸν λόγον = παραχτῶ τὴν συζήτησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ἡττω εἶναι = ἡττᾶσθαι (κτγρμ.). — ἄλλο τι (τὸ πλῆρες : ἄλλο τί ἐστιν ἦ) = δὲν εἶναι ἀληθὲς (ὅτι). — φατε ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι = λέγετε ὅτι σᾶς συμβάνει τοῦτο (δηλ. τὸ ἡττᾶσθαι). — ἐν τοῖσδε = εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις. — κρατούμενοι μτχ. αἴτιοι. — πράττειν, ἐκ τοῦ φατέ. — πῇ = κατὰ τί. — ἡδύ, ἐνν. ἐν τῷ παραχρῆμα (= πάραχτα). — δ τι παθόντα (ἐνν. ταῦτα ὡς ὑπκμ.) = ποὺ δὲν ξεύρω καὶ ἐγὼ τί ἔπαθαν (καὶ ἐμποιοῦν) = διότι ὁπωσδήποτε (ἐμποιοῦν). —

ἢ κὰν...δπηοῦν; = ἢ κχὶ ἀν τίποτε ἐκ τούτων δὲν παρασκευάζουν κατόπιν, χαράν δὲ μόνον προκαλοῦν, ὅμως θὰ ἡσαν κακά, διότι ὁπωσδήποτε καὶ ἔξ οἰασδήποτε ἀφορμῆς προκαλοῦν χαράν; — κατὰ τὴν ἑργασίαν τῆς παραχρῆμα ἥδονῆς = διότι προκαλοῦν στιγμαίαν ἥδονήν. — ποιοῦντα μτχ. αἰτιολ. — φαίνεται = εἶναι φανερόν. — γυμνάσια (ἐνταῦθα) σωματικαὶ ἀσκήσεις. — καῦσις = καυτηρίασις. — φαρμακεῖαι = χρήσεις φαρμάκων. — λιμοκτονίαι = τὰ διάφορα εἴδη τῆς ιατρικῆς διαίτης. — ἀρχαὶ ἄλλων = ἐπέκτασις τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ ἄλλων (πόλεων). — ἔχει = παρέχει. — κατ' ἄλλο τι = δι' ἄλλον τινὰ λόγον. — ἄλλο τι (ἐνν. ἦ) ... δι αὐτὸς τρόπος; = δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία καὶ ὡς πρὸς τὴν αὐτὴν λύπην; — ἀπαλλάττω = ἀποδιώκω. — ἢ πρὸς δ: β' ὅρος συγκρ. τοῦ ἄλλο. — πολλαχῆ = κατὰ πολλοὺς τρόπους. — ἐν τούτῳ εἰσὶ = ἐδῶ στηρίζονται. — ἀνατίθεμαι = μεταβάλλω θέσιν ἀνακαλῶ ισχυρισμὸν, ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πεσσῶν « ἀναθέσθαι ἐπὶ τῶν πεσσῶν » ἔλεγον οἱ παίζοντες: « οὓς γάρ μὴ κατὰ τὸ δέον ἐκίνησκαν, τούτους ἀνετίθεσαν » Σχολ. — (εἰ) πη = κᾶπως. — δι μή, ἐπεξ. τοῦ ἄλλο. — ταῦτα, δηλ. ἥδονήν καὶ λύπην. — γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι = ὅτι καταντῷ γελοῖον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον λέγετε. — ἐκπληγτόμενος = τυφλούμενος. — αὖθις αὖ = ἀντιστρόφως πάλι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ'

Θέμενοι (ὑποθέμενοι) οὕτω = θέσαντες τοῦτο ὡς βάσιν. — ἥττωμενοι, μτχ. αἰτιολ. — τοῦ ἀγαθοῦ = ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ. — ὑβριστής = σκώπτης. — δέον, μτχ. ἐνδοτ. — ἀρα, ἐνν. πράττει τις κακά, ἥττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν; — ἐν ὑμῖν = κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν. — ἀν ἔξημάρτανεν, ἐνν. εἰ τὰ ἀγαθὰ ἀξια ἦν νικᾶν τὰ καλά. — ἀνάξια = κατὰ τὴν ἀξίαν κατώτερα. — ὅταν = καθ' ὅσον. — οὕτω, ἐνν. ἔχει = μεταλάβωμεν... τούτοις = ἀς ἀλλάξωμεν τώρα τὰ δνόματα καὶ ἀς λάβωμεν ἀντιστρόφως... δι' αὐτὰ τὰ ἴδια πράγματα. — (ἄλλη) ἀναξία (οὐσ.) = ἔλλειψις ἀξίας, ἀδυναμία: τὸ δλον = εἰς τί ἄλλο θὰ στηρίζεται ἡ ἀδυναμία τῆς ἥδονῆς συγκρινομένης πρὸς τὴν λύπην παρὰ εἰς τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην; — ταῦτα δ' ἔστι = τοῦτο δὲ σημαίνει. — γιγνόμενα = ἀν δηλ. ἡ μία γίνεται μεγαλυτέρα ἡ μικροτέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην. — μᾶλλον καὶ ἥττον = ισχυροτέρα καὶ ἀσθενεστέρα. — μῶν, ἐνν. διαφέρει (βλ. 310Δ, 310Ε).

Κεφ. 2). — **ἔσθ'** (ἐνν. ἀλλο τι) ὅτῳ ἐνν. διαφέρει — ἀγαθὸς **ἰστάναι** = ἔμπειρος ζυγιστὴς (ἵστημι = ζυγίζω). — **συνθεὶς** = συμμαχεύσας. — **ὑπερβάλληται** υπὸ... = εἶναι δὲ λιγότερα καὶ μικρότερα ἀπὸ τά... — **πρακτέα** = πρακτέον ἐνν. τὴν πρᾶξιν 'Ο Σωκράτης θέλει ἐνταῦθι νὰ δείξῃ ὅτι τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόρρω οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχουν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡδός καὶ τοῦ ἀνικροῦ. — **μή πῃ** **χωρὶς** **ἔχει**; = μήπως ταῦτα ἔχουν κατ' ἄλλον τρόπον ;

ὅτε = ἐπειδὴ. — **τὰ μεγάλα μήκη** = πράγματα μεγάλου μήκους. — **λαμβάνειν** = προτιμᾶν. — **ἡ δύναμις τοῦ φαινομένου** = ἡ ἐκ τοῦ ἔξωτερ. κόσμου προερχομένη ἐντύπωσις. — καὶ **ἐποίει...** **μεταλαμβάνειν** = καὶ μᾶς ἔκαμψε νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὰ αὐτὰ πράγματα διαφοροτρόπως καὶ ἄνω κάτω. — **ἄκυρον** ἀν ἐποίησε τὸ φάντασμα = θὰ καθίστα ἀνίκανον τὸ φάντασμα (τὴν ἀποτῆλὴν εἰκόνα τῶν αἰσθήσεων) νὰ ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς. — **πρὸς ταῦτα** = ὡς πρὸς ταῦτα, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. — **αὐτὸς πρὸς ἔστι** = ἔκαστον (ἄρτιον ἢ περιττὸν) θεωρούμενον ἐν σχέσει πρὸς ἔστι (δηλ. ἄρτιον πρὸς ἄρτιον...). — **ὑπερβολῆς καὶ ἐνδείας ἔστιν** = ἀσχολεῖται μὲν μείζονα καὶ ἐλάσσονα ποσά. — **φαινεται**, ἐνν. **αἴρεσις**. — **σκέψις** = ἕρευνα. — **ἐπεὶ** δὲ **μετρητικὴ** = ἐπειδὴ δὲ αὔτη ἡ αἴρεσις εἶναι μετρητική. — **εἰσαῦθις** = ἄλλοτε (ἐν τῷ Γοργίᾳ, ἔνθα πραγματεύεται περὶ τῆς ἡθικῆς, ὡς ἐπιστήμης τῆς γνώσεως τοῦ ἀγαθοῦ). — **τοῦτο**, δηλ. τὴν ἐπιστήμην. — **ἔφατε** (352 Δ, Κεφ. 35). — **εἰδὼς ἀνθρωπος** = διγιγώσκων τὰ βέλτιστα (362 Δ, Κεφ. 35). — **τότε εὐθύνεις**, δηλ. ὅτε ἔγινεν ἡ ἐρώτησις. — **καὶ γάρ οὐμεῖς** = διότι καὶ σεῖς, ὅπως ἐγώ καὶ ὁ Πρωτ. — **ταῦτα δέ**, δηλ. αἱ ἥδοναι καὶ αἱ λῦπαι. — **ἐπιστήμης...μετρητικῆς**, ἐνν. **ἐνδείᾳ** — **ἀμαθία** ἡ μεγίστη, ἐπεξ. τοῦ **τοῦτο**. — **αὐτοί**, ἐνν. **ἴτε** (κατὰ ζεῦγμα). — **τούτων**, δηλ. τῆς ἐπιστήμης ταύτης. — **δύντος**, δηλ. τῆς ἐπιστήμης — **κακῶς πράττετε** (ἀτόπως πράττετε) = δημιουργεῖτε δυστυχίαν. — **δημοσίᾳ**: διότι ἡ πολιτεία δὲν ἀποκτᾷ ἀγαθούς πολίτας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'

κοινός...οὐδὲν = ἀς μετέχετε καὶ σεῖς τῆς συζητήσεως. — **ὑπερφυῶς...ἀληθῆ** = ἀληθέστατα. — **παραιτοῦμαι** (ἐνταῦθα) = δὲν λαμβάνω ύπ' ὅψιν (τὴν συνωνυμικὴν τοῦ Προδ.). — **εἴτε δύοθεν...** **δνομάζων** = εἴτε ἀπὸ οἰανδήποτε ἀφορμὴν καὶ δύπωσδήποτε ἀρέσκεσαι νὰ δύνομάζῃς. — **τοῦτο μοι ἀπόκριναι** = νὰ ἀποκριθῆς περὶ τούτου, περὶ

τοῦ ὄποίου θελω νὰ ἀποκριθῆς. — αἱ ἐπὶ τούτου = αἱ εἰς τοῦτο τείνουσαι. — ἐπὶ τοῦ... ζῆν (ἐπεξ) = δηλ. νὰ ζῶμεν. — ἔπειτα = ὅμως. — ἔξον, ἐνν. ποιεῖν. — ἐψεῦσθαι = διατελεῖν ἐν πλάνῃ. — ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν (βραχυλογία) = ἀντὶ τοῦ ίέναι ἐπὶ τὰ ἀγαθά. — ἀναγκασθῆ, ἐνν. τίς. — τί οὖν: διὰ τούτου μεταβαίνει εἰς τὴν ἀνδρείαν. — οὐδὲν διαφέρει = δὲν μᾶς ἀνδιαφέρει. — τόδε, ἐνν. διαφέρει — ἂ μή, ἐνν. δέδοικεν. — ίέναι... λαμβάνειν, ἐκ τοῦ ὥμολοιγῆται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

οὕτω τούτων ὑποκειμένων = ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων. — τὸ πρῶτον παντάπασι = πρῶτα πρῶτα (βλ. 329 Δ, Κεφ. 18 καὶ ἔξ.) — τὸ ὕστερον (βλ. 349 Δ, Κεφ. 34 καὶ ἔξ.). — φ = ἐκ τούτου λοιπόν. — δ' οὖν = τέλος πάντων. — ἐφ' ἄπερ οἱ δειλοί, ἐνν. ἵται εἰσί. — πότερον: τὸ β' μέλος τῆς ἐρωτήσεως, τὸ δόποῖον νοεῖται καὶ ἐκφράζεται κατωτέρω (359 Ε, Κεφ. 39), ἐπρεπε νὰ ἔχῃ : ἦ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. — ἐπὶ τὰ θαρραλέα (ἐπὶ & θαρροῦσι 359 Β, Κεφ. 39) = εἰς τὰ ἀκίνδυνα. — τοῦτο γε: ἀναφέρεται εἰς τὸ δρ' ἐπὶ τὰ δεινά...δεινὰ εἶναι. — ἐν οἷς...τοῖς λόγοις = ἐν τοῖς λόγοις οὓς... — ἀρτι, (Κεφ. 38). — ταύτη γε = ἀπὸ ταύτης τούλαχιστον τῆς ἀπόψεως. — πᾶν τούναντίον... οἱ ἀνδρεῖοι = πᾶν τούναντίον (κτυρμ.) ἔστι ἔκεινα (ὑπκμ.) ἐπὶ ἂ οἵ τε δ. ἔρχονται καὶ οἱ.. — αὐτίκα = π.χ. — δν, αἰτ. ἀπόλ. αἰτιολ. — ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (Κεφ. 38). — αἰσχροὺς φόβους: καὶ οἱ ἀγαθοὶ αἰσθάνονται φόβον ἀλλὰ εὐγενῆ, ως λ.χ. πρὸ αἰσχρᾶς πράξεως. — οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσι καὶ κατὰ τοῦτο ἀντιθένται πρὸς τοὺς δειλούς, οἱ δόποι αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται· οἱ μαινόμενοι δηλ. ἔχουν θάρρος μὴ στηριζόμενον εἰς τὴν ἐπιστήμην. — αὐτὸς = μόνος σου. — ἔρόμενος ἐνν. περανῶ. — τὸ πρῶτον, (349 Δ., Κεφ. 34). — φιλονικῶ = ἐπιμένω μὲν ἰσχυρογνωμοσύνην εἰς τι, θέλω σώνει καὶ καλλὰ νά...

'Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν (Κεφ. ΚΑ') συνοψίσατε τὴν ἀπόδειξιν ὅτι τὰ μόρια τῆς ἀρετῆς δοιότης, δικαιοσύνη, σωφροσύνη, σοφία, ἀνδρεία δὲν εἶναι διάφορα ἀλλήλων.

— *Eίναι δικαιολογημένη καὶ ἀξία σοφοῦ ἀνδρὸς ἡ στάσις τοῦ Πρωταγόρου κατὰ τὸ τέλος τοῦ σύλλογισμοῦ;*

— Ἀναφέρατε παραδείγματα ἀνδρείας διφειλομένης εἰς γνῶσιν καὶ δειλίας διφειλομένης εἰς ἀμάθειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'

τὰ περὶ ἀρετῆς = τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν (δηλ. τὰ μόρια αὐτῆς καὶ ἡ ἀμοιβαία σχέσις των). — **ἔξοδος τῶν λ...** = τὸ συμπέρασμα. — **ἄτοπος** = παράξενος. — **σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις** = σπεύδεις εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἔαυτόν σου. — **πάντα χρήματα** = πάντα τὰ πράγματα, δηλ. πάντα τὰ μόρια τῆς ἀρ. (εἶναι ἐπιστήμη). — **ῷ τρόπῳ** = καθ' ὃν τρόπον, ὅτε (δηλ. ἂν πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἀναγθοῦν εἰς τὴν ἐπιστήμην). — **ἄλλο τι ἡ ἐπιστήμη**: ὁ Πρωτ. ἐδέχετο κατ' ἔξογὴν τὴν φυσικὴν προδιάθεσιν (Κεφ. 16 καὶ 34). — **ὅλον** = καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη. — **ὅλιγου** ἐνν. **δεῖν** = σχεδὸν (νὰ φανῇ αὐτὸν κάθε ἄλλο μᾶλλον παρὰ ἐπιστήμη). — **καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι** = νὰ ἐπιχυθῇ πλῆρες φῶς ἐπ' αὐτῶν. — **πάλιν ἐπισκέψασθαι**: δέχεται τὸ συμπέρασμα ὡς δεόμενον εὔρυτέρχες ἐρεύνης. — **μὴ πολλάκις** = μήπως τυχὸν (μᾶς κάμη νὰ σκοντάψωμεν κατὰ τὴν ἔρευναν). ‘Ο Σω. δηλ. θεωρεῖ φρόνιμον νὰ ἔξετασθῇ πρῶτον ἡ οὐσία τῆς ἀρετῆς καὶ ἔπειτα τὸ διδακτὸν ἡ μὴ αὐτῆς. — **κατ' ἀρχὰς ἔλεγον** (348 Γ καὶ Δ, Κεφ. 33). — **δὴ** = ἢδη, — **ῶν** = τούτων, οἵ. — **μὲν** (μήν) = τούλάχιστον. — **εἰ**, αἰτιολ. — **ἐλλόγιμος ἐπὶ σοφίᾳ** = περιώνυμος σοφός. — **ἔμοι...** **ῶρα** = πάλαι **ῶρα** καὶ **ἔμοι** ιέναι οἴπερ **ἔφρην** ιέναι με δεῖν (πρβλ. 335 Γ, Κεφ. 22). — **τῷ καλῷ**: οἱ Ἀθηναῖοι μετεγειρίζοντο τὸ ἐπίθετον εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ ἀγάπης, ἐνίστε δὲ καὶ εἰρωνικῶς, εἰς διαφόρους περιστάσεις. — **ἀκούσαντες**, δηλ. ἐγὼ καὶ ὁ Ἰπποκράτης, λέγει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν ἑταῖρον.

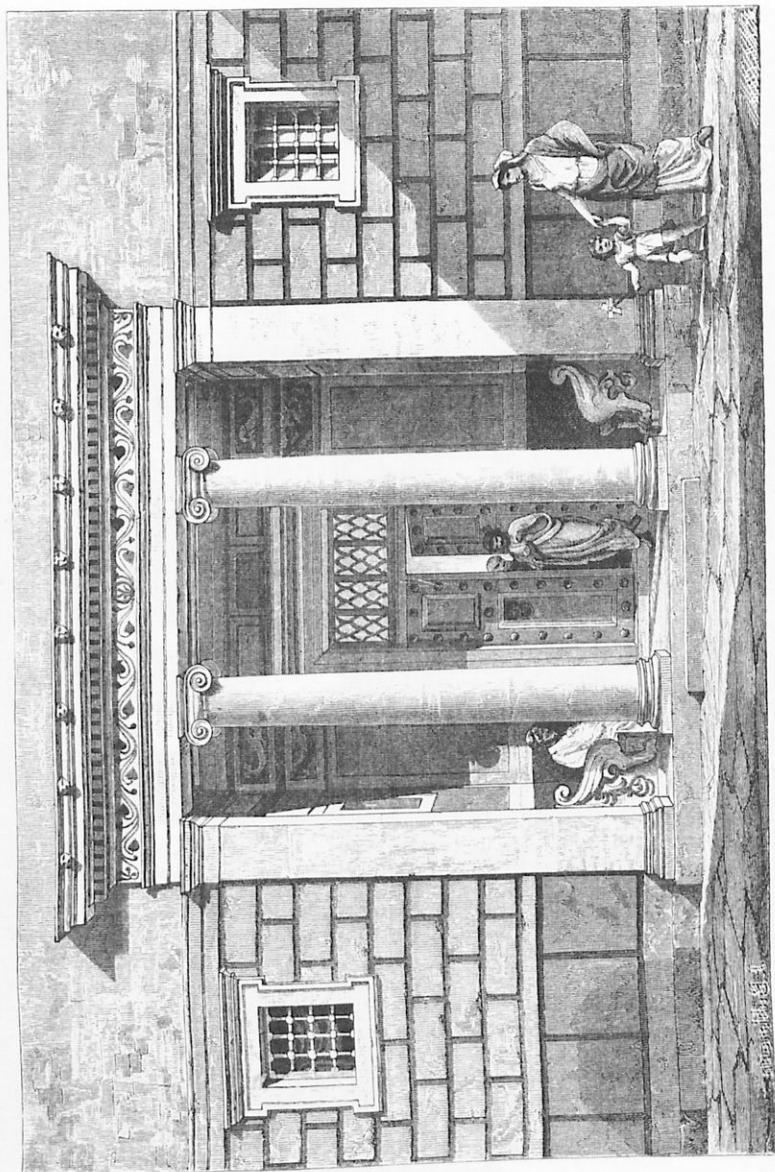
— **Κρίνατε τὰς δύο ἀποδεικτικὰς μεθόδους τοῦ Πρωταγόρου, ἥτοι :**

- a) **τὴν διὰ μύθου** καὶ
- b) **τὴν διὰ λόγου.**



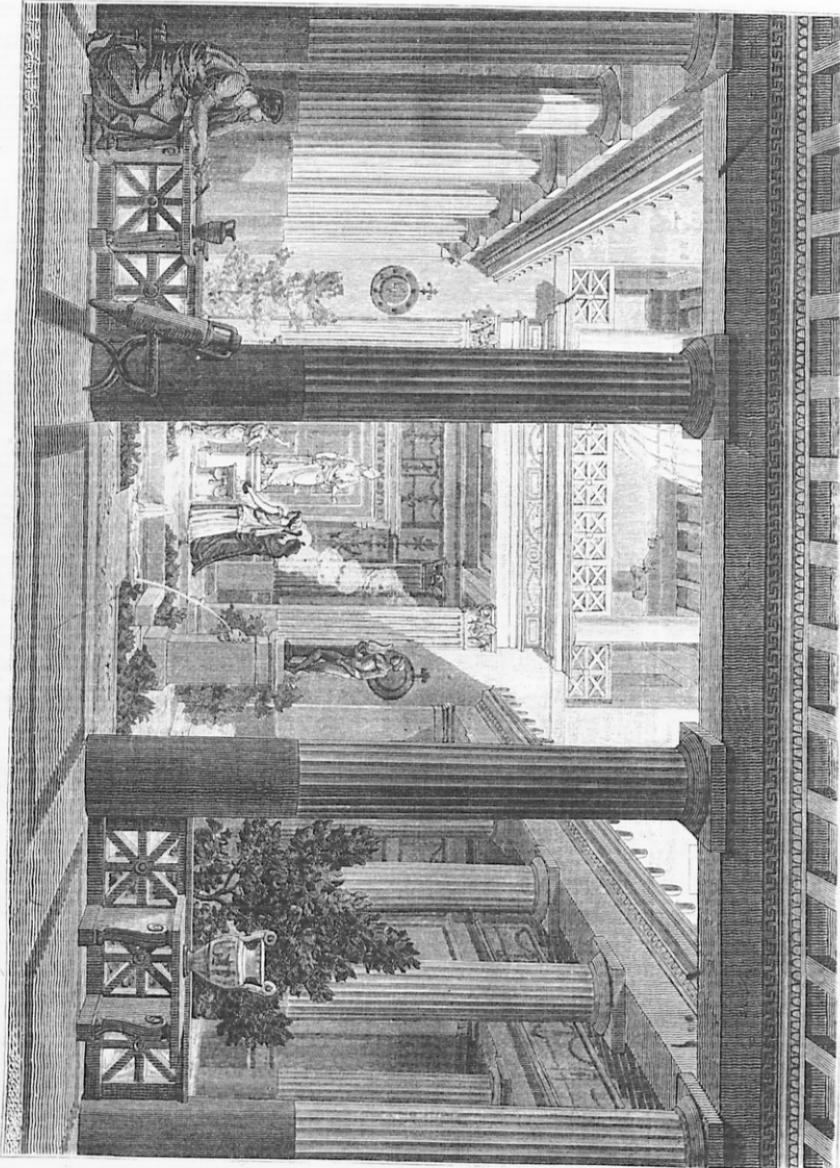
— **Ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὰς καταδείξατε τὴν ὑπεροχὴν τῆς διαλεκτικῆς της τοῦ Σωκράτους.**

Εικ. 1. Πρόσφυρον Ελληνικής οἰκίας.



Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Eik. 2. Ἐσωτερική αὐλή της Ἑλληνικῆς οἰκίας μετά τοῦ προστώου



Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής



Εἰκ. 3. Παῖς διδάσκεται νὰ κιθαρίζῃ. Ἐτερος παῖς ἀπαγγέλλει ἐπικόν ποίημα πρὸ τοῦ διδασκάλου, ὁ ὅποιος κρατεῖ ἀνοικτὸν βιβλίον(κύλινδρον) καὶ ἀκούει τὸν παῖδα, ἀναγιγνώσκεται δὲ εἰς τὸ βιβλίον καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔπους. Εἰς τὸ δεξιὸν σκρόν ό δοῦλος.

(Παράστασις ἐξ ἀρχαίας κύλικος τοῦ ἀγγειογράφου Δούριδος).

0020556587
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιημένη από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

A.—ΦΑΙΔΩΝ

| | |
|-----------------------------------|----|
| 1. Εισαγωγή | 9 |
| 2. Κείμενον | 23 |
| 3. 'Ερμηνευτικαὶ σημειώσεις | 77 |

B.—ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

| | |
|-----------------------------------|-----|
| 1. Εισαγωγὴ | 111 |
| 2. Κείμενον | 123 |
| 3. 'Ερμηνευτικαὶ σημειώσεις | 175 |



Έκδοσις ΙΗ' - ΙΣΤ', 1968 (VIII) - ANT. 45.000 - Συμβ. 1665/20-7-68 - 1688/31-7-68

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ : ΓΡΑΦΙΚΗ Ε.Π.Ε. - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : Ι. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.Ε.



Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής



Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής